

Salgótarján Megyei Jogú Város

Integrált Településfejlesztési Stratégiája

2021-2027

2022. június

Megrendelő: Salgótarján MJV Önkormányzata

Készítette:

MEGÉRTI Kft.

MEGÉRTI
Magyar Energetikai Gazdaságtervező és
Értékelő Tanácsadó Iroda Kft.

Projektvezető: dr. Kukely György

Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Iroda

(Gregus Péter, Molnár Péter, Parádi-Ózsvárh Vivien Fatime)

Tartalom

BEVEZETÉS	7
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT	8
I HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ	9
II HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	111
III HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	117
STRATÉGIAI MUNKARÉSZ	155
IV KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	156
V A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	167
VI ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	198
VII A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	204
VIII A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	217
IX A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	220
X MELLÉKLET - A területfelhasználás rendszere	236
XI MELLÉKLET - A stratégia társadalmasításának főbb eseményei	241

Ábrajegyzék

I.1-1. ábra: Salgótarján regionális helyzete és közlekedési kapcsolatai	9
I.1-2. ábra: A Salgótarjáni járás települései és közlekedési kapcsolatai	10
I.1-3. ábra: A Salgótarjánra történő munkavállalási célú ingázás 2011-ben	11
I.1-4. ábra: A Salgótarjáni járás vándorlási egyenlege 2011-2019 között	12
I.2-1. ábra: Az OFTK célrendszere	13
I.3-1. ábra: Az MTrT Salgótarjánt érintő szerkezeti elemei	17
I.3-2. ábra: Az MTrT területfelhasználási kategóriái	17
I.3-3. ábra: Az MTrT Salgótarján megyei jogú várost érintő övezetei	18
I.3-4. ábra: A NMRT Salgótarjánt érintő infrastrukturális elemei	19
I.3-5. ábra: A NMRT Salgótarjánt érintő országos és megyei övezetek	21
I.7-1. ábra: Salgótarján népességszámának változása és annak összetevői, 2010-2020	26
I.7-2. ábra: Salgótarján város korszerkezete, %	27
I.7-3. ábra: Nyilvántartott álláskereső a munkaképes korú népesség százalékában, %	29
I.7-4. ábra: Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem alakulása Nógrád megye járásközpontjaiban 2010 – 2019 között, forint	30
I.9-1. ábra: A Karancs-Medves-vidék legfontosabb vonzerői	43
I.9-2. ábra: Az épített lakások aránya az éves lakásállomány százalékában	47
I.10-1. ábra: Salgótarján költségvetése a zárszámadások alapján, milliárd forint	48
I.10-2. ábra: Fenntartott önkormányzati lakásbérlemények aránya a teljes lakásállományon belül, %	49
I.10-3. ábra: A bérlakások minőségi jellemzői, 2018	52
I.12-1. ábra: A kistájak elhelyezkedése Salgótarján területén	57
I.12-2. ábra: A település természeti környezete	58
I.12-3. ábra: Területhasználatok Salgótarján területén	59
I.12-4. ábra: Védett területek Salgótarján területén	60
I.13-1. ábra: Az önkormányzati tulajdonú belterületi zöldterület nagyságának változása 2008 és 2019 között Salgótarjánban, m ²	63
I.14-1. ábra: Az egykori acélgyár területe	67
I.14-2. ábra: Az egykori síkűveggyár területe	67
I.14-3. ábra: Egykori öblösűveggyár és a zománcipari művek területe	68
I.14-4. ábra: Egykori ötvözetgyár területe	68
I.14-5. ábra: Salgótarján területe az I. katonai felmérés idején	72
I.14-6. ábra: Régészeti lelőhelyek Salgótarjánban	73
I.14-7. ábra: Településképi szempontból meghatározó területek lehatárolása	74
I.14-8. ábra: Salgótarján műemlékei	76
I.15-1. ábra: Ezer állandó lakosra jutó személygépkocsik száma, 2011-2020, db	78
I.15-2. ábra: Személygépkocsik száma Salgótarjánban meghajtás szerint, 2011-2020, db	79
I.15-3. ábra: Az országos közutak forgalmi terheltsége (EJ/nap; 2019, illetve 2010-2019 közötti változás)	80
I.15-4. ábra: Az országos közutak nehézjármű-forgalmi terheltsége (db/nap; 2019, illetve 2010-2019 közötti változás)	81
I.15-5. ábra: Salgótarján központjának közúti elérhetősége a járás területéről (2021, perc)	82
I.15-6. ábra: Salgótarján menetrend szerinti autóbuszjáratú és vasúti vonalhálózata (2021)	84
I.15-7. ábra: Községi közlekedéssel utazók éves száma (ezer fő), 2014-2020	84
I.15-8. ábra: Salgótarján központjának elérhetősége a járás településeiről autóbusssal (2021, munkanapokon)	85
I.15-9. ábra: Közúti balesetek fajlagos mutatói Salgótarjánban (2019)	89
I.16-1. ábra: A szolgáltatott víz mennyisége Salgótarjánban, 1000 m ³	90
I.16-2. ábra: A közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett összes szennyvíz mennyisége Salgótarjánban, ezer m ³	91
I.16-3. ábra: Szolgáltatott villamosenergia mennyisége Salgótarjánban 2007-2019 között, ezer MWh	93
I.16-4. ábra: Szolgáltatott földgáz mennyisége Salgótarjánban 2000-2019 között, ezer m ³	93
I.16-5. ábra: Száz lakosra jutó internetelőfizetések számának alakulása 2013-2020 között, db	95
I.17-1. ábra: Salgótarján talajtípusai	96
I.17-2. ábra: Talajvíz és annak szintje Salgótarján területén	97
I.17-3. ábra: Potenciális szennyezőforrások Salgótarján területén	98

I.17-4. ábra: Felszíni vizek	99
I.17-5. ábra: Salgótarján úthálózatának forgalmi adatai	101
I.17-6. ábra: Elszállított települési hulladék mennyisége, tonna	102
I.17-7. ábra: Árvízveszély Salgótarjánban, és környezetében.	103
I.18-1. ábra: Salgótarján és térségének mozgásveszélyes területei	105
I.18-2. ábra: Salgótarján bányászattal és felszínmozgással érintett területei	105
I.20-1. ábra: Várható átlaghőmérséklet változás Magyarországon a 2021-2050 időszakra	109
I.20-2. ábra: A csapadék várható változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra	109
I.20-3. ábra: Hőhullámos napok éves átlagos számának változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra, az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva, nap	110
I.20-4. ábra: 30 mm-t meghaladó csapadékösszegű napok átlagos éves számának várható változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra, az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva (nap)	110
III.2-1. ábra Salgótarján problématerképe	124
III.2-2. ábra Salgótarján értéktérképe	124
III.3-1. ábra: Salgótarján városrészei	125
III.3-2. ábra: Salgótarján 1. városrésze	126
III.3-3. ábra: Salgótarján 2. városrésze	128
III.3-4. ábra: Salgótarján 3. városrésze	129
III.3-5. ábra: Salgótarján 4. városrésze	130
III.3-6. ábra: Salgótarján 5. városrésze	132
III.3-7. ábra: Salgótarján 6. városrésze	133
III.3-8. ábra: Salgótarján 7. városrésze	135
III.3-9. ábra: Salgótarján 8. városrésze	136
III.3-10. ábra: Salgótarján 9. városrésze	137
III.3-11. ábra A segélyben részesülők száma a szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett területeken	152

Táblázatok jegyzéke

I.2-1. táblázat: Az OFTK főbb, Salgótarjánra is érvényes fejlesztési irányai	14
I.2-2. táblázat: Nógrád megye Területfejlesztési Konceptiójának, Stratégiai és Operatív Program Salgótarjánt érintő intézkedései és tervezett projektjei	15
I.3-1. táblázat: Salgótarján közigazgatási területére vonatkozó térségi területfelhasználási kategóriák	19
I.5-1. táblázat: A TFK hosszú távú célrendszere, főbb tartalmi elemei	23
I.5-2. táblázat: Az ITS célrendszere, főbb tartalmi elemei.....	24
I.5-3. táblázat: Az ITS városrészi célkitűzései	25
I.9-1. táblázat: A nettó belföldi jövedelem alakulása Salgótarjánban.....	39
I.9-2. táblázat: Egy lakosra jutó iparüzési adó változása Salgótarjánban 2014 és 2018 között	40
I.9-3. táblázat: Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó változása Salgótarjánban 2014 és 2019 között ..	40
I.9-4. táblázat: A legnagyobb vállalatok alkalmazottainak szám és nettó árbevétele	44
I.10-1. táblázat: Az önkormányzat működési bevételei és az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások	50
I.10-2. táblázat: Foglalkoztatottak száma Salgótarján Város Önkormányzatánál, fő	52
I.11-1. táblázat: Településüzemeltetési szolgáltatások áttekintő táblázata	54
I.13-1. táblázat: Területhasználatok változása, annak értékelése a zöldfelületi rendszer alapján az utóbbi 30 évben, a CORINE adatbázis figyelembevételével	62
I.14-1. táblázat: Salgótarján műemlékeinek és ex lege műemléki környezetének listája	75
I.14-2. táblázat: Helyi védelem alatt álló épületek Salgótarjánban	76
III.3-1. táblázat: Az 1. városrész SWOT elemzése	127
III.3-2. táblázat: Az 2. városrész SWOT elemzése	129
III.3-3. táblázat: A 3. városrész SWOT elemzése	130

III.3-4. táblázat: A 4. városrész SWOT elemzése	132
III.3-5. táblázat: Az 5. városrész SWOT elemzése.....	133
III.3-6. táblázat: A 6. városrész SWOT elemzése	134
III.3-7. táblázat: A 7. városrész SWOT elemzése	136
III.3-8. táblázat: A 8. városrész SWOT elemzése	137
III.3-9. táblázat: Az 9. városrész SWOT elemzése.....	139
III.3-10. táblázat: A 10. városrész SWOT elemzése	139
III.3-11. táblázat: A szegregátumokban tapasztalható problémák	147
III.3-12. táblázat: A szegregációval veszélyeztetett területeken tapasztalható problémák.....	150
III.3-13. táblázat: Támogatási, segélyezési adatok szegregátiumonként	151
III.3-14. táblázat: Akcióterületek lehatárolása	153
IV.1-1. táblázat: Salgótarján stratégiai célrendszere.....	159
IV.1-2. táblázat: ITS stratégiai célmátrix sablon	161
IV.1-3. táblázat: ITS területi célmátrix sablon – várostérségi összefüggések (sárga alászínezéssel jelölve)	164
IV.2-1. táblázat: A tematikus és területi célok közötti összefüggések	166
V.1-1. táblázat: Akcióterületek lehatárolása	167
VI.1-1. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások 2021-2027 között	198
VI.1-2. táblázat: Területi fókuszú antiszegregációs célok és beavatkozások 2021-2027 között.....	199
VI.1-3. táblázat: A beavatkozások ütemezése.....	201
VI.1-4. táblázat: A tervezett antiszegregációs akciók és beavatkozások pénzügyi terve.....	202
VII.1-1. táblázat: Az ITS illeszkedését a további városi stratégiákhoz az alábbi táblázat foglalja össze	211
VII.2-1. ábra: Az ITS céljainak összefüggései	212
VII.2-2. táblázat: A tematikus célok és a Megalapozó vizsgálat összefüggései.....	213
VII.2-3. táblázat: A Stratégia tematikus céljainak egymásra gyakorolt hatása	214
VII.2-4. táblázat: ITS területi célmátrix sablon – városrészi összefüggések	215
VII.2-1. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának kockázati mátrixa.....	219
IX.2-1. táblázat: Működési modellt érintő változások összefoglalása.....	227
IX.3-1. táblázat: Partnerségi akciók alkalmazása a különböző fejlesztési típusok esetén	230
IX.3-2. táblázat: Partnerségi akció ütemezése az ITS megvalósítási folyamatában	230

BEVEZETÉS

Salgótarján MJV 2014-2020-as időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégiáját a Képviselőtestület a 141/2014. (IX.11.) önkormányzati határozatával fogadta el. A stratégiában megfogalmazott célok, programok és projektek felülvizsgálata az azóta eltelt időszak trendjei és eredményei alapján aktuálissá vált. Az 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 2. § (12) szerint az Integrált településfejlesztési stratégia (ITS) a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló **középtávú fejlesztési program**. Salgótarján MJV ITS utolsó felülvizsgált változatát 2017. XI. 03-án fogadta el. A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 7. § szerint az ITS módosítása, felülvizsgálata időszerűvé vált.

Az Étv. 9/A. § (2) szerint „**Az integrált településfejlesztési stratégia a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.**” Ezért fontos, hogy 2021-2027-es új EU-s ciklusra való felkészüléshez a város a ciklus elején meghatározza fejlesztési céljait, tervezett intézkedéseit, amelyet a finanszírozási források (pl. operatív programok stb.) kereteihez is kapcsol.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 3/A. § (2) szerint **a stratégiát és a módosítását a megalapozó vizsgálat alapján kell elkészíteni.** A 2014-ben elfogadott ITS megalapozó vizsgálata a felhasznált adatok alapján a 2013-as állapotokat mutatta be. Azóta mind a társadalmi-gazdasági folyamatok, mind a városban megvalósult fejlesztések hatása, valamint a megváltozó világ gazdasági-politikai környezet és megjelent új kihívások miatt új megalapozó vizsgálat készült jelen dokumentum keretében.

Az ITS széleskörű partnerségben készül, fórumok és tájékoztatók révén a nyilvánosság bevonása folyamatosan megtörténik a 11/2017.(III.7.) önkormányzati rendeletben foglalt partnerségi szabályoknak megfelelően. A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 30.§ értelmében a Polgármester **előzetes tájékoztatót** küldött a 9. mellékletben meghatározott **államigazgatási szerveknek, az érintett megyei és a közvetlenül érintett szomszédos települési önkormányzatoknak.** A megkeresések során kapott visszajelzéseket szintén beépítettük az anyagba. 2021. augusztus 23-án lakossági fórum keretében a lakosság is elmondhatta javaslatait, ill. kérdőíves felmérés révén is lehetőség volt a véleménynyilvánításra.

A Stratégia aktualizálása során figyelembe vettük a 2017-ben elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégiát, Salgótarján MJV településrendezési eszközeinek felülvizsgálatához készült Megalapozó vizsgálatot, a Salgótarján MJV közgyűlésének 141/2014. (IX.11.) számú ÖKT. számú határozatával elfogadott Településfejlesztési koncepciót, az önkormányzat 2020-2024 közötti ciklusprogramját, a városi Klímastratégia megállapításait, illetve számos további ágazati stratégiát, koncepciót, valamint a várost és/vagy a várostérséget érintő felmérés eredményét is integráltuk. A dokumentum teljes egészében illeszkedik a 2022-ben elfogadott Fenntartható Városfejlesztési Stratégiához, valamint Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának és Területfejlesztési Programjának megállapításai és fejlesztési elképzelései is beépültek az ITS releváns munkarészeibe.

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

I HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

I.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Salgótarján az Észak-magyarországi régióban, Nógrád megyében, a szlovák határ közvetlen közelében, a Karancs, Medves-vidék és Zagyva-völgy kistájakat érintve a Karancs-, a Cserhát és a Medves-hegység találkozásánál, a Tarján- és a Salgó-patak „Y” alakú völgyében észak-dél irányban hosszan elnyúló város.

Az **Észak-magyarországi régió** Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyéket foglalja magába. A régió központja Miskolc, amely az ország 3. legnépesebb városa, és kiterjedt vonzáskörzetével, intézményrendszerével jóval Salgótarján felett áll a településhierarchiában, így Salgótarján regionális szerepe kevésbé jelentős, mint a megyeszékhelyként ellátott központi funkciói. Némely speciális esetben ugyanakkor Salgótarján is rendelkezik regionális feladatokkal (pl. államkincstár és geológiai szolgálat).

Nógrád megye székhelyeként Salgótarján a hazai funkcionális városhierarchia 3. szintjén helyezkedik el, térségi szerepeit tekintve ugyanakkor egyértelműen túlmutat szűkebb környezetén. Fekvése lehetőséget biztosít a szomszédos Szlovákiával történő, aktív gazdasági és infrastrukturális kapcsolattartásra, ennek megfelelően Salgótarján a határon átnyúló Neogradiensis Eurorégió legerősebb magyarországi fejlődési pólusa. A város térségi szerepkörei több területen érvényesülnek. Ilyenek a gazdaság, az igazgatás, a kereskedelem, az egészségügy, oktatás, közművelődés és a rekreáció. Ezek alapján a város egyértelműen teljes körű térségszervező erővel bír, teljes értékű funkcióval rendelkező település. Salgótarján térségszervező ereje átnyúlik a szlovák-magyar határon, és a szlovákiai Losonccal kölcsönhatásban meghatározza a határon átnyúló Neogradiensis Eurorégió fejlődését.

I.1-1. ábra: Salgótarján regionális helyzete és közlekedési kapcsolatai

Forrás: TEIR

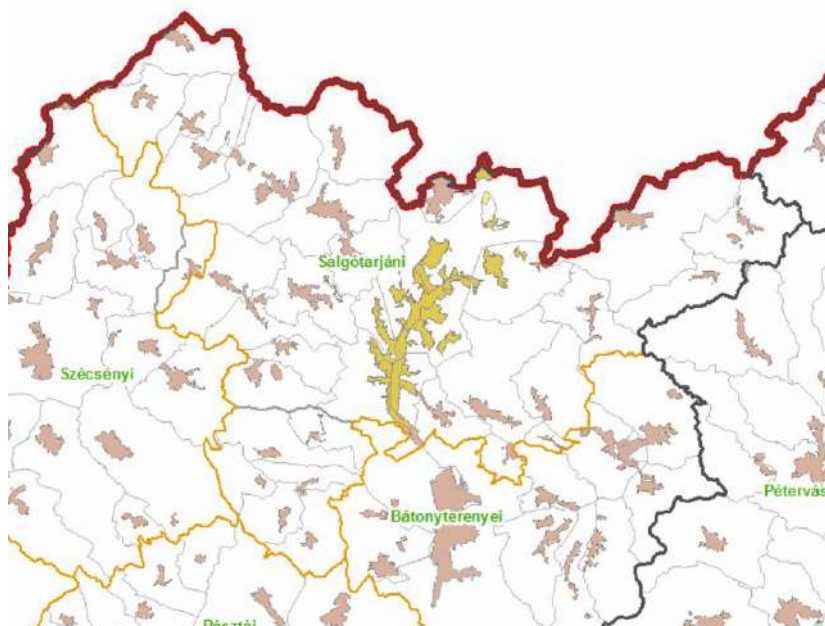
A 29 települést magában foglaló **Salgótarjáni járásban** a székhelytelepülésen kívüli 28 település községi jogállású, amely kiemelt szerepet kölcsönöz a központnak. A város középfokú ellátó-hálózata megegyezik a hasonló hierarchiaszinten lévő városokéval. Ez ugyanakkor nagymértékben következik a megyeszékhely szerepéhez kapcsolódó többletfunkciókból és intézményrendszerekből az államigazgatás, az igazságszolgáltatás, és a korábban államosított társadalmi-gazdasági feladatok terén. A középfokú központokban fellelhető intézmények nagy számban és választékban vannak jelen, ugyanakkor a modern középfokú szerepkörök részben hiányosak, részben kialakulófélben vannak.

A salgótarjáni agglomerálódó térség településeit két csoportba sorolhatjuk a várostól való távolságuk, kapcsolatuk szempontjából. A belső gyűrű települései: Etes, Karancslapujtő, Karancsalja, Karancsberény, Kishartyán, Sóshartyán, Vizslás. A külső gyűrű települései: Bárna, Karancskeszi, Kazár, Mátraszele, Bátorterenye, Mátraverebély, Karancsság, Ságújfalu, Szalmatercs.

Az agglomerálódó térségen túl természetesen ide kell sorolnunk még azokat a településeket is, amelyek szerkezetileg ugyan nem kapcsolódnak olyan szorosan Salgótarjánhoz, de földrajzi elhelyezkedésüknél fogva a megyén belül Salgótarján vonzáskörzetébe tartoznak. Ezek: Litke, Ipolytarnóc, Mihálygerge, Egyházasgerge, Nagybárcány, Sámsonháza, Kisbárcány, Lucfalva, Cered, Zabar, Szilaspogony, Mátranovák, Mátraterenye, Nemti, Dorogháza, Szuha, Mátramindszent.

Mivel a járás a megye északkeleti szegletében helyezkedik el, a szlovák határ mentén, Salgótarján vonzáskörzete jóval túlnyúlik a magyar-szlovák országhatáron. A határ túloldalán lévő Losonc város és környezete Salgótarján komplementere. A gazdasági válság legsúlyosabb éveiben a salgótarjáni kiskereskedőket a túlélésben jelentősen segítette a szlovák vásárlóerő. A városi piac a szlovákiai lakosok számára – többnyire euró árfolyamtól függő intenzitással – kedvelt bevásárlási célpont ma is. Ugyanakkor a határon túli településekről a város elérhetősége még autóval sem olyan kedvező, mint amit a földrajzi helyzet önmagában indokolna, a közösségi közlekedés eszközeivel pedig még kedvezőtlenebb a helyzet.

1.1-2. ábra: A Salgótarjáni járás települései és közlekedési kapcsolatai

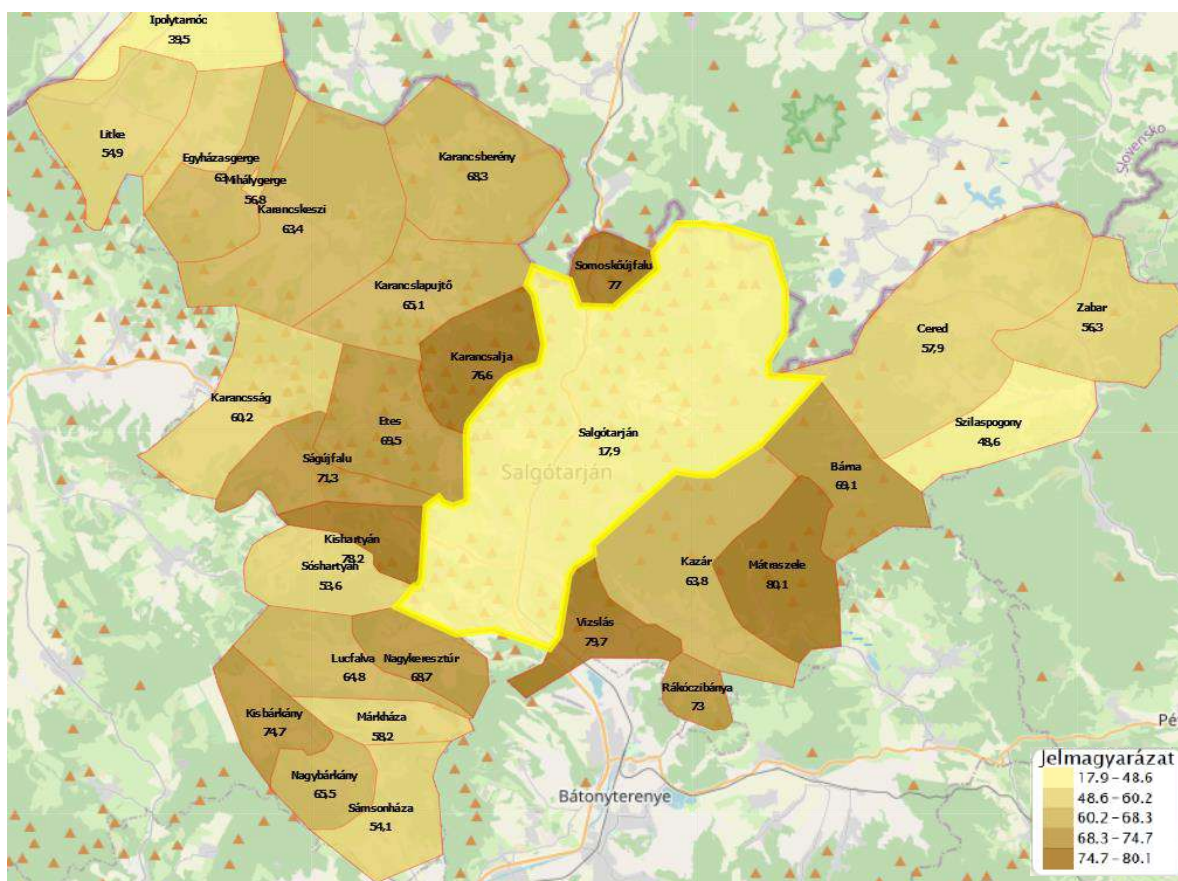
Forrás: TEIR

A járás tengelye a 21. sz. főút mentén található, amely a Bátorterenyi járással együtt egyben a megye legurbanizáltabb térsége is. Ide koncentrálódik a megye lakosságának legnagyobb aránya, a hagyományos ipar, illetve a szolgáltatások jelentős része. Pásztónak és térségének összekötő szerepe van Hatvan, illetve az M3 autópálya irányába. Északi kapcsolatainál fogva a térség a szlovákiai Losonc, Zólyom és Besztercebánya irányába jelentős fejlődési potenciállal bíró gazdasági tengelyt képez, amely része a Baltikumot a Mediterrániummal összekötő európai közlekedési folyosónak.

A járáson belül egy másodlagos fejlődési tengelyt jelöl ki a 22. sz. főút Szécsény felé, amely mentén kijelölt szabad vállalkozási zónák találhatók. Balassagyarmatnak kiváló kapcsolatrendszere a szlovák Nagykürtös városával alakult ki, amelyen keresztül a Losonc-Besztercebánya tengelyre is nyitni tud.

Az ingázás mértéke a járás vonatkozásában 2001 és 2011 között erősödött, amely vélhetőleg azóta is folytatódott (sajnos ingázási adatok csak a népszámlálásból állnak rendelkezésre, így az utóbbi 10 év folyamatairól pontos adat nincs). Salgótarján esetében a lakosság 18 %-a volt naponta eljáró foglalkoztatott 2011-ben, míg a környező településeken 50% fölötti volt ez az érték, egyes településeken pedig a 80%-ot is meghaladta (pl.Mátrászele).

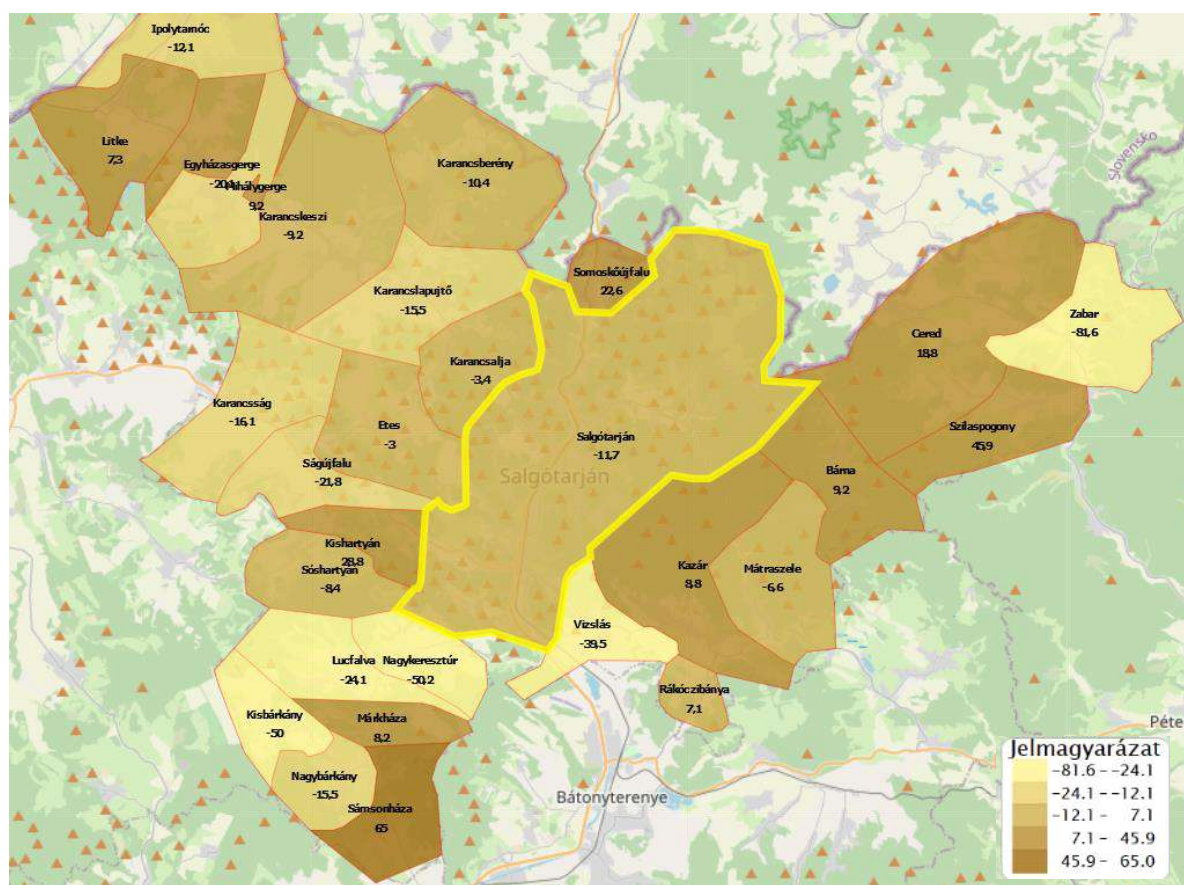
1.1-3. ábra: A Salgótarjánra történő munkavállalási célú ingázás 2011-ben

Forrás: TEIR

A vándorlási egyenleg a járásban az elmúlt évtizedben folyamatosan negatív volt, 2019-ben -9,7 % volt. A járáson belül Salgótarjánban 11,7 % volt a csökkenés, Szilaspogony és Sámsonháza ugyanakkor jelentős növekedéssel rendelkezett, a járási települések többségét az elvándorlás sújtja. Az elvándorlás iránya Budapest, de az alacsony ingatlanárak miatt sokan visszatérnek, mivel megoldható a napi ingázás egy budapesti munkahely megtartásával. Kedveltek a kertés házak, így kiáramlás érzékelhető a városból a kertvárosi területek felé is.

I.1-4. ábra: A Salgótarjáni járás vándorlási egyenlege 2011-2019 között¹

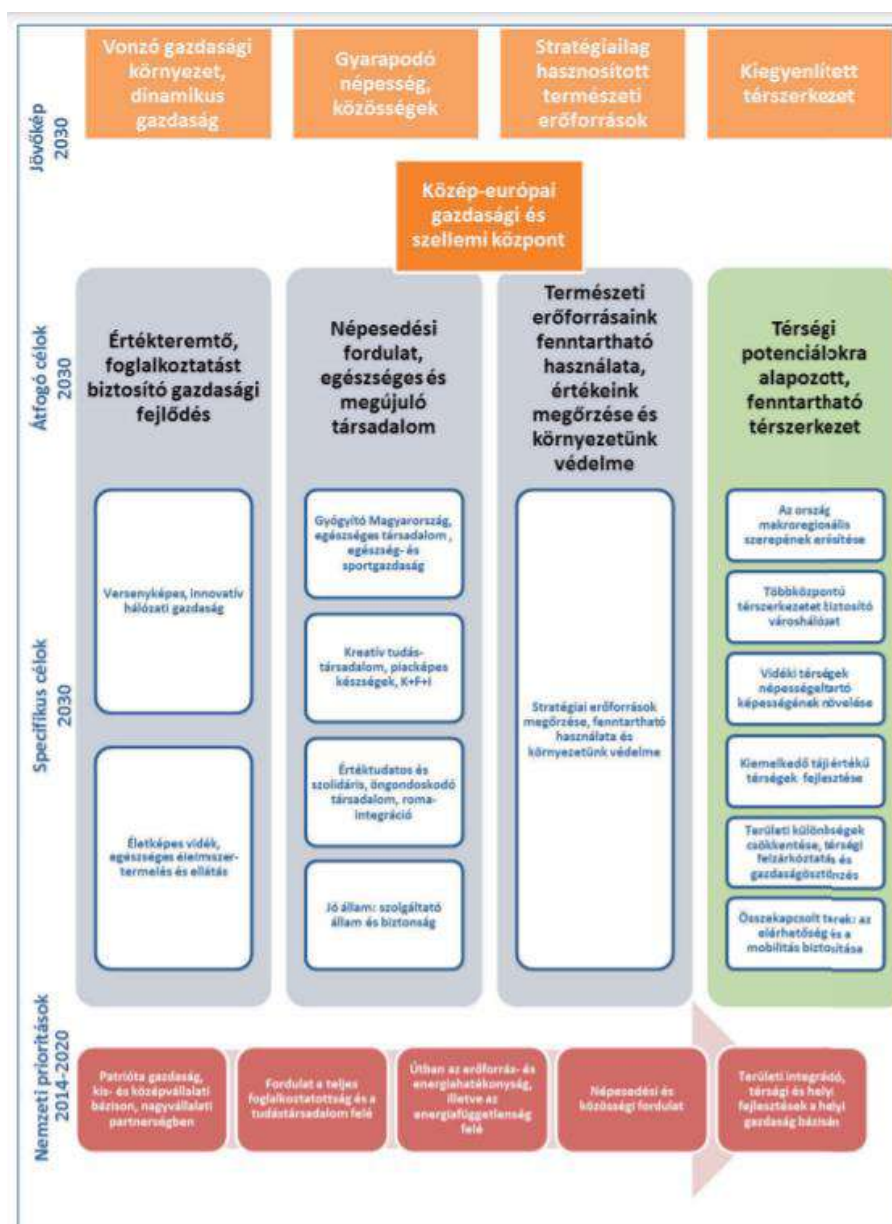
Forrás: TEIR

¹ bázisév: 2011

I.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)** a kormányzati fejlesztéspolitika 2030-ig, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal. Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó céloknál egyenként jóval szűkebb tárgykör ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

I.2-1. ábra: Az OFTK célrendszere

Forrás: Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

1.2-1. táblázat: Az OFTK főbb, Salgótarjánra is érvényes fejlesztési irányai

Nógrád megyére vonatkozó általános megállapítások	Salgótarján város térségére vonatkozó megállapítások
A megye rendkívül gyenge népességmegtartó képességének javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával.	Hálózati szemlélettel működő, települési adottságokat és lehetőségeket egyaránt figyelembe vevő területi tervezési folyamat kialakítása.
Önfenntartó helyi gazdaság bázisán a lakosság elszegényedésének megállítása, a társadalmi depresszió csökkentése, munkahelyteremtés.	Városhálózati megközelítés, a térszerkezet funkcionális fejlesztése.
A vállalkozások élénkítése, új vállalkozások létrejöttének ösztönzése, különös tekintettel az agrártevékenységekre, a helyi termék előállításra és a turizmusra.	A város-vidék együttműködése, a kölcsönös előnyökön nyugvó, együttműködésekben alapuló kapcsolatrendszer kialakítása; hatékonyan és fenntarthatóan működő gazdasági térszerkezet megvalósítása az adott térség valós potenciáljainak, igényeinek és kitörési lehetőségeinek felismerésével.
Városok ipari örökségén magas hozzáadott értékű tevékenységek (tudásalapú és high-tech iparágak) és a környezetipar meghonosítása, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével. Balassagyarmat és Salgótarján térszervezésnek erősítése, országhatáron átvívelően is.	A periférikus térségek felzárkóztatása a helyi adottságaik figyelembe vételével.
Munkaigényes beruházások vonzása a halmozottan hátrányos helyzetű Szécsényi, Salgótarjáni és Bátorfyerényi kistérségbe.	Határ menti együttműködések révén a szomszédos országok gazdasági, infrastrukturális rendszereihez való kapcsolódás, a határon belüli és túli lakosság közötti kapcsolatok ápolása.
A fővárosi agglomeráció felé a gazdasági és munkaerő-piaci vérkeringést, valamint Észak- és Kelet-Európa, illetve Budapest felé az áruszállítást biztosító közúti és vasúti kapcsolatok fejlesztése.	Hátrányos helyzetű - különös tekintettel a leromlott városrészekben koncentrálódó - társadalmi csoportok szociális, oktatási és lakhatási helyzetének javítása, fejlesztése.
Hosszabb tartózkodási időt biztosító szolgáltatások, kiemelten az aktív-, a kulturális-, a vallási- és az ökoturizmusban.	

Forrás: OFTK alapján, saját szerkesztés

A **Nógrád megye Területfejlesztési Konceptiójának, Stratégiai és Operatív Programjának** végleges változatát 2021-ben fogadta el a Nógrád Megyei Közgyűlés. A Konceptióban megfogalmazott jövőkép alapján a megye 2030-ra Magyarország legzöldebb térségévé váljon, beleértve az egészséget, a fenntarthatóságot, a tudást és szellemiséget is. Nógrád megye legyen az országnak olyan térsége, ahol vállalkozni, pihenni, lakni és megöregedni is jó. A jövőkép elérésére 3 db átfogó célt, 4 db horizontális célt és 1 db területi célt fogalmazott meg. Az átfogó célok mindegyikéhez 2-2 célt és 2-5 alcélt határozott meg a dokumentum. Az alcélok közül közvetlenül 2 db érinti a várost (1.1 Nógrád megye sportparadicsom - Országos sportközpont létrehozása Salgótarjánban; 4.2 Vállalkozás-élénkítő üzleti infrastruktúra - Start-up és induló digitalizált vállalkozásokat támogató infrastruktúra és szolgáltatás létrehozása Salgótarjánban). Az operatív program Salgótarján vonatkozásában az alábbi projekteket, intézkedéseket nevesítette:

I.2-2. táblázat: Nógrád megye Területfejlesztési Kon koncepciójának, Stratégiai és Operatív Program Salgótarján érintő intézkedései és tervezett projektjei

Prioritás	Intézkedés	Tervezett projekt
I. Népeség minőségi gyarapodása	Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)	Az intézkedés az Óbudai Egyetem, illetve a testnevelési Egyetem salgótarjáni Campusának és K+F+I központjának létrehozását, képzési rendszerének kibővítését támogatja. A duális képzés rendszerét a kapcsolódó vállalatok fejlesztései erősítik.
II. Növekvő versenyképességű gazdaság	Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	Nem nevesíti az intézkedésekben Salgótarját, de leszögezi: A gazdaságfejlesztési beavatkozások jelentős részének Salgótarjánra kell irányulnia, hiszen ez az ország egyetlen megyeszékhelye, amely megyéje gazdasági mutatóit lefelé húzza. Olyan fejlesztéseket szükséges tervezni, amelyek a város és térsége gazdasági fejlődésének dinamikát adnak, akár határon átnyúló hatást is elérve.
	Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	
	Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	
	Új vállalkozások létrejöttének támogatása	
	Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap	
	Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködésekének ösztönzése	
	Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	
	Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	
III. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése	
	Nem nevesíti külön Salgótarját	
IV. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	Az intézkedés a következő fejlesztéseket foglalja magában: 21. út Salgótarját elkerülő szakaszának megépítése Vác – Parassapuszta közötti 2x2 sávú gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan Rétság és Nagyoroszi elkerülő utak építése legalább 2x1 sávban a teherforgalom számára 81. sz. vasútvonal korszerűsítési terveinek elkészítése
	Üzleti infrastruktúrák bővítése	A 2021-2027 időszakban az intézkedés hatására tovább bővülnek az iparterület fejlesztések. A geográfiai adottságok a hasznosítható területméreteket behatárolják, azonban Pásztó térségében lehetőség van a 21. sz. főút mellett egy 60-80 hektár méretű iparterület kialakítására. A megyeszékhelyen, a városokban, illetve kistérségeken létrejönnek új inkubációs kapacitások. Salgótarjánban a termelő és szolgáltató vállalkozásokat műhelyinkubátor, míg a többi településen a mikro- és családi vállalkozásokat digitális szolgáltatásokkal felszerelt mini inkubátorok segítik.
V. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	Salgótarján urbanisztikai megújulása	Salgótarján város teljes urbanisztikai újratervezése, igazodva a megváltozott gazdasági, társadalmi és intézményi struktúrához, illetve a jövőbeli trendekhez.
	Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe	Salgótarján északi városrészében nemzetközi paralimpiai sportközpont létrehozása sportlétesítményekkel, kiszolgáló egységekkel és szállásfejlesztéssel.
	Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban	Salgótarjáni barnamezős terület revitalizációjával kompetenciaközpont, illetve Tudományos és Technológiai Park jön létre. A kutatók, mérnökök és helyi vállalatok

Prioritás	Intézkedés	Tervezett projekt
		együttműködése a meghajtás, az energiaellátás és a járműirányítási rendszerek fejlesztését célozza meg.
	Salgótarján második értelmiségvonzó programja	A Salgótarjánban a MVP és egyéb programok keretében tervezett kiemelt fejlesztések sikeres működtetésének feltétele a megfelelő humán szakmai és menedzsment kapacitás rendelkezésre állása. Az intézkedés keretében komplex beavatkozások segítik a letelepedést, illetve a diplomás helyiek visszavonzását. Kiemelt szerepet kap az épülő onkológiai központ humán erőforrásának biztosítása.

Forrás: Nógrád megyei TFK, SP és OP alapján, saját szerkesztés

A 13/2021. (VI. 17.) Kgy. határozattal elfogadott Nógrád megyei Előzetes Integrált Területi Program (ITP) alapján Salgótarján ERFA rendelet 11. cikke szerinti célterület, azaz önálló városfejlesztési forrásfelhasználásra jogosult összesen 11,156 milliárd forint² értékben.

I.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A területrendezési tervek és ezeken keresztül a területrendezés célja az országra, illetve térségeire kiterjedően a **területfelhasználás rendjének és a területhasználat szabályainak** megállapítása. Az országos szinten, illetve országos érdekből meghatározott területfelhasználási és övezeti szabályok megszabják a kiemelt térségek és megyék területrendezési tervei, és így közvetve a településrendezési eszközök mozgásterét is, mivel az összhang megteremtése érdekében **a különböző szintű (országos, megyei, települési) rendezési tervek egymásra épülő rendszert alkotnak:** az alacsonyabb szintű tervnek meg kell felelnie a magasabb szintű terv előírásainak.

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Magyarország Területrendezési Terv (a továbbiakban: MTrT) áll, amelyet az országgyűlés a 2018. évi CXXXIX. törvénnyel hagyott jóvá. Nógrád megye területrendezési tervét a megyei Közgyűlés 3/2020. (III.12) rendelete hagyta jóvá.

I.3.1 Magyarország Területrendezési Terve

Az MTrT és mellékletei tartalmazzák az országos jelentőségű infrastruktúra-hálózatok térbeli rendjét, a területfelhasználási kategóriákat, valamint a különleges övezeteket. Az MTrT szerkezeti tervlapja országos jelentőségű szerkezeti elemként Salgótarján közigazgatási területére vonatkozóan a következőket tartalmazza:

² ebből: ERFA forráskeret: 9,265 milliárd forint; ESZA forráskeret: 1,89 milliárd forint.

I.3-1. ábra: Az MTrT Salgótarjánt érintő szerkezeti elemei

21. sz. Hatvan - Somoskőújfalu főút
(meglévő)

22. sz. a 2. és a 21. sz. főutat összekötő főút
(meglévő)

21. sz. 2x2 sávós Hatvan - Somoskőújfalu
főút (2019-ben átadva)

81 Hatvan – Somoskőújfalu vasútvonal

Északkelet határmente kerékpárútvonal

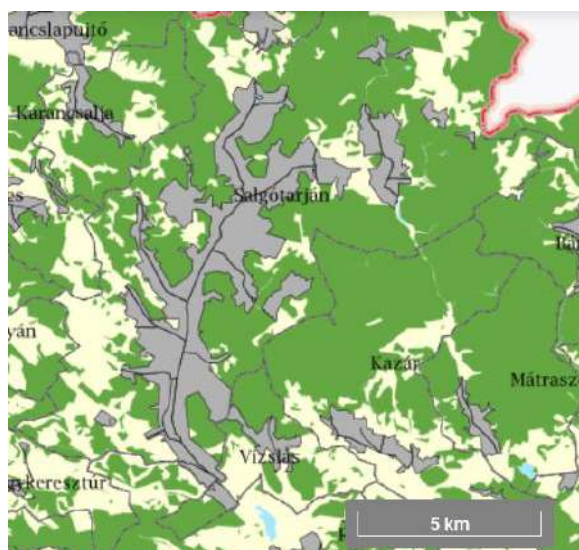

Szénhidrogén-szállító vezeték

Forrás: OTTrT Szerkezeti tervlap

Az MTrT-ben meghatározott területfelhasználási kategóriák közül mind a négy érinti Salgótarján közigazgatási területét.

I.3-2. ábra: Az MTrT területfelhasználási kategóriái

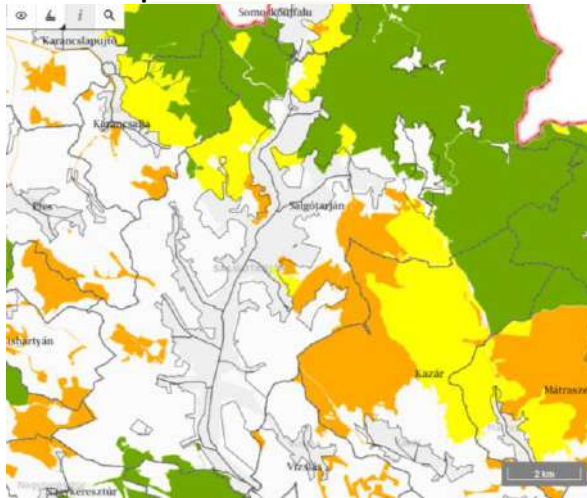
Országos területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési térség

Forrás: OTTrT Szerkezeti tervlap

I.3-3. ábra Az MTrT Salgótarján megyei jogú várost érintő övezetei

Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffterületének övezete

Az ökológiai hálózat **magterületének és ökológiai folyosójának** övezetében új beépítésre szánt terület – bizonyos kivételektől eltekintve - nem jelölhető ki. A magterületen a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával jelölhetők ki és helyezhetők el.

Az ökológiai hálózat **pufferterületének** övezetében a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.

Erdők övezete

Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési eszközében legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolnia.

I.3.2 Megyei Területrendezési Terv

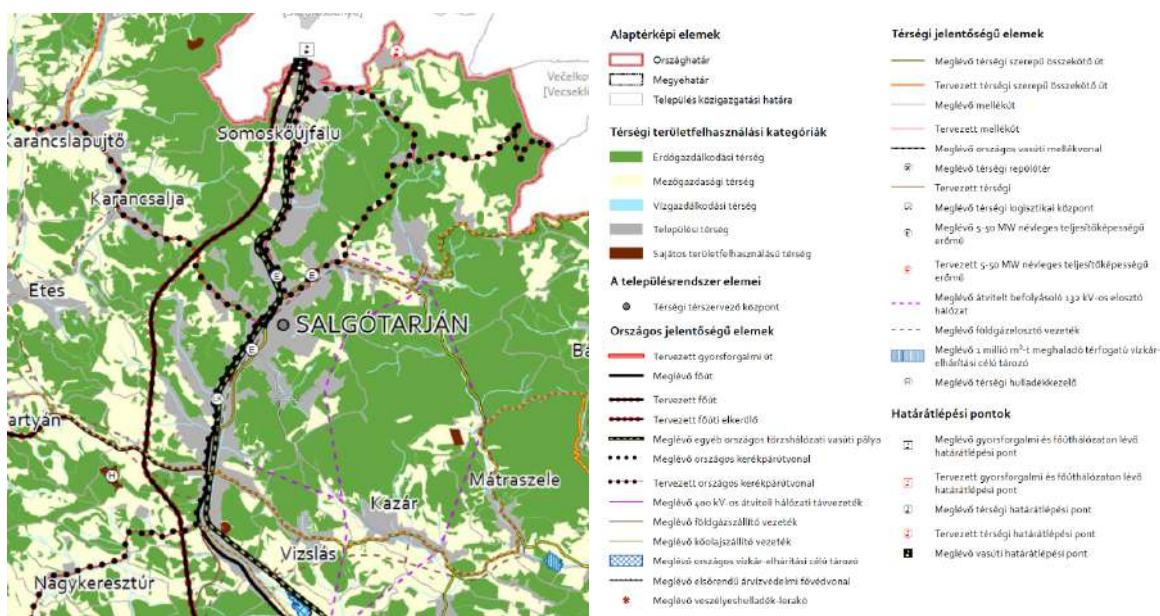
A megyei területrendezési tervet a Nógrád Megyei Közgyűlés 3/2020 (III. 12.) rendeletével fogadta el. A Szerkezeti Terv ötféle térségi terület-felhasználási egységet különböztet meg, ezek közül Salgótarján területén mindegyik megjelenik. A NMTrT területi mérlege területfelhasználási kategóriák szerint is tartalmazza Salgótarján város közigazgatási területére vonatkozó térségi területfelhasználási kategóriák területét és százalékos arányát.

I.3-1. táblázat: Salgótarján közigazgatási területére vonatkozó térségi területfelhasználási kategóriák

Területfelhasználási egység	ha	%
települési térség	1 923,51	20,68%
erdőgazdálkodási térség	4 947,64	53,20%
mezőgazdasági térség	2 294,21	24,67%
vízgazdálkodási térség	21,44	0,23%
sajátos területfelhasználási térség	112,74	1,21%

Forrás: NMTrT területi mérleg

I.3-4. ábra: A NMRT Salgótarjánt érintő infrastrukturális elemei

Az egyes térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó előírásokat, ajánlásokat a 3/2020. (III.12.) KH számú határozata részletezi.

Térségi jelentőségű elemek közül az alábbi infrastruktúrák érintik a települést:

- A főúthálózat meglévő elemei:
 - 21. sz. főút: Hatvan (3. sz. főút) - Salgótarján - Somoskőújfalu - (Szlovákia)
 - 22. sz. főút: Rétság (2. sz. főút) - Balassagyarmat - Salgótarján (21. sz. főút)
- A főúthálózat tervezett elemei:
 - Főutak tervezett településselkerülő szakaszai: 21. sz. főút – Salgótarján
- Térségi szerepű összekötő úthálózat meglévő elemei:
 - Füleki út, a 211. sz. út Salgó úti és 21-es úti körforgalom közé eső szakasza
 - A 21-es utat a Salgó úti körforgalommal felüljárón át összekötő, 21601 sz. út
 - Rákóczi út a Budapesti út (21-es út) és a Múzeum tér között, a 2307 sz. út

- Bem út, a 211 sz. útnak a 21-es út és Múzeum tér közé eső szakasza
- Salgó út (Mátraszele, Nádújfalu felé) 2303. sz. összekötő út átkelési szakasza
- Zagyvai út, a 2304 sz. összekötőút átkelési szakasza
- Kővár út (Karancslapujtő felé) 2206. sz. ök. út átkelési szakasza
- Csokonai út – Nagymező út (Vizslás, Kazár felé) 2302 ök. út átkelési szakasza
- Ifjúság út (kapcsolat Somoskőújfalu és Salgóbánya felé) 23103 bekötő út
- Forgách út (Somlyóbánya, illetve Kazár felé) 23117 sz. bekötő út
- Somlyóbányai 23101 sz. bekötőút
- Egyéb országos törzshálózati vasútvonal elemei:
 - 81 Hatvan - Somoskőújfalu - (Szlovákia)
- Országos kerékpárút törzshálózat tervezett elemei
 - 2.A: (Szlovákia) - Szob - Kemence - Balassagyarmat - Szécsény - Litke - Salgótarján - Cered - Ózd - Bánréve - Aggtelek - Jósvafő - Szalonna - Hidasnémeti - Gönc - (A 4. sz. Tiszamente kerékpárút Gönc és Sátoraljaújhely közötti szakasza) - Sátoraljaújhely - Pácin - Záhony - Zsurk - Lónya - Vásárosnamény - Tarpa - Szatmárcseke - Tiszacsécse - Tiszabecs - (Ukrajna)
 - 2.C: Nagybárkány – Márkháza – Nagykeresztúr – Salgótarján – Somoskőújfalu – (Szlovákia)
 - 2.D: Somoskőújfalu – Salgótarján
- Térségi kerékpárút hálózat tervezett elemei:
 - 6. Salgótarján – (Szlovákia)
 - 27. Salgótarján – Cered
 - 28. Salgótarján – Vizslás – Kazár – Mátraszele – Bárna – Cered
- Átvitelt befolyásoló 132 kV-is elosztó hálózat meglévő elemei:
 - Bátornyerenye – Salgótarján
 - Salgótarján ÉMÁSZ – SKÜ
- Földgáz szállítóvezeték meglévő elemei: 215: Bátornyerenye [Kisterenye] – Salgótarján
- Földgázelosztó vezeték meglévő elemei:
 - Salgótarján – Litke
 - Salgótarján – Mátraszele
 - Salgótarján – Salgótarján (Zagyvaróna)

Az MTrT figyelembevételével Nógrád Megye Területrendezési Terve az alábbi, Salgótarjánt is érintő övezeteket (országos és megyei) definiálja. Az egyes övezetekre vonatkozó előírásokat, ajánlásokat a 3/2020. (III.12.) KH számú határozata részletezi.

1.3-5. ábra: A NMRT Salgótarjánt érintő országos és megyei övezetek

**Ökológiai hálózat
magterületének, ökológiai
folyosójának és
pufferterületének övezete**

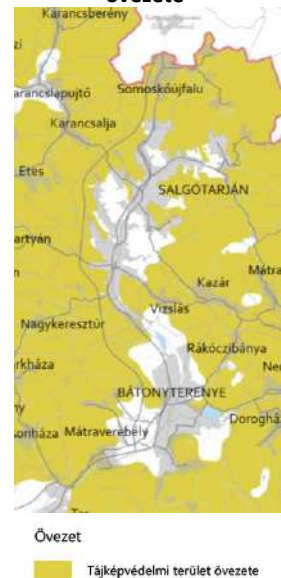
**Kiváló és jó termőhelyi
adottságú szántók övezete**

**Erdők és erdőtelepítésre
javasolt terület övezete**

**Tájképvédelmi terület
övezete**

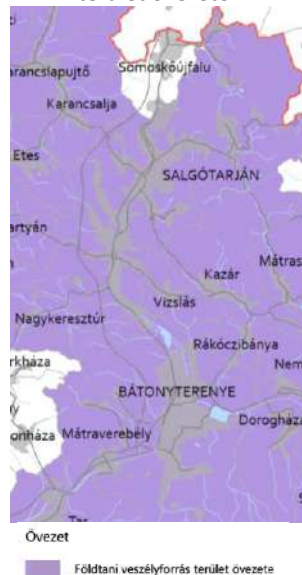
**Vízminőség-védelmi
terület övezete**

**Ásványi nyersanyagvagyon
övezete**

**Földtani veszélyforrás
terület övezete**

Kiemelt turisztikai övezet

I.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek Salgótarján fejlesztését befolyásoló megállapításai

Salgótarján közigazgatási határa **11 szomszédos településsel** érintkezik. A települések határvonalai kivétel nélkül kiváló adottságú erdőterületekkel, ill. tájképvédelmi és kiemelt turisztikai övezetekkel **kapcsodnak** egymáshoz, ahol **jelentős ásványi nyersanyagvagyon** is található. Ez alól csak **Nagykeresztúr** a kivétel, ahol kisebb részben **kiváló adottságú erdőterületek**, nagyobb részben pedig **erdőtelepítésre javasolt területek** helyezkednek el a két település határán. A települések csatlakozásánál fekvő erdőterületek a **nemzeti ökológiai hálózat** részét képező természeti területek. Bárna, Somoskőújfalu és Nagykeresztúr esetében ezek a területek az **ökológiai hálózat magterületei**, amelyek a **Karancs–Medves Tájvédelmi Körzet** egy részét, valamint a Márkháza-pusztai fás legelő **természetvédelmi terület** zónáját jelenti és Salgótarján közigazgatási területére is esik belőle. A többi település határvonalán az **ökológiai hálózat ökológiai folyosójának és puffertérületének** övezetébe tartozó területek húzódnak. A Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet területe Bárna, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtó, Kazár, Mátraszele, Somoskőújfalu és Salgótarján közigazgatási határában található. A védetté nyilvánításkor beolvadt a területébe a Salgó vár, a Szilvás-kő, a Kercseg-völgy, a Földház-tető, a Gortva-völgy, a Bárna-patak és a Zagyva forrásvidéke **természetvédelmi területek**, amelyek közül Karacsalja felé a Karancs, ill. Bárna felé a Gortva-völgy egyben **NATURA 2000** terület is.

A területrendezési tervek tervezett **infrastruktúrahálózati elemeket** Kishartyán esetében tartalmaz a 22. sz. főút elkerülő szakasza vonatkozásában, amely a jövőben folytatódik majd Vizslás és Kazár irányába is. Tervezett kerékpárút Salgótarján és Karancsalja, ill. Somoskőújfalu, valamint Nagykeresztúr irányában van kijelölve a települések között.

I.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

I.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Salgótarján településfejlesztési koncepcióját (TFK) Salgótarján Város Önkormányzati Képviselő-testülete a 141/2014. (IX.11.) számú ÖKT. számú határozatával hagyta jóvá, amelyben az alábbi hosszú távú városfejlesztési jövőkép fogalmazódott meg: Salgótarján megújuló, vonzó középváros, gazdasági és kulturális központ a Budapest körüli, közép-magyarországi metropolisz térség északkeleti kapujában. A TFK a jövőkép elérésére az alábbi célrendszert határozta meg:

1.5-1. táblázat: A TFK hosszú távú célrendszere, főbb tartalmi elemei

Célrendszer	
Diverszifikált, dinamikus gazdasági fejlődés, virágzó gazdaság	Növekedő gazdaság
	Az ipar fejlesztése, új munkahelyek teremtése, a foglalkoztatás növelése új befektetésekkel, zöldmezős és barnamezős munkahelyteremtő beruházásokkal Salgótarján és Funkcionális Várostérsege gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében
	A kutatási - fejlesztési - innovációs (K+F+I) tevékenység fejlesztése
	A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel a befektetők által megvalósítható fejlesztésekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása, a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében
	A hagyományos gazdasági ágazatok fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontása a Szabad Vállalkozási Zóna adta lehetőségek kihasználásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében
	Salgótarján és határon átnyúló térsége turizmusának fejlesztése a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében
	A város és térsége biztonságos helyi élelmiszerrel történő ellátása és a Funkcionális Várostérsege, illetve a tágabb vonzáskörzet jó minőségű mezőgazdasági termékeinek piaci pozícionálása
Társadalmi megújulás	A természetes népszaporulat és a bevándorlás eredményeként egyaránt növekvő számú, gyarapodó népesség, az előregezés megállítása
	A város és a Funkcionális Várostérsege leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű és tartósan munkanélküli népességének társadalmi - gazdasági integrációja, visszavezetése a munka világába
	Salgótarján és a Funkcionális Várostérsege társadalmi kohéziójának erősítése
	A közszolgáltatások fejlesztése a nevelés, oktatás, egészségügy, kultúra, művelődés és sport területén, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő eséllyel történő biztosítása
	A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozó fiatalok társadalmi integrációja az állam és az önkormányzat által működtetett oktatási - nevelési, közművelődési, kulturális, sport, és egészségügyi közszolgáltatások eszköztárának célzott és összehangolt alkalmazásával
	Piac képes tudást biztosító egyetemi mérnöki és pénzügyi - gazdasági képzés Salgótarjánban
	Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával
Megújuló városi szövet, vonzó települési környezet	A befektetők, valamint a Salgótarjánban élők, vállalkozók és munkát vállalók számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása a gazdaságfejlesztés urbanizációs előfeltételeinek biztosítása érdekében
	A barna mezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációja
	A lakótelepek rehabilitációja strukturális és energetikai megújítása
	A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek szociális rehabilitációja
	A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, energetikai megújítása
	A kertvárosi városrészekben elmaradt fejlesztések pótlása, energetikai megújítása
	Salgótarján és a Funkcionális Várostérsege, valamint a város tágabb térsége integrált, multimodális közösségi közlekedési rendszerének kialakítása

Forrás: Salgótarján Hosszú távú Településfejlesztési Konceptiója

2014-ben készült el Salgótarján város **Integrált Településfejlesztési Stratégiája**. Jövőképeinek értelmében **Salgótarján város 2030-ra egy megújuló, vonzó középvárossá fejlődik**. A jövőképhez egyetlen átfogó cél illeszkedik: „Erős térségközpont kialakítása fenntartható fejlődési pályán működő helyi gazdasággal, minőségi szolgáltatásokkal és élhető városi környezettel, amelyből látható, hogy a stratégiai célok, ill. az operatív tematikus célok és programok a gazdaság, a társadalom és az életminőség javítását állították fókuszba.”

I.5-2. táblázat: Az ITS célrendszere, főbb tartalmi elemei

Stratégiai célok	Operatív tematikus célok	Programok
A. Diverzifikált gazdasági fejlődés	A.1.A helyi gazdaság élénkítése	A.1.1. Új iparterületek kialakítása
		A.1.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése
		A.1.3. Gazdasági háttér szolgáltatások és modern üzleti környezet fejlesztése
		A.1.4. Innovációs és K+F központ, valamint virtuális tudáscentrum létrehozása
		A.1.5. Ipari rozsdá övezetek bevonása a helyi gazdaság vérkeringésébe
		A.1.6. Városmarketing és e-önkormányzat fejlesztése
	A.2. Gazdasági szerkezetváltás	A.2.1. Beruházásösztönzés
		A.2.2. Beszállítói inkubációs és klaszter program előkészítése és megvalósítása
		A.2.3. Munkaerőpiaci és emberi erőforrás fejlesztése képzésfejlesztéssel, átképzéssel
		A.2.4. Együttműködések javítása, vállalkozói klub létrehozása
		A.2.5. A város turisztikai attraktivitásának erősítése, a turizmus fogadási feltételeinek javítása
		A.2.6. Egységes idegenforgalmi kínálati rendszer és térségi programcsomagok kialakítása
B. Városmegújítás	B.1. Városrehabilitáció	B.1.1. Belváros funkcióbővítő rehabilitációja
		B.1.2. Városszerkezeti korrekciók
		B.1.3. Kereskedelmi és szórakoztató központ kialakítása a Belvárosban
		B.1.4. Barnamezős ipari és közlekedési területek rehabilitációja, I. ütem
		B.1.5. Szociális városrehabilitáció az Acélgyári úton és Zagyvapálfalván
		B.1.6. Kolónia-program I. ütemének megvalósítása
	B.2. Városi környezet fejlesztése	B.2.1. Közlekedés korszerűsítése, parkolási lehetőségek javítása
		B.2.2. Lakóterületi fejlesztések, lakásépítési lehetőségek teremtése
		B.2.3. Zöldterületek fejlesztése sétányok, játszótérek, zöldfelületek kialakításával
		B.2.4. Tömbházak felújítása, I. ütem
		B.2.5. Kommunális ellátás bővítése és minőségjavítása
		B.2.6. Városi hangulatot javító kezdeményezések támogatása
C. Fenntarthatóság és élhetőség	C.1. Társadalmi megújulás	C.1.1. piacképes tudással rendelkező fiatal korosztályok betelepítése
		C.1.2. Lakosság megtartását támogató szociális és lakáspolitikák
		C.1.3. Civil kezdeményezések, lokálpatriotizmus ösztönzése
		C.1.4. Környezettudatosság fokozása
		C.1.5. Közbiztonság javítása
		C.1.6. Egészségmegőrzés feltételeinek javítása, sportlétesítmények fejlesztése, új komplex sportcentrum létrehozása
	C.2. Közfoglalkoztatás fejlesztése és életminőség javítása	C.2.1. Szociális gazdaság fejlesztése
		C.2.2. Szakképzési és középfokú oktatási rendszer fejlesztése, műszaki képzés erősítése
		C.2.3. Felsőoktatás fejlesztése, műszaki és gazdasági képzés erősítése,
		C.2.4. Közművelődési lehetőségek fejlesztése integrált közösségi és szolgáltatási terek kialakításával
		C.2.5. Közfoglalkoztatások kistérségi szintű, illetve PPP jellegű megszervezésének támogatása
		C.2.6. Köztisztaság javítása

Forrás: Salgótarján Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A stratégia a célokat városrészi szinten is definiálta, amelyet az alábbi ábra szemléltet:

I.5-3. táblázat: Az ITS városrészi célkitűzései

Célok/városrészek	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A.1.1. Új iparterületek kialakítása				X			X		X	
A.1.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése	X			X			X		X	
A.1.3. Gazdasági háttér szolgáltatások és modern üzleti környezet fejlesztése	X			X			X		X	
A.1.4. Innovációs és K+F központ, valamint virtuális tudáscentrum létrehozása				X						
A.1.5. Ipari rozsdá övezetek bevonása a helyi gazdaság vérkeringésébe		X		X			X		X	
A.1.6. Városmarketing és e-önkormányzat fejlesztése				X						
A.2.5. A város turisztikai attraktivitásának erősítése, a turizmus fogadási feltételeinek javítása	X		X	X						X
B.1.1. Belváros funkcióbővítő rehabilitációja				X						
B.1.2. Városszerkezeti korrekciók				X			X			
B.1.3. Kereskedelmi és szórakoztató központ kialakítása a Belvárosban				X						
B.1.4. Barnamezős ipari és közlekedési területek rehabilitációja, I. ütem		X		X			X		X	
B.1.5. Szociális városrehabilitáció az Acélgári úton és Zagyvapálfalván		X		X					X	
B.1.6. Kolónia-program I. ütemének megvalósítása	X	X		X	X	X	X	X	X	
B.2.1. Közlekedés korszerűsítése, parkolási lehetőségek javítása			X	X			X			
B.2.2. Lakóterületi fejlesztések, lakásépítési lehetőségek teremtése					X			X		
B.2.3. Zöldterületek fejlesztése sétányok, játszóterek, zöldfelületek kialakításával	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
B.2.4. Tömbházak felújítása, I. ütem	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
B.2.5. Kommunális ellátás bővítése és minőségjavítása			X	X					X	
B.2.6. Városi hangulatot javító kezdeményezések támogatása	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
C.1.1. piacképes tudással rendelkező fiatal korosztályok betelepítése			X	X	X			X		
C.1.6. Egészségmegőrzés feltételeinek javítása, sportlétesítmények fejlesztése, új komplex sportcentrum létrehozása			X							
C.2.2. Szakképzési és középfokú oktatási rendszer fejlesztése, műszaki képzés erősítése				X						
C.2.3. Felsőoktatás fejlesztése, műszaki és gazdasági képzés erősítése,				X						
C.2.4. Közművelődési lehetőségek fejlesztése integrált közösségi és szolgáltatási terek kialakításával	X	X	X	X			X	X	X	

Forrás: Salgótarján Integrált Településfejlesztési Stratégiája

I.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Az elmúlt években jelentősebb településfejlesztési akcióhoz kapcsolható, infrastruktúra kiépítésre vonatkozó településrendezési szerződés nem jött létre.

I.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

I.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Salgótarján város a Településszerkezeti tervét a 15/2017. (II.14.) ÖKT. számú határozatával fogadta el, amelyet többször módosított, utoljára a 87/2021. (V. 27.) ÖKT határozatával. A helyi építési szabályzatról szóló 8/2017. (II.14.) számú önkormányzati rendeletét többször módosították, utoljára a 19/2021. (V.27.) számú önkormányzati rendelettel.

A településképvédelmi rendeletet Salgótarján Város Önkormányzatának képviselőtestülete a 33/2017. (X.26.) számú önkormányzati rendeletével fogadta el. Az építészeti útmutatóként, ajánlasként készült Településképi Arculati Kézikönyv az Önkormányzat határozatával lépett életbe.

I.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

A településszerkezeti terv határozza meg Salgótarján térszerkezeti alakításának, védelmének lehetőségeit és a megőrzés, fejlesztés térbeli irányait. A településszerkezeti terv az egyes területfelhasználási egységeket beépítésre szánt területekbe, valamint beépítésre nem szánt területekbe sorolva határozza meg, függetlenül attól, hogy a belterülethez tartoznak, vagy a külterület részei.

A település szerkezetét meghatározó hálózati elemek jellemzően önálló közlekedési, azon belül szétválasztva a kötöttpályás és a közúti közlekedés elemként, valamint egyéb területfelhasználási egységekben megjelenő önálló közmű elemként jelennek meg. A területfelhasználás részeként önálló vízgazdálkodási térségként jelennek meg a vízgazdálkodás hálózati elemei, a csatornák, árkok, valamint az egyéb vízfolyások.

(A beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek területfelhasználási rendjét és jellemzőit a melléklet tartalmazza.)

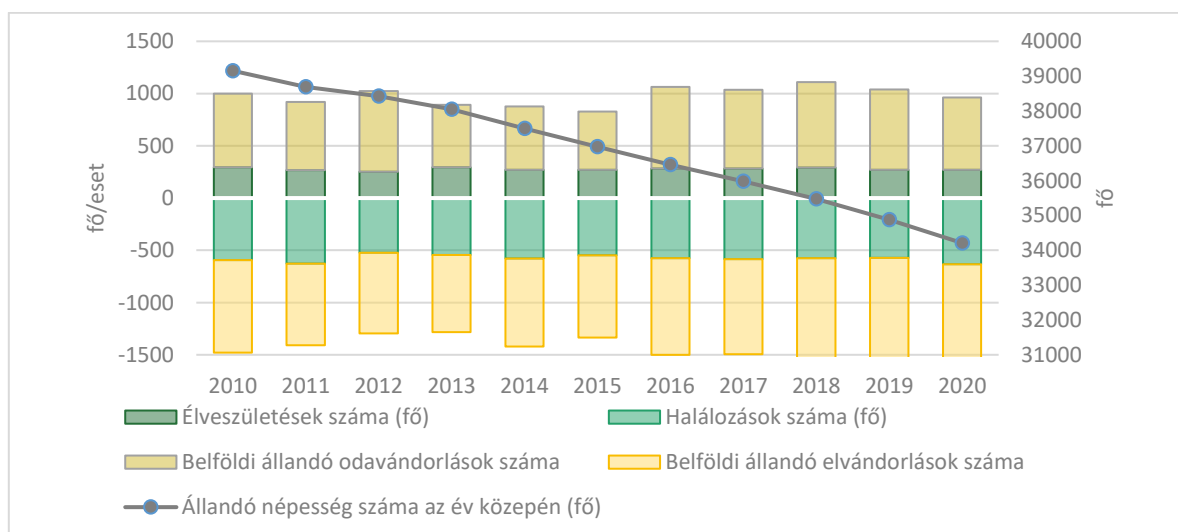
I.7 A település társadalma

I.7.1 Népeség, népmozgalom

I.7.1.1 Demográfia, népesség

Salgótarján népessége az országos tendenciákkal párhuzamosan az 1980-as évek óta **csökken**. 2010 óta a város lakónépessége 11%-kal csökkent, így annak száma **már a 33 000 főt sem érte el** 2019-ben. A változás egyenletes és folyamatos, csupán a 2011. évi népszámlálás korrekciója jelentett kisebb kiugrást. A csökkenés mértékéről elmondható az is, hogy ugyan irányában hasonló a járási, megyei és országos változásokhoz képest, de a mértéke mindegyiket jelentősen meghaladja, azaz Salgótarján népessége gyorsabban és erőteljesebben csökken.

I.7-1. ábra: Salgótarján népességszámának változása és annak összetevői, 2010-2020

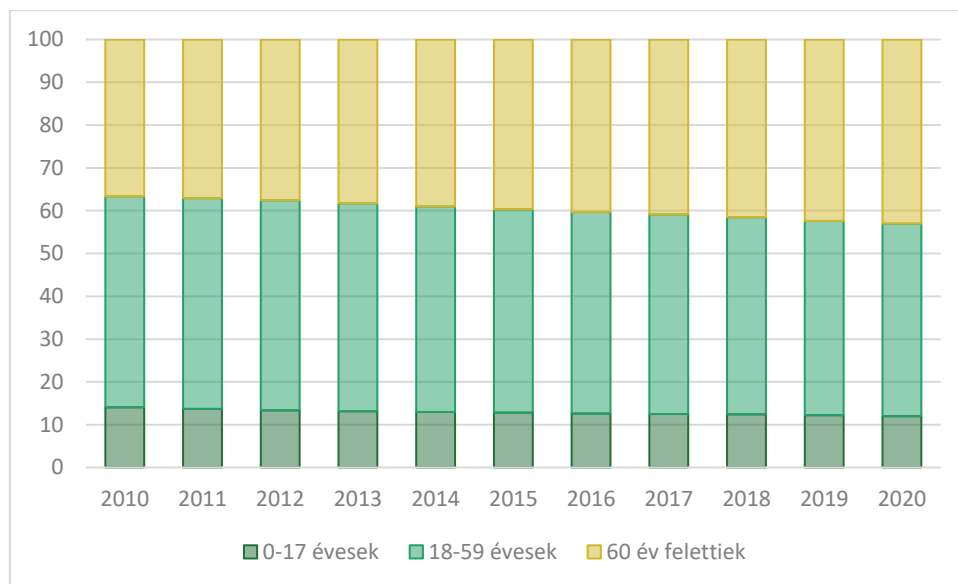
Forrás: KSH, saját szerkesztés

A népességcsökkenés hátterében egyszerre játszanak szerepet a belföldi vándorlás és a természetes fogyás negatív tendenciái. A városból elvándorlók száma folyamatosan emelkedik, 2019-ben több mint 2000 fő hagyta el Salgótarját, miközben csupán alig több mint 1700 fő telepedett le a városban ugyanabban az évben. Meg kell említeni, hogy az odavándorlások száma is növekszik évről évre, de ez a változás nem képes lépést tartani az elvándorlások növekvő számával, így a vándorlási különbség folyamatosan nő. A salgótarjáni járási adatokban inkább stagnáló folyamatokat láthatunk, de továbbra is negatív egyenleggel, ezzel szemben Nógrád megye oda- és elvándorlási értékeiben elmozdulást tapasztalhatunk a kiegyenlítődés irányába, de továbbra is negatív irányú a mérleg nyelve. Ezek alapján arra következtethetünk, hogy Salgótarján városa sem regionális, sem országos szinten nem rendelkezik jelentős vonzerővel.

A demográfiai adatok negatív tendenciáiban kiemelkedő szerepe van a természetes fogyásnak is. Általánosságban elmondható, hogy a magyarországi változások is természetes fogyást mutatnak, változó intenzitással, negatív irányú elmozdulással, de mind a Nógrád megyei, mind a Salgótarjáni járási értékek jelentősen meghaladják azt. Salgótarján esetében még negatívabb kép jelenik meg, a természetes fogyás mértéke meghaladja az országos adatok kétszeresét, 2019-ben -9,04 ezreléket is elérve. Ezek a negatív demográfiai változások folyamatos erősödést mutatnak, ami várhatóan további népességcsökkenést eredményeznek.

Az alacsony születési számok és jelentős elvándorlás miatt Salgótarján lakossága rohamosan elöregszik. Ugyan még a középkorúak jelentik a legnagyobb részét a lakosságnak, de az elvándorlásnak köszönhetően a számuk folyamatosan csökken, továbbá az elvándorlás és az alacsony születési szám miatt a fiatal és gyermekkorúak aránya is zsugorodik, míg az időskorúak száma folyamatosan nő, kiváltképp a nők körében. Az öregségi index is súlyos problémáról árulkodik, mivel 2019-ben a 100 fiatalra jutó idősök száma elérte és meghaladta a 200 főt, amely jelentősen meghaladta az országos értéket (136,8 fő).

1.7-2. ábra: Salgótarján város korszerkezete, %

Forrás: KSH, saját szerkesztés

1.7.1.2 Nemzetiségi összetétel

Salgótarján soknemzetiségű város. A 2011. évi népszámlálás szerint a megyeszékhelyen megtalálhatók a cigány (roma), német, szlovák és román nemzetiség tagjai is. **Legnagyobb számú nemzetiség a roma közösség**, a lakosság 5,4%-a vallotta magát a tagjának a népszámlálás során, valamint képvisellel rendelkezik a Roma Nemzetiségi Önkormányzat keretén belül. Saját nemzetiségi képvisellel még a szlovák közösség rendelkezik Salgótarjánban, akik a lakosság 0,3%-át teszik ki. Érdemes még megjegyezni, hogy a népszámlálás során a népesség 13,9%-a nem kívánt válaszolni a nemzetiségi hovatartozásáról.

1.7.1.3 Képzettség

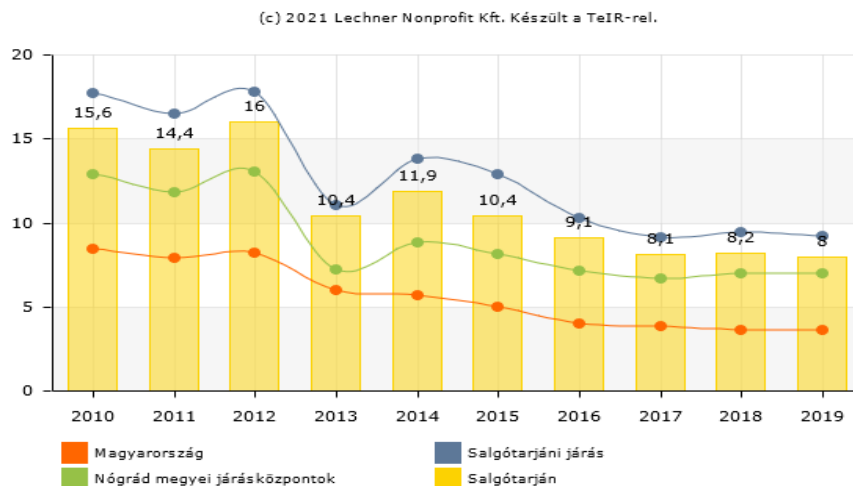
Salgótarján lakosságának képzettségi viszonyai negatívabb képet tárnak elénk az országos viszonyokhoz képest. A 25 évesnél idősebb népességen belül a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 17,9% volt 2011-ben Salgótarjánban, míg ugyanebben az évben a magyarországi arányuk elérte a 19%-ot. Más nógrádi járásközponthoz, valamint a Salgótarjáni járáshoz viszonyítva a nógrádi megyeszékhely kedvezőbb arányokkal bír, ami Salgótarján megyei és leginkább járási központi funkcióját igazolja. Ezzel szemben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők a 15 és 59 év közötti korosztályon belüli aránya sokkal negatívabb képet mutat. A 2011-es népszámlálás alapján ez az érték elérte a 19,1%-ot, ami magasabb az országos és megyei értéknél is, csupán a Salgótarjáni járás esetében magasabb ez az arány, 2011-ben elérte ugyanis a 23,5%-ot.

A digitális kompetenciák tekintetében **a lakossági kérdőívet kitöltők 80%-a** úgy ítéli meg, hogy saját korosztályához képest **átlagosan vagy az átlagnál jobban kezeli a digitális eszközöket.** A férfiak körében gyakoribb volt, hogy átlag felettinek ítélték meg készségeiket, mint a nők esetében, ahol a legtöbben úgy gondolták, hogy saját készségeik átlagosak az IT eszközök használatával kapcsolatban.

1.7.1.4 Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottak aránya az aktív korú lakosságon belül 2011-ben elérte az 52,7%-ot, ami csak a Salgótarjáni járás értékét haladta meg, de jelentősen elmaradt az országos aránytól. A Salgótarjánban nyilvántartott álláskeresők többsége férfi, a nemek közti arány pedig érdemben nem változott az elmúlt 10 évben. **A 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők aránya jelentősen meghaladja az országos értékeket** annak ellenére, hogy az arányuk fokozatosan csökken, 2020-ban az álláskeresők 60%-át tették ki Salgótarjánban, ami 7,9%-kal magasabb érték, mint az országos arányuk. Ennek oka lehet az iparszerkezet rendkívül lassú változása, aminek következtében a munkanélküliség strukturálissá és tartóssá vált. A felsőfokú végzettségű álláskeresők aránya ingadozott az elmúlt időszakban, 2016-ig jelentős csökkenést tapasztalhatunk, ezt követően újra emelkedett az arányuk, 2020-ra elérve a 4,4%-ot. Ez az érték kedvezőtlenebb a megyei és járási adatokhoz képest, ugyanakkor jelentős mértékben elmarad a magyarországi arányhoz viszonyítva. Salgótarjánban kevés, jelentősebb létszámot foglalkoztató üzem található, ezért a foglalkoztatásban kiemelt szerepe van az ingázásnak.

1.7-3. ábra: Nyilvántartott álláskereső a munkaképes korú népesség százalékában, %

Forrás: TEIR

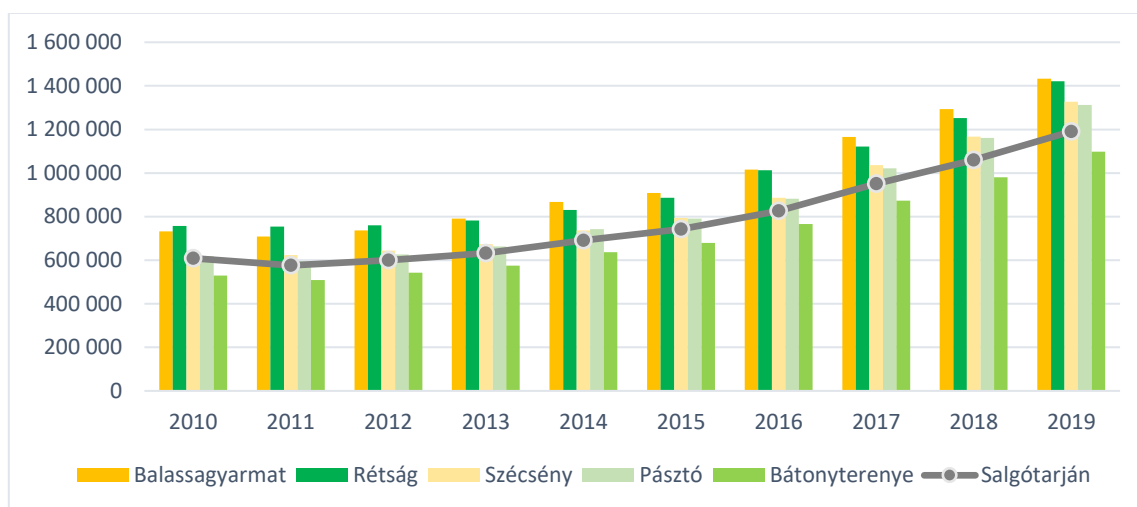
A foglalkoztatottsági adatokat a közfoglalkoztatottak is kedvező irányban befolyásolják. Az elmúlt években több ezer munkanélküli vett részt a programban, elsősorban a város zöldterületeinek, egyéb közterületeinek folyamatos fenntartásában, karbantartásában, a patakok és vízfolyások tisztításában. Az elmúlt időszakban jelentkező általános munkaerőhiánynak köszönhetően mind több álláskereső talált magának munkalehetőséget, így a közfoglalkoztatásban jórészt azok maradtak, akiket a versenyszféra nem kíván foglalkoztatni. **A közfoglalkoztatás tehát leginkább a hátrányos helyzetű álláskeresők jövedelemhez jutása révén fejt ki hatását.**

A Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft. alapfeladata továbbra is a város foglalkoztatási gondjainak enyhítése, kiemelten a tartós munkanélküliek közfoglalkoztatásával úgy, hogy a foglalkoztatottak munkavégzésükkel elsősorban a város kommunális, szociális feladatainak ellátását segítsék.

1.7.1.5 Jövedelmi viszonyok

A munkanélküliek magas aránya és jólképzett munkaerő alacsony száma miatt nem meglepő, hogy a **jövedelmi viszonyok is elmaradnak Salgótarjában az országos átlagtól.** Az egy lakosra jutó belföldi jövedelem összege az országos értékének csupán 89,8%-a volt 2019-ben, ami a megyei értéknél is alacsonyabb. Ezen a téren Salgótarján lemaradása kismértékben nőtt 2010 óta. Ugyanakkor a száz lakosra jutó adófizetők száma az országos tendenciához hasonlóan emelkedett, 2019-re Salgótarján értéke (49,4 fő) megközelítette az országos értéket (49,6 fő). Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem alakulásában Salgótarján kiemelkedik a saját járásából, de a Nógrád megyei járásközpontok közül a megyeszékhely egyedül Bányterenyét előzi meg.

I.7-4. ábra: Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem alakulása Nógrád megye járásközpontjaiban 2010 – 2019 között, forint

Forrás: teir

I.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Salgótarján MJ Város Önkormányzata a 2018 és 2023 közötti időszakra szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programját 2019-ben fogadták el, amelyben célcsoportként azonosította a mélyszegénységben élőket és a romákat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

A **mélyszegénységben élők** és a **romák** esélyegyenlősége kapcsán problémaként jelentkezik az alacsony foglalkoztatottság általában véve és a pályakezdők esetében, az aktív korú lakosság szakképzetlensége. Jövedelmi és vagyoni viszonyaikra általánosságban az jellemző, hogy különböző segélyekből, támogatásokból, alkalmi és feketemunkából próbálnak megélni

A **gyermekeket** érintő problémák közül kiemelendő, hogy a változó társadalmi szokások miatt nőtt a gyermekeket veszélyeztető tényezők köre. Növekszik a gondoskodás alá kerülő gyermekek száma iskolai problémák, csavargás, iskolakerülés, súlyos magatartási, beilleszkedési zavarok miatt.

Alacsony a **nők** foglalkoztatása, a szülés utáni idő kiesés miatt nehéz az újra elhelyezkedés, a munkáltatóknak fenntartásai vannak a kisgyermekes anyák alkalmazásával szemben. Nagyarányú a munkanélküliség az alacsony végzettségű roma származású nők között. Állásinterjú alkalmával nem tudják magukat kellőképpen kifejezni, sokszor a tesztek megírása is problémát jelent számukra.

Az előregedés miatt az **idősek** száma folyamatosan növekszik, körükben az egyedüllét, a kiszolgáltatottság, a hisztériás miatti áldozattá válás azonosítható problémaként. Salgótarjánban 2016 óta ismét működik Idősügyi Tanács.

A **fogyatékkal élők** esetében probléma a nem megfelelő munkaerő-piaci helyzet, a kevés helyi munkalehetőség, valamint a nem mindenhol megoldott akadálymentesítés. A látásfogyatékosok helyzetét a Vakok és Gyengénlátók Nógrád Megyei Egyesülete, a mozgássérültekét a Mozgáskorlátozottak Egymást Segítő Egyesülete, a siketek és nagyothallókét pedig a Siketek és Nagyothallók Nógrád Megyei Szervezete, valamint a Csend Hangjai Alapítvány igyekszik javítani. A városban kiemelt szerepet kap az autisták ellátása, amelyben az Abigél Közhasznú Egyesület, Nógrádi Autizmus Alapítvány, valamint a Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola vállal tevékeny szerepet. Utóbbi, a „Flóra” Fogyatékos Gyermekek és Nevelőik Természetbarát és Tájvédelmi Egyesülettel közösen kiemelt szerepet vállal a halmozottan sérült gyermekek

támogatásában. Salgótarjáni székhelyű, megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató akkreditált munkahely mindössze 1 db található, a Mozgáskorlátozottak Egymást Segítői Egyesülete (MESE).

Nem Nógrád megyei székhellyel rendelkező cégek Salgótarjáni telephellyel több helyen is működtetnek egységeket. REHAB akkreditáció keretében Salgótarjánban és járásában megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató cégek a Man At Work Kft., HSA Kft., Human Centrum Kft., Credit Up Kft. és az Axamo Kft.

Salgótarjánban a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján elkészített kartogram összesen **11 db szegregátumot és 4 db szegregációval veszélyeztetett területet** határolt le. Az elmúlt években bekövetkezett változások, valamint az Önkormányzat által megvalósított projektek és programok jelentősebb változást eredményeztek. Mára Zagypapálfalva, Somlyóbánya, Zagyvaróna és Salgóbánya területén kijelölt szegregátumok – bizonyos területi korrekciókkal – minősülnek társadalmi szempontból leszakadó területeknek. (Részletesebben ld. az Antiszegregációs munkarész Helyzetelemző fejezetében.) A KSH adatai szerint a hivatalosan is szegregátumnak minősülő területen több mint 2 200 fő élt, de a becslések és tereptapasztalatok alapján ennek közel duplája a ténylegesen veszélyeztetett területen élő salgótarjáni lakosok száma, mely a lakosság több mint 10 %-a. Az itt élő népességre a fiatalos korszerkezet, a magas munkanélküliség és a gazdaságilag inaktív népesség aránya, a lakások komfortfokozata pedig kirívóan rossz. Emellett az iskolázottsági adatok is nagymértékben a városi átlag alatt maradnak.

Általánosan megállapítható, hogy az önkormányzat saját lehetőségei nem elegendőek a fent említett problémák kezelésére, ezért szükséges pályázati források igénybevétele, a gazdasági élet szereplőinek és a civil szervezeteknek a bevonása, továbbá a lakosság aktív közreműködése. Mindazonáltal az önkormányzat többféle támogatást, kedvezményt nyújt a rászorulóknak. Az igény mértékét mutatja, hogy a város 2021-es költségvetésében 65 millió forint van elkülönítve a rendkívüli és a lakásfenntartáshoz nyújtott települési támogatásra, amelyből az előbbi több mint 2000 fő vette igénybe 2020-ban, az utóbbit pedig majdnem 800 fő.

I.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

Salgótarján színes és változatos értékekkel teli város, melyben egyszerre jelenik meg a természet, a népi hagyományörzés az ipari örökség és a képzőművészet is. Ezt a sokoldalúságot tükrözi a város értéktára is, amelybe összesen 37 érték került be. A képzőművészet képviselteti magát legnagyobb arányban, számos szobrász, festő és zenész gazdagította a város kultúráját, köztük van Zenthe Ferenc, a Nemzet Színésze is, aki a város szülötte és a színház névadója is. A városban egy sor, hagyománnyá vált fesztivál valósul meg, amelyek közül a Palóc Táncbáztalálkozó kiemelendő. A táncművészet terén a Nógrád Táncgyűttes 1975-ös megalakulása óta Nógrád megye legnagyobb múltú néptáncgyűttese, amelynek fenntartója az 1998-ban alapított Salgótarjáni Néptáncművészetért Közalapítvány. Említést érdemel a Palócföld irodalmi, művészeti, közéleti folyóirat is. A város arculatát markánsan formáló ipar és bányászat öröksége is az értékek között szerepel, melyet a Dornyay Béla Múzeum ápol, de az értékek között van számos műszaki megoldás is, mint a szalonasütő vas, vagy a salgótarjáni iparművészek által tervezett finomüveggyártás. Az értéktárban szerepel még Szojka Ferenc, aki szintén a város szülöttjeként ért el sikereket a magyar labdarugóválogatottban.

A József Attila Művelődési Központ kiemelt szerepet tölt be a város életében. Számos kulturális és szórakoztató rendezvénynek biztosít helyszínt, teret ad ismeretterjesztő előadásoknak, művészeti csoportoknak és a civil élet számos szereplőjének is. 2021-ben a József Attila Művelődési Központ is bekerült a városi értéktárba.

Salgótarjánban helyet kap a bányászok, valamint a palóc és szlovák nemzetiség hagyományai is, amit a városban rendezett események és a civil élet is reprezentál. A KSH adatai alapján 2019-ben Salgótarjánban összesen 273 civil szervezet működött (számuk 2014 óta csökken, akkor 297 volt a településen). A helyicivil.hu adatbázisában a civil szervezetek száma magasabb, 459 darab, ez az adatbázis azonban nem frissül a tényleges működés alapján. A bejegyzett szervezeteken túl a városban közel 30-ra tehető azoknak az informálisan működő csoportoknak a száma, amelyek meghatározó szerepet töltenek be a közösségi életben. Salgótarjánban 1995-től működik a Civil Fórum és 2003-ban alakult meg a Salgótarjáni Civil Kerekasztal, amely hat szakmai alapon szerveződő tagozata révén a helyi civil szervezetek munkájának segítése mellett együttműködésre törekszik Salgótarján Megyei Jogú Város kulturális intézményeivel, a Balassi Bálint Megyei Könyvtárral, Dornay Béla Múzeummal, a Salgótarjáni József Attila Művelődési és Konferencia Központtal.

Nagyon színes a város civil élete és ezek a szervezetek nagyon aktívak is. A szervezetek döntő többsége kulturális, oktatási vagy sport tevékenységgel foglalkozik, de emellett a szociális, a környezet- és természetvédelem terén is működnek civilek a városban. A Civil Kerekasztal a településen működő civil szervezetek tevékenységét próbálja összefogni. Azonban ezek a szervezetek az öregedő lakosságból táplálkoznak, nehéz a fiatalok bevonása. Időről időre felméri a helyzetet és úgy látják, egyre nehezebb a fiatalokat bevonni a közösségi programokba. Ez egyrészt azért lehet, mert megváltoztak a szabadidős szokások, másrészt nehezen elérhető a korosztály, pedig próbálkoznak ezzel online platformokon is. A városból a fiatalok a főiskola után eltűnnek, többségük nem jön vissza tanulmányaik befejeztével.

A lakossági kérdőívek alapján a helyi kötődésben a legfontosabb tényező a városban történő család-, illetve otthonalapítás, valamint a táji, természeti adottságok. A legfiatalabb (18-25 év közöttiek) korosztály esetében a család-, illetve otthonalapítás helyett meghatározóbb szempont, hogy **ide születtek**. A középkorú generációnál (26-55 év közöttiek) a **nyugodt kisvárosi lét** is meghatározó tényező a helyi kötődésben. Az idősebbeknél sokat nyom a latban, hogy ismerik és gyakorolják a helyi szokásokat, ill. tagjai valamilyen kisebb, helyi közösségnek.

A helyi identitást erősíti **a város által nyújtott életminőséggel való elégedettség**. Ennek **növelésében a kedvezőbb lakhatási lehetőségeknek, a magasabb jövedelmet biztosító munkalehetőségeknek és a jelenleginél is magasabb színvonalú közszolgáltatásoknak** tulajdonították a legfőbb szerepet a kérdőívet kitöltők. Kiemelt szerepe van még továbbá a magas színvonalú kiskereskedelmi és vendéglátóipari szolgáltatásoknak és minőségi köztereknek.

Számos érdekképviselő is szolgálja a lakosokat, köztük szakszervezetekkel, kamarákkal és ipari szövetségekkel. A szociális szférában működő szervezetek főleg a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek élethelyzetének javítását, jogvédelmük, érdekképviselőik ellátását, az oktatási nehézségekkel küzdők integrációját, a hátrányos helyzetű gyermekek támogatását, idősgondozást segítik.

A városban több polgárőr egyesület is védi a helyieket, amellett a Karancs Mentőkutyás Alapítvány is a szolgálatukra áll. A lakosság fokozatos elöregedése miatt egyre jelentősebb szerep jut a különböző szociális és egészségügyi szervezetnek.

A salgótarjáni szlovákság aktív szerepet vállal a helyi civil életben. A helyi szlovákok képviseltetik magukat a salgótarjáni Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatban, valamint számos hagyományőrző rendezvénnyel is. Szoros kapcsolatot ápolnak más szlovák szervezetekkel, melynek kapcsolatrendszere a határon is átnyúlik. A roma lakosság körében ugyanakkor bizalmatlanság övezi még az identitásuk felvállalását, annak ellenére, hogy a lélekszámuk aránya meghaladja az országos értéket. Érdekeiket a Roma Nemzetiségi Önkormányzat képviseli.

I.8 A település humán infrastruktúrája

I.8.1 Humán közszolgáltatások

I.8.1.1 Oktatás

Salgótarjánban az **óvodai ellátást** a Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde a 10 tagóvodájával, valamint a Jó Pásztor Katolikus Óvodával együtt, összesen 1220 férőhely biztosításával látja el. A gyermeklétszám változásához rugalmasan igazodik a csoportszámok alakítása, lehetőség van újraindításra is szükség esetén. 2010 óta az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma folyamatosan csökken és ezen időszak alatt jelentősen javult az országos átlaghoz képest, ami mögött nem a férőhelyek számának növekedése áll, hanem a negatív demográfiai tendenciák. A város az elmúlt években a Településfejlesztési Operatív Program keretében több európai uniós pályázatot is elnyert az egyes tagóvodák felújítására, amelynek eredményeképpen az önkormányzat 2014-2020 között a Körúti, valamint az Aprófalva Tagóvoda kivételével valamennyi óvoda épületét teljes körűen felújította, két tagóvodában pedig nyílászárók cseréjére is sor került. Mindezek mellett az Új Széchenyi Terv által meghirdetett TÁMOP pályázatokon is elnyert támogatásokkal lehetőség nyílt a pedagógusok szakmai munkájának továbbfejlesztésére, az óvoda tárgyi feltételrendszerének javítására. A 10 óvoda közül 9 zöld óvoda, egyik óvoda megyei bázis zöld óvoda és 2 óvoda örökös zöld óvoda.

Problémaként jelentkezik az óvodáknál ugyanakkor a munkaerőutánpótlás (pályakezdők megtartása a nyugdíjba vonuló pedagógusok helyére). A gyerekek személyisége a generációk során nagymértékben megváltozott, gyengébben terhelhetőbbek, azonban gyorsabban jutnak információhoz, amit a pedagógus képzés még nem tudott utolérni. Még a pályakezdők sem hozzák magukkal ezt az új tudást. Számos nyugdíjast alkalmaznak az intézményekben, többek között azért is, hogy a délutáni órákat ne OKJ-s képzést elvégző dolgozókra bízzák teljesen. Ezzel tudják a szakképzett szakembergárdát biztosítani.

Infrastrukturális fejlesztések terén szükség lenne óvodai eszközbeszerzésekre, óvodaudvarok felújítására, **a csoportok internetes ellátására, a számítástechnikai infrastruktúra bővítésére.**

Az alapfokú oktatást két általános iskola látja el. A Salgótarjáni Tankerületi Központ fenntartásában áll a Salgótarjáni Általános Iskola és Kollégium, amelynek 7 tagintézménye van, továbbá a Hit Gyülekezete által fenntartott Uzoni Péter Gimnázium és Általános Iskola. A város szerepe a térségi alapfokú oktatásban is jelentős, mivel a más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya 17 %, ami alapvetően a speciális ellátást igénylő gyerekeket foglalja magában. A járási települések kb. felén működik helyben általános iskola, úgymint Cered, Bárna, Mátraszele, Kazár, Lucfalva, Sósartyán, Ságújfalu, Etes, Karancsság, Karancsalja, Karancslapujtő, Somoskőújfalu, Karancskeszi, Litke.

A lakosság elöregedése az **általános iskolai** tanulók számán is nyomot hagyott. 2010 és 2019 között több mint 1000 fővel csökkent a létszámuk a városi intézményekben, amit a feladatellátási helyek átlagos létszáma is követett. Az alapfokú oktatásban kiemelt szerepet tölt be az Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola, amely a halmozottan sérült gyerekek készségfejlesztő oktatását látja el. Az alapfokú művészetoktatásért a tankerületi központ által fenntartott Váczi Gyula Alapfokú Művészeti Iskola felel. Alapítványi keretek között működik továbbá a Cogito Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola.

Sok intézmény jó színvonalú digitális fejlettségi szinten van. Nagy arányban érkeztek tabletek, PC-k, egyéb digitális eszközök az iskolákba az elmúlt években. Minden gyerek hozzáfér az iskolában a korszerű digitális eszközökhöz. Az iskolai sportolás, kültéri szabadidő eltöltésének lehetőségei azonban korlátozottak, különösen a Gagarin, a Beszterce, valamint a Petőfi tagiskolák tekintetében

kifogásolható a jelenlegi sportudvarok minősége. Ezekben az intézményekben a külső terek teljes felújításra szorulnak.

Problémát jelent ugyanakkor, hogy a szegregátumokból áramolnak ki a városi iskolákba a tanárok. Nem pedagógusból van kevés, hiszen a meglévő tanulókhöz képest a pedagógusok száma elégséges. Sok helyen ugyanannyi osztály van, mint korábban, de sokkal kisebb gyereklétszámmal. A hátrányos helyzetű területeken lévő iskolákba azonban nehezebb felvenni pedagógust, mint a jobb, városi iskolákba, a bérek közötti differenciálás pedig nem megengedett. A szakképzés területén a bérek sokkal rugalmasabban kezelhetők, hiszen ott a Munka Törvénykönyve alapján dolgoznak a pedagógusok, ami nagy elszívó erő.

A **középfokú oktatást**, a tankerületi központ fenntartásában működő, Salgótarjáni Bolyai János Gimnázium és a Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium látja el. Emellett a Hit Gyülekezete által fenntartott Uzoni Péter Általános Iskolának gimnáziumi része is van. A szakképzésért a Nógrád Megyei Szakképzési Centrum Salgótarjánban működő telephelyei felelnek, úgymint a Stromfeld Aurél Technikum, a Táncsics Mihály Technikum, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Technikum és Szakképző Iskola, Borbély Lajos Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium. A város szerepe a térségi középfokú oktatásban kiemelt jelentőségű, hiszen a kistérségben csak Salgótarjánban van középfokú oktatási intézmény. Ennek megfelelően a más településről bejáró középiskolai tanulók aránya több mint 50 %.

A városban nagy igény mutatkozik a piacképes tudást biztosító **szakképzések** iránt. Erre jó biztosít a Stromfeld Aurél Technikum, amelynek infrastrukturális fejlesztése elengedhetetlen. Kiemelten fontos, hogy az iskola tanműhelyei megújuljanak, olyan elemekkel, eszközökkel, gépekkel bővüljön az oktatás, amely a diákságot a piacképes szakma megszerzésén túl felkészítheti a továbbtanulásra, egyetemi képzésekre is. A kereskedelem és vendéglátás modern oktatási lehetőségeinek megteremtése érdekében a SZC Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Szakiskolája épületének megújítása is elengedhetetlen. Semmelweis Egyetem Kanizsai Dorottya Többcélú Szakképző Intézményének épülete szintén nem felel meg a 21. századi oktatás elvárásainak és az épület adottságai sem teszik lehetővé az oktatás tovább fejlődésének lehetőségét. Az intézmény új épületben történő elhelyezésével lehetőség kínálkozna középfokú ápoló képzés beindítására, valamint fokozatosan emelkedő arányú BSc/MSc ápolói kar kialakítására is.

Salgótarján városa sokáig **felsőoktatási** intézmény nélkül maradt. Korábban a Budapesti Gazdasági Főiskola Pénzügy és Számviteli Kara rendelkezett kihelyezett tagozattal, de 2015-ben bezárásra került. A városi önkormányzat és az Óbudai Egyetem között született megállapodás keretén belül 2017-től újraindult a felsőoktatási képzés a városban. Összesen 81 fő számára biztosít férőhelyet az Óbudai Egyetem mérnökinformatikus alapképzése. A további fejlődés gátját jelenti ugyanakkor, hogy jelenleg az Egyetem nem rendelkezik megfelelő épített infrastruktúrával, laboratóriumokkal, előadókkal, adminisztratív helyiségekkel, gyakorlati képzőhelyekkel, a diákok lakhatásnak biztosításával.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a **közzolgáltatásokkal való elégedettség** tekintetében a válaszadók a **humán közzolgáltatásokat** emelték ki, ez esetben azonban **összességében a nők némileg elégedettebbnek bizonyultak a férfiaknál. A humán közzolgáltatásokon belül az óvodai ellátás került az első helyre, ezt követte az általános iskolai oktatás, az általános iskola infrastrukturális felszereltsége, majd a bölcsődei ellátás.**

1.8.1.2 Egészségügy

A Szent Lázár Megyei Kórház nem csak Salgótarján, de egész Nógrád megye legjelentősebb egészségügyi központja, amely számos járó- és fekvőbetegellátásnak ad otthont. Jelentőségét hangsúlyozza, hogy vonzáskörzete az államhatáron is átnyúlik, hasonló kapacitású intézmény csupán Vácon, Egerben és Miskolcon található. Az intézet látja el az érsebészeti, szülészeti-nőgyógyászati és szemészeti szakrendelést a bátonyterenyi Egészségházban. Az orvosi ügyeletet a Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központ biztosítja a Szent Lázár Megyei Kórházban. 2019-ben új onkológiai centrum építési munkálatai is megkezdődtek a megyeszékhelyen, ami erősíti az intézmény szerepét a térségben. További igényként jelentkezik pakolóférőhelyszám bővítés, valamint az új onkológiai centrum humánerőforrás állománya megfelelő lakhatási körülményeinek, családalapítási lehetőségének megteremtése. A továbbfejlődés lehetséges iránya egy speciális, európai színvonalú komplex ellátó- és oktató onkológiai rehabilitációs egység, illetve a napi többszöri kezelést igénylő betegek számára szálláshely kialakítása.

A lélekszám csökkenése és az elvándorlás negatívan érinti az egészségügyi ellátórendszert is. A 2021. augusztusi adatok szerint Salgótarjánban 8 betöltetlen háziorvosi pozíció volt, ugyanakkor a városban 25 fő háziorvos teljesít szolgálatot, közöttük egy fő a hajléktalan betegek ellátásában vesz részt, emellett 8 gyermekorvos és 10 fogorvos dolgozik a város betegeiért. A betöltetlen pozíciók ellenére az egy házi- és gyermekorvosra jutó lakosok száma nem éri el az országos átlagot, de a számuk (az országos folyamatokhoz hasonlóan) emelkedő tendenciát mutat, ami a szakképzett munkaerő elvándorlására vezethető vissza. A városban is tapasztalható orvos- és nővérhiánynyhítását a város orvos- és nővérszálló kialakításával szeretné orvosolni. Ennek keretében az Önkormányzat már elindított egy folyamatot, amelynek eredményeképpen a „Garzonház” épületegyüttesének egyik tornyának felső négy emeletét felújították

Az ezer lakosra jutó kórházi ágyak száma (20,6) jelentősen meghaladja a járási és országos értékeket is, ugyanakkor megyei összehasonlításban hasonló értékeket láthatunk. Salgótarján esetében ez az érték fokozatosan emelkedik, ami mögött inkább a népességcsökkenés állhat semmint a fokozatos kapacitásbővítés.

A város az elmúlt években a Településfejlesztési Operatív Program keretében több európai uniós pályázatot is megnyert, amelyben az orvosi, fogorvosi és védőnői rendelők kialakítására, korszerűsítésére, ill. felszerelésére kapott támogatást. A rendelők felújítása a jelenlegi ciklusban is folytatódni fog, de emellett cél a tömbösített szolgáltatói struktúra kialakítása is (azaz egy-egy épületben több egészségügyi alapellátás jelenjen meg).

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a **közszolgáltatásokkal való elégedettség** tekintetében a válaszadók **a humán közszolgáltatásokon belül az egészségügyi ellátást a 10. helyre sorolták, az egészségügyi szakellátást pedig még hátrébb, a 12. helyre.** A férfiak emellett az egészségügyi ellátás színvonalával messze elégedettebbek, mint a nők.

1.8.1.3 Szociális ellátás

A salgótarjáni **bölcsődei ellátás** három helyszínen biztosított. A Százszorszép bölcsőde 52 férőhellyel a város legnagyobb bölcsődei intézménye, melynek fenntartója a Salgótarján és Térsége Egészségügyi-szociális Központ. Ebben az intézményben az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 0,85 fő volt, az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma ugyanakkor 16,4 fő. A gyermekek fogadására rendelkezésre áll még két mini bölcsőde is, összesen 21 fős befogadóképességgel, amely a Salgótarjáni Összevont Óvodák és Bölcsőde keretei között működnek. A minibölcsődék kialakítása a Településfejlesztési Operatív Program keretei között meghirdetett

európai uniós támogatásból valósult meg. Emellett több családi bölcsőde is biztosít 19 fő számára helyet a városban. Szintén TOP-os pályázatból a bölcsődék és családi napközis eszközfejlesztése is megvalósulhatott a városban. A járás települései között még Sóshartyánban működik egy 12 férőhelyes állami bölcsőde.

Az **Egészségügyi - Szociális Központ**, mint önálló intézmény, a Szociális Gondnokság utódja alapításáról Salgótarján Megyei Jogú Város Képviselőtestülete a 104/1995. /IV.24./ Kgy.h. számú határozatával döntött. Az intézmény feladatai közé tartozik Salgótarján város szociális és egészségügyi alapellátásának megszervezése, működtetése. 2013-tól Kistérségi Szociális és Gyermekjóléti Központ, valamint a Salgótarján Megyei Jogú Város Egészségügyi - Szociális Központ egy intézményként, Egészségügyi - Szociális Központ néven folytatta munkáját, majd 2016-tól az intézmény elnevezése Salgótarján és Térsége Egészségügyi - Szociális Központja. A központ látja el a Salgótarjáni járásba tartozó településeken a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat, amely az idősellátásra, a fogyatékos személyek ellátására, a hajléktalan ellátásra, valamint a család- és gyermekjóléti ellátásokra terjed ki. A területen folyamatosan nő a halmozottan veszélyeztetett családok, illetve kisgyermekek száma.

Ezen a területen problémaként jelentkezik, hogy - bár az ellátási területen működő Családok Átmeneti Otthona és a Gyermek Átmeneti Otthona un. várólistát nem vezetnek, hiszen a bejelentkezők akut problémával küzdenek, melynek orvoslására azonnal szükség van – a segítségre szoruló gyermekeket, családokat az otthonok telítettsége miatt nem tudják befogadni, ezért a kapacitásbővítés mindenféleképpen indokolt.

Európai Unió forrásból, több EFOP pályázat keretében a szociális segítő tevékenység fejlesztésére kapott támogatást az intézmény. Az önkormányzat pedig a TOP keretében a szenvedély- és pszichiátriai beteg személyek nappali ellátásának, valamint az utcai szociális munka infrastrukturális feltételeinek megteremtésére nyert el támogatást.

A **hajléktalanság** problémája sajnos jelen van a városban. A hajléktalanná válás okai meglehetősen sokszínűek. Az esetek nagy részében kapcsolati konfliktusok (válás, élettársi kapcsolatok felbomlása, szülőkkel történő összeveszés, nyugdíjas magára maradása stb.) állnak a háttérben. Ehhez társul gyakran problémaként a függőséget kiváltó anyagok használata, a fizikális és mentális egészség romlása, anyagi ellehetetlenülés, valamint a bűnözés. Az állami intézményekből való kikerülés (állami nevelés, pszichiátriai intézet, kórház, börtön, szociális otthon) is lehet oka a hajléktalanná válásnak. Jelentős a gazdasági okokból bekövetkező hajléktalanság nagysága (munkanélküliség, önálló életkezdés és a lakáshoz jutás nehézségei, tartós szegénység). Hiányzó szolgáltatás a városban a hajléktalanok éjjeli menedékhelye.

A civil és magánszervezetek közül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Salgótarjáni Csoportja a rászoruló csoportok támogatásával, az NRG-I Kft. pedig az otthonápolás és az otthoni szakellátás területén segíti a salgótarjáni és környékbeli lakosokat.

Az **idős korosztály** ellátásában kiemelt szerepe van a magánszférának, hiszen az idősök nappali intézményeinek kapacitáskihasználtsága 2019-ben 796,9 ezrelék volt, az önkormányzati kezelésben lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények kapacitás kihasználtsága pedig 1101,1 ezrelék. Ezek az értékek az országos átlaghoz viszonyítva nem kirívók, az önkormányzatra mégis jelentős terhet rónak. A demográfiai trendek alapján az ellátásra szoruló idősök száma a jövőben is növekedni fog, ezáltal az időotthoni férőhelyek iránti igény egyre égetőbb problémává válik. Az idősellátás terén keresni kell tehát a megoldást a magára maradt idős emberek számára elérhető nyugodt, biztonságos éveket kínáló nyugdíjas otthonok, lakópark(ok) kialakítására. A városban számos kihasználatlan, jelenleg funkció nélkül álló épület áll rendelkezésre, amelynek átalakításával, felújításával biztosítható lenne a Salgótarjában élő szépkorúak bentlakásos ellátása.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a **közzszolgáltatásokkal való elégedettség** tekintetében a válaszadók **a humán közzszolgáltatásokon belül a szociális ellátást az egészségügyi alapellátás előtti helyre sorolták.**

1.8.1.4 Kultúra

Salgótarján igen széles kulturális kínálattal rendelkezik, amely térségi vonzerőt jelent a településnek. A város kulturális intézményeit a REMEK Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. üzemelteti.

A Salgótarjáni Városi Televízió széles műsorralettával (híradó, kulturális ajánló blokk, stúdió-beszélgetések, sport, magazinok, vallási műsorok stb.) digitális, földfelszíni sugárással, valamint a kábelszolgáltatókon keresztül várják a nézőket nem csak Salgótarjánban, de Kelet-Nógrád településeinek nagy részében.

A város és a térség fő kulturális motorja a József Attila Művelődési és Konferencia Központ. A művelődési központ nevéhez fűződnek a város legjelentősebb kulturális eseményei, mint pl. a Tarjáni Tavasz programsorozat, a Tanévnyitó Fesztivál, a Palóc Pálinka és Bányászahagyományok Ünnepe stb., emellett számos szórakoztató és zenei programot kínál különböző korosztályoknak. 2012-től a művelődési központ ad helyet a Zenthe Ferenc Színháznak. A színházat 2013. március 1-jétől egy önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság működteti, mely 2018. szeptember 1-jétől a Zenthe Ferenc Színház Nonprofit Kft. nevet viseli. Köszönhetően a színház népszerűségének, a jelenlegi épület egyre nehezebben szolgálja ki a növekvő igényeket. A városi kultúra ékköve a Nógrád Táncgyűttes.

A salgótarjáni művelődési központ teret ad, segítséget nyújt a civil szervezeteknek, köröknek, amatőr művészeti csoportoknak, szakmai tevékenységei között meghatározóak a közösségi formák, a művészeti csoportok, az ismeretterjesztő előadások, kiállítások, műsoros rendezvények, koncertek. A kötetlen formában megvalósuló játszóházak, vásárok, fórumok szervezése is szorosan hozzátartozik az intézmény tevékenységéhez.

Zagyvarónán működik, szintén a REMEK Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. üzemeltetésében, a Bátki József Községi Ház, amely a városrészben ad helyet a kulturális programoknak és a sporttevékenységeknek, valamint a közösségi rendezvényeknek.

Kiemelt szerepet tölt be a város életében a Salgótarjáni Civil és Ifjúsági Ház. Célja az ifjúságvédelem, hogy az betérő fiatalok szabadidejüket hasznosan, biztonságos környezetben tölthessék el. A fiatalok bekapcsolódhatnak formális és informális csoportok működésébe, használhatják a sporteszközöket (pl. pingpongasztalt, csocsót, darts stb.) és a társasjátékokat, ill. ingyenesen használhatók a közösségi tér számítógépei.

A Balassi Bálint Megyei Könyvtár Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában működik, ahol a hagyományos könyvtári kereteken túl kiállítótér, előadóterem, meseszoba várja a látogatókat. A megyei könyvtári feladatok ellátásán túl, tevékenysége során, olvasásnépszerűsítő, kultúraközvetítő, ismeretterjesztő és szabadidős rendezvényeket, programokat szervez.

A Dornyay Béla Múzeum őrzi a megye történetére vonatkozó történeti, képzőművészeti és irodalomtörténeti gyűjteményeket, valamint a megyei régészeti feltárások anyagát, emellett néprajzi gyűjtőkörrel is rendelkezik. A Múzeum épülete ugyanakkor elavult, energetikai korszerűsítése időszzerűvé vált. (A Dornyay Béla Múzeum Bányászati kiállítóhelyének – bányamúzeum - korszerűsítése a Novohrad-Nógrád Geopark Modern Városok Programjának tervezett fejlesztései között szerepel.)

A kulturális intézmények esetében elsősorban az infrastruktúra és az eszközpark, azon belül is a számítástechnikai eszközpark fejlesztése kiemelten fontos igény, amellyel nem csak saját feladataik

ellátásához kívánnak felhasználni, hanem a szolgáltatásaikat igénybe vevő közönség részére kívánnak rendelkezésre bocsátani. Sok esetben ugyanis a különböző társadalmi csoportok azért nem tudják igénybe venni a digitális szolgáltatásokat, mert nem áll rendelkezésükre megfelelő eszköz.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a **közzolgáltatásokkal való elégedettség** tekintetében a válaszadók **a humán közzolgáltatásokon belül a kulturális szolgáltatásokkal az oktatási intézményekéhez hasonlóan elégedettek, mivel közvetlenül azok után következnek a rangsorban.**

1.8.1.5 Sport

Salgótarján város több sportágban és egyesületben is képviselteti magát. Nagy múltra tekint vissza a városban a futball-kultúra, a mára megszűnt Salgótarjáni Kohász SE-vel együtt három szervezet is ebben a sportágban vitte és viszi hírét a városnak, az Építők KC a megyei I. osztályban, a Salgótarjáni BTC az NB III. bajnokságában. A SBTC röplabda NB II. bajnokságában is verseng, a Salgótarjáni KSE a kosárlabda élvonalában küzd. Szintén NB I. bajnokságában méretteti meg magát a Salgótarjáni Strandépítők KC kézilabda csapata is és a Salgótarjáni Atlétikai Klub is sikerrel küzd az érmekért a megmérettetéseken.

A salgótarjáni civil életben kiemelten fontos a sport, ezt mutatja az is, hogy a civil szervezetek több mint negyedének tevékenysége köthető a sportoláshoz. Így a sportolási lehetőségek számos lehetőség van, megjelennek a motorsportok, vadász- és horgásztársaságok, bokszt és diáksport szervezetek. A város körüli természeti környezet kiváló lehetőséget biztosít rekreációs és sport célú természetjárásra is.

A városi sportéletnek kiemelt helyszíne a Városi Sportcsarnok, ami a mérkőzéseken és edzéseken túl más rendezvények számára is helyszínt biztosít. A Városi Sportcentrumban több tenispálya mellett megtalálhatók kültéri pingpongasztalok és egy kültéri fitness park is. A sportolási lehetőségek kínálatát szélesíti a Városi Tanuszoda és a Belvárosi Mozgástudió, ahol aerobik és egyéb fitness edzésekre is van lehetőség.

A tömegsporthoz, rekreációhoz kapcsolódóan kevés minőségi létesítmény áll rendelkezésre. Különösen az extrém sportok (BMX, bringapályák, gördeszkapálya), futókörök, kültéri kosárpályák, röplabdapályák terén mutatkozik hiány a városban. Ehhez kapcsolódóan a jövőbeni tervek között több sportlétesítmény is megjelenik, köztük egy futókör rekortán borítással, Ütős Sportok Háza, ami tenisz, tollas- és fallabda, valamint asztalitenisz számára biztosítana helyszínt. Jégcsarnok megépítésével új sportágak jelenhetnek meg a városban, de a már meglévők színvonalának emelésére is vannak tervek az atlétikai pálya és a multifunkciós sportcsarnok megépítésével.

A város sportlétesítményeket szintén a REMEK Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. üzemelteti.

Az önkormányzat nem rendelkezik jelenleg érvényben lévő sportkoncepcióval, az új kidolgozása folyamatban van.

A lakossági kérdőíves felmérés alapján nagy igény mutatkozik mind a sportlétesítmények, mind a szabadtéri kondiparkok iránt.

I.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Az egyenlő bánásmód érvényesítése érdekében a település elfogadott esélyegyenlőségi programmal rendelkezik. A Közgűlés a város jelenleg hatályos esélyegyenlőségi programját 2020-ban vizsgálta felül és fogadta el a 200/2020 (XII.18.) sz. határozattal, a következő felülvizsgálatra 2022-ben kerül sor. Az esélyegyenlőségi programban rögzítették az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében elvégzendő feladatokat.

Mivel a város társadalmában több mint 10 %-ot tesz ki a hátrányos helyzetű csoportok aránya, amelyek területileg elkülöníthető szegregátumokban élnek, kiemelt jelentősége van a helyi esélyegyenlőségi programban megfogalmazott feladatok végrehajtásának. A város a Településfejlesztési Operatív Program keretében több városrehabilitációs projekt végrehajtására is kapott támogatást, emellett pedig, mint ahogyan a korábbi fejezetekben is kitértünk rá, több TÁMOP és EFOP projekt keretében is megvalósulhatott olyan program, amely a társadalmi hátrányok leküzdését tűzték ki célul.

I.9 A település gazdasága

I.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Salgótarján gazdasága hosszú évtizedek óta átalakulóban van: a korábbi, jellemzően nehézipari tevékenység jelentős mértékben visszaszorult, a hagyományos nagyüzemek meghatározó része bezárt, s a gazdasági élet súlypontja áthelyeződött a város déli határában található ipari parkba. A **gazdaság meghatározó ágazata ma a tercier szektor**, amelynek a városi és várostérségi lakosság kiszolgálásán túl az ideérkező turisták és a szomszédos szlovákiai területeken élők igényeinek kielégítése is piacot biztosít. A Kormány 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelete a kedvezményezett járások besorolásáról a Salgótarjáni járást a kedvezményezett járások közé sorolta.

I.9-1. táblázat: A nettó belföldi jövedelem alakulása Salgótarjában

	Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, 2013		Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, 2019	
	ezer Ft	országos átlag %-ban	ezer Ft	országos átlag %-ban
Nógrád megye	664	92 %	1253	94 %
Salgótarjáni járás	565	79 %	1089	82 %
Salgótarján	631	88 %	1190	90 %

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

A vásárlóerő tekintetében Salgótarján megközelíti az országos átlagot, a város és járása 2013 és 2019 között jelentős elmozdulást nem mutatott, folyamatosan **az országos átlag alatt maradt**, jóllehet a megyében az egyik legmagasabb vásárlóerővel a Salgótarjáni járás rendelkezik.

A regisztrált vállalkozások száma 2014-et követően kisebb mértékben csökkent, majd 2017-től kezdve növekvő tendenciát mutatott és 2019-re haladta meg ismét a 2014-es értéket (2014-ben 4862, 2019-ben 4891 vállalkozás működött Salgótarjában). Ezzel megegyezően az 1000 főre jutó regisztrált vállalkozások száma is 9%-kal növekedett, Salgótarján lakosságszáma ugyanakkor 8%-kal csökkent ugyanebben az időszakban. A növekedési tendenciát ugyanakkor a jelenleg kibontakozó gazdasági válság várhatóan megakasztja.

Az iparűzési adót tekintve a térség jelentősen elmarad az országos átlagtól annak ellenére, hogy egy tradicionális iparkörzetről van szó. A rendszerváltás után jelentkező komoly nehézségeket a szekunder szektor a mai napig nem tudta kiheverni. Míg Salgótarján egy lakosra jutó iparűzési adó értékei a megye és a járás adataihoz képest kiemelkedik, 2013-hoz képest 2019-re gyengülni látszik a pozíciója országos szinten.

I.9-2. táblázat: Egy lakosra jutó iparűzési adó változása Salgótarjában 2014 és 2018 között

	Egy lakosra jutó iparűzési adó 2014-ben		Egy lakosra jutó iparűzési adó 2019-ben	
	ezer Ft	országos átlag %-ban	ezer Ft	országos átlag %-ban
Nógrád megye	20,275	38 %	30,614	38 %
Salgótarjáni járás	18,002	34 %	25,354	31 %
Salgótarján	28,744	54 %	40,278	50 %

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A kedvező természetföldrajzi adottságok ellenére Nógrád megye az országos átlagtól rendkívüli mértékben elmarad, ami az idegenforgalmi adót illeti. Még jelentősebb az elmaradása a Salgótarjáni járásnak és magának Salgótarjánnak, amely valószínűleg annak tudható be, hogy a térségben elsősorban a falusi turizmus vonzó hatása érvényesül Salgótarjánnal szemben.

I.9-3. táblázat: Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó változása Salgótarjában 2014 és 2019 között

	Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó 2014-ben		Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó 2019-ben	
	ezer Ft	országos átlag %-ban	ezer Ft	országos átlag %-ban
Nógrád megye	105,2	11 %	204,1	12 %
Salgótarjáni járás	60,6	7 %	108,5	7 %
Salgótarján	99,4	11 %	153,7	9 %

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Salgótarján legjelentősebb vállalkozásai egyben Nógrád megye legjelentősebb vállalkozásai közé is sorolhatók, hiszen a város Balassagyarmat mellett a megye gazdasági gócterületének számít. A helyi Mitsuba Automotive Systems of Europe Autóalkatrész Gyártó Kft. Nógrád megye második legnagyobb bevétellel rendelkező vállalata. Kiemelkedik még az Outokumpu Distribution Hungary Kft., a Salgglas Üvegipari Zrt., a Wamsler SE Háztartástechnikai Európai Részvénytársaság és a Balobau Nagykereskedelmi Kft. Az említett vállalatok elsősorban az építőipar, a közlekedés és háztartási eszközök forgalmazása terén tevékenykednek.

I.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

I.9.2.1 Mezőgazdaság, erdő- és vadgazdálkodás

Salgótarján területén, hegyvidéki terület lévén, **nem igazán jelentős**. Az egyéni gazdaságok birtokában lévő földek 54 %-a szántó, 32 %-a gyeperdő, 12 %-a erdő. A gyümölcsös és szőlőterületek aránya elhanyagolható. A növénytermesztést tekintve a legfontosabb a gabonanövények termesztése – elsősorban a búzáé és a kukoricáé –, az ipari növények és takarmánynövények termesztése. Állattartás tekintetében a tyúk, a juh és a szarvasmarha szerepe a legnagyobb.

Az erdőgazdálkodás az Ipoly Erdő Zrt. hatásköre alá tartozik. Salgótarján közigazgatási területén a város terjeszkedése miatt kevesebb az erdő, de a megye erdőborítása rendkívül kedvező, a legelterjedtebb faj az akác. További jelentős fafajok a nemes nyár (16 %), a tölgy (15 %), a tölgy (12 %) és a cser (11 %). Vadállományt tekintve kiemelhető a fűz, a gímszarvas és az őz, ami a vadászati turizmus szempontjából kedvező.

A lakossági kérdőíves felmérés alapján a helyi termékek közül a legismertebbek a zöldségek és gyümölcsök (a megkérdezett 57% ismer ilyen termékeket), míg egyéb élelmiszereket, italokat a megkérdezettek 55%-a ismer. Helyben, illetve a térségben létrehozott használati tárgyakat és a műalkotásokat a megkérdezettek kevesebb, mint harmada ismert

Az agrártermékek ismertségéből adódik, hogy a **beszerzésük** leginkább a **piac**on, vagy kisebb részben **közvetlenül a termelőnél** történik. Internetes felületeken keresztül a megkérdezettek 15%-a szokott helyi, illetve térségi termékeket beszerezni.

I.9.2.2 Ipar

Salgótarján hagyományosan Magyarország fontos ipari körzetének számított hosszú időn keresztül. Elsősorban a nehézipar és a bányászat volt domináns, a rendszerváltást követően azonban az ipar szerepe lecsökkent, ami komoly pénzügyi és munkaerőpiaci problémákat okozott a térségben. **Az elmúlt másfél évtizedben az ipari tevékenységek vontatott belső átrendeződése, a korábban kialakult, öröklött ipari szerkezet továbbélése, és az új iparágak vonzásának, megtelepedésének hiánya jellemző.** Az országos átlagnál lényegesen erőteljesebb a fém- és építőipari koncentráció, melynek ugyanakkor összességében mérsékelt az értékesítési és exportképessége, beszállítói hálózatai zömében bizonytalanok és ma már a foglalkoztatottság magas szintjét sem tudják biztosítani. Fontos eredmény az alkatrészgyártás megtelepedése (autóipar, nyomdaipar), valamint a közösségi és egyéni szolgáltatások felfutása (szépségipar). A tercier szektor mellett a nehéz- és építőiparnak még ma is igen jelentős a dominanciája a helyi gazdaságban, amely az egyes ágazatok foglalkoztatása szerint még jellemzőbb. Az építőipar mellett az elektronikai ipar és a vegyipar is jelentős szereppel bír. A legtöbb ipari létesítmény barnamezős terület, miközben számos zöldmezős beruházás történt a városban. Az ipari fejlődés háttéréül számos középiskolában szakképzés is folyik. A városban egy ipari park működik, a Salgótarjáni Városkapu Ipari Park, amelyet a Salgó Vagyon Kft. üzemeltet. Az ipari parkban számos vállalat működik. A városi átlagnak megfelelően nagyrészt kis- és középvállalkozás, de néhány nagyvállalat is található közöttük. A legjelentősebb vállalkozások a következők: Sinia Kft., Bumchun Precision Hungary Kft., R-Carnet Service Kft., Drucech Kft., valamint a Mitsuba Automotive Systems of Europe Kft., amely Salgótarján legnagyobb bevételű vállalkozása, Nógrád megyében pedig a második legnagyobb. A 100%-ban önkormányzati tulajdonban álló, közel 62 hektár nagyságú ipari parkban jelenleg 12 hektár hasznosítható szabad terület áll rendelkezésre. Az elmúlt években folyamatosak voltak a megkeresések, amelyben fejlesztési területet, vagy már felépült iparcarnokot keresnek vállalatok. Szükséges lenne tehát a terület bővítése, ugyanakkor problémát okoz, hogy ez csak a város

határán kívül, Vizslás irányába oldható meg. Az ipari park szolgáltatásainak fejlesztését a Déli Iparterületi út 2. ütemének megvalósítása is elősegítheti.

1.9.2.3 Szolgáltatás-kiskereskedelem

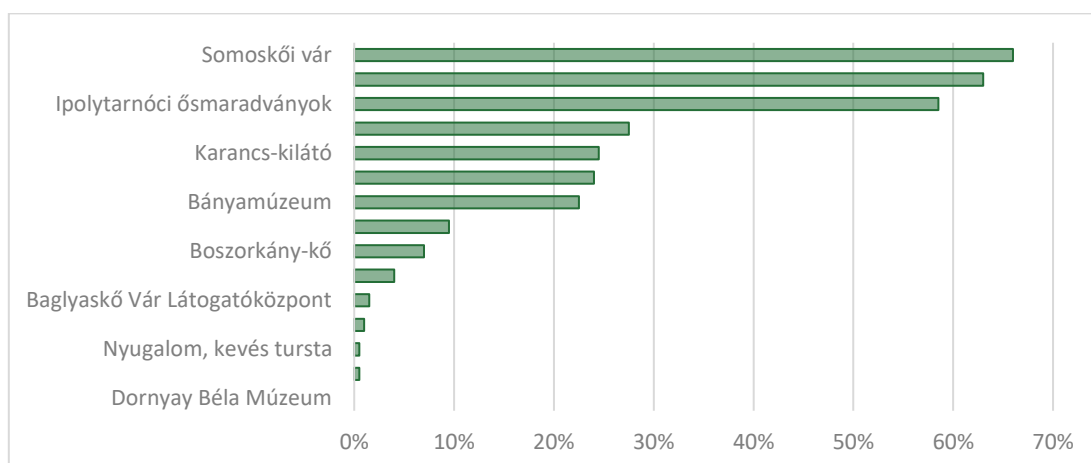
Salgótarján gazdasági fejlődésének fontos eleme a gazdaság ágazati szerkezete, illetve átrendeződésének iránya. **A jelentős volumenű, de más városokkal szemben mérsékelt arányú terciarizálódás** különösen a kereskedelem, a gazdasági szolgáltatások és az egyéb közösségi, személyi szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások számának növekedését eredményezte. E gazdasági ágak előretörése egyrészt a fogyasztási igények és szokások megváltozása, másrészt az átalakult gazdasági környezet miatt következett be, ugyanakkor elmarad az országos trendektől. **A társadalmi és gazdasági szolgáltatások terén Salgótarján térségi központ,** ezen belül is hagyományosan a belváros, és annak a közvetlen környéke emelhető ki. A szolgáltatások minősége ugyanakkor – a magyar középvárosi átlagszínvonalhoz viszonyítva – sok esetben fejlesztésre szorul. A központban található Salgó Centerben számos kiskereskedelmi és szolgáltató egység található. Ennek bővítését az ún. plázastop törvény gátolja, noha a potenciális bővítésre lennének befektetők. Erre a problémára megoldást kínálhatna a városközpontban található elhagyott kereskedelmi és szolgáltató épületek felújítása, amely Salgótarján gazdasága szempontjából is növekedést eredményezhetne. Másrészről azonban a jelenlegi üzletek, szolgáltató egységek nagy része nem tud olyan nagyságú profitot kitermelni, hogy az üzletek felújítását fedezzék, ez pedig ahhoz vezet, hogy az épületek egyre rosszabb állapotba kerülnek, mely a belváros összképét is rontja.

A kiskereskedelmi üzletek száma átmeneti növekedés, majd fokozatos és tartós csökkenés után ma valamivel alacsonyabb, mint az 1990-es évek végén volt. A kereskedelmi üzletek összes típusának lakossági aránya meghaladja ugyanakkor a különböző térségi átlagokat, és jelentős fejlődési potenciált rejt magában, bár nagymértékű ágazaton belüli eltéréseket takar. A kiskereskedelem vonzáskörzetébe főleg a környező kisebb falvak tartoznak, ugyanakkor a nem túl nagy távolság miatt Budapest – és bizonyos mértékig Szlovákia – képes részben elszívni a vásárlóerőt.

1.9.2.4 Turizmus

Salgótarján a **Novohrad-Nógrád Geopark** egyik kiemelt igazgatási központja és fontos turisztikai desztinációmenedzsment feladatokat lát el. Itt található az Eresztvényi Látogatóközpont (látogatók száma: 7500 fő), a Geocsodák Háza (látogatók száma: 3400 fő) és a Baglyaskő-Vár Természetvédelmi Látogatóközpont (látogatók száma: 3400 fő). A település és környéke bővelkedik a geológiai, ipartörténeti, népművészeti, történelmi és kulturális látnivalókban, úgy, mint a somoskői vár és bazaltorgona (látogatók száma: 26000 fő), a salgói vár, a Boszorkánykő, a kazári riolittufa, a Dornyay Béla Múzeum és Bányászati Kiállítóhely, a Nógrádi Történeti Múzeum és az Uránia Észlelő és Bemutató Csillagvizsgáló, valamint a legutóbbi fejlesztések keretében felújított Dornyay Béla turistaház. Ennek ellenére az utóbbi években a város idegenforgalmi látogatottsága csökkenő tendenciákat mutat, amelynek hátterében leginkább a vendéglátóipari egységek és szálláshelyek mennyiségi és minőségi hiányosságai állnak. Az 1000 főre jutó szálláshelyek tekintetében a Salgótarjáni járás értékei (0,146) elmaradnak az országos átlagtól (0,352). 2005-2014 között a szálláshelyek férőhelyeinek száma a harmadára esett vissza, a vendégforgalom pedig megfeleződött. A 100 főt meghaladó kapacitással rendelkező szálláshelyek a Lorántffy Zsuzsanna Kollégium, a Medves Gyermekek és Ifjúsági Centrum, a Tarján Gyermektábor, a Strand Kemping és a Medves Hotel. A térségből hiányoznak a magas vendégkiszolgálási színvonalat nyújtó szállodák és éttermek. Ezt a funkciót korábban a település ikonikus épülete, a városközponti Karancs Szálló töltötte be, ám napjainkra egy leromlott műszak állapotú, kihasználatlan ingatlanná vált.

I.9-1. ábra: A Karancs-Medves-vidék legfontosabb vonzerői

Forrás: Molnár-Egedy, 2020, p. 18³

Összességében Salgótarjánban és a vele egy összefüggő turisztikai desztinációt képező Karancs-Medves-vidéken a korszerűtlen infrastruktúra, az elhagyatott ipari területek látványa, a szolgáltatások alacsony színvonala és az emberek tudatában uralkodó negatív sztereotípiák miatt a turizmus kiaknázása terén komoly hiányosságok figyelhetők meg. A desztináció turizmusfejlesztésének legfontosabb lépése a szupra- és infrastruktúra fejlesztése (pl. színvonalas szórakozó- és vendéglátóhelyek létesítése hosszabb nyitvatartási idővel; minőségi és mennyiségi szálláshelyfejlesztés, stb.), a komplex élményláncok mentén történő attrakciófejlesztés, valamint a térségben működő turisztikai szervezetek és vállalkozások szorosabb együttműködése. A Novohrad-Nógrád Geopark Látogatóközpont kezdeményezései jó irányba haladnak, ugyanis egyre több látogatót és turistát vonzanak a vidékre. (2018-ban a salgótarjáni Tourinform irodánál volt a legnagyobb látogatói létszámnövekedés az országban, amely a Novohrad-Nógrád Geopark Látogatóközpontjában működik.)

I.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

A településen legnagyobb arányban a kis- és középvállalatok képviseltetik magukat, a versenyképes, dinamikus húzóágazatok jelenléte alulreprezentált. Salgótarjánban 2018-ban a **regisztrált vállalkozások** száma 4 160 db volt, ami az elmúlt évek adataihoz képest csökkenő tendenciát mutat. A vállalkozások sűrűségének értéke (116 db/ezer fő) nem éri el az országos átlagot (176 db/ezer fő). A vállalatok gazdasági erejét jól szemlélteti az a tény, hogy az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték 2015-ben is csupán az országos átlag 23,45%-nak felelt meg. Ezzel összevethető az egy lakosra jutó jegyzett tőke, ami az említett esztendőben 362 900 Ft-nak felelt meg, szemben az országos átlaggal, amely 2015-ben 1 537 700 Ft volt.

A település **legnagyobb vállalatai** közé a termelőtevékenységet folytató cégek tartoznak, úgymint a nem villamos háztartási készülékeket gyártó Wamsler SE Háztartástechnikai Európai Rt., a járművillamossági, -elektronikai készülékek gyártásával foglalkozó MITSUBA Automotive System of Europe Autóalkatrész Gyártó Kft., a síkűveg továbbfeldolgozására szakosodott SALGLASS Üvegipari Zártkörűen Működő Rt. és a SINIA Bútorgyártó Kft.

³ Molnár N. – Egedy T. (2020): Turizmusfejlesztéssel a hátrányos helyzetű területek felzárkóztatásáért – Salgótarján és a Karancs-Medves-vidék turisztikai potenciálja, Földrajzi Közlemények, 144/1. pp. 43–64. [<https://doi.org/10.32643/fk.144.1.4>]

A **kevesebb, mint 100 főt foglalkoztató vállalatok** ágazati szempontból leginkább a **fémipar** területén képviseltetik magukat. Ezek közül a legjelentősebbek a villamosmotor, áramfejlesztő gyártására szakosodott RPM HUNGARIA Elektromotorgyártó Kft., a vegyes termékkörű, nagykereskedéssel foglalkozó BALOBAU Nagykereskedelmi Kft., az ingatlankezelés területén tevékenykedő Salgó Vagyon Salgótarjáni Önkormányzati Vagyonkezelő és Távhőszolgáltató Kft., a fémmegmunkálást végző Bumchun Precision Hungary Kft., a fémszerkezeteket gyártó PIRAZOL Gyártó-kereskedő és Szolgáltató Kft., az egyéb általános rendeltetésű gépeket gyártó SVG-Hungary Gépgyár Zártkörűen Működő Rt., a fémszerkezet gyártására specializálódott VASSZER-Raktártechnika Raktártechnikai Kft. és a lakat-, zárgyártást végző NUOVI PRODOTTI Fémfeldolgozási termékeket Gyártó Kft.

A **25-49 fős létszámmal dolgozó vállalatok** tevékenysége kapcsán nem rajzolódik ki meghatározó profil. Az ilyen jellegű kisvállalkozások között az iparcikk jellegű, bolti vegyes kiskereskedelemmel foglalkozó NÓGRÁDKER Zártkörű Rt., a személybiztonsági tevékenységet kínáló Lehoczki Biztonsági Szolgálat Vagyonvédelmi és Szolgáltató Kft., az egyéb humán-egészségügyi ellátást nyújtó DIA-SPEED Egészségügyi és Szolgáltató Kft., az egyéb épület-, ipari takarítással foglalkozó Altan Security Kft., vasöntésre szakosodott "PYROVEN" Kft. és a személygépjármű-, könnyűgépjármű-kereskedelem terén az AUTO-TRADE"91 Autójavító és Kereskedelmi Kft. kap helyet.

1.9-4. táblázat: A legnagyobb vállalatok alkalmazottainak szám és nettó árbevétele

Vállalatok	Alkalmazottak száma	Nettó árbevétel 2018
Wamsler SE Háztartástechnikai Európai Rt.	497 fő	5 613 274 000 Ft
MITSUBA Automotive System of Europe Autóalkatrész Gyártó Kft.	430 fő	28 552 102 766 Ft
SALGLASS Üvegipari ZRt.	412 fő	8 082 753 000 Ft
SINIA Bútorgyártó Kft.	197 fő	3 455 041 242 Ft
RPM HUNGARIA Elektromotorgyártó Kft.	98 fő	605 602 000 Ft
BALOBAU Nagykereskedelmi Kft.	92 fő	7 686 060 000 Ft
Salgó Vagyon Salgótarjáni Önkormányzati Vagyonkezelő és Távhőszolgáltató Kft.	85 fő	1 344 039 000 Ft
Bumchun Precision Hungary Kft.	66 fő	n.a.
PIRAZOL Gyártó-kereskedő és Szolgáltató Kft.	59 fő	1 802 277 000 Ft
SVG-Hungary Gépgyár ZRt.	59 fő	296 539 000 Ft
VASSZER-Raktártechnika Raktártechnikai Kft.	55 fő	1 050 537 000 Ft
NUOVI PRODOTTI Fémfeldolgozási termékeket Gyártó Kft.	51 fő	2 107 915 000 Ft
NÓGRÁDKER ZRt.	44 fő	849 388 000 Ft
Lehoczki Biztonsági Szolgálat Vagyonvédelmi és Szolgáltató Kft.	38 fő	455 741 000 Ft
DIA-SPEED Egészségügyi és Szolgáltató Kft.	31 fő	n.a.
Altan Security Kft.	26 fő	72 831 000 Ft
"PYROVEN" Kft.	26 fő	519 442 000 Ft
AUTO-TRADE"91 Autójavító és Kereskedelmi Kft.	25 fő	1 081 327 000 Ft

Forrás: Salgótarján-Losonc-Fülek Várostenhely Megerősítésének Koncepciója, 2021

A gazdasági lejtmenet a rendszerváltás óta jellemzi a települést és a térséget egyaránt, ami a társadalmi, gazdasági mutatókban is tükröződnek. A 2008-as világgazdasági válság újabb töréspontot okozott a foglalkoztatási szerkezetben. 2009-re a munkaképes korú népesség 16,9% vált munkanélkülivé, azonban – részben a kormány által 2012-ben bevezetett közfoglalkoztatási program hatására – 2018-ra ez az érték 8,2%-ra csökkent, ám még így is jócskán meghaladta az országos átlagértéket. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a regisztrált álláskereső 61,9%-a volt tartósan munkanélküli 2018-ban. A kedvezőtlen foglalkoztatási helyzet kialakulásában és orvosolásában egyaránt jelentős

szerepet tölt be az oktatás és az iskolázottság. Salgótarjánban az aktív korú népesség mintegy 19,1%-a csupán általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ez az érték 4,4 százalékponttal meghaladja az országos átlagot. A 25 évnél idősebb lakosság esetében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 17,9%, ami 1,1 százalékponttal marad el az országos átlagértéktől.

I.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

A gazdasági versenyképességet nagymértékben meghatározza a **földrajzi fekvés, a megközelíthetőség**. Salgótarján a 21. sz. főút mentén fekszik, amely Hatvan és Somoskőújfalu között vezet. Az út Hatvannál becsatlakozik a 3. sz. főútba, keresztezi az M3-as autópályát és északra haladva a szlovák határon át Füleket érintve Losoncra. Mivel autópálya közvetlenül nem érinti a várost, a 21-es főút jelentős terhelést kap. A forgalmi fennakadások mérséklése érdekében 1999-ben elkezdték az út Hatvan és Salgótarján közötti szakasz nyomvonalának fejlesztését, négy sávot alakítottak ki. Az építkezés több szakaszban zajlott, a teljes szakasz négysávúsítása 2019-ben fejeződött be, így a megyeszékhely és a főváros elérhetősége javult, a két város közötti menetidő lecsökkent. A város vasúti megközelítése nehezebb, Budapestről csak hatvani átszállással lehet eljutni Salgótarjánba a 81-es Hatvan-Somoskőújfalu nem villamosított vasúti fővonalon keresztül, ahol helyi jellegű személy- és teherforgalom zajlik. A vonal csupán Hatvan és Selyp között kétvágányú.

A megközelíthetőség mellett az **üzleti infrastruktúra és a munkaerő minősége** is kulcsfontosságú a versenyképesség szempontjából. A Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány 1999-ben létrehozott egy inkubátorházat, amelynek célja a kisvállalkozások védelme, az infrastruktúra biztosítása, a piaci viszonyoknál kedvezőbb feltételek biztosítása a helyi vállalkozások számára, ezzel is elősegítve működésüket.

Az önkormányzat hosszútávú fejlesztési elképzelései között szerepel a versenyképes, nem környezetszennyező hagyományos és új iparágak fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő és betelepülni kívánó gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontása, amellyel a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése is serkenthető. Ennek keretében ösztönözni kívánják az ipari hulladékok nanotechnológiára alapozott mechanokémiai eljárással történő feldolgozására szakosodott vállalkozások betelepülését, nagy hagyományokra visszatekintő üvegipar és üvegpalackgyártás technológiai fejlesztéseit egyaránt.

Szintén hasonlóan kezdeményezés volt a Palóc Út Kulturális Turisztikai Klaszter Egyesület létrehozása, amely a Nógrád megyei települések turizmusba való bekapcsolását célozta meg a hagyományos palóc életmód megismertetése mellett.

Az elmúlt években a nyilvántartott álláskeresők számának csökkenése arra enged következtetni, hogy a megvalósuló fejlesztésekhez szükséges munkaerő rendelkezésre állt a városban, illetve környékén. A munkaerő képzettségéről, ingázásáról a 2011-es népszámlálási adatokból lehet tájékozódni, az azóta eltelt közel 10 év alatt azonban olyan jelentős változások következhetnek be, amelyek miatt nem érdemes a jelenlegi folyamatokra azok alapján következtetni.

A TOP-6.8.2-15-ST1-2016-00001 „Foglalkoztatási együttműködés Salgótarjánban” című támogatás eredményeként, kapcsolódva a Nógrád Megyei Foglalkoztatási Paktumokhoz, Salgótarjánban önálló foglalkoztatási paktum jött létre. A Foglalkoztatási Paktum egy együttműködés, amelynek keretében a munkaerő-piac szereplői közös stratégia mentén összehangolják tevékenységeiket az adott térség foglalkoztatási és gazdasági helyzetének fejlesztése céljából, működésük így hatékonyabb, eredményesebb. A paktum egy nyitott együttműködési szerveződés, melyhez bármikor lehet csatlakozni.

A paktumban közreműködő szereplők alapvető érdeke ugyanis, hogy a Salgótarjánban élő emberek képzettségi szintje növekedjen, a város képes legyen megtartani a népességét, tehetségeit, humánerőforrását, vonzó élettér legyen, amely megfelelő színvonalú munkahelyeket, lakóhelyet, életkörülményeket biztosít, a helyi vállalkozások termelékenységére, hatékonyságára, foglalkoztatási képessége javuljon, amellyel a helyi adóbevételek is növekednek, a képzőintézmények a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő tudással vértézzék fel az itt tanuló fiatalokat. Ennek érdekében a paktum fő célkitűzései:

- A munkaerő-tartalék mozgósítása
- Minőségi munkahelyteremtés
- Befektetés a képzésbe
- Menedzsment és szervezeti kapacitások megerősítése, fejlesztés koordináció

A lakosság és a vállalkozások **digitális kompetenciáiról**, eszközhasználatáról közvetlen információk nem állnak rendelkezésre. Salgótarján Megyei Jogú Város Foglalkoztatási Stratégiája és Akcióterve, valamint a hozzá kapcsolódó Humánerőforrás térkép nem tér ki közvetlenül a digitális kompetenciák tárgyalására. A dokumentum célrendszerében azonban szerepel a képzésfejlesztés, továbbá a munkaerőpiac mind keresleti, mind kínálati oldalát segítő adatbázisok építése.

A munkanélküliségi problémák kezelésében a digitális megoldások kiemelt szerepet kaphatnak digitális platformok, a nyílt vállalkozási adatbázisok létrehozásában, ill. befektetésösztönzésben.

A digitalizáció térhódításával párhuzamosan a város hosszabb távú elképzelései között a "start up" cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése is megjelenik, amely a magasan képzett munkaerő helybentartása mellett a gazdasági diverzifikációt is elősegíthetné.

A Salgó Vagyon Kft. honlapján elérhető az ingatlanvagyon hasznosításához kapcsolódó adatbázis. Jelenleg ehhez a feladathoz azonban nem áll rendelkezésre munkaerő, így nincs aktualizálva. Befektetésösztönzés kapcsán készült az önkormányzat részére egy munkaanyag, amely az adatbázissal együtt a digitális megoldások alkalmazásának az alapját képezhetik.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok

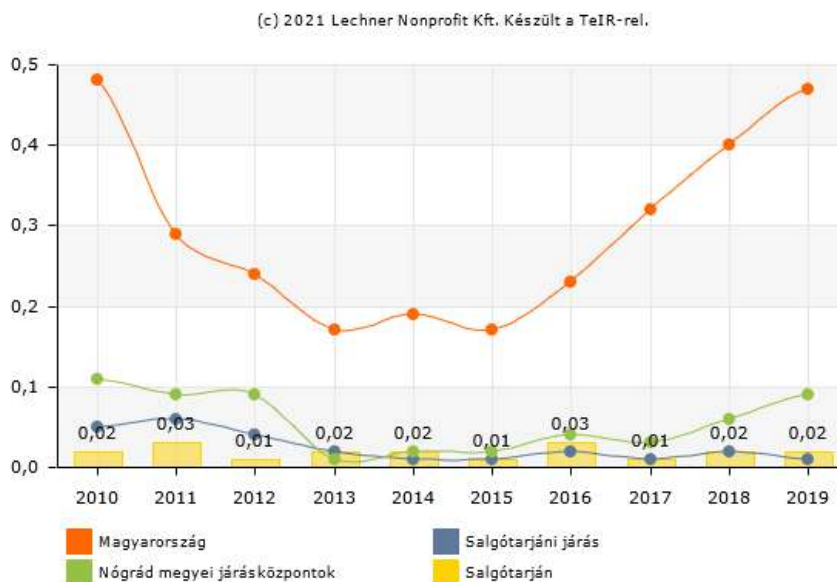
Salgótarjánban a lakások számában nem tapasztalható jelentős változás, **tendenciaként azonban a lakásállomány folyamatos csökkenése figyelhető meg 2010 óta**. 2019-ben 18.036 lakás volt a városban. Az évente épített új lakások száma minimális, 2-3 db, a megszűnő lakások száma is az utóbbi években egyre kevesebb, szinte stagnál. Az új lakásépítések aránya az elmúlt 10 év folyamán az országos átlagtól és általában a Nógrád megyei járásközpontok átlagától is elmaradt, ugyanakkor a járási átlagot az utóbbi években többnyire meghaladta.

A közcsonahálózatba bekapcsolt lakások aránya (85,6 %) magasabb az országos, illetve a Salgótarjáni járás értékeinél, a Nógrád megyei járásközpontok átlagától (90,7 %) azonban elmarad. Az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 2019-ben 89,6 % volt, amely elmarad az országos és a Nógrád megyei járásközpontok átlagának arányától és a Salgótarjáni járás értékével egyezik meg. A város lakásállományának jelentős része meghaladja a 40-50 éves életkort, így ezek felújításának, komfortosításának mindenképpen folyamatosan kell történnie. A Salgótarjáni járásban az átlagos négyzetméter ár az országos, illetve a vidéki átlaghoz képest is alacsonyabb volt 2019-ben.

A városban jelentős az ipari területek aránya. A hagyományosan kialakult - acélgyár, üvegyárak ötvözetgyár, zománcipari művek – gyártelepein működő gyárak bezártak. Területük a barnamezős területek. Elhelyezkedésük rendkívül kedvező, hiszen rendelkeznek a város közlekedési kapcsolataival (út, iparvasút), és közművekkel ellátott sík területeiről van szó. Pozitívum, hogy lakóterületek

közelében vannak, így a munkába járásra a közlekedésre fordított idő aránylag rövid, tömegközlekedéssel, gyalog elérhető. Kedvezőtlen viszont a talaj szennyezettsége. Az Öblösüveggyár területének kivételével – amely a jövőben kereskedelmi, kulturális és ifjúsági funkciókat kaphatna - a kialakult ipari területek továbbra is gazdasági termelő üzemek telepítésére a legalkalmasabbak. A telektömbökön belül új belső közlekedési úthálózat kiépítése válhat szükségessé az új telekstruktúra kiszolgálására. Másfajta kihasználást jelenthet megújuló energiatermelésre használni a területüket, pld. napelem telepre. A beépített terület túlterjeszkedése megakadályozására a korábbi gyártelepek újragondolása, üzemekkel történő betelepítése lehet az elsődleges cél. Az új gazdasági területek a korábbi zöldmezős, beépítetlen területeken terjedtek el, amelyek elsősorban a város déli határterületén találhatók. A Salgótarjáni Városkapu Ipari Park 60 hektáros területe összközművesített és belső úthálózattal ellátott, kihasználtsága 80 %-os. A területén működő vállalkozások csaknem 85 %-a KKV.

1.9-2. ábra: Az épített lakások aránya az éves lakásállomány százalékában

Forrás: TEIR

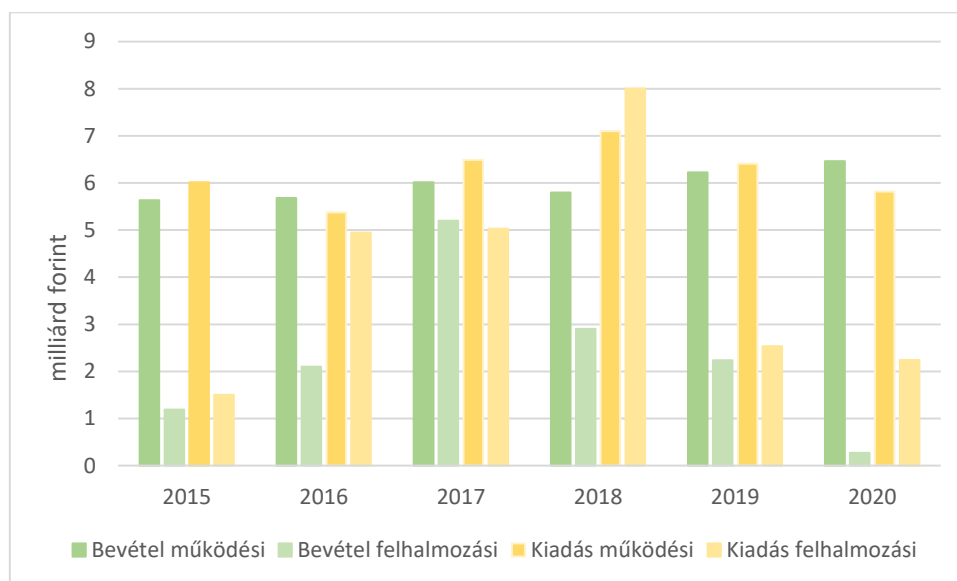
I.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

I.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

I.10.1.1 Költségvetés

A költségvetési tervek alapján az elmúlt években a **kiadási főösszeg meghaladta a bevételi főösszeget**. A költségvetési hiányt különböző külső és belső forrásokból finanszírozta az önkormányzat.

I.10-1. ábra: Salgótarján költségvetése a zárszámadások alapján, milliárd forint

Forrás: Salgótarján Város Önkormányzatának zárszámadásai 2015-2020 rendeletek alapján, saját szerkesztés

I.10.1.2 Vagyongazdálkodás

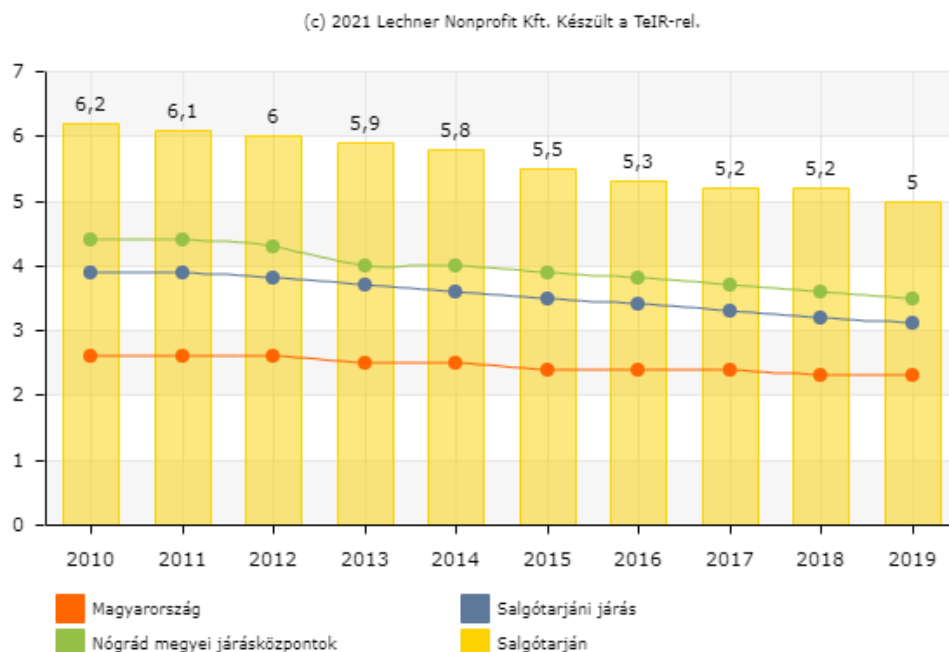
A városban a vagyongazdálkodás kereteit az önkormányzat képviselő-testületének 23/2013. (IV.25.) önkormányzati rendelete határozza meg. Az önkormányzat vagyonáról részletesen az évente elkészített zárszámadások mellékletei tájékoztatnak.

Az önkormányzat több lakással (2021-ben 113 darab) és nem lakás célú, többségében üzlethelyiség céljára bérbeadott helyiséggel gazdálkodik. A lakások nagy része összkomfortos vagy komfortos, arányuk a teljes lakásállományon belül nagyrészt az országos átlagnak felel meg. A lakások elhelyezkedését a 9/2021. (II.25.) önkormányzati rendelet mellékletei tartalmazzák.

A vagyongazdálkodás célja az ingatlan és egyéb vagyoni portfóliók megtartása, növelése, fejlesztése, karbantartása, működtetésének biztosítása, összehangolása az önkormányzat feladat-ellátási igényeivel. A jövőben egyre fontosabb szerepet kell kapjon az önkormányzati finanszírozásban – különösen a nagyobb volumenű projektek önrészesének biztosításánál – a saját vagyon hasznosításából származó bevétel, ezért szükséges a piacszerű gazdálkodás erősítése, a vagyon megőrzése, növelése.

Az önkormányzat tulajdonában jelenleg 1.213 db forgalomképtelen, 157 db korlátozottan forgalomképes, illetve 1.218 db forgalomképes ingatlan van. Salgótarján ingatlanvagyonának jelentős részét a Salgó Vagyon Kft- kezeli.

I.10-2. ábra: Fenntartott önkormányzati lakásbérlemények aránya a teljes lakásállományon belül, %

Forrás: TEIR

A következő időszakban, mivel az önkormányzat közigazgatási határán belül az önkormányzat tulajdonában álló befektetésre alkalmas területek elfogytak, fontos feladat lesz a terület-és ingatlanfejlesztés. A tudatos ingatlanfejlesztéshez, vagyonnöveléshez pályázati lehetőségekre, illetve saját forrás biztosítására is szükség lesz.

I.10.1.3 Gazdasági program

Salgótarján Város Önkormányzata Salgótarján 2030 címmel 2021 áprilisában fogadta el a település Gazdaságfejlesztési Stratégiáját, amelynek alapjai a 117/2020. (VIII.27.) sz. határozatával elfogadott ciklusprogram III. és IV. fejezetében kerültek kijelölésre.

A stratégia 2030-ra megfogalmazott jövőképe szerint Salgótarján egy olyan vonzó középvárossá válik, mely megerősödve töltheti be a megye gazdasági és kulturális központi szerepét, emellett erősíti szerepét a főváros körüli, közép-magyarországi metropolisz térségben. A Salgótarján 2030 Gazdaságfejlesztési Stratégia ezen fő célt elsősorban a gazdaságfejlesztéssel és a hozzá kapcsolódó foglalkoztatás-bővítéssel segíti, illetve az ezeket megalapozó széleskörű tervek, beruházási ötletek, projektek rendszerezésével, koncepcióba rendezésével támogatja.

A stratégia megvalósításával Salgótarján gazdasága egy dinamikusan fejlődő és továbbfejleszthető, alapvetően új ipari létesítményekre és ezeket kiszolgáló oktatási (közép- és felsőoktatás), valamint infrastrukturális létesítményekre (közlekedés, lakókörnyezet) alapozó fejlesztési irányba indítható el, mely jól kiegészíthető a város jelentős komparatív előnyére, a természeti környezetére építő turisztikai- és sportfejlesztésekkel. A lakossági kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók az olyan fejlesztési területek közül, amelyekre az önkormányzatnak közvetlen ráhatása van **legfontosabbnak a turistafogadás feltételeinek javítása, a városi strand felújítása és a parkolási infrastruktúra fejlesztését** ítélték. Ezek közül az első kettőt a nők, utóbbit a férfiak ítélték fontosabbnak. Legkevésbé fontos a közbringa rendszer kiépítését, a Karancsalja és Salgótarján közötti kerékpárút kiépítését és a Smart City megoldások kibővítése. Kevés olyan terület volt, amelyet a nők

fontosabbnak tartottak, int a férfiak. Ezek közül a bányamúzeum továbbfejlesztése és a szociális településrehabilitációba bevonandó városi területek fejlesztése helyezkedik el a rangsor első felében.

Az olyan fejlesztési területek közül, amelyekre az önkormányzatnak közvetett ráhatása van **a felsőfokú oktatás feltételrendszerének javítását, a Rákóczi út teljes felújítását, valamint a helyijárat közlekedés javítását ítélték a legfontosabbnak.** A legkevésbé fontosnak Zenthe Ferenc Színház új épületének kialakítását, a nem önkormányzati tulajdonú lakóépületek, ill. kereskedelmi vagy szolgáltató épületek felújítását ítélték a válaszadók.

A következő kérdések a célrendszer elemeire vonatkoztak. Ezek alapján a Salgótarján számára kitűzött vízióval elsősorban a fiatal férfiak értenek egyet, a 10 skálán 7,75-re értékelték. **A vízió teljes elfogadottsága 6,1 volt.**

Hasonló fogadtatása volt az átfogó céloknak is. Leginkább a megújuló város, vonzó települési környezet, ezt követte a társadalmi megújulás, majd a dinamikus gazdasági fejlődés cél elfogadottsága.

I.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az Önkormányzaton belül a **Gazdasági Bizottság** foglalkozik a városfejlesztési kérdésekkel. A Város Szervezeti és Működési Szabályzata (SzMSz) szerint a város polgármestere a testület döntései szerint és saját önkormányzati jogkörében irányítja a Hivatalt, amelynek vezetését a jegyző látja el a Hivatal egyes szervezeti egységein keresztül. A településfejlesztési döntések előkészítésében a Gazdasági Bizottság vesz részt.

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységének meghatározó szereplője a **Városfejlesztési Iroda**. Lényegében előkészítő, tervezető és koordináló szerepet tölt be a településfejlesztési kérdésekben, együttműködve a többi illetékes szervezeti egységgel.

A településfejlesztési projektek végrehajtásában, monitoringjában, illetve fenntartásában, üzemeltetésében az Városfejlesztési Iroda működik közre.

A településfejlesztés pénzügyi hátterét elsősorban az önkormányzat saját bevételei és az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások biztosítják. Utóbbi értéke Salgótarján esetében 2015 és 2020 között meghaladta a 8 milliárd forintot. A város az elmúlt években jelentős mennyiségű Európai Unió pályázati forrást tudott igénybe venni. A jövőben ezek a források kiegészülnek a Modern Városok Program keretében felhasználható állami támogatásokkal

I.10-1. táblázat: Az önkormányzat működési bevételei és az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások

	Működési bevételek (Ft)	Államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatás (Ft)
2015	5 630 375 000	862 643 000
2016	5 680 255 000	2 649 282 000
2017	6 017 074 041	473 250 420
2018	5 794 217 118	2 863 974 461
2019	2 925 386 520	2 098 864 749
2020	3 291 319 979	256 228 457

Forrás: Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának költségvetései

A településfejlesztés egyik fontos jövőbeli iránya kell, hogy legyen a digitalizáció. 2014 és 2020 között ezen a téren elsősorban számítástechnikai eszközök beszerzése, illetve honlapok készítése, fejlesztése történt az önkormányzati intézményeknél.

I.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységéről a már említett **Salgótarján 2030 Gazdaságfejlesztési Stratégia**, valamint a 2020-2024 évekre vonatkozó **Ciklusprogram** tájékoztat. A dokumentumokban kitűzött célok megvalósulása érdekében a város olyan vezérprojekteket tűz ki, melyek reagálnak a város legfontosabb problémáira, önmagukba is jelentős gazdaságélénkítő szerepük van, több közülük pedig a gazdaságfejlesztés mellett urbanizációs, városfejlesztési célt is szolgál. Mindemellett előkészítenek olyan kiegészítő projekteket, amelyek a gazdaságélénkítést közvetve és közvetlenül segítene, csatlakoznak/támogatnak. A vezérprojektek a gazdaságfejlesztésre, a társadalmi megújulásra és egy vonzó települési környezet kialakítására fókuszálnak. Kiemelt szerepet kapnak a barnamezős területek rekultivációja, az oktatás és az egészségügy fejlesztése, a turizmusfejlesztés, az élhető városi környezet kialakítása és a közlekedésfejlesztés.

A dokumentumokban található pénzügyi helyzetelemzés azt mutatja, hogy az Európai Unió, illetve hazai pályázati támogatások nélkül az önkormányzat és intézményei a saját erőforrásaikra támaszkodva nem tudnának annyi forrástallokálni amennyi a műszaki szükségességből indokolt felújítási és beruházási kiadások finanszírozásához kellenének. Ez azonban azt is jelenti, hogy **az önkormányzat rendkívüli módon kiszolgáltatta a pályázati forrásoknak**, ami azt eredményezi, hogy nem a Közgyűlés által szükségszerűen elképzelt fejlesztési cél a meghatározó, hanem a pályázati kiírás szerinti cél, amely sok esetben nem esik egybe az önkormányzat valós érdekeivel.

A lakossági kérdőíves felmérés eredményei alapján a **gazdaságfejlesztési vezérprojektek közül a Jövedelemtermelő sportturisztikai fejlesztések, illetve élményalapú turisztikai elemek kialakítását, a Modern, élhetőbb városközpont kialakítása a gazdaság fejlesztésének megalapozására és az Egyetemi oktatás fejlesztése (Óbudai Egyetem - új campus, oktatóbázis, kiszolgáló épületek), innováció, K+F erősítése c. projekteket tartják a legfontosabbnak** a válaszadók. Ezt követte A belváros vonzóképességének erősítése a kihasználatlan vagy alulhasznosított kereskedelmi és szolgáltató épületeinek felhasználásával, valamint a Egészségügyi gazdaságfejlesztés. A legkevésbé fontos vezérprojektek a Hadiipar letelepedése és/vagy elektronikai, illetve ipari hulladék-feldolgozó kialakítása, amely esetben a hölgyek kategorikusan elutasították ennek fontosságát, valamint Az üvegipar és az üvegpalackgyártás technológiai fejlesztése is a rangsor végére került.

A **jövedelemtermelő sportturisztikai fejlesztések közül az út-, közmű és parképítés, a tó rekultivációja és a városi strand kialakítása** került az első helyekre, ezt követte a konferencia és oktatóközpont, valamint a kemping teljes felújítása. A legutolsó helyre a jégcsarnok megépítése, az Ütős Sportok Háza kialakítás és a Lombházak kialakítása kerültek. A **belváros gazdasági fejlesztése szempontjából a legsürgősebbnek a szálloda és mélygarázs vagy parkolóház építése** (Karancs Szálló felújítása, újragondolása), A belváros kihasználatlan vagy alulhasznosított kereskedelmi és szolgáltató épületeinek felhasználásával **vonzó belvárosi üzleti környezet kialakítása**, Városon belüli és átmenő (tranzit) gépjárműforgalomtól tehermentesített, **modern, élhetőbb városközpont kialakítása** a gazdaság fejlesztésének megalapozására c. projektek kerültek.

I.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

A Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának engedélyezett álláslétszáma 2021-ben 120 volt (az önkormányzati költségvetési szervekkel együtt az önkormányzat több, mint 300 fő számára biztosít munkát). A város önkormányzata 2019-ben 553 munkavállalónak biztosított munkavégzési lehetőséget a közfoglalkoztatás keretei között. Ez a szám az elmúlt években jelentősen csökkent, 2017-ben még 988 közfoglalkoztatott volt a városban. 2020-ban a közfoglalkoztatottak 87%-a főfoglalkozású volt.

I.10-2. táblázat: Foglalkoztatottak száma Salgótarján Város Önkormányzatánál, fő

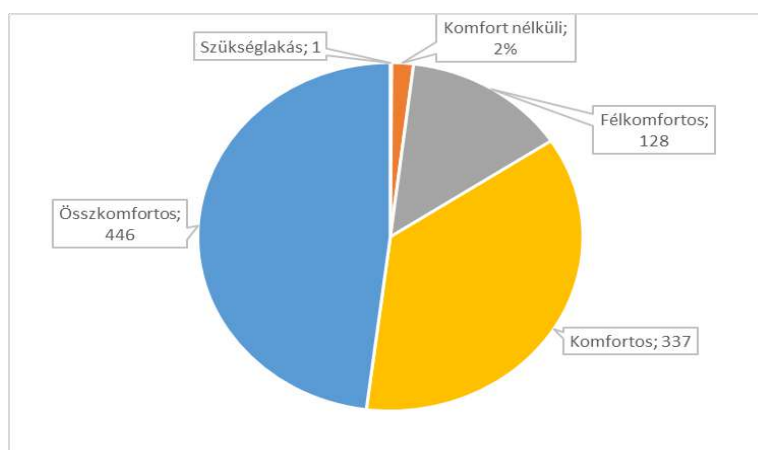
	Összes foglalkoztatott	Kötelező feladat	Államigazgatási feladat
Salgótarján Város Önkormányzata összesen	376	355	21
Salgótarján Polgármesteri Hivatal	120	99	21
Salgótarján Város Helyi Önkormányzata	4	4	0
Salgótarjáni Költségvetési Intézmények Gazdasági Szolgálat	37	37	0
Salgótarjáni Összevont Óvoda	142	142	0
Balassi Bálint Megyei Könyvtár	26	26	0
Dornyay Béla Múzeum	26	26	0
Csarnok- és Piacigazgatóság	21	21	0

Forrás: Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának költségvetése, 2021. év

I.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Salgótarjánban az önkormányzat lakás- és helyiséggazdálkodását a 36/1993. (XII.20.) önkormányzati rendelet szabályozza. Hosszú időtávot tekintve a bérlakások száma jelentősen csökkent, 2007-ben még 1327, 2018-ban pedig már csak 929 darab önkormányzati lakás volt. Ebből 446 összkomfortos, 337 komfort nélküli, 128 komfortos, 17 félkomfortos és 1 szükséglakás. Ezekből 2018. december 31-én 521 lakás volt bérbe adva. A lakások igénylésénél előnyt élveznek azok, akik bontandó lakásokban élnek (életveszély, szanálás vagy városrendezési tevékenység miatt).

I.10-3. ábra: A bérlakások minőségi jellemzői, 2018

Forrás: Salgó Vagyon Kft.

A 2020 és 2024 közötti időszakra vonatkozó Ciklusprogram alapján a cél az, hogy az önkormányzati bérlakások és a nem lakás céljára szolgáló helyiségek együttes bérleti díjbevétele nyújtson fedezetet az önkormányzati bérlakások és a nem lakás céljára szolgáló helyiségek működési költségeinek, illetve a szükséges felújítási, pótlási költségek finanszírozására. A két feladatnak együttesen önfenntartónak kell lenni annak érdekében, hogy a kiadási szükséglet az önkormányzat más költségvetési erőforrásait ne terhelje. Hosszú távon törekedni kell arra, hogy bérlakások bevételei fedezzék a kiadásokat, a nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérleti díjai pedig haladják meg a kiadásokat, hozzájárulva a költségvetés egyensúlyi pozíciója javításához.

Az önkormányzat a bérlakás állomány szerkezetének (kolónialakások számának csökkentése) változtatásában érdekelt, illetve olyan lakásmobilitási feltételekben, amelyek lehetővé teszik, hogy a város polgárai saját tulajdonú, vagy a jövedelmi viszonyaik alapján vállalható minőségű bérlakásban lakhassanak.

Az önkormányzati lakásállomány minőségi összetételének javulása a kolónialakások ütemes megszüntetésén keresztül történhet. A megszűnő lakások helyett, amennyiben szükséges, figyelemmel a pályázati lehetőségekre is, magántulajdonú lakásoknak bérlakás céljára történő megvásárlása a leggazdaságosabb, illetőleg a legcélravezetőbb megoldás.

Az önkormányzat érdekelt családház építésére alkalmas telkek számának növelésében is, hiszen várhatóan a jövőben megjelenő onkológusok, menedzserek, egyéb minőségi szakemberek esetleges ilyen típusú igényeinek is meg kell felelni. Sőt, ebbe az irányba történő elmozdulás a kívánatos, hiszen, ha valaki családi házat épít, hosszabb távon tervez Salgótarjánban élni.

I.10.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzati fenntartású intézmények közé tartozik Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Salgótarjáni Költségvetési Intézmények Gazdasági Szolgálat, a Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde, a Balassi Bálint Megyei Könyvtár, a Dornyay Béla Múzeum, valamint a Csarnok- és Piacigazgatóság.

I.10.7 Energiagazdálkodás

A városi távhőszolgáltatást a 100%-ban önkormányzati tulajdonú Salgó Vagyon Kft végzi. A szolgáltatás biztosításához szükséges hőmennyiséget részben vásárolja, részben saját fűtőművében és kazánházaihoz állítja elő. Az elmúlt időszakban több kazánházi fejlesztés megvalósításával járult hozzá az energia hatékonyság, az üzembiztonság növeléséhez, valamint a kibocsátási értékek csökkentéséhez. (Beszterce lakótelep, Ady úti kazánház, Huta út.) A tervezett és nem tervezett vezetékcseréknél előre szigetelt, a hatékony hőszállítást lehetővé tevő a hővesztéseket minimalizáló megoldásokat alkalmaznak. A hőközpontok évek óta számítógépes folyamatirányítással működnek, működőképességük biztosításához folyamatosan zajlik a korszerű lemezes hőcserélők és kor követelményeinek megfelelő szabályozó elektronika beszerelése.

A lakóépületek többségénél több éve - az energiatakarékos fogyasztást lehetővé tevő megoldásként - a radiátorok termosztatikus szelepekkel és költségmegosztókkal vannak felszerelve. Az újabban felszerelt költségmegosztók már lehetővé teszik a távleolvasást, illetve a lakók részére a fogyasztás nyomon követését.

A távfűtési kapacitás kihasználása és a környezetvédelmi szempontok érvényesítése és a hatékony gazdálkodás érdekében kívánatos lenne növelni a távfűtéssel fűtött ingatlanok számát. Ennek érdekében 2020-ban elkészült a salgótarjáni távhőszolgáltatás hosszú távú terve, az abban foglaltak előkészítése elindult. Nagymértékben befolyásolhatja a szolgáltató működését, hogy a jelenlegi állami ármeghatározó és támogatási rendszer megmarad-e és ha igen lesz-e abban változás.

I.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

I.11.1 Településüzemeltetés

Salgótarján város önkormányzata a következő településüzemeltetési szolgáltatásokat nyújtja, illetve finanszírozza költségvetéséből:

- *ivóvíz ellátás, szennyvízelvezetés:* gazdasági társasággal (Észak Magyarországi Regionális Vízművek Zrt.) kötött üzemeltetési szerződés alapján
- *hulladékkezelés:* a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást közszolgáltatási szerződés alapján az önkormányzat által alapított gazdasági társaság a VGÜ Salgótarjáni Hulladékgazdálkodási és Városüzemeltetési Nonprofit Kft. látja el, amelynek közszolgáltatási közege Salgótarján Megyei Jogú Városra és a környező 57 településre terjed ki.
- *helyi tömegközlekedés:* gazdasági társasággal (Volánbusz Zrt.) kötött közszolgáltatási szerződés alapján
- *köztisztasági fenntartása, temetkezési szolgáltatások:* közszolgáltatási szerződés alapján önkormányzat által alapított gazdasági társaság (Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.) útján
- *köztisztasági szolgáltatások:* önkormányzat által alapított gazdasági társaság (Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.), ill. a VGÜ Salgótarjáni Hulladékgazdálkodási és Városüzemeltetési Nonprofit Kft. útján.
- *közparkok, zöldfelületek:* önkormányzat által alapított gazdasági társaság (Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.) útján.

I.11-1. táblázat: Településüzemeltetési szolgáltatások áttekintő táblázata

Szolgáltatás neve	Szolgáltató	Szolgáltatás formája	Területi hatókör
Településfejlesztés, területfejlesztés	Gazdasági Bizottság, Városfejlesztési Iroda, Salgótarjáni Városfejlesztő és Turisztikai Kft.	Önkormányzat állandó bizottsága; Polgármesteri Hivatal osztálya; Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján
Gazdaságfejlesztés	Gazdasági Bizottság, Városfejlesztési Iroda, Salgó Vagyon Kft.	Önkormányzat állandó bizottsága, Polgármesteri Hivatal osztálya; Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján
Közüvilágítás	GA Magyarország Kft.; ELMŰ Zrt.	Közszolgáltatási szerződés alapján	Salgótarján
Közüutak kialakítása, fenntartása	Salgótarján Foglalkoztatási Nonprofit Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján
Egészségügyi ellátás	Salgótarján és Térsége Egészség-ügyi-Szociális Központja	Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása keretén belül	Salgótarján és Térsége
Oktatás	Salgótarjáni Tankerületi Központ; Hit Gyülekezete, Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága	Közüoktatási megállapodás	Salgótarján és térsége
Óvodai ellátás	Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde; Jó Pásztor Katolikus Óvoda	Önkormányzati és egyházi Intézmény	Salgótarján és térsége

Szolgáltatás neve	Szolgáltató	Szolgáltatás formája	Területi hatókör
Szociális ellátás	Salgótarján és Térsége Egészség-ügyi-Szociális Központja	Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása keretén belül	Salgótarján és térsége
Kultúra	REMEK Nonprofit Kft.; Zenthe Ferenc Színház Nonprofit KFT.;	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján
Köztisztaság	VGÜ Nonprofit Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján és térsége
Lakás- és helyiséggazdálkodás	Salgó Vagyon Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján
Környezet- és természetvédelem	Bükki Nemzeti Park	Jogszáály alapján	Salgótarján és térsége
Ivóvízellátás, szennyvízkezelés	Salgótarján és Környéke Vízmű Kft.; Salgótarjáni Csatornamű Kft.; ÉRV Zrt.	Üzemeltetési szerződés alapján (Önkormányzat által alapított gazdasági társaság)	Salgótarjáni járás legtöbb települése;
Hulladékkezelés	VGÜ Nonprofit Kft.	Üzemeltetési szerződés alapján (Önkormányzat által alapított gazdasági társaság)	Salgótarjáni, Pásztói, Szécsényi járás
Távhőszolgáltatás	Salgó Vagyon Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Salgótarján
Helyi tömegközlekedés	Volánbusz Közlekedési Zrt.	Közszolgáltatási szerződés alapján	Salgótarján
Helyközi tömegközlekedés	Volánbusz Közlekedési Zrt.; MÁV Zrt.	Közszolgáltatási szerződés alapján	Salgótarján és térsége
Közbiztonság	Salgótarjáni Rendőrkapitányság, Nógrád megyei Rendőrfőkapitányság, Salgótarján Közbiztonságáért Közalapítvány	Önkormányzat által alapított közalapítvány útján	Salgótarján; Nógrád megye

I.11.2 Okos város

A 21. századi településfejlesztés egyik alapvetése az úgynevezett **smart city fejlesztések megvalósítása**. Az okos fejlesztések elmaradása behozhatatlan versenyhátrányt jelent. A technológiai fejlődés gyorsuló üteme miatt ez nem egy konkrét állapot elérését jelenti, hanem egy folyamatos fejlesztésre történő berendezkedést, figyelembe véve az akár ma még nem létező, de pár éven belül mindennaposra váló újítások rendszerbe illesztését is.

A technológia vezérelt fejlesztés szintjéről a technológia-fókuszú, városvezérelt fejlesztés szintre kell lépni, ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a város irányításában, működtetésében résztvevő szereplők megfelelő haladó szemlélettel rendelkezzenek, ezért szükséges az önkormányzat és a helyi közszolgáltatók digitalizációs felzárkóztatása, folyamatos képzése, korszerű szemléletformálása.

A Salgótarján 2030 Gazdaságfejlesztési Stratégia egyik elemeként szerepel is a távlati tervek között smart city megoldások bevezetése, amelyek közül már néhány meg is valósult.

Első lépésként megkezdődött az önkormányzat néhány épületének okos mérőkkel történő felszerelése, melyek távlati célja az épületek energiahatékony működtetése, a távvezérelt fogyasztás optimalizálása. Emellett Salgótarján város honlapján elérhető a GISPÁN integrált önkormányzati térinformatikai rendszer.

A helyi tömegközlekedésben a közlekedési információkat összegyűjtő forgalomirányító rendszer kiépítése van folyamatban, melyből a kinyert adatok nem csak a közlekedésszervezést segíthetik,

hanem az utasok számára is valós adatok elérését jelentheti. A fejlesztés éles bevezetését követően a rendszert folyamatos fejlesztéssel képessé lehet tenni a teljes városi közlekedés irányítására. A tömegközlekedési információk mellett a forgalmi helyzet monitorozásán alapuló, azokba távolról beavatkozni képes rendszer kiépítésére lehet felkészülni. A közlekedési irányításba be kell csatornázni a smart parking rendszert, a kiépítésre kerülő közbringa, és a távolabbi jövőben az autómegosztó alkalmazásokat. Emellett – a tervek szerint – elektromos járművek használatára állnak át a tömegközlekedésben.

A közterületi infrastruktúra fejlesztése a teljes rendszer egészéhez viszonyítva kisebb befektetéssel is látványos előrelépést jelent. Okos padok kihelyezésével a város közterein, rekreációs övezeteiben biztosítani lehet a kisebb használati eszközök töltése, akár usb-n keresztül, akár induktív módon. A padok hotspotként is működhetnek, ezzel javítva a város köztéri wifi lefedettségét.

Információs oszlopok telepítésével a Salgótarjánba látogatók tájékozódása, információszerzése valósítható meg.

A smart city koncepció fontos eleme az irányítóközpont, ahol a beérkező adatok összesítése és amennyiben szükséges a beavatkozások kezdeményezése is innen történik.

I.12 A táji és természeti adottságok vizsgálata

I.12.1 Természeti adottságok

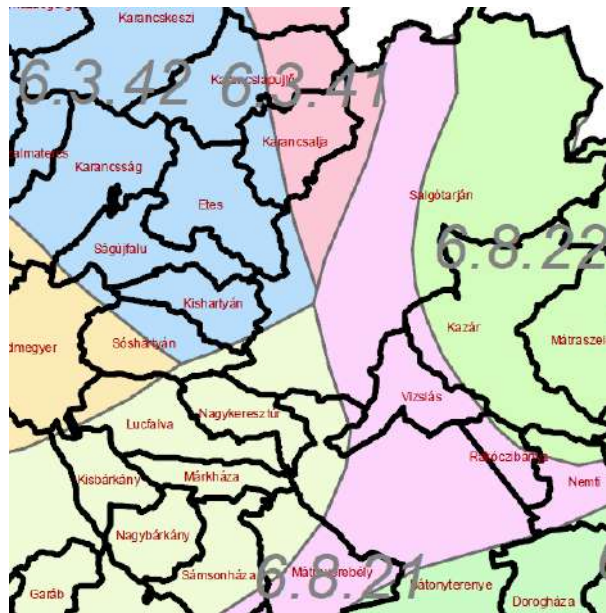
Salgótarján területe az Északi-középhegység nagytájon belül 2 középtáj (Cserhát-vidék és Észak-Magyarországi-medencék) határán található. A város 5 kistáj (Központi-Cserhát, Karancs, Litke-Etesidomság, Zagyvavölgy, Medves-vidék) határán, a Tarján-patak és a Salgó-patak találkozásánál fekszik. A település területét a várostól északkeleti irányban elterülő Medves hegy bazalttakarójától a Tarján-patak völgye választja el. A város keleti oldalán húzódó széles hegygerincet, melyen a Pécskő-Kis-Somlyó-Somlyó bazaltcsúcsai találhatók, pedig a Zagyva völgye különíti el a Medvestől. A vulkanizmus következtében három térség rendelkezik kiemelkedő környezeti értékkel: a Somoskő-Salgó, a Karancs és Salgótarján keleti széle, a Nagy-Salgó.

A Karancs-Medves hegység vízrajzi jelentősége nagy, mivel a Duna-Tisza közötti vízválasztó a Cserhát felől itt halad át. Elkülöníti a Karancsnál nyugat felé, az Ipolyba futó patakokat a délre és keletre, a Tisza mellékfolyói felé igyekvő vízfolyásoktól. A Medves hegy déli lábánál eredő Zagyva, a Salgó-hegy vizeit összegyűjtve, 179 km után éri el a Tiszát.

A Karancs hegy keleti oldalán, Somoskőújfalunál található az a vízválasztó, melytől északra az Ipolyhoz tartozó Füleki-patak, délre a Tarján-patak folyik. A Tarján-patak veszi fel északkelet felől a Salgó-patakot, majd tovább haladva balról a Forgách-patakot, jobbról a Baglyas-patakot, majd a Felsőszálaspusztai- (Felsőszánas-)patakot. A Tarján-patak további két jobbparti mellékveze a Csókásvölgyi-, és a Kotyházi patak.

A körzet igen gazdag forrásokban, melyek közül a legjelentősebbek: Magyar-bányai-forrás, Minyus-forrás, Ponyi-forrás, Bodzfás-forrás, Petőfi-forrás, István-forrás, Tarász-forrás.

1.12-1. ábra: A kistájak elhelyezkedése Salgótarján területén

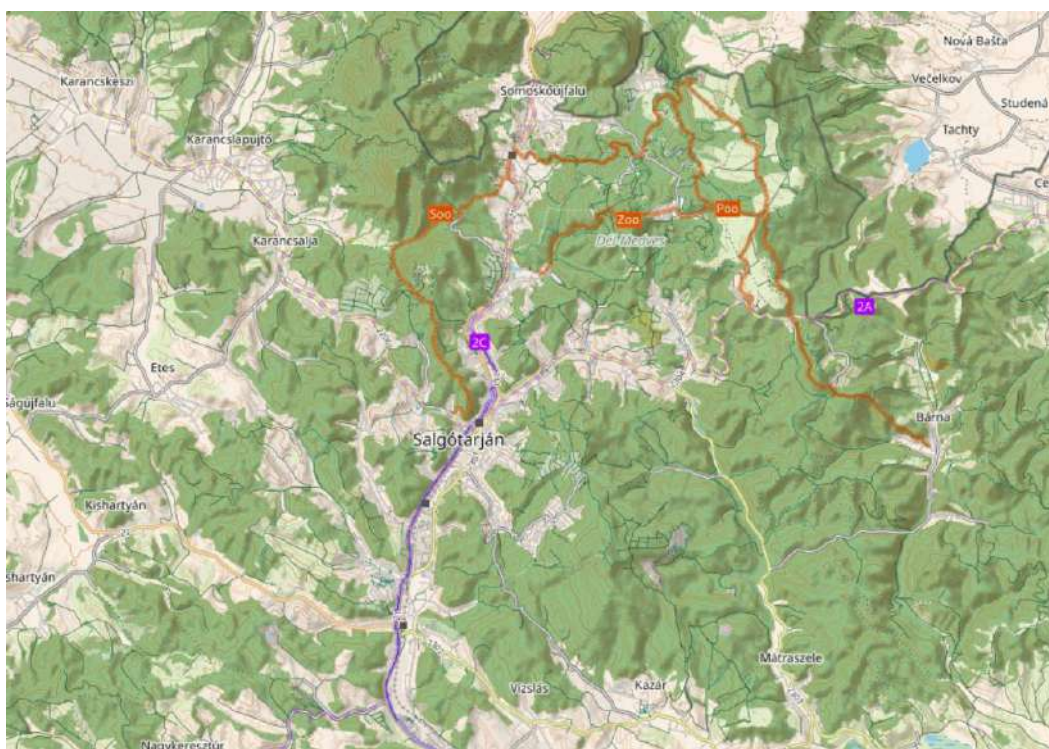
6.3.21: Központi-Cserhát, 6.3.41: Karancs, 6.3.42: Litke-Etesi-dombság, 6.8.21: Zagyvavölgy és 6.8.22: Medves-vidék

A város és környékének éghajlatára a kisebb mértékű kontinentalitás jellemző. Az enyhe, csapadékos, mérsékelt nyárban, szabályos csapadékeloszlásban az atlanti hatás, a hideg télen, korányári csapadékcsúcsban a kontinentális légtömegek, a száraz, forró nyárban, őszi-téli esőben, enyhe télen a földközi tengeri légtömegek hatása nyilvánul meg. Az évi középhőmérséklet 1-2 °C -kal elmarad a 10°C -os országos átlagtól. 50 év átlagában az évi középhőmérséklet 9,1°C, a tenyészidőszakban 16°C. A salgótarjáni völgyben különösen nyáron igen szélső ingadozások is előfordulnak.

A Karancs-vidék évi csapadéka 550-600 mm, a Karancson és a magasabb hegyek nyugati lejtőin 650-700 mm. Sokévi csapadékérték Salgótarjánban 584 mm. A csapadék nyáron több, a hegyvidéken fokozatosan növekszik a magassággal. Az utóbbi évek szélsőséges időjárására jellemző, hogy előfordulhat rövid idő alatt rendkívül nagy mennyiségű csapadék lehullása is. A napsütéses órák száma évi átlagban 1859.

A város közigazgatási területe növényföldrajzi szempontból a Pannónia flóratartomány Északi-középhegység flóraidékéhez tartozik. Potenciális erdőtársulása: szubmontán égerligetek, puhafa és keményfás ligeterdők cseres és gyertyános tölgyesek. A vízfolyásokat kaszálórétek és magaskóros társulások jellemzik. Gyakran előfordul a szőrű és a tárnicsfélék. A terület állatvilága faunagenetikailag egy körzetbe tartozik a Mátra és a Bükk hegységeivel. A madár és az emlősfauna főleg az erdő, rét és legelő területén található meg, mert ez életteret biztosít a számára. A nyúl, fogoly és fácán az egész körzetben megtalálható, a vaddisznó, az őz és a szarvas természetes élőtere a cserjeszintű tölgyesek területe. Madárvilága gazdagnak mondható. Főleg az erdei énekesmadarak, a fácán és a tőkés réce a jellemző madarak. Mivel Salgótarján elég közel van az erdőkhöz, a vadállatok, főleg vaddisznó, róka gyakran betolakodnak a lakott területekre.

I.12-2. ábra: A település természeti környezete

Forrás: Open Street Map

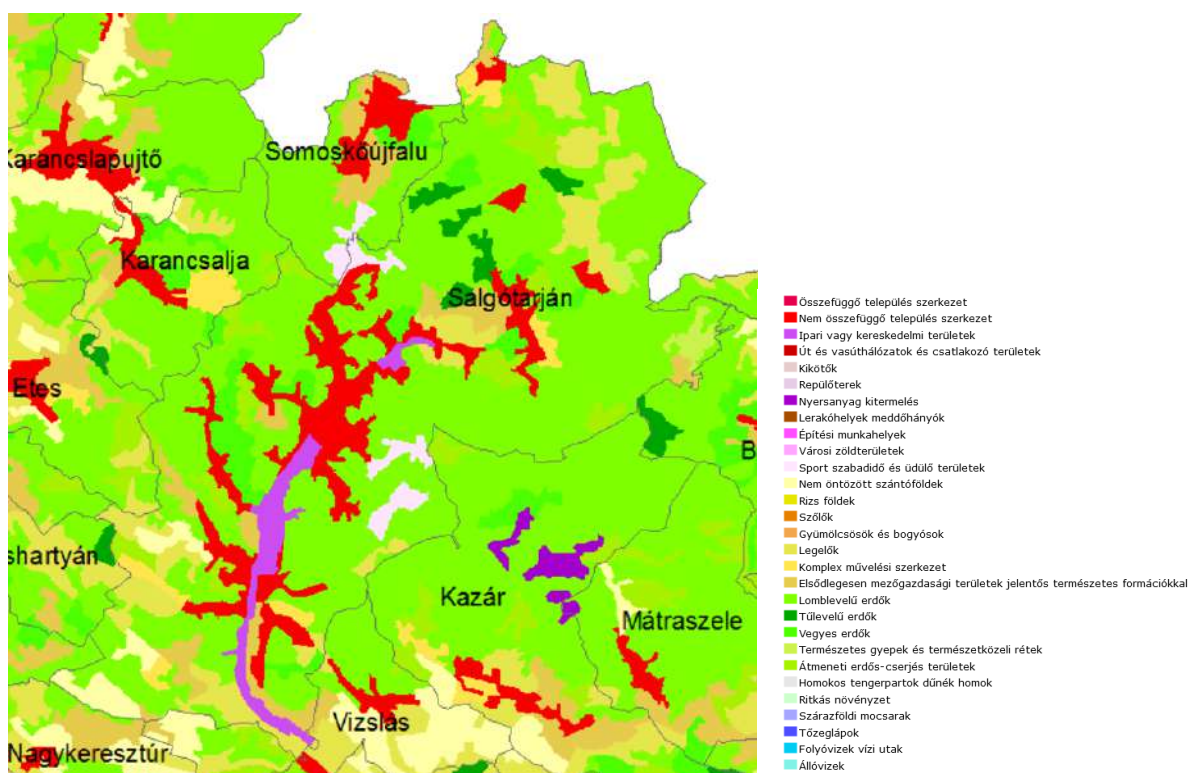
I.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

I.12.2.1 Táj történeti vizsgálat

Salgótarján hegyvidéki tájszerkezete egykor és ma is alapvetően befolyásolták a közelében letelepedett emberek életét. A terület adottságai alkalmatlanok voltak arra, hogy nagy kiterjedésű szántókat hozzanak létre, vagy intenzív szőlőtermeléssel foglalkozzanak. A település lakói évszázadokon át az erdőgazdálkodásnak, az állattartásnak és a környék ásványi nyersanyagkincsének köszönhetik megélhetésüket. A 16-17. században a kor Budát érintő legjelentősebb útvonalai közül, Salgótarján közelében a Tokaj felé haladó, 12. számú út helyezkedett el. A kedvező vonal közeli helyzet a szűk völgybe való beszorítottság okán mégsem jelentett központosodási lehetőséget. Ehhez társult még, hogy Salgótarján az ország egyik szintkülönbségekkel legjobban tagolt települése. A fontos kereskedelmi útvonalak körbevették, de nem haladtak át területén, így fejlődése a középkorban alacsony települési hierarchiaszinten megrekedt.

A tájhasználatában domborzati viszonyoknak megfelelően az erdők dominálnak. A 2018-as Corine felszínborítási adatok szerint Salgótarján 9300 hektár területének 14%-a beépített-, ipari- vagy lakóterület, 61%-án erdők helyezkednek el. A rét, legelők aránya 9%, míg 22%-án szántóföldi vagy kertészet gazdálkodást folytatnak. Az erdőterület meghatározó hányada állami tulajdonú, kezelője az Ipoly Erdő Zrt. Az Országos Erdőállomány Adat-tár szerinti erdőterületek döntő hányada gazdasági célú erdőterület.

I.12-3. ábra: Területhasználatok Salgótarján területén

Forrás CORINE 2018 adatbázis

I.12.2.2 Tájhasználat értékelése

Salgótarján térsége igen gazdag természeti kincsekben. Az országos szabályozás ennek megfelelően a települési térségen kívül eső területek a vízgazdálkodási térségen túl erdőterületek legyenek, mezőgazdasági területi kötelezettséget sehol nem jelölve ki. Salgótarjánt tehát az országgyűlési arányait javító településnek szánta, tájhasználatában a természeti elemekre helyezte a hangsúlyt.

A megyei rendezési terv ugyanakkor a kialakult mezőgazdasági termelés színhelyeinek megőrzését lehetővé téve mezőgazdasági térséget is kijelölt. A tájhasználat jelenlegi megoszlásának lehetséges iránya tehát az erdőtelepítés irányába való eltolódása. Ez ellen szól ugyanakkor, hogy az erőforrások védelme érdekében a meglévő mezőgazdasági termelés feladása nem kívánatos. A klímavédelem egyik sarkalatos pontja éppen a helyi fogyasztásban a helyben előállított termékek előtérbe helyezésében látja a kívánatos jövőt.

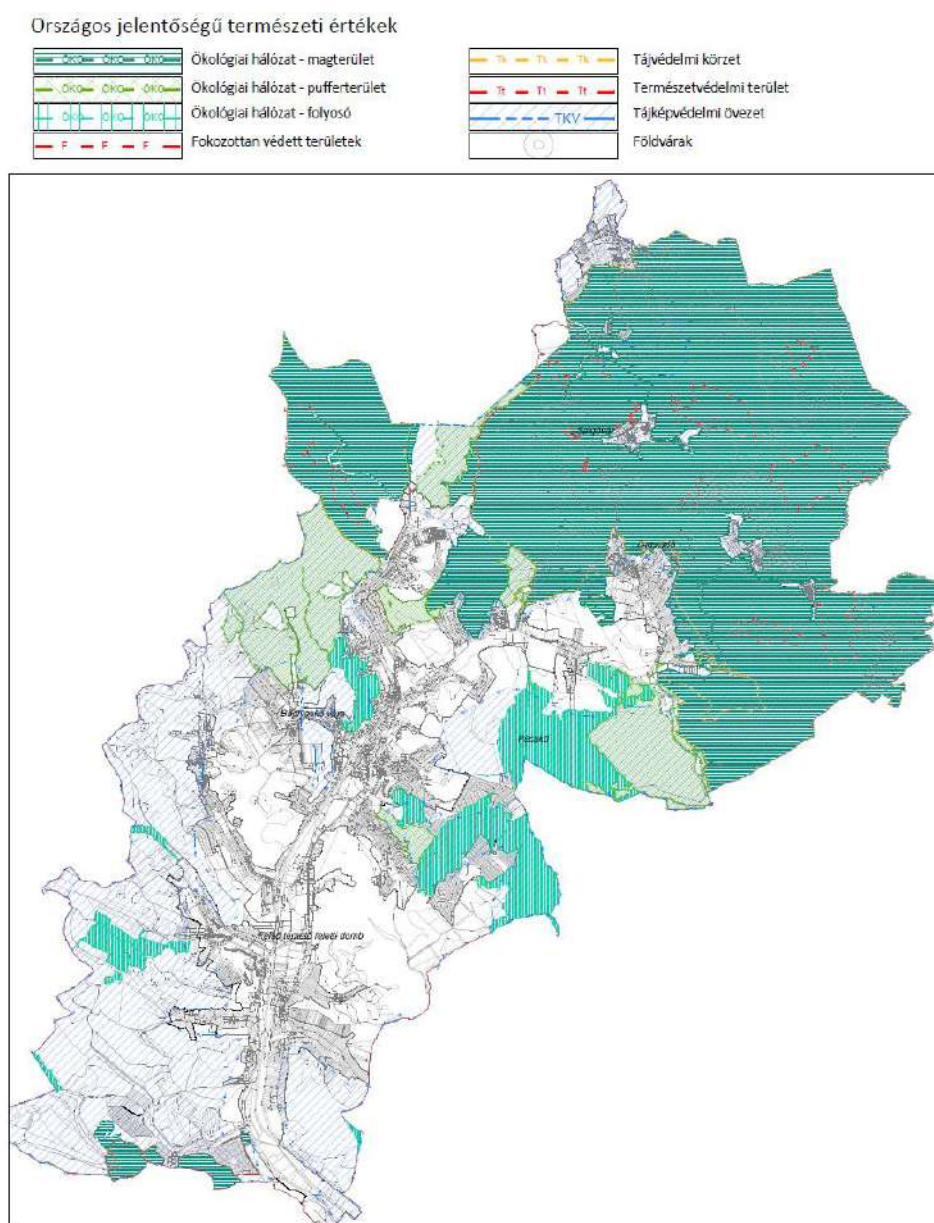
I.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

Salgótarján közigazgatási területére esik a **Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet**, amelynek teljes területe 6.709 hektár, ebből szigorúan védett 447 hektár. A Tájvédelmi körzet a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága alá tartozik. A tájvédelmi körzet Nógrád megyében, Bárna, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtő, Kazár, Mátraszele, Salgótarján és Somoskőújfalu közigazgatási határában található. A védetté nyilvánításkor beolvadt területébe a Salgó vár, a Szilvás-kő, a Kercseg-völgy, a Földház-tető, a Gortva-völgy, a Bárna-patak és a Zagyva forrásvidéke természetvédelmi területek.

A tájvédelmi körzeten belül jelentős az erdőterületek aránya. Jellemző erdőtüszulások a cseres-kocsánytalan tölgyesek, gyertyános-tölgyesek és a szubmontán bükkösök. Különleges értékeket rejtenek a molyhostölgy állományok, a törmelékeltő erdők és a patak völgyeket kísérő gyertyános égerligetek. A védett ritka növények közül esztétikai szépségét tekintve is kiemelendő a tájvédelmi

körzet címernövénye, a bársonyos kakukkszegfű, valamint a dunai csillagvirág, a kardos madársisak és az ikrás fogasír. Az erdők természetközeli állapotát jelzi a terület gazdag madárvilága, amelynek különleges képviselői a darázsölyv, a császármadár és a fehérhátú fakopáncs. A rovarvilág sokszínűségét Európa legnagyobb bogara, a nagy szarvasbogár, a különleges szépségű havasi cincér, valamint a ritka nyolcpettyes virágbogár jelzi. A történelem folyamán az ember folyamatos jelenlétét az erdőirtások hatására kialakult nagy kiterjedésű gyepterületek mutatják. Az így, másodlagosan kialakult társulások értékes képviselői az ecsetpázsitos rétek és a hazánkban ritka szőrfűgyepek foltjai. A hegyi legelőket szép és értékes virágok teszik változatossá, mint pl. a mezei szegfű vagy a kétlevelű sarkvirág, olyan lepkéknek nyújtva élőhelyet, mint a farkasalmalepke és a nagy tűzlepke.

I.12-4. ábra: Védett területek Salgótarján területén

Forrás: Salgótarján MJV Területrendezési eszközeinek felülvizsgálata I. kötet, 2016

A földtani értékei közül említést érdemel a "glaukonitos homokkő" (Pétervására Homokkő Formáció), a nógrádi szánmedence kialakulását megalapozó "szénteleges összlet" (Salgótarjáni Barnakőszén Formáció Kisterenyi Tagozata) többek között a Medves keleti peremén és Szilvák-kőn

tanulmányozható. A "keletnógrádi andezitek" (Mátrai Vulkáni Formációcsoport) országos hírű feltárásai a Bobonyéri és a Farkas-kői kőfejtőben találhatók. A "nógrád-gömöri bazaltok" (Salgóvári Bazalt Formáció) mind a rehabilitált bányákban (Eresztvény, Magyarbánya stb.), mind természetes előfordulásukban (pl. Nagy-Salgó) kiemelt természeti értékeket képviselnek. A földtani értékek sorában speciális helyet foglalnak el a szilvás-kői hasadékbarrangok. Keletkezési körülményeik, méretük alapján egyedi értékei a védett területnek.

A város területén található 3 db **NATURA 2000** terület is, a Gortva-völgy (HUBN20065), a Karancs (HUBN20063) és a Salgó (HUBN20064), a szomszédos településekkel közös határvonalak mentén pedig a nemzeti ökológiai hálózat részét képező természeti területek. Bárna, Somoskőújfalu és Nagykeresztúr esetében ezek a területek az ökológiai hálózat magterületei, amelyek a Karancs–Medves Tájvédelmi Körzet egy részét, valamint a Márkháza-pusztai fás legelő természetvédelmi terület zónáját jelenti és Salgótarján közigazgatási területére is esik belőle. A többi település határvonalán az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának és puffterületének övezetében tartozó területek húzódnak.

Helyi jelentőségű természeti érték a Pécskő bazaltkúp 155 ha 9.501 m²-es területe, valamint a Baglyas-bazalttömbje, amelynek területe 6.099 m².

I.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Salgótarján közigazgatási területe, ahogyan említettük, kiemelkedő természeti értékekkel érintett, Natura 2000 területek, országos ökológiai hálózati elemek fedik le a város jelentős részét, magas az erdőszűrség aránya. Az elmúlt 200 év alatt bekövetkezett változások hatására kialakultak a ma is jellemző városi elemek, miközben az egykori erdőterületek városi területek közé szorultak be. A domboldalakon külterületi lakott helyek jelentek meg a bányászathoz kötődően, amelyek a bányászat befejeztét követően is megmaradtak. A települési térség déli határáról gazdasági területek kísérik a település egész hosszát, hol előtérben, hol a háttérben elhelyezkedve.

A városias szövet és a természeti táj hosszú vonal mentén összeér. A közvetlen érintkezés előnyöket és hátrányokat egyaránt tartogat. A védett területek közelsége természetes határt szab, miközben figyelmet érdemel a peremek védelme. A fenntarthatóság elvét hangsúlyosan kell kezelni. A fejlődés nem a területi terjeszkedés szinonimája, az alulhasznosított területek városi szövetbe integrálása jelenthet megoldást a túlzott tájhasználat megelőzésére.

A térségben kiemelt szerepet játszik a vízbázisvédelem, mivel klímaérzékenység szempontjából a nagyon érzékeny kategóriába tartozik a terület. A vízfolyásoknál egyre gyakoribb jelenségnek számítanak a villámárvizek, amelyek kialakulásának oka, hogy a zárt csapadékvíz elvezető csatornahálózat a lehullott csapadékmennyiséget nem tudja elvezetni és az a felszín legmélyebb pontján összegyűlik. Védekezés megelőzéssel a zárt csapadékvíz elvezető hálózat folyamatos karbantartásával, az újonnan létesített csatornahálózat helyes méretezésével, továbbá természetes és természetközeli vízmegtartó megoldások alkalmazásával valósulhat meg.

A város kulturális hagyományai, építészeti és településképi öröksége, továbbá a kapcsolódó községek természetközeli, vonzó vidéki hangulata, és a környék táji és természeti értékei alapot adhatnak a turizmus fejlesztésére, ehhez ugyanakkor a minőségi szálláshelyek és átfogó, turisztikai célú marketing tevékenységre van szükség. Az adottságok révén a természetközeli és kulturális turizmus a jövőben hatékony fejlesztési lehetőséggé válhat a helyi gazdaság számára, a potenciális beruházások és fejlesztések során azonban a városi és természeti tájba illő, környezetbarát és energiahatékony szempontok figyelembevétele elengedhetetlen.

I.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata, a zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

I.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A település zöldfelületi rendszere három elemre bontható. A külterületi elemekre, a belterületi közösségi használatban lévő elemekre, és a belterületi magán használatban lévő elemekre.

I.13.1.1 Zöldfelületi rendszer külterületi elemei

A külterületi elemekkel részletesen a melléklet foglalkozik. Az alábbiak ezt egészítik ki az elmúlt időszakban bekövetkezett változások bemutatásával, ennek értékelésével.

A Corine felszínborítási adatbázisa alapján megállapítható, hogy 1990-óta az **erdőterületek** arányában némi ingadozás, összességben **kismértékű (1%) növekedés** figyelhető meg. Ezen belül azonban a **lomblevelű erdők aránya visszaesett**: az ezredforduló környéki 57%-os területfoglalásuk helyett ma már csak a település 55,8%-át borítják. A kategória a legintenzívebb csökkenést 2006 és 2012 között szenvedte el, amikor jelentős erdőterületeket termeltek le. Ezek a területek nagyjából az átmeneti, erdős-cserjés kategóriába kerültek. A tűlevelű erdők aránya lényegében nem változott, 1,6%-át borítják a település területének. A vegyes erdők aránya minimálisan növekedett, jelenleg a területek 4,2%-át foglalják el.

Ezzel párhuzamosan a **beépített területek aránya némileg nőtt**. Ez a tendencia igaz az ipari és a települési területekére is.

I.13-1. táblázat: Területhasználatok változása, annak értékelése a zöldfelületi rendszer alapján az utóbbi 30 évben, a CORINE adatbázis figyelembevételével

	A teljes terület arányában (%)					Változás 1990-2018 között
	1990	2000	2006	2012	2018	
Nem összefüggő településszerkezet	10,7	11,0	10,9	11,1	11,1	-
Ipari vagy kereskedelmi területek	2,5	2,5	2,5	2,9	2,9	-
Nem öntözött szántóföldek	5,7	4,8	4,3	2,0	2,0	+
Rét, legelő	9,4	10,8	9,4	9,0	9,0	-
Komplex művelési szerkezet	5,3	2,3	2,3	1,9	1,9	---
Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel	1,2	2,4	3,9	4,2	4,2	+++
Lomblevelű erdők	55,7	57,0	57,1	55,9	55,8	0
Tűlevelű erdők	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	0
Vegyes erdők	3,1	3,2	3,5	4,2	4,2	+
Átmeneti erdős-cserjés területek	1,9	1,6	1,7	4,6	4,7	+++
Természetes gyepek, természetközeli rétek	1,3	1,3	1,3	1,0	1,0	-
Összes beépített	13,2	13,4	13,4	14,0	14,0	-
Összes mezőgazdasági	21,5	20,2	19,8	17,1	17,1	-
Összes erdő	60,5	61,9	62,2	61,7	61,6	+

Változás értékelés a zöldfelületi rendszer szempontjából

+	0	-
+++	+	0
-	---	

A mezőgazdaságon belül a **szántóföldek aránya jelentősen csökkent** az elmúlt időszakban, jelenleg település területének 2 %-át foglalják el. Ezzel párhuzamosan növekedett a jelentős természetes növényzettel rendelkező mezőgazdasági területek aránya, a komplex művelési szerkezet aránya ugyanakkor némileg csökkent, az 1990-es 5,4 %-os arány mára már csupán 2 %.

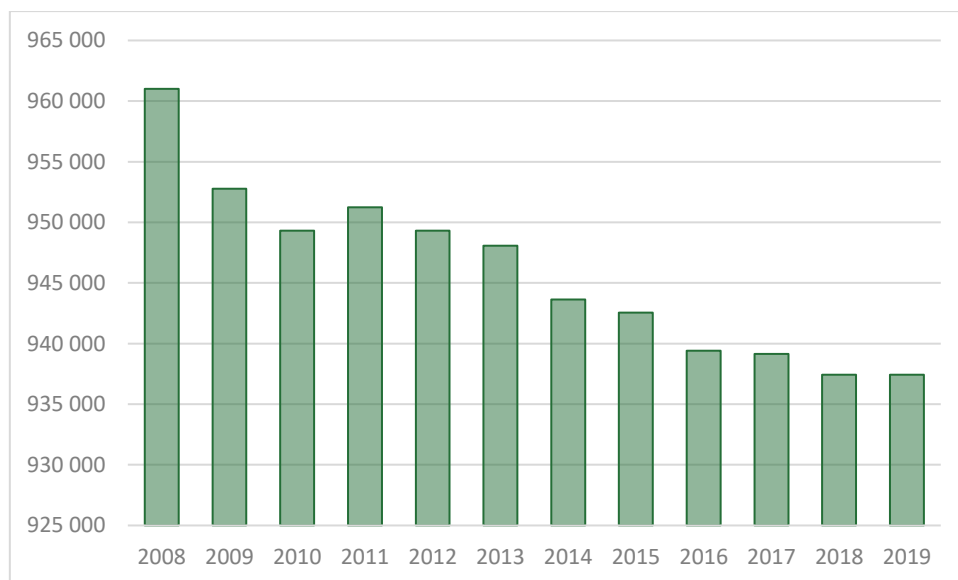
Összességében elmondható, hogy az értékesebb zöldfelületek helyét több helyen kevésbé értékesek foglalták el, azaz erdők helyett erdős cserjés területek, a komplex művelési szerkezet pedig visszaszorulóban van. Ezzel együtt a beépített területek aránya is enyhén növekedett. Ezeket a változásokat mutatja be a következő tábla, ahol a változásokat értékelése is szerepel, annak alapján, hogy az adott változás a zöldfelületi rendszer szempontjából kedvező, vagy kedvezőtlennek minősíthető.

1.13.1.2 Zöldfelületi rendszer belterületi, közösségi használatban lévő elemei

Ebbe a kategóriába tartoznak a közterületen kialakított közparkok, közkertek, a jelentősebb létesítmények kertjei (pl. különleges területek, temetők, sport- és rekreációs területek; oktatási- és egészségügyi létesítmények kertjei).

A KSH nyilvántartás szerint Salgótarjánban a 2008-2019 közötti időszakban az **önkormányzati tulajdonú összes zöldterület** kiterjedése a város területének alig több mint 1 %-t tette ki, ami a **vizsgált időszakban fokozatosan zsugorodott**. Míg 2008-ban 960 ezer m² volt a zöldterületek kiterjedése, ez az érték 2019-re már alig több mint 937 ezer m². Pozitív tendencia az egy főre jutó zöldterületek arányának növekedése az elmúlt tíz évben, 2008-ban 25,2 m² volt ez az érték, amely 2019-re 28,4 m²-re emelkedett. Ez azonban annak köszönhető, hogy a népességszám csökkenése erőteljesebb volt a zöldterületek méretének csökkenésénél.

1.13-1. ábra: Az önkormányzati tulajdonú belterületi zöldterület nagyságának változása 2008 és 2019 között Salgótarjánban, m²

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának 2021. évi költségvetésében a zöldterület gazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátásának támogatására, a 2020. évhez hasonlóan 47 653 000 forint került betervezésre, amely hektáronként 25 200 Ft-ot jelent. Ez az összeg fedezi a zöldterületek kaszálását, hatékony gondozását, parlagfű mentesítését, amely feladatok elvégzéséért a Városüzemeltetési Iroda, valamint a Salgótarján Foglalkoztatási Nonprofit Kft. felelős.

A város területén a **zöldterületek területi eloszlása egyenlőtlen, a belváros az épületek és térburkolatok miatt kevés zöldterületet tartalmaz.** A város földrajzi elhelyezkedése miatt a környező dombok fás-füves területei szinte bekúsznak a betonfalak közé. A meglévő közparkok magas színvonalú kertészeti elemek, a lakótelepek és a hagyományosan kialakult kisvárosias területek sok zöldterülettel rendelkeznek. Lakossági igény alapján zöldterületi fejlesztés indokolt a Belvárosban, a Fő téren, Kemerovón, Zagyvapálfalván, Beszterce környékén, Vásártéren, az Öblösüveggyár környékén és az Acélgyári úton.

A város kifejezett pihenőparkja az első világháború után kialakított Dolinka Pihenőpark, amely az egykori acélipari vállalat által létrehozott fenyvessal és akáccsal betelepített pihenő park és játszótér. A parkot sokan keresik fel kerékpárral, emellett van sportolási, piknikezési lehetőség is.

A pihenőpark mellett kiemelt szerepe van a Tarjáni Gyermektábornak is, amely 1976-ben került átadásra. A szálláshely eredetei funkciója szerint szabadidős és gyermek napközis táborként üzemelt. Az évek során változó igényeknek és lehetőségeknek köszönhetően mára komplex vendéglátó szerepet lát el a térségben. A tábort övező parkerdő mintegy 2,5 hektáron, a természet ölelésében helyezkedik el. A tábor szomszédságban terül el a Tóstrand a Strandfürdővel és a kempinggel.

Nagyobb kiterjedésű, összefüggő zöldfelületi elemek a városban a temetők, amelyek a különböző településrészekben, elsősorban találhatók meg. Emellett 8 darab játszótér korszerűsítése és 9 új játszótér létrehozása valósult meg a Településfejlesztési Operatív Program támogatásával. A megújult játszótérek a Déryné úti, a vásártéri, a Szerpentin úti, a Tóth Ferenc utcai, két Pécskő úti, a Gorkij-körúti és az eresztvényi. Új játszótérek a Báthori úton, Eperjes-telepen, Somoskőben, Károlyin, Baglyasalján, a Tóstrandon, az Acélgyári úton, a Salgó úton és a Csokonai úton. Szabadtéri fitness park létesítésére pedig az Acélgyári úton és a Gorkij körúton került sor.

A szabadtéri sportlétesítmények, a temetőkhöz hasonlóan, elszórva találhatók meg a különböző városrészekben. A kisebb telepeket (pl. Csalános úti, Sport úti) sportegyesületek működtetnek, a nagyobbak (pl. Városi sportcentrum) önkormányzati fenntartásban vannak.

A lakossági kérdőíves felmérés eredményei alapján a **városi zöldterületeket a válaszadók 27%-a naponta, további 20%-a pedig hetente legalább egyszer látogatja.** A férfiak esetében gyakoribb a napi (28%), a nők körében pedig a hetente legalább egy alkalommal tett látogatás (37%). **A városi zöldterületeket elsősorban szabadidő eltöltés (37%) és rekreációs séta (30%) céljával keresik fel** a megkérdezettek. Mindkét tevékenység **a 26-55 év közötti** korosztályban a legnépszerűbb, de a **65 évnél idősebb nők** esetében is kedvelt tevékenységek.

A kérdőívet kitöltők számára **a belváros zöldfelületeit elsősorban a sétautak fejlesztésével, további szolgáltatások (büfé, fagyizó, nyilvános WC), játszótérek és testedző eszközök telepítésével, ill jobb közvilágítással lehetne vonzóbbá tenni.** Ezen felül kifejezett igény mutatkozik a kültéri programkínálat bővítése iránt is.

1.13.1.3 Magánterületek zöldfelületi funkciói

Salgótarján történetéből és településszerkezetéből adódóan kevés olyan városrészrel rendelkezik, ahol köztulajdonban lévő zöldfelületek alakulhattak ki. A lakó- és üdülőházas karakterrel rendelkező városrészekben az épületek körüli zöldterület aránya magasabb fokú. **A korábbi haszonnövény termesztő, állattartó konyhakertek egy részén a kertek díszkertekké változtak, amely a kiskertes karakterű területeken is hasonló módon alakult.**

A lakótelepek létrejöttkor elsősorban az úszótelkes morfológia jellemző, az épületek által körülzárt, belső udvarok nem jöhettek létre. A kisvárosi karakterű területeken az utcára néző, zárt sorú építkezések

miatt nem jöhettek létre magánkertek, legfeljebb a házsorok előtt, mögött húzódó keskeny zöldsávok alakultak ki. Hagyományos, falusias lakóterület nagy portákkal, ahol nagy belső udvarok kialakítására lenne lehetőség, nem jellemző a városban. **Problémát jelent, hogy a kisebb telkeket jelentősen beépítik és a maradék területeket is többnyire térkővel borítják, így minimális zöldfelület marad.**

I.13.2 A zöldfelületi ellátottság értékelése, konfliktusai és problémái

Salgótarján zöldfelületi ellátottsági mutatói nem igazán kedvezőek. A zöldterületek jelentős hányada az összefüggő településszerkezeten kívül található, a belső területeken található zöldterületek pedig nem alkotnak összefüggő rendszer, funkció nélküliek. A meglévő közterületek rendezése, funkcionális bővítése és jó állapotuk folyamatos szinten tartása szükséges. **Különösen az egyes, különálló településrészek esetében sürgető a zöldterületi fejlesztések megvalósítása, új közösségi játszóterek, sportpályák, vagy pihenő- és díszterek megújítása, kialakítása.**

A település zöldfelületi rendszerének meglévő fő elemei: a közkertek, a zöldfelületi intézmények (sportpálya), intézményi zöldfelületek (iskola, óvoda), utcai zöldsávok, fasorok, vízfolyások és azok part menti sávjai. Ezek a területi elemek és vonalas jellegű elemek hálózata jelenti Salgótarján zöldfelületi rendszerét. A zöldfelületek között egyaránt találhatóak közcélú, közforgalom elől elzárt és részlegesen megnyitott zöldfelületek. A különálló közkerteket utcafásítások kötik össze. A zöldfelületi rendszer vonalas elemei közül **az utcai fasorok és erdősávok Salgótarján területén nem jelentősek ezek kiegészítése, egységes utcai fásítása a települési főutak és lakóutcák mentén mindenképpen szükséges.** A foghíjas utcafásítások kiegészítésére, pótlására tájhozons fajok ültetendők.

A Salgótarján 2030 Gazdaságfejlesztési koncepcióban számos olyan elem fogalmazódik meg, amelyek közvetlenül vagy közvetetten kihatnak a zöldterületekre:

- sportolási, a rekreációs és az aktív turizmushoz kapcsolódó lehetőségek bővítése (Tó, Strand, Kemping),
- szabadtéri sportlétesítmények megújítása,
- élmény alapú turisztikai létesítmények fejlesztése,
- gyermekjátszóter kialakítása, valamint a sportolási lehetőségek bővítése,
- a belváros és a lakótelepek rehabilitációja,
- összefüggő zöldfelületi rendszer kialakítása.

I.14 Az épített környezet vizsgálata

I.14.1 Területfelhasználás vizsgálata

I.14.1.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A település területfelhasználását alapvetően meghatározzák a természetes határok, vízfolyások, természeti és domborzati adottságok. A művi vonalas elemek közül meghatározók a közlekedési infrastruktúra elemei, különös tekintettel az országos főutakra és a vasútvonalra, amelyek a települést és a tájat egyaránt kettévágják. A villamoshálózatok, a szénhidrogén szállítóvezetékek és a termékevezetékek szintén keresztlíszelik a város közigazgatási területét, jelentősen korlátozzák a területhasználatokat, a beépíthetőséget és az erdőgazdálkodást.

Salgótarján szűk völgyben fekszik, erdős természetvédelmi területtel körbe véve. A közlekedési gerincet a völgy közepén végighúzó észak-déli irányú fő közlekedési út, a mellette közel párhuzamosan húzódó vasútvonal, és a mellettük haladó patakmeder adja. Az út-vasút-patak

főtengelyként kettévágja a várost, az átkötésekre szintbeli kereszteződések, alul- és felüljárók szolgálnak.

A beépített területek közé benyúlnak az erdők, dombok, hegyek. A fő völgyből, mint karok nyúlnak ki az oldalsó völgyek, melyekben a szomszédos településekre vezető számozott állami utak találhatók Mátraszele, Kishartyán, Kazár, Vizslás, Nagykeresztúr irányában. Zsákutca jellegű nagyobb oldalsó völgyek a Baglyasalja, Zagyvapálfalva városrész.

A város mai területe a 16 városrész egykori egyesítésével jött létre. Ezek közül 5 egykori község, amelyet hozzácsatoltak a városhoz. Salgótarjában a városrészekhez 4 nagyobb és 1 kisebb lakótelep tartozik. A külső városrészeket 1950-1977. közötti években csatolták a központi területhez. A város növelése az akkori szocialista nagyváros eszményképét szolgálta. Salgótarjánt 1950-ben megyeszékhely várossá nyilvánították, mint Nógrád megye székhelye 1994-től megyei jogú várossá vált.

Tagolt domborzati adottságai alapvetően meghatározzák az egyes településrészek karakterét. A völgy különböző részein elhelyezkedő lakóterületek mind különbözőek, a kisvárosi és lakótelepi beépítés a meghatározó ezeken a területeken, de a lakó és üdülőházak, ill. a zártkertes területek is megtalálhatók a külső városrészekben. A városközpontban helyezkednek el közintézmények, a templomok, az iskolák, a kollégiumok, a nagy bevásárló üzletházak és a piac.

Salgótarján vonatkozásában kiemelt jelentősége van a gazdasági területeknek. Az egykori hagyományos ipari területek, az acélgár, az üveggyárak, az ötvözetgyár, a zománcipari művek gyártelepei ma barnamezős területként újrahazsnosításra várnak. Az új zöldmezős gazdasági területek elsősorban a város déli részén helyezkednek el, de arányuk és kialakulási lehetőségeik erőteljesen bekorlátozott a völgyvárosi jelleg miatt. Kevés ilyen célra felhasználható terület áll rendelkezésre.

A külterületen, a közigazgatási terület 55 %-án erdőterület található, amely körül öleli a várost. A város mezőgazdasági – szántó, rét, legelő, gye – területeit jelentik, amely a teljes terület 22 %-a. Az elszórtan épült tanyák, tanyaközpontok mellett újabb funkcióként megjelent a falusi turizmus, lovasturizmus.

Az ipari területek mellett szintén meghatározó szerepet kapnak Salgótarján területén a bezárt felszíni bányák (szén, kő, kavics), lezárt kommunális hulladéklerakók, ipari hulladéklerakó telepek, működő bányák (kavics, salak stb.), amelyek rekultivációja elengedhetetlen.

1.14.1.2 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek általános jellemzését a melléklet táblázatai tartalmazzák.

1.14.1.3 Funkcióvizsgálat

A Salgótarján által nyújtott szolgáltatások a belvárosban és városrészek központjaiban található. A belváros intézményterülete a település 1955-1988 közötti években újjáépített területe, amely a város központját, a vasút két oldalán lévő, Rákóczi út menti keleti és a Bajcsy-Zsilinszky út menti nyugati városrészét jelenti, közepén az úttal kettéosztott Fő térrel. A megyei jogú város központját kiszolgáló közigazgatási, oktatási, művelődési és kereskedelmi épületek, szálloda, uszoda található ezen a területen. Az épületek lapostetősek, a telkek szűkre szabottak. A telkek intenzív területhasználattal bírnak. Az épületek a speciális funkciónak megfelelő magasságúak, és ezzel kiemelkednek a környező területek épületei közül. A település több telephelyén is folyamatban van kármentesítés vagy a szennyezés megismerésére irányuló állapotfelmérés.

I.14.1.4 Alulhasznosított barnamezős területek

Az **Acélgyári út mentén** elhelyezkedő, **több mint 21 hektáros terület** a város északi felén fekszik a Jónástelep és Pintértelep felé vezető út mentén, amely mára szinte teljes mértékben lepusztult, csupán néhány kisvállalkozás telephelye működik az iparterületen, úgy, mint a Salgó Raktártechnika Kft. és az Alcufer Kft. Az önkormányzat víziója, hogy a területen egy környezetbarát, körforgásos gazdasági modellre épülő energetikai rendszert épüljön ki, amely képes biztosítani a település energiaszükségleteinek jelentős hányadát. Emellett a területen az újonnan épülő csarnokokban ipari termelőtevékenységek is helyet kapnának.

I.14-1. ábra: Az egykori acélgyár területe

Forrás: google.hu

Forrás: TSZT L tervlapja

Zagyvapálfalván a 21-es út mentén helyezkedik el az **egykori síkúveggyár ipari területe**, ahol jelenleg is működik a Salgglas Üvegipari Zrt. A terület a 21-es út és a vasút által ölelt zárványban helyezkedik, amely jó közlekedési lehetőséget biztosít a betelepülő cégeknek. Fekvéséből adódóan elsősorban könnyűipari vállalatok betelepítésére alkalmas a terület.

I.14-2. ábra: Az egykori síkúveggyár területe

Forrás: google.hu

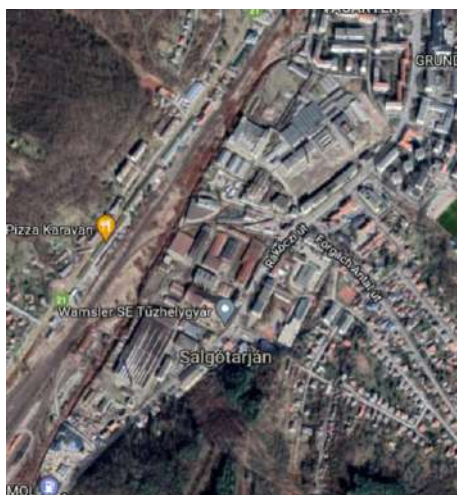

Forrás: TSZT W-m3 tervlapja

A **volt Öblösüveggyár és a tűzhelygyár** a város középső részén, a belső szövetében, a vásártér szomszédságában helyezkedik el. Fekvéséből adódóan a **több mint 8 hektáros** terület újrahásznosítása során nem ipari, hanem szolgáltató, turisztikai és oktatási funkciók telepítése javasolt a területre. A terület alkalmas lehet a Zenthe Ferenc Színház számára kialakított önálló épület befogadására is, továbbá rekreációs, sport, kereskedelmi és egyéb kulturális funkciók betöltésére.

I.14-3. ábra: Egykori öblösüveggyár és a zománcipari művek területe

A terület légifotója

Forrás: google.hu

A terület a város Szerkezeti tervén

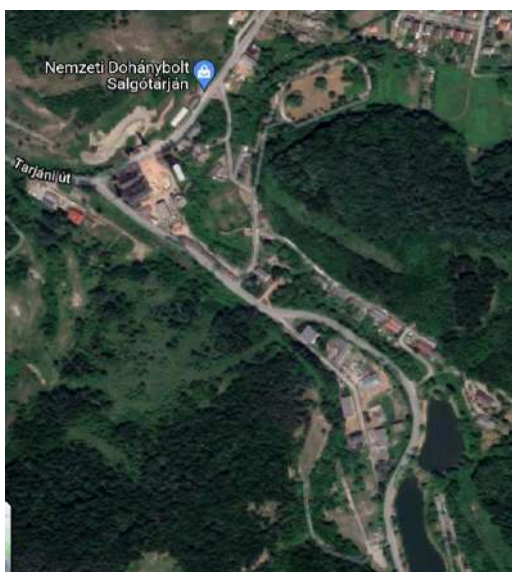

Forrás: TSZT P-m1 tervlapja

A Tarjáni út mentén Salgótarján Zagyvaróna felé eső területén található az **egykori ötvözetgyár** telephelyei. Érzékeny terület, mivel közvetlenül a Zagyva partján fekszik, az új funkciójának megtalálásakor fokozott figyelmet kell fordítani a patak természeti értékeire. Várostól távoli fekvése ugyanakkor lehetőséget biztosít nagyobb zajkibocsátással járó tevékenységek végzésére is. Teljes rekultivációjával ugyanakkor sport és rekreációs célú hasznosítása sem kizárt.

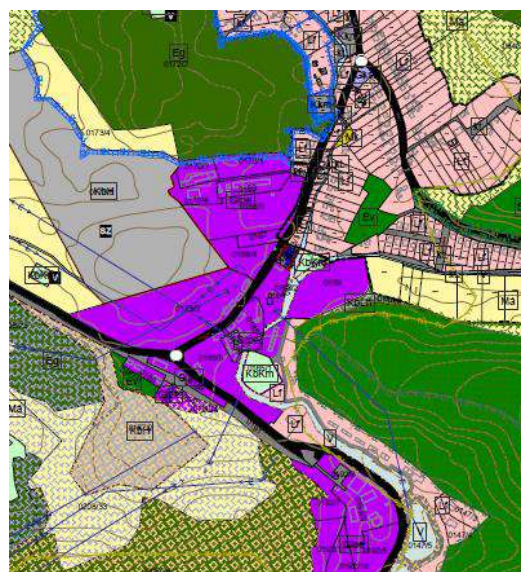
I.14-4. ábra: Egykori ötvözetgyár területe

A terület légifotója

Forrás: google.hu

A terület a város Szerkezeti tervén

Forrás: TSZT M-m1 tervlapja

I.14.1.5 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

A KSH adatszolgáltatása alapján összefüggő, szegregálódott lakóterület 11 településrészben található. További 4 db terület szegregációval veszélyeztetett, valamint szlömösödött degradálódott területek épületek szintjén, pontszerűen szétszórva helyezkednek el a városban.

I.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

Salgótarján sajátos településmorfológiája és -történeti jellemzői miatt 14 nagyobb városrészből áll, amelyek összetett, egymással keveredő karakterű területekből állnak. A 2017-ben elfogadott Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) alapján, az ott meghatározott településkarakterek jellemzőit ismertetjük ebben a fejezetben röviden. Az egyes városrészek részletes jellemzését a melléklet tartalmazza.

A város **kisvárosi karakterű területei** közé egyrészt az 1920-1945 közötti időszakban épült, 2-3-szintes, utcáson álló társasházak tartoznak, az utcák két oldalán fasorokkal szegélyezve, amelyek az Acélgyár, ill. a síküveggyár környékén találhatók. Másrészt az 1945-től napjainkig épült 2-5 szintes, kisebb társasházak területek, amelyek átmenetet képeznek a lakótelepi és a családi házas karakterű területek között.

A **lakótelepek** a város több építési időszakában épültek, ennek megfelelően külső megjelenésükben jól elkülöníthetők. A területfelhasználás a zöld területben úszótelekként kialakított lakóterületeket jelent. A korai lakótelepek közé tartozik az '50-es évek ún. „szocreál” időszak keretes beépítésű városrészei, az 1960-as években kezdődött a modernista korszak lakóépületegyüttese, melyek között találhatók középmagas lakóházak közparkokkal körülvéve, ill. középmagas és ötszintes lakóházak, parkolókkal, közterekkel, az 1980-as évektől a monolit vasbeton építés volt jellemző. Az ingatlanok mérete nagyobb társasházak, kereskedelmi egységek esetén leginkább az épület körüli járdáig terjed, ezt nevezik „úszóteleknek”. Más kisebb (4-6 lakásos) társasházaknál, valamint közintézményeknél a telek mérete az épület körüli kertet is tartalmazza. A telkek méretétől függ a parkolási lehetőség, a parkolókapacitás a növekvő gépkocsiállomány miatt nem kielégítő.

A **lakó- és üdülőházas** beépítésű lakott területek eredetileg a különálló városrészek külső városrészeiben alakultak ki. A városrészek összevonásával belső területekbe kerültek át. Több építési időszakban alakultak ki, az egy időben épülő városrészek a mindenkori építészeti jellemzőket hordja. Alapvető jellemzője az épületet legalább három oldalon körülvevő kert. Tervszerűen kialakított városrészek ezek, egy-egy városrész vagy telekcsoport különösen jellemző egységességet mutat.

A **zártkertes területek** eredetileg a konyhakerti termelésre szolgáló kiskeretek kialakítására szolgált. Keskeny, 4-6 m-es földút vezet ezekre a területekre, amelyek eredetileg nem rendelkeztek közművesítéssel. Közműként közutak szolgálnak, a villamosáram-ellátás légvezetékekkel történik. A beépítésre a kis alapterületű, meredek nyeregtetős faházak voltak jellemzőek. Mára felmerült az igény a zártkerti művelés alóli kivonásra, a telekstruktúra ugyanakkor nem teszi lehetővé az eredeti rekreációs, hobbikert funkciótól való eltérést.

Az **intézményi karakterű területek** közé a belvárosban és a városrészek központjaiban található területek tartoznak, ahol az igazgatási közintézmények, a templomok, az iskolák, a kollégiumok, a nagy bevásárló üzletházak, a piac fekszik. Az épületek építési ideje az 1920-as években indult polgárosodástól, a modernista korszakon keresztül napjainkig tart.

A **gazdasági területek** ipari, kereskedelmi szolgáltató funkció részére alakultak ki, és kialakításuk napjainkban is folytatódik. Ide tartoznak a hagyományosan kialakult gyártelepek mára elhagyott területei, valamint a város déli részén található új, zöldmezős, gazdasági területek.

A **rekreációs területeket** a sportolási, szabadidős, strand, kemping, lovasport területei jelentik. Jellemző a nagyméretű, zöld felülettel borított telek. Funkcióik következtében a város és városkörzet lakosságának szabadidős tevékenységét szolgálják ki.

A **mezőgazdasági és erdő karakterhez** tartozó területek a mezőgazdasági és erőművelés alatt álló és a hozzájuk tartozó gazdasági tevékenységet folytató területeket foglalják magukban.

A **városi temetők**, temetőkertek gondozott közösségi zöldterületek, gyepvel, virágos területekkel, fákkal.

A **közmű, út, vasút karakterű** területek a vonalas infrastruktúra elemeit foglalják magukba.

A **tájr rehabilitációs karakterű** területeken a Salgótarján területén bezárt felszíni bányák (szén, kő, kavics), lezárt kommunális hulladéklerakók, ipari hulladéklerakó telepek, működő bányák (kavics, salak stb.). található.

I.14.3 Önkormányzati tulajdonkataszter

Salgótarján város közigazgatási területén jelentős az **állami tulajdonú** területek aránya (volt honvédségi területek, országos közlekedéshálózat elemei, jelentősebb élő vízfolyások, bizonyos nevelési és oktatási intézmények, állami közintézmények épületei, valamint a várak épülete és telke). **Egyházi tulajdonúak** a szakrális épületek, templomok, harangtorony. A lakóházak és lakótelekek többsége **magánkézben** van. A vállalkozások, cégek, gyártó – szerelő üzemek, szolgáltatások, bányák jellemzően szintén magántulajdonban vannak.

Önkormányzati tulajdonban állnak a központi belterületen az úszótelkes lakótelepi részek közterületei, az intézmények telkei, a városi közkertek, közparkok, a fejlesztési területek egy része, a temetők egy része, valamint a sportpályák.

Sok esetben a fejlesztések gátja az egy fejlesztendő területen belül található eltérő ingatlanok változó tulajdonosi köre, amelyhez adott esetben ellenérdekeltség is társul. Mindez gyakran azt eredményezi, hogy a nem önkormányzati tulajdonú/üzemeltetési ingatlanok elhanyagoltakká válnak, megújításukat az eltérő és vegyes tulajdonszerkezet nem – vagy csak nagyon körülményesen – teszi lehetővé (pl. iparterületek, MÁV-területek, kiüresedett állami közintézményi épületek, Magyar Közút kezelésében lévő közutak stb.)

I.14.4 Az építmények vizsgálata

I.14.4.1 Beépítési jellemzők, szintszám, tetőidom

A **beépítési módok sokszínűsége** jellemzi Salgótarján belterületének építési telkeit. A szabadon álló beépítési módtól a zárt sorú beépítési módig minden megtalálható, attól függően, hogy mikor alakult ki a beépítés és milyen rendeltetéshez igazították. A kisvárosi jellegű városrészekben a 2-4 emeletes, helyenként zárt sorú beépítés a jellemző. A központi belterületen a lakótelepi és intézményi részeknél egyértelműen a magas, toronyházas beépítés jellemző 10 emeletes szintmagassággal.

A lakó- és üdülőházas beépítésű területek jellemzője az épületet legalább három oldalon körülvevő kert. Az egységes megjelenést típustervek, a korszak jellemző divatszínei, homlokzati és tetőfedési anyagai biztosították. Ennek megfelelően sátoztetős, manzárdtetős „kockaházak”, majd alagsorral ellátott kétszintes manzárd- és nyeregtetős lakóházak terjedtek el ezeken a területeken. A rendszerváltozás után épület lakóházakra az 1-3 szintes, tetőtér beépítéses megoldások jellemzőek.

1.14.4.2 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

(A településkarakterek jellegzetességeit az 1.14.1.1. fejezet és a melléklet részletezi.)

Salgótarján építészeti karakterét az alábbi épületek, épülettípusok határozzák meg:

- a „szocreál” építészeti irányzathoz tartozó épületek: megyei tanács, megyei rendőrkapitányság, tűzoltóság, Gépipari Technikum, Állami Áruház, a volt fiúkollégium a piac sarkán, valamint lakóépületek vásártéri lakótelep első, emeletes épületei, illetve az Acélgyári úton emelt, többszintes házak.
- munkás családi házak a Művésztelepen, a Rökkanton, a Paptagon.
- négyemeletes lakóházak a Rökkant-telepen és a Pécskő utcában, 9 lakószintes pontházak, valamint három 8 lakószintes ház a Pécskő utca és a templom között.
- Városházak jellegzetes középületei: József Attila Művelődési Központ, Szakszervezetek Megyei Tanácsa székháza, Bolyai János Gimnázium, Salgótarjáni Általános Iskola és Kollégium Gagarin Intézményegység, Pécskő Üzletház, Filmszínház, Városháza, Megyei Kórház, Dornay Béla Múzeum.
- Városházak lakóépületei: Arany János utcai toronyházak, Garzonházak.
- Lakótelepek: Kemerovó, Beszterce, Gorkij.
- A különböző építészeti korok emlékét őrző templomok.
- Régi építésű kisvárosi társasházak.
- A Nyugati városrész posztmodern lakó- és középületei, valamint a Balassi Bálint Megyei Könyvtárkolóniaházak, kolóniatelepek (pl. Salgó út, Forgách-telep, Hársfa út, Baglyasalja, Salgóháza, Somlyóháza)

Az egyes épületek, épülettípusok részletes leírását a 2017-ben elfogadott Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) tartalmazza.

1.14.5 Az épített környezet értékei

1.14.5.1 Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Salgótarján földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően meglehetősen szokatlan, szerteágazó, zsákot képző szerkezettel rendelkezik. A völgyekbe hatoló beépítések elsősorban a területhiány miatt jöttek létre, mintegy kiegészítő és összekötő szereppel a korábban elfoglalt területek között.

Az I. katonai felmérésen már jó látható Salgó Tarján és Baglyasalja egykori településkezdeménye, valamint a tőlük északra eső völgyben a Somoskői vár alatt elhelyezkedő két, tipikus váraljai település Somoskő és Somoskőújfalú. A magyar falvak egyik jellegzetes településszerkezete az egyutcsás, hosszútelkes, fésűs beépítésű volt. A templom az utca középtáján – ha volt – dombon állt, kijelölve a falu központját. A vár körüli-alatti települések jellemzője, hogy a vár lankásan emelkedő, majd hirtelen kiemelkedő bazaltcsúcsra állt, míg a település a vár alatti hegyszoknyát foglalta el. Az utca követte a hegyoldal emelkedését, ferdén és kanyargósan harántolva a rétegvonalakat. A települések között, a völgyek vonalát követő, kanyargós úthálózat biztosította a kapcsolatot.

I.14-5. ábra: Salgótarján területe az I. katonai felmérés idején

Forrás: mapire.eu

Salgótarján fejlődését az alábbi főbb események határozták meg:

- A 9. század végén megjelenő honfoglaló magyarság néhány év alatt birtokba vette a Kárpát medence síkságait, az alacsonyabb domb- és középhegységek vidékét. A letelepedés iránya a folyóvölgyeket követte a Zagyva, a Galga és az Ipoly mentén. A honfoglalók Tarján nevű hadrendnek egyik csoportját telepítették le a gyeptájak védelmére.
- A 10-11. században a mai városnak és környezetének területe a királyi birtoktesthez tartozott. A tatárjárás után az erdős, hegyes vidéken jelentős várépítkezés kezdődött, amelyek különböző családok birtokába kerültek.
- A 16. században a törökök elfoglalják a várakat, majd az állandó török-magyar végvári katonai harcok miatt a terület elnéptelenedett, pusztává vált.
- A 18. században elsősorban szlovák és ruszin, majd roma és visszatelepülő magyarokkal népesült vissza a vidék.
- A 19. század második felétől meginduló magyar iparfejlődéssel egy időben vette kezdetét a szénbányászat a térségben. 1863-ban elindult a vasút építése, ez a vonal lett a Magyar Államvasutak első vonala.
- A kiegyezést követő évek ipari fellendülésének időszakára esett a szénbányászat nagyméretű kibontakozása és a vasgyártás megalapozása is. A gazdasági élénkülés hatására a község lakossága folyamatosan és robbanásszerűen növekedett.
- Salgó Tarján 1872-ben önálló nagyközségi státust kapott. A századforduló környékén több igazgatási hivatalt helyeztek át vagy alapítottak a nagyközségben, ide költözött a királyi járásbíró, a királyi adóhivatal, laktanya. Több középület épült, polgári iskolát építettek, három templom is felépült, új épületbe költözött a takarékpénztár, és elkészült a Fő téri új vasútállomás.
- Az első világháborút lezáró Trianoni békeszerződés a város életében jelentős változást hozott. Az ipar fejlődése megtorpant, mert a természetesen kialakult északi területekkel való gazdasági kapcsolatokat, vonzaskörzetét és piacait elveszítette.
- 1922-ben „rendezett tanácsú várossá” alakult, majd 1929-ben a város „megyei város” rangot kapott. 1950-től pedig Nógrád megye székhelye lett.
- A várossá alakulástól a második világháború kezdetéig tartó időszak a város fejlődése, építése szempontjából igen termékeny időszak volt, ami a második világháború után folytatódott.

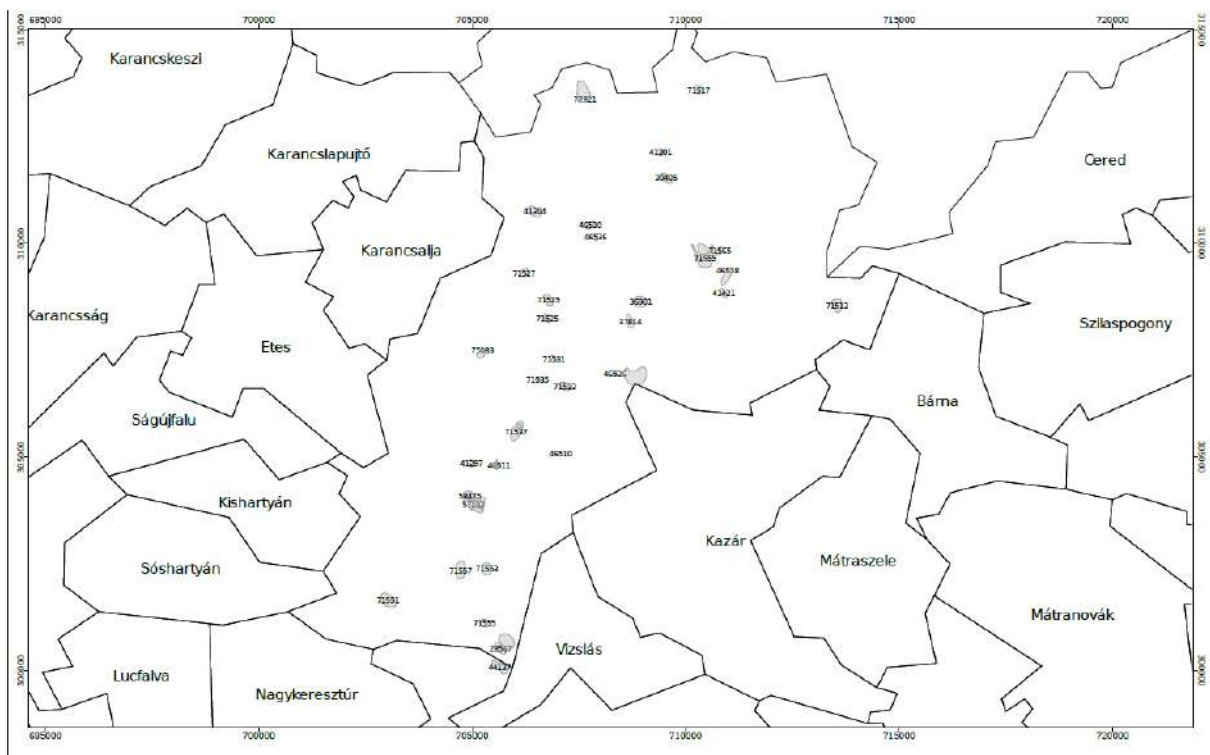
- A hatvanas években felmerült, hogy a város közelében levő készletek kimerülőben vannak, és a gazdaságosabbnak, tisztábbnak ítélt energiahordozók iránti igény fokozódik, így 1968-tól megkezdődött az új energiahordozóra való átállítás.
- 1972-ben Zagyvarónát Salgótarjánhoz csatolták, elkészült a 21. sz. főút városon átvezető részének tehermentesítő szakasza. A város 1977-ben érte el a mai igazgatási területét, ekkor csatolták hozzá Somoskőt és Somoskőújfalut. A város nemzetközi határátkelőhelyé is vált.
- A rendszerváltás a városban gazdasági és társadalmi válságot idézett elő. A bányákat már korábban, a nyolcvanas évek közepén felszámolták, emellett a városban lévő nehézipar – fémfeldolgozás, üvegipar, gépipar – is súlyos válságba került, hosszú ideig tartó nehézségeket, elsősorban szociális problémát okozva.
- A város és térsége számára a legfontosabb bevételi forrást napjainkban is az ipar adja, amely mára jelentősen átalakult. A város vonzáskörzete a szlovák oldalra is átnyúlik, így határmenti fekvése komoly gazdasági potenciált rejt magában.

1.14.5.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Salgótarján területén jelenleg **47 db régészeti lelőhelyet** tartanak nyilván. Ezek közül a legkiemelkedőbb emlék a Salgó vára, továbbá a zagyváfi, a somoskői és a baglyaskői vár.

A régészeti lelőhelyek jelentős részén a területükön folyó talajművelésnek negatív hatásai vannak. A művelési mód megváltoztatásával a káros folyamatok megállíthatók lennének. Az erdőtelepítéssel érintett területeken, a fakitermelés és erdőtelepítés során örökségi értékek károsodhatnak.

1.14-6. ábra: Régészeti lelőhelyek Salgótarjánban

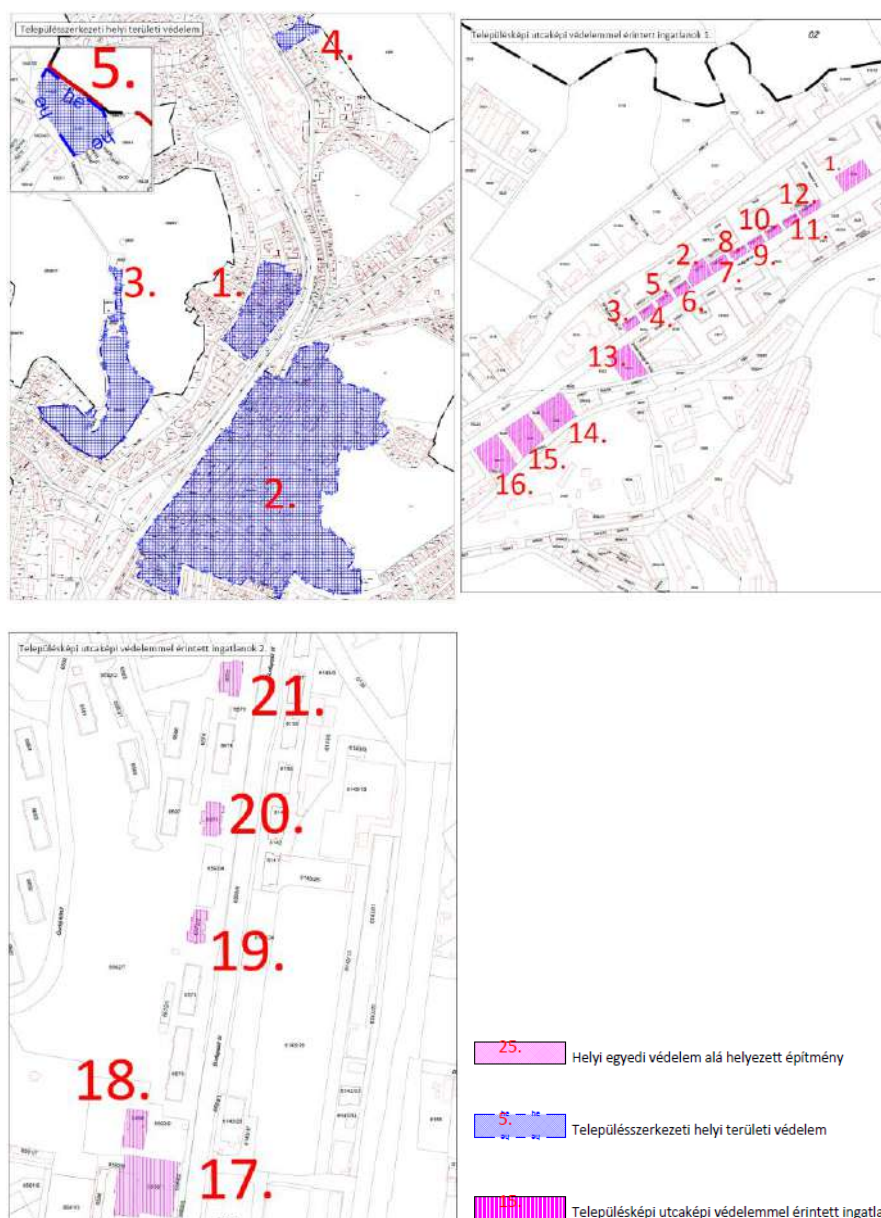

Forrás: Salgótarján MJV Településrendezési eszközeinek felülvizsgálata I. kötet, 2016

1.14.5.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A 2017-ben készült Településképi Arculati Kézikönyv értelmében a **településképi szempontból meghatározó területeket** egyrészt a természeti és örökségvédelmi jogszabályok alapján védelemben részesülő területek, azaz a településképi védelme szempontjából kiemelt területek alkotják; másrészt a központi belterület azon részei is idetartoznak, amelyek elhelyezkedésük és területhasználatuk alapján településképi szempontból a legérzékenyebbek. Ennek megfelelően a Városmegye, a Kisvárosi szerkezetű polgári lakónegyed, Kálvária, Izraelita temető Somoskő, emlékpark, valamint az Acélgyári úti lakások, továbbá a Budapesti úton található síküveggyári tisztai lakások, az egykori óvoda és az igazgatói lakás.

1.14-7. ábra: Településképi szempontból meghatározó területek lehatárolása

Forrás: Salgótarján MJV Településrendezési eszközeinek felülvizsgálata I. kötet, 2016

I.14.5.4 Műemlék, műemlékegyüttes

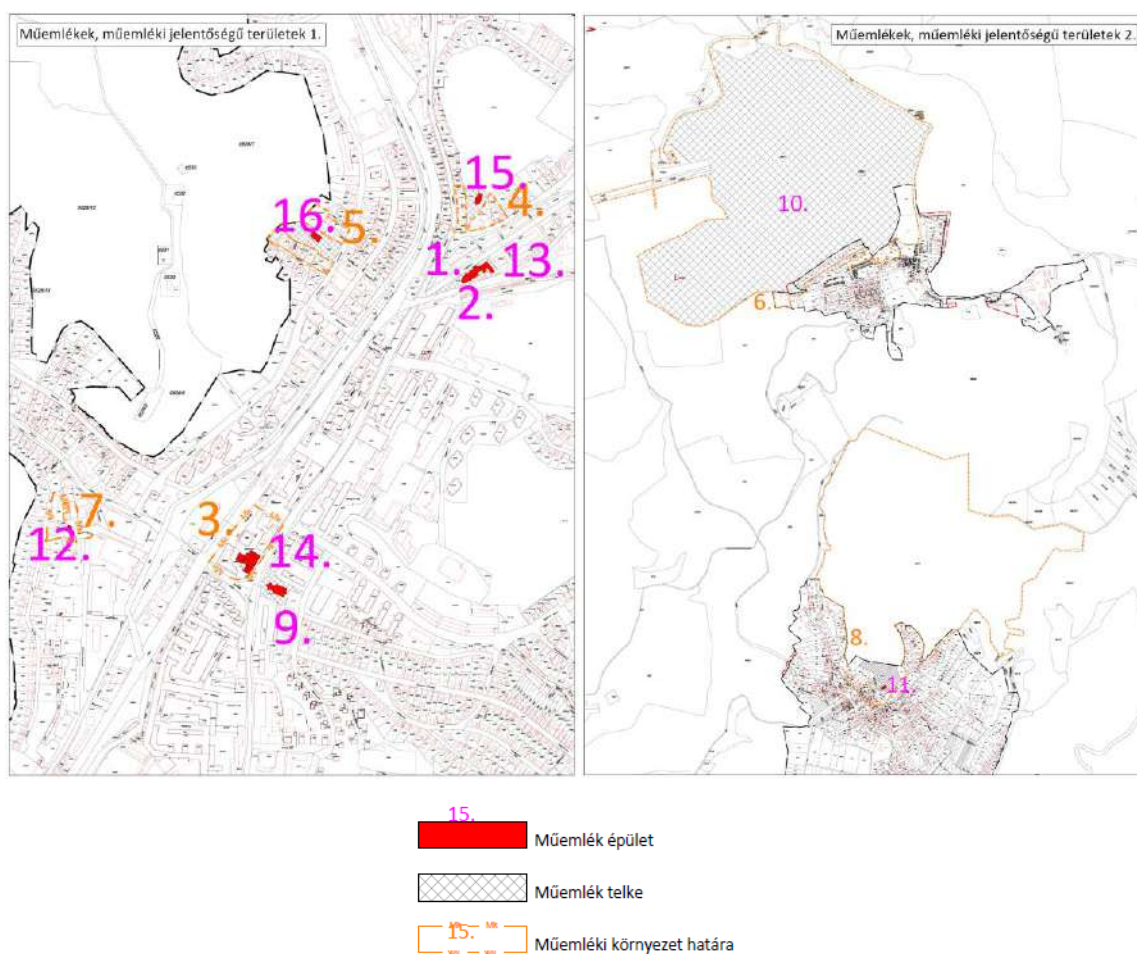
Salgótarján területén rendelettel védett történeti táj és műemléki jelentőség terület nincs. A város területén összesen **10 darab műemlék és 6 darab műemléki környezet** található. A Salgó várrom, a József lejtős akna, valamint a Szent András Római Katolikus Templom környezete ex lege védett.

I.14-1. táblázat: Salgótarján műemlékeinek és ex lege műemléki környezetének listája

Sorszám	Név	Cím	Helyrajzi szám
1.	Római katolikus ferences templom (Szent József)	Acélgyári út 1-3.	3556
2.	Ferences rendház	Acélgyári út 1-3.	3556
3.	Római katolikus ferences templom (Szent József) és ferences rendház	Acélgyári út 1-3.	3556
4.	Nógrádi Történeti Múzeum	Múzeum tér 2.	3896
5.	Nógrádi Történeti Múzeum környezete	Múzeum tér	3897/2, 3893, 3895, 3860/3, 3892, 3894, 3897/1, 3899/1
6.	Evangelikus templom	Salgó út 2.	3100
7.	Evangelikus templom műemléki környezete	Salgó út 6a.	3060, 3061, 3062, 3101, 3102, 3103, 3104, 3063/1, 3063/2, 3059
8.	Református templom	Losonci utca 8.	1950
9.	Református templom műemléki környezet	Losonci utca 16.	1942, 1943, 1944/1, 1944/2, 1945, 1946, 1947, 1949/1, 1949/2, 1951, 1952, 1953, 1954/1, 1954/2
10.	Salgó-várrom	Nagysalgó-hegy	036/1, 036/2
11.	Salgó várrom ex-lege műemléki környezete		019/4, 021/1, 026/1, 031, 019/6, 019/5, 019/7, 018/1, 017, 12191, 12190, 12189, 037, 12051, 12211, 12210, 12192, 12193, 12194, 12195, 12196, 12197, 12198, 12199, 12200, 12201, 12202, 12203, 12204, 12205, 12206, 12207, 12208, 12209, 12326, 12293, 12347, 12353, 12354, 12355, 12431, 12432, 043/4, 043/3, 043/6, 044, 042/4, 042/1, 038, 035, 034
12.	József lejtős akna (Bányamúzeum)	Zemlinszky Rezső út 1.	1254
13.	József lejtős akna (Bányamúzeum) ex-lege műemléki környezete	Zemlinszky Rezső u. 1.	1252, 1253, 1237, 1236, 1233
14.	Római katolikus templom (Szent András)	Zagyvaróna, Fenyvesalja út 7.	8642, 8643
15.	Római katolikus templom (Szent András) ex-lege műemléki környezete	Zagyvaróna Fenyvesalja út 7.	081/1, 8573, 8574, 8578, 8579, 8580, 8581, 8616, 8625, 8626, 8630, 8636, 8639, 8641, 8644, 8653, 8679, 8680, 8684, 8686, 8691, 8582, 8583, 8584, 8613, 8614, 8615
16.	Római katolikus templom (Kisboldog-asszony)	Rákóczi Ferenc út 24.	4104

Forrás: Salgótarján MJV Településrendezési eszközeinek felülvizsgálata I. kötet, 2016

I.14-8. ábra: Salgótarján műemlékei

Forrás: Salgótarján MJV Településrendezési eszközeinek felülvizsgálata I. kötet, 2016

I.14.5.5 Helyi védelem

A 2017-ben elfogadott településképvédelmi rendelet értelmében Salgótarjánban **24 épület áll helyi védelem alatt.**

I.14-2. táblázat: Helyi védelem alatt álló épületek Salgótarjánban

	Eredeti funkció	Mai funkció	Cím	Helyrajzi szám
1	Bányai Tisztviselő és Munkáskaszinó épülete	Kollégium	Petőfi út 96.	352/1
2	Római katolikus plébánia – templom	Templom	Petőfi út 99.	832
3	Bányaigazgatóság	Kormányhivatal központi épülete	Zemlinszky Rezső utca 9.	1222
4	Megyei könyvtár	Megyei könyvtár	Kassai sor 2.	1787/5
5	Egészségház (OTI)	Tüdőgondozó és orvosi rendelő	Május 1. út 56.	1793
	Tüdőgondozó	Bank	Losonci utca 2.	1806/2
6	Magyar Királyi Járásbíróság	Járásbíróság	Kossuth Lajos út 3.	1814
7	Magyar Királyi Rendőrkapitányság	Városi Rendőrkapitányság	Kossuth Lajos út 5.	1855
8	Csendőrkiskola	Középiskola	Május 1. út 58.	1856
9	Acélgyári kaszinó	Vendéglátó egység,	Salgó út 46.	3130/4

	Eredeti funkció	Mai funkció	Cím	Helyrajzi szám
		palackozó üzem		
10	Lakóépület ún. „kolduspalota”	Többlakásos lakóház	Acélgyári út 4-6-8.	3519
11	Lakóépület ún. „kolduspalota”	Többlakásos lakóház	Acélgyári út 10-12.	3520/2
12	Lakóépület ún. „kolduspalota”	Többlakásos lakóház	Acélgyári út 14-16-18.	3521
13	József Attila Művelődési Központ épületegyüttese	Művelődési ház, színház, konferenciaterem, kávéház	Fő tér 5.	3748
14	„Fő tér 13-as” lakóépület	Többlakásos lakóház, alul üzletsor, irodák	Március 15. utca 2-12.	3749
15	Pécskő Áruház épületegyüttese	Üzletház	Fő tér 4. és Rákóczi út 14-20.	3750
16	Karancs Szálló épületegyüttese	Szálloda, földszinten működő bank, üzletek	Fő tér 6.	3752
17	„Csillagházak” lakóház	Többlakásos lakóházak	Bem utca 2-12.	3900, 3901/1-5
18	Megyeháza	Megyeháza és kormányhivatalok	Rákóczi út 36.	4119
19	Római katolikus plébánia – templom	Templom	Budapesti út 55.	6134
20	Zagyvapálfalva vasútállomás	Vasútállomás	Csokonai út 149.	6144/12
21	<i>Evangélikus Leányegyházközség temploma</i>	<i>Templom</i>	Budapesti út 57.	6733
22	Salgóbaniai Kultúrotthon	Kulturális funkció – Geocsodák Háza	Salgóbanya, Medvesi út 14.	12479
23	Dornyay turistaház	Turistaház	Eresztvény, Dornyay utca 8.	022
24	Rónafalui Rózsafűzér Királynője kápolna és harangláb	Templom	Vajda János út 3.	11686

Forrás: Salgótarján MJV Településrendezési eszközeinek felülvizsgálata I. kötet, 2016

I.14.6 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az épített környezet konfliktusai az alábbi problémakörök mentén definiálhatók:

- a külső városrészek funkcióhiányosak, a funkciók többsége a Belváros központi területein koncentrálódik
- nagy kiterjedésű, erősen szennyezett, barnamezős területek az egykori gyártelepek helyén
- a város lakóépület-állománya többségében elavult, korszerűsítésük nem halad megfelelő mértékben
- a közintézmények épületállománya elavult, felújításra vár
- degradálódott, szlömösödött, szegregációval sújtott településrészek

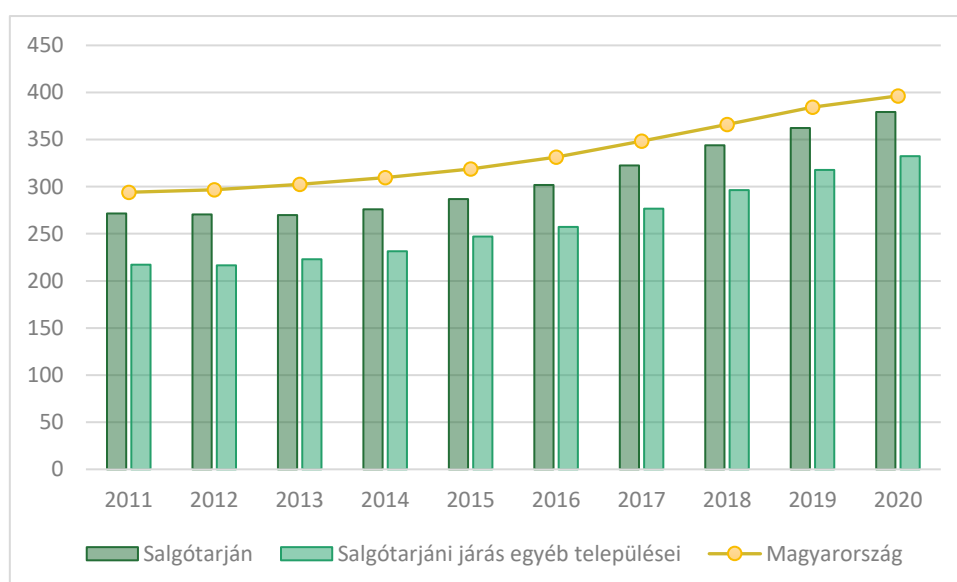
I.15 Közlekedés

I.15.1 Járműállomány

A Salgótarjánban bejegyzett járművek száma a KSH 2020. évi adatai alapján mintegy 15100 db, amelynek túlnyomó része személygépkocsi (13000 db), de mintegy 1400 tehergépkocsi és 500 motorkerékpár is a helyi járműállományt gyarapítja.

A helyi forgalmi viszonyokat – az átmenő forgalmon kívül – leginkább **a személygépjárművek száma** határozza meg, mely a **2011-2020 közötti időszakban mintegy 22 %-kal nőtt**. A növekedés üteme elmarad az országos átlagtól (amely 32 % volt ezen időszak alatt), ellentétben a lakosságszámra vetített járműszámmal. Ez annak köszönhető, hogy Salgótarján népessége a jelzett időszak alatt még az országosnál is gyorsabban csökkent, ezért az ún. motorizációs szint ma már alig marad el a hazai átlagtól. A Salgótarjáni járás egyéb településeiben is hasonló trend figyelhető meg, 2012 óta növekszik az ezer főre jutó autók száma – igaz, alacsonyabb szinten, mint Salgótarjánban.

I.15-1. ábra: Ezer állandó lakosra jutó személygépkocsik száma, 2011-2020, db

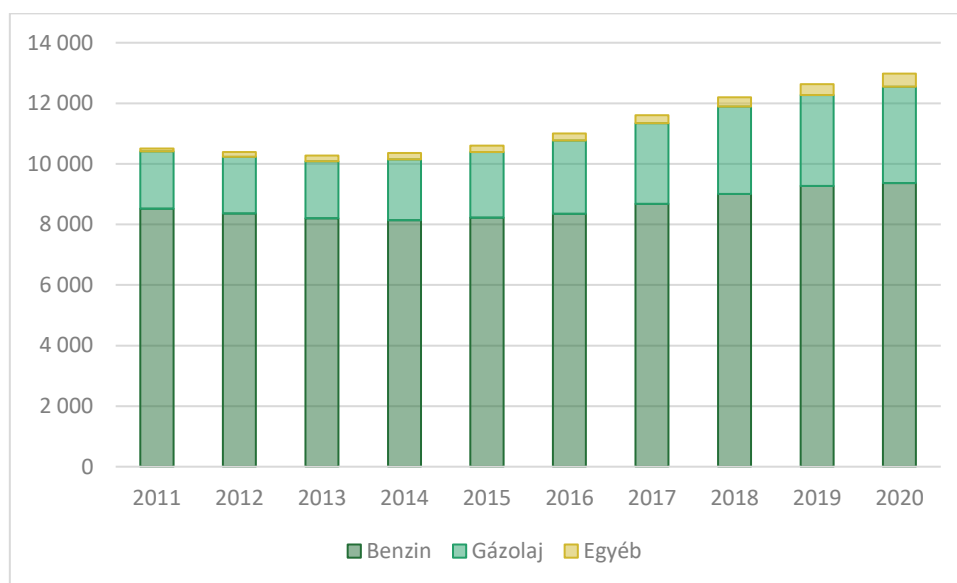

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés

A személygépjárművek számának emelkedése a forgalom növekedésével jár, amely önmagában is több problémát hordoz magában (a közlekedési dugók miatti idővesztés, a balesetek számának növekedése, a járművek légszennyezőanyag-kibocsátása).

A járművek összetétele (a motor típusa) elsősorban légszennyező anyagok kibocsátását befolyásolja. Az elmúlt 10 évben a benzines autók aránya csökkent az állományon belül, míg a gázolaj- és az egyéb (elektromos, hibrid, gáz) meghajtású járművek aránya növekedett. Környezetvédelmi szempontból az utóbbi szegmens elterjedése lenne kívánatos, de folyamat lassan halad, még mindig csak az állomány 3,5 %-át teszik ki az alternatív meghajtású autók. A tehergépkocsik között elhanyagolható a környezetbarát járművek aránya.

I.15-2. ábra: Személygépkocsik száma Salgótarjánban meghajtás szerint, 2011-2020, db

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés

A településen **nem érhető el járműmegosztással működő szolgáltatás**, sem autó, sem robogó, kerékpár vagy roller formájában.

I.15.2 Közúthálózati infrastruktúra és forgalom

I.15.2.1 Közúthálózat

A városban összesen 54,6 km-nyi állami és 228,4 km-nyi önkormányzati közút található, utóbbinak mintegy 54 %-a kiépített (118 km). Az úthálózat sűrűsége (2,9 km/100 km²) kissé meghaladja a megyei átlagot (2,4), amelynek alapvetően népsűrűségi okai vannak: a megyeszékhelyen arányaiban több a beépített terület, mint a megye más részein, ezért úthálózata is sűrűbb.

Salgótarján és környékének úthálózatát alapvetően meghatározza a domborzat és a történelmileg kialakult településszerkezet:

- A Tarján-patak, majd attól délre a Zagyva észak-déli irányú völgyében fut a 21. sz. főút, mely Kelet-Nógrád fő közlekedési útvonala, ugyanakkor a város és térségének összekötésében nem játszik fontos szerepet. A főút Hatvannál kapcsolódik az M3 autópályához, így az országos és nemzetközi főhálózathoz, így inkább a nagytérségi elérhetőségben játszik szerepet. A főút eredetileg 2x1 sávos volt, 2x2 sávosra történő bővítése 2001-2019 között, több ütemben történt meg. Salgótarján belterületén 2008-ban készült el a főútvonal új nyomvonala a vasútvonal nyugati oldalán, némileg tehermentesítve a belvárost, de a teljes várost elkerülő szakasz kiépítése is napirenden van (a fejlesztés kormánydöntéssel rendelkezik, a Modern Városok Program részeként).
- A város bizonyos részein az utak jellege nem felel meg a mai hétköznapi igényeknek (szélesség, védőterület, kanyarívek, teherbírás). Ezek általában a bányatelepi jellegű településrészek (Salgóbánya, Rónabánya, Somlyóbánya), ahol az útszélesség és a lakóövezet közti védősáv szélessége nem éri el az optimális szintet, és valódi gyűjtőúti funkcióval nem rendelkező, kisutcs szerkezet jellemző (Jakus I. J., 2021 alapján).
- A 21. sz. főúttól nyugatra az északnyugat-délkeleti irányú, párhuzamos völgyekben futnak az országos közutak (2206. sz. összekötő út Karancslapujtő-Litke felé, 22. sz. főút Szécsény-

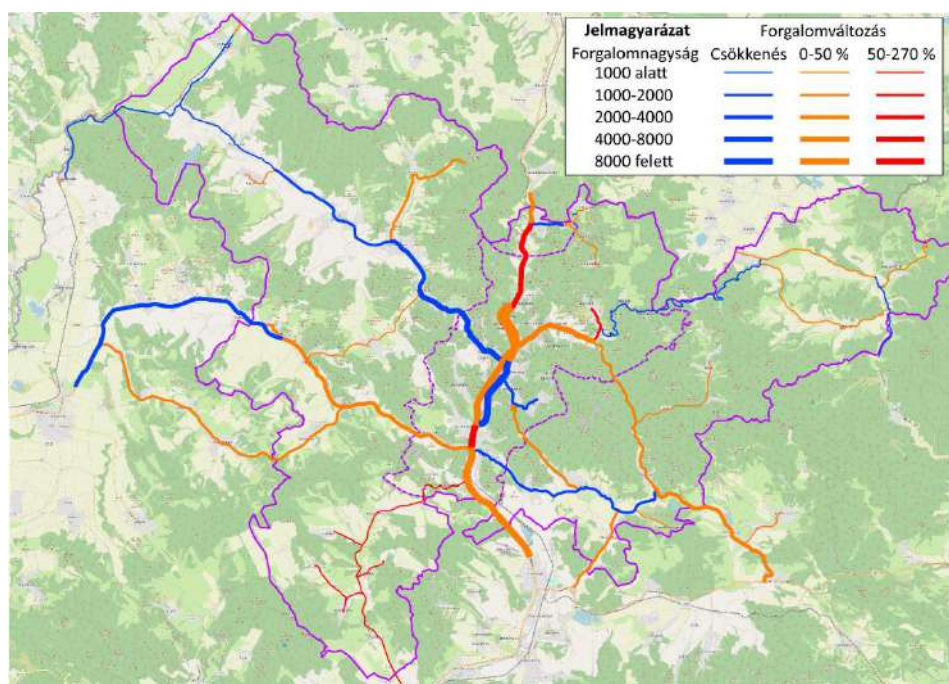
Balassagyarmat felé, 21134. és 21135. sz. utak a kisebb településekre) és a városi gyűjtőutak (Baglyasaljára és a Gorkij-lakótelepre).

- A 21. sz. főúttól keletre az úthálózat jóval kevesebb közlekedésre alkalmas völgy található, illetve a nagyobb célpontok is hiányoznak, így itt jellemzőbbek a zsákutcák, zsákfalvak. A főbb országos közutak a 2302. sz. összekötő út (Kazár-Mátraterenye felé) és a 2303. sz. összekötő út (Zagyvaróna felé, innen elágazás után Cered-Zabar, illetve Mátraszele-Mátraterenye felé), valamint a Salgótarján keleti városrészeit bekötő kisebb utak (Somoskőre a 23103. sz., Forgách-telepre a 23101. sz.).
- A hegyhátak, vízfolyások és a kialakult sűrű beépítés jelentősen **leszűkíti a közlekedés számára rendelkezésre álló területet, így csak jelentős kompromisszumok árán oldhatók meg egyes közlekedési igények.** Így például gondot okoz a Tarján-patak, a 21. sz. főút és a párhuzamos 81. sz. vasútvonal elvágó hatása, mely miatt a kelet-nyugati irányú áramlásokat nehezebb, ill. költségesebb biztosítani a szükséges hidak, alul- és felüljárók miatt. Szintén probléma egyes utak szélessége, melyeket nem a mai igényekre méreteztek, ezek szélesítése több helyen nem lehetséges, egyirányúsításuk vizsgálendő (pl. Sebaji út, Szerpentin u.).

Az országos közutak állapota változó, a főutaké (21., 22. sz.) megfelelő, de az alsóbbrendű utak felújítási igénye magas. Az utak **forgalmi terheltsége összességében nőtt az elmúlt 10 évben**, de jelentős eltérések tapasztalhatók a hálózat egyes elemein. A legforgalmasabb út a 21. sz. főút, melynek déli szakaszain a 2019. évi adatok alapján 20 ezer egységszármű is elhalad egy nap, igaz, ez a Salgótarján tehermentesítő szakaszán már jóval alacsonyabb, az országhatár közelében pedig csekélynek mondható. Eközben a városközpontban, a főút régi nyomvonalán (Rákóczi út-Füleki út) még mindig 7-13 ezer jármű halad el, ami bár csökkenést jelent a megelőző évekhez képest, de látható, hogy a tehermentesítő út képes betölteni a szerepét.

Közepes forgalmúnak számít a 22. sz. főút teljes szakasza, a 2206. sz. út Karancslapujtőig és a 2303. sz. út Zagyvarónáig, egyes szakaszokon azonban már csökken a forgalom, ami az ingázó- és a teherforgalom csökkenésének tudható be.

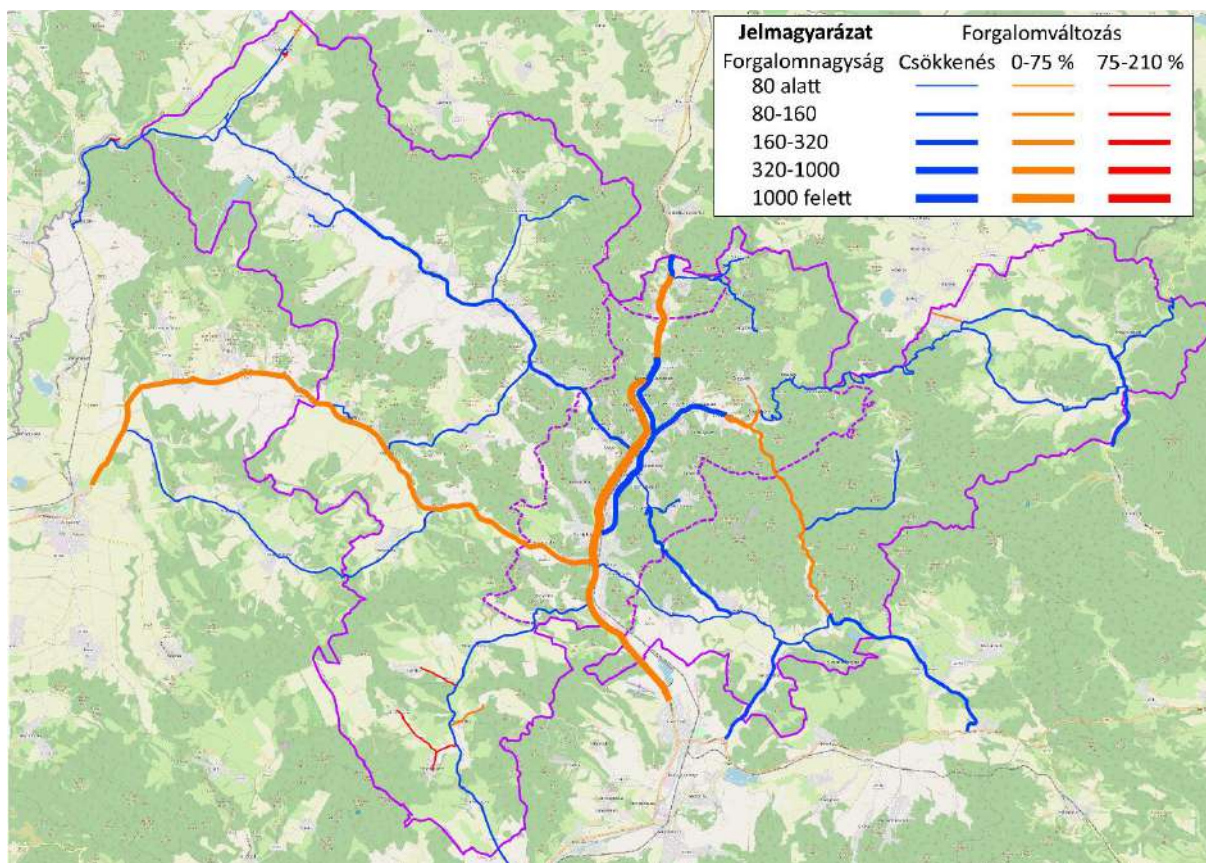
I.15-3. ábra: Az országos közutak forgalmi terheltsége (EJ/nap; 2019, illetve 2010-2019 közötti változás)

Forrás: Magyar Közút, Az országos közutak 2010. és 2019. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma, saját szerkesztés

A gépjárműforgalmon belül is kitüntetett figyelmet élveznek a nehéz járművek (tehergépkocsik, autóbuszok, különleges járművek), mivel ezek levegőszennyezése, zajterhelése és az utakat megviselő tengelyterhelése sokszorosa egy személyautónak. A nagyméretű teherforgalom a 21. sz. főút déli és középső szakaszain jellemző, kisebb mértékben a fent említett 22. sz. főúton, illetve Zagyvaróna és Karancslapujtő felől. A környezetvédelem és a lakosság szempontjából öröndetes, a gazdaság szempontjából viszont negatív jelzésértékű, hogy az útvonalak nagy részén 2010-hez képest csökkent a teherforgalom – így pl. a salgótarjáni főútcán is.

I.15-4. ábra: Az országos közutak nehézjármű-forgalmi terheltsége (db/nap; 2019, illetve 2010-2019 közötti változás)

Forrás: Magyar Közút, Az országos közutak 2010. és 2019. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma, saját szerkesztés

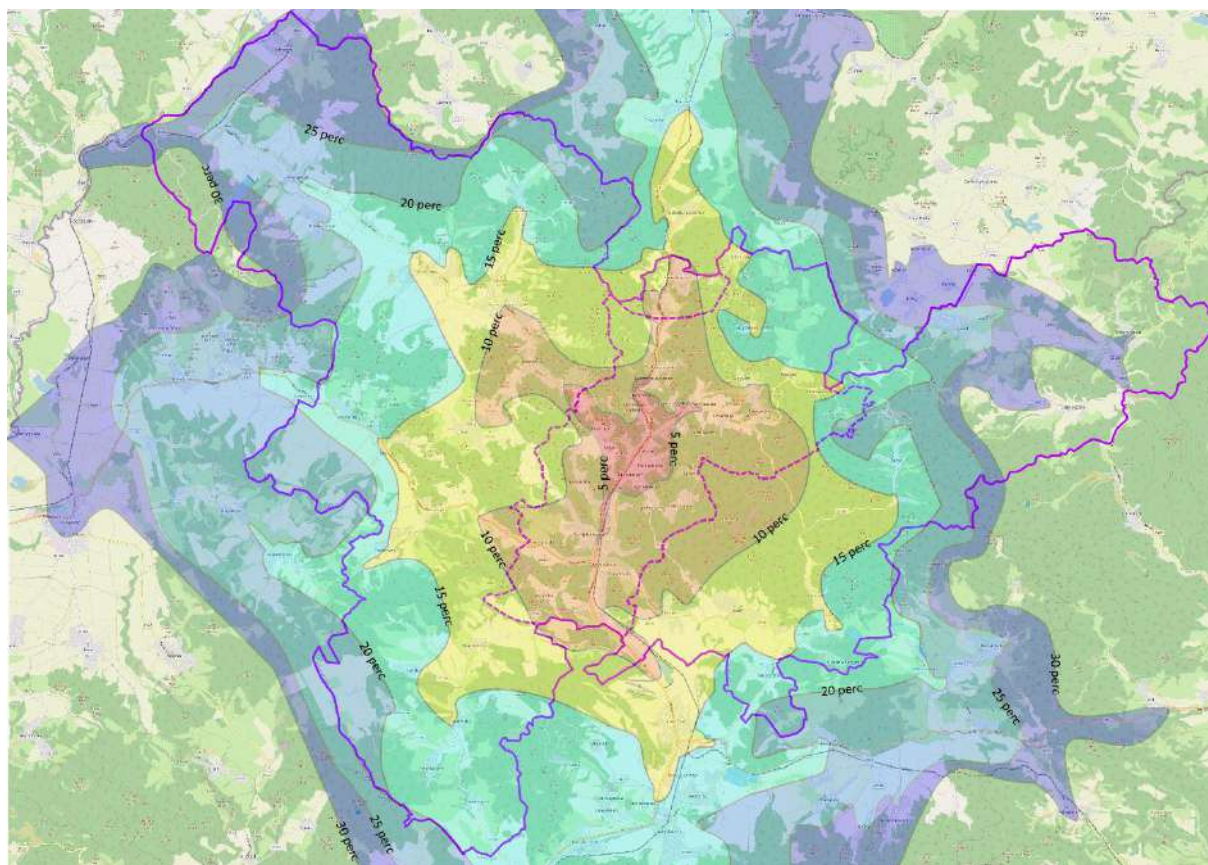
Salgótarján közigazgatási területén az **önkormányzati utaknak több, mint fele (54 %-a) rendelkezik szilárd burkolattal**. A lakóutcák többsége kiépített, ugyanakkor a külső városrészekben, volt zártkerti övezetekben sok olyan út van, ahol az utóbbi évtizedekben megnőtt a lakosság száma, de az önkormányzat nem tudta burkolt utakkal kiszolgálni ezt az igényt, sokszor azért, mert az úttest alatti vagy melletti közművek (szennyvízcsatorna, csapadékvízvezetés stb.) egy része is hiányzik. A szilárd burkolattal rendelkező utcák állapota sem megfelelő, különösen a nagy terhelést kapó utaké, illetve a kisforgalmú, de külső városrészekben található lakóutcáké. Jól jelzi ezt, hogy az önkormányzati utak fenntartására fordítandó összeg jelentősen emelkedett 2015 óta annak ellenére, hogy ezidő alatt több mint 50 útszakasz újult meg állami vagy európai uniós támogatással.

I.15.2.2 Közúti elérhetőség

Salgótarján városközpontjának elérhetősége az úthálózatnak a **domborzati adottságokhoz való kényszerű alkalmazkodása miatt igen nagy eltéréseket mutat már a város közigazgatási határian belül is**. A főbb utak (Rákóczi út-Füleki út, Bem j. u.-Kővár út-Karancs út, Salgó út) mentén az elérhetőség jónak mondható, személyautóval 10 percen belül azonban csak Karancsaljáról és Somoskőújfaluról lehet beérni a központba. Az elzártaabb völgyekben fekvő, kerülővel elérhető települések lakói viszont jóval több időt kell, hogy a közlekedésre szájanak: jellemző, hogy a városhatáron belül, attól légvonalban 6 km-re fekvő Salgóhányra ugyanannyi idő eljutni (20 perc), mint a szomszédos járásokban fekvő Szalmatercsre (13 km), Magyargécre (15 km) vagy Tarra (17 km).

A járáson belül kedvezőtlen helyzetben elsősorban az északkeleti és északnyugati területeken fekvő települések vannak, Szilaspogony és Zabar 30 percen túli, Cered és Ipolytarnóc éppen csak azon belüli közúti elérhetőséggel.

I.15-5. ábra: Salgótarján központjának közúti elérhetősége a járás területéről (2021, perc)

Forrás: maps.google.com és openstreetmap.com, saját szerkesztés

Az elérhetőség a napi ingázást is jelentősen befolyásolja: a rövidebb utazással elérhető településeken lakók közül többen választják munkahelyül Salgótarját. A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a járás összes foglalkoztatottjának 42 %-a a járásszékhelyre járt be dolgozni, a legnagyobb arányban a szomszédos Karancsaljáról, Somoskőújfaluról és Vizslásról. A város vonzása a járáshatáron kívülre is kiterjedt, így Magyargéc, Nógrádmegyer, Szalmatercs dolgozói is elsősorban Salgótarját választották munkahelyül. A járás déli részén viszont Bátorfaterenye és Pásztó hatása erősebben érvényesül, így Nagybárhány, Sámsonháza, illetve Rákócziháza kívül esik a járásszékhely munkaerő-vonzáskörzetén.

I.15.3 Községi közlekedési hálózatok

I.15.3.1 Helyi községi közlekedés

Salgótarjánban Volánbusz Zrt. által üzemeltetett autóbuszok látják el a helyi községi közlekedési feladatokat. A város területén összesen 31 járat fut, melyek 15 különböző végpontot érintenek. A lakóterületek közül csak Rónabánya, Rónafalu és Alsópálfalva nem rendelkezik helyi autóbusz-megállóval, mindhárom településrészen csak helyközi járatok állnak meg.

A város szerkezetéből fakadóan a buszok túlnyomó része a főutca helyi autóbuszállomástól a Szent Lázár kórházig terjedő szakaszán közlekedik, míg a perifériális vonalakon jóval kisebb a járatsűrűség, a külső végállomások felébe napi 10 járatnál kevesebb érkezik (vagy indul), félóránkénti érkezés pedig csak öt helyen valósul meg. Ez azt jelenti, hogy **a lakóterületek lefedettsége területi szempontból igen jó, az ésszerű költséggazdálkodás miatt viszont a járatszámoknak kell alacsonyabbnak lennie**. Ilyen típusú, településszerkezetű környezetben az alacsony forgalmú településrészeket igényvezérelt községi közlekedéssel lehet ellátni, ez azonban Salgótarjánban még nem került bevezetésre.

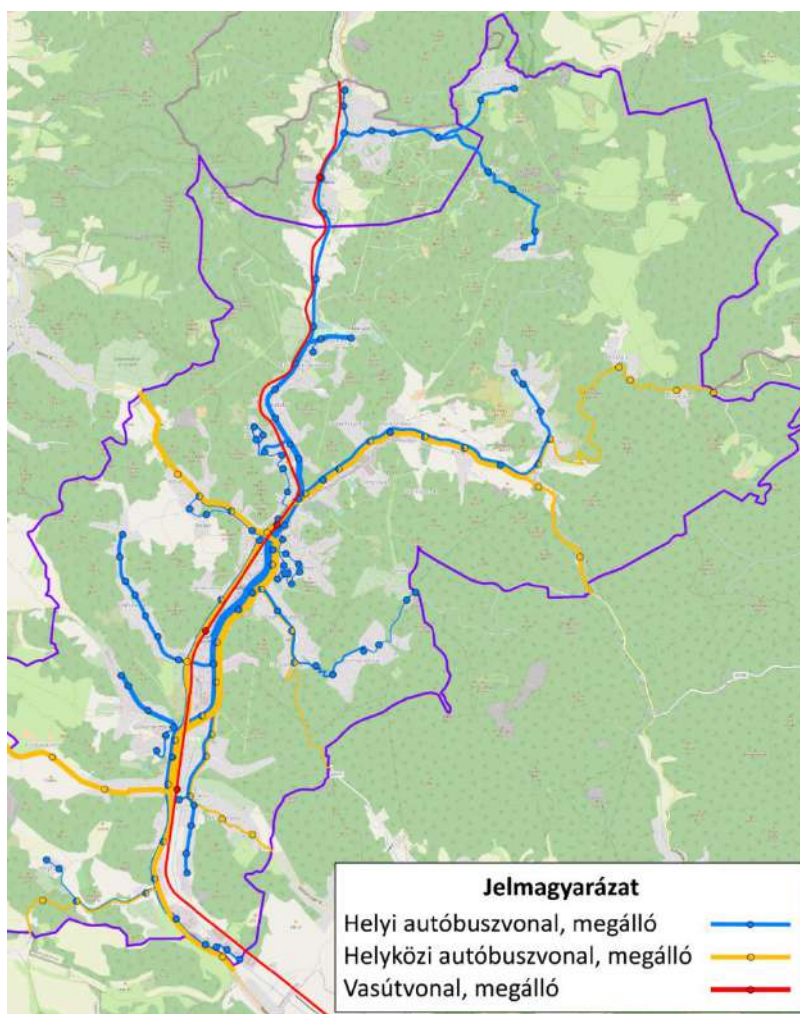
A hosszúkás völgyvárosi jelleg és a jellemzően hosszú viszonylatok miatt óriási a fonódás mértéke a hálózatokon. Emiatt a helyi járatok követési idejét és az átszállási lehetőségeket igen nehéz összehangolni, az autóbuszok sokszor csoportosan érkeznek egy-egy megállóhelyre. Emellett az utazási igények jelentős megváltozását a járatcsoportok szervezése és ezek indítási ütemezése nem követte, így összességében a városon belüli elérhetőség kedvezőtlen irányban változott az utóbbi évtizedekben. Az alaphálózat szerkezete nem csak utas- hanem üzemeltetői oldalról is kedvezőtlen: többlet futáskapacitásokat és rezsijáratokat követel meg (Jakus I. J., 2021 alapján).

A jelenlegi autóbusz-hálózat felépítése nehezen áttekinthető, ami annak köszönhető, hogy az oldalvölgyekben elhelyezkedő településrészek közötti közvetlen kapcsolat biztosítása (ún. átmérős járatok) elsőbbséget élveznek az áttekinthetőbb, ám átszállási szükségletekkel megoldott hálózattal szemben.

A helyi autóbusz-hálózat szolgáltatási színvonalát csökkenti a járművek elöregedettsége (18,1 év, szemben az országos 13,2 éves átlaggal). Ezzel összefüggésben az autóbuszok kényelmi funkciói is alacsonyak: csak 73 % az alacsonypadlós vagy alacsony belépésű jármű, 69 % ellátott klímával. Környezeti szempontból is hátrányos a magas átlagéletkor: **a buszok több mint háromnegyede Euro 3 vagy annál rosszabb besorolású motorral** üzemel, míg az alternatív hajtású járművek aránya 4 % (1 db elektromos busz, melyet üzemeltetési szerződés keretében üzemel). A város kedvezőtlen légszennyezettségi adatai indokolják, hogy a buszok kibocsátása jelentősen csökkenjen, lehetőleg teljesen kibocsátásmentes alternatív meghajtással üzemelő buszok beszerzése révén.

A buszmegállók állapota általában kielégítő, mindegyik akadálymentesített, bár a várók némelyike megrongálódott. **A helyi autóbuszhálózat kapcsolata a többi közlekedési móddal vegyes**: a helyközi autóbuszokkal 26 db közös megálló biztosít átszállási lehetőséget, így a helyi autóbusz-pályaudvarnál is. Ugyanakkor az egymással szomszédos helyközi autóbusz-pályaudvar és Salgótarján vasútállomást közvetlenül csak igen kis forgalmú vonalak érintik, ezeket leginkább a vasútvonal keleti oldalán futó fő buszvonalak megállóiból (Fő tér, Bem tér) 100-300 méteres gyaloglással, gyalogátkelőhelyeken át lehet megközelíteni. Sem a helyi autóbusz-pályaudvar, sem a főbb megállók nem rendelkeznek P+R vagy B+R parkolókkal. A helyi autóbusz-pályaudvar városon belüli elhelyezkedése a megváltozott közlekedési igények miatt ma már több problémát is okoz. Az ipari területekkel körbevett, perifériális területen lévő telephely fel- és leszállóforgalmat alig bonyolít, és az átszállásokat is nehezíti, hogy a pályaudvar nem átmenő jellegű. Üzemi szempontból pedig a rezsijáratok aránya minősül magasnak, melyek bevétellel nem járnak.

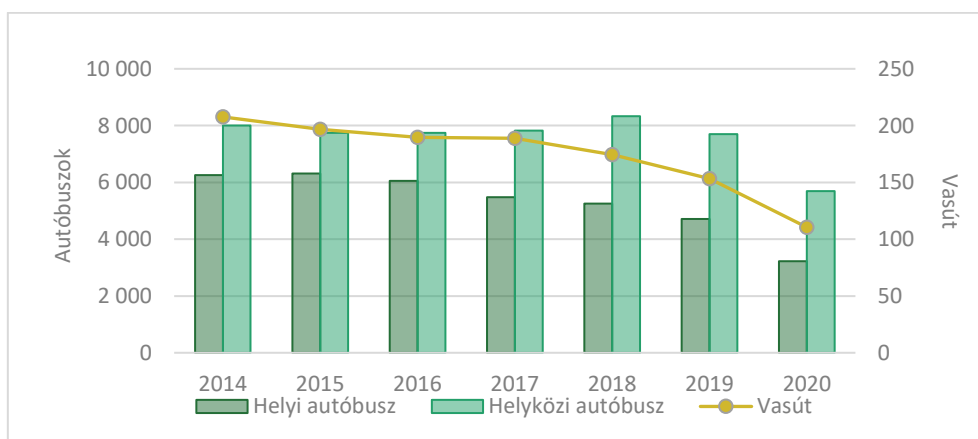
I.15-6. ábra: Salgótarján menetrend szerinti autóbuszjáratí és vasúti vonalhálózata (2021)

Forrás: volanbusz.hu, saját szerkesztés

A helyi és helyközi autóbuszhálózat együttes használatát megnehezíti, hogy 2021. január 1-étől megállapodás hiányában **a helyközi járatokon nem fogadják el a helyi jegyeket és bérleteket**. Ez valószínűleg tovább csökkenti a helyi közösségi közlekedés utasszámát, amely már a Covid-19 járvány előtti években is mintegy negyedével kevesebb lett.

I.15-7. ábra: Közösségi közlekedéssel utazók éves száma (ezer fő), 2014-2020

Forrás: MÁV Zrt. és Volánbusz Zrt. adatszolgáltatás, saját szerkesztés

I.15.3.2 Helyközi autóbuszok

A helyközi autóbusz-hálózatot is a Volánbusz Zrt. üzemelteti, mely **a járás összes települését átszállás nélkül köti össze Salgótarjánnal** (egy kivétellel, Somoskőújfalu csak a salgótarjáni helyi autóbuszokkal érhető el). A legkedvezőbb helyzetben a Litke, illetve Szécsény irányában elhelyezkedő, Salgótarjánhoz közeli települések vannak (pl. Karancsalja, Karancslapujtő, Kishartyán), melyekről napi 70-100 járattal, 10-20 perc alatt elérhető a városközpont. A perifériákon (Ipolytarnócon, a délnyugati és északkeleti kisebb településeken) azonban ehhez 40-50 percre van szükség, és a napi járatok száma is jóval kevesebb (általában napi 12-24).

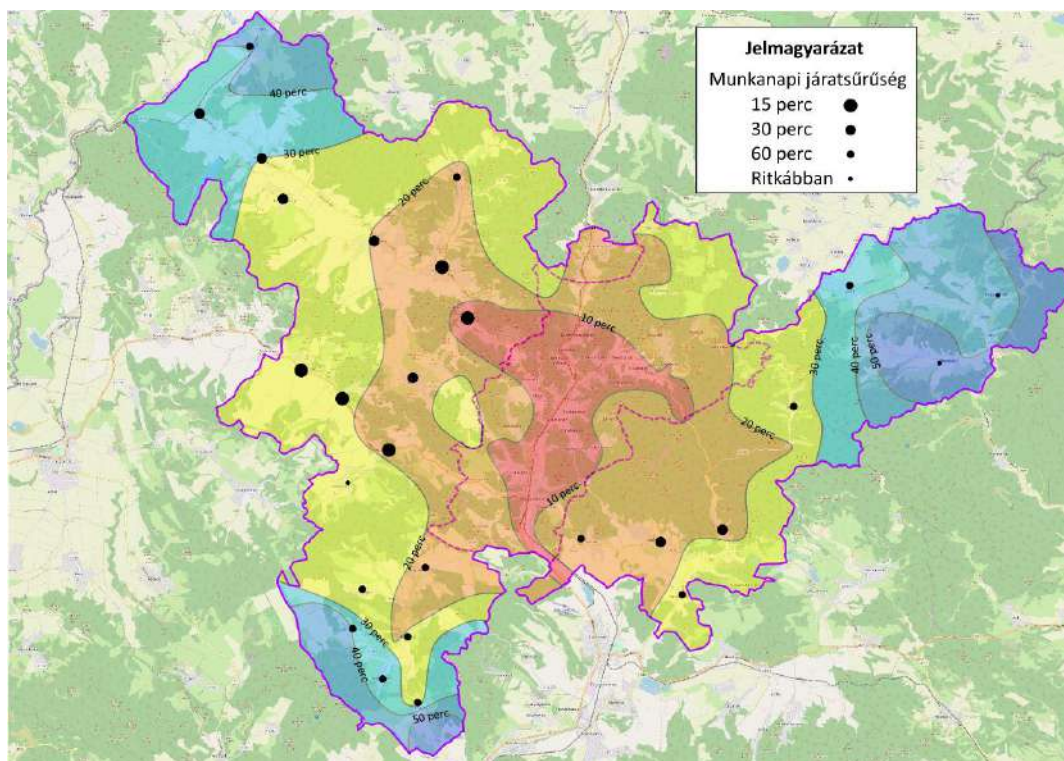
A nagytérégi elérhetőséget is autóbuszok biztosítják, így Budapest, a környező megyeszékhelyek és fontosabb városok mindegyike elérhető közvetlen járattal. A Volánbusz Zrt. tervei szerint 2022-2023 folyamán ütemes menetrendet vezetnek be először Bátonyterenye és Pásztó felé, majd Karancslapujtő-Litke és Mátraszele- Bárna irányába.

A járműállomány jelenleg nem eléggé korszerű, de az előregedett járművek helyére új, illetve felújított alacsonypadlós buszok beszerzése, áthelyezése folyamatosan zajlik. Környezetbarát alternatív hajtású autóbuszok jelenleg nem közlekednek a térségben.

A salgótarjáni helyközi autóbusz-állomás fizikailag akadálymentes, és részben az infokommunikációs területen is megfelel a kívánalmaknak. Az autóbusz-állomás Salgótarján vasútállomás közvetlen közelében van, így intermodális csomópontként is működhetne, de helyi autóbuszjáratokkal való összeköttetése gyenge, P+R és B+R pedig nem található a közelében.

A helyi és helyközi autóbushálózat együttes használatát megnehezíti, hogy 2021. január 1-étől megállapodás hiányában **a helyközi járatokon nem fogadják el a helyi jegyeket és bérleteket.**

I.15-8. ábra: Salgótarján központjának elérhetősége a járás településeiről autóbusszal (2021, munkanapokon)

Forrás: menetrendek.hu, saját szerkesztés

I.15.3.3 Vasúti közlekedés

Salgótarjánban egy közforgalmú vasútvonal üzemel, a 81. számú, mely Hatvanból Somoskőújfalu érintésével Fülek felé vezet (és amelyből leágazik a 81M iparvágány az Acélgýártelepig). A járásban ezen kívül még egy vasútvonal található, a 78. számú Aszódról Balassagyarmat érintésével Ipolytarnóc és Losonc felé vezet. A két vasútvonal között nincsen közvetlen kapcsolat, a 2020/2021-es menetrendben háromszori átszállással lehet eljutni az egyik vonalról a másikra.

A 81. sz. vasútvonal egyvágányú⁴, nem villamosított vonal Salgótarjánban a Tarjáni-patak völgyében haladva végigfut a városon, feltárja annak legfontosabb szolgáltatási és igazgatási, valamint barnamezős területeit (Acélgýár, Zagyvarakodó, Öblösüveggyár). Az észak-déli közlekedés szempontjából kedvező ez az elhelyezkedés, de a kelet-nyugati irányú áramlásokat jelentősen akadályozza a vasútvonal, az elvágó hatást különbszintű átjárókkal próbálták orvosolni, amelyek azonban meglehetősen távol esnek egymástól.

A város területén három vasútállomás (Zagyvapálfalva, Salgótarján külső és Salgótarján) található, ezek közül a legkedvezőbb Salgótarján állomás fekvése, mely a város központjában, a Fő tér és a helyközi autóbuszpályaudvar között fekszik. A másik két megállóhely a sűrűn lakott területektől távolabb, megközelítésük mind gyalog, mind autóval, mind közösségi közlekedéssel nehézkes, különbszintű keresztezések hiányában nagy kerülőket igényel. **A vasútállomások akadálymentessége nem biztosított, állapotuk leromlott, így a – szintén rossz állapotban lévő, az alépítményi és felépítményi hibák miatt számos helyen sebességkorlátozás alatt lévő, ezért csak alacsony sebességgel járható – pályával együtt felújításra szorulnak.**

A vonalon jelenleg a villamosítás hiányában csak dízel vonatok (30 éves, 418-as sorozatszámú mozdonyokkal) vagy motorvonatok (40 éves, utoljára 20 éve korszerűsített 117-es sorozatszámú Bzmot-ok) közlekednek, melyek utaskomfortja már nem felel meg a mai igényeknek.

A menetrendben munkanaponként 15 pár 2. osztályú személyvonat közlekedik órás/kétórás ütemben, Hatvanig 1:23 órás menetidővel. Közvetlen budapesti vagy miskolci járatok nincsenek, előbbibe egy átszállással 2,5 óra alatt, utóbbiba két átszállással 3 óra alatt lehet eljutni.

A vasútvonal forgalma az 1980-as években volt a csúcson, amikor a komoly mértékű teherforgalom mellett nemzetközi személyvonatok is haladtak rajta. Az utóbbi években a csekély teherforgalom mellett a személyforgalom is csökkenő tendenciát mutat, 2011-ben a határátkelési lehetőséget is felfüggesztették. A vasút alacsony kihasználtsága a fentiek fényében értelmezhető, **a közúti közösségi közlekedés szolgáltatásai jelenleg jóval magasabb ár-érték arányt képviselnek** (menetidő, átszállásmentesség, utaskényelem, akadálymentesség stb. területén). A személy- és teherszállítási igények ugyan rejtve, de jelen vannak a térségben, melyet a Nógrád megyei és Besztercebánya kerületi közigazgatási és kereskedelmi intézmények jól érzékelnek a vállalatokkal és állampolgárokkal való interakciók során.

A vasútvonal fejlesztése régóta napirenden van, a pálya és az állomások felújításán kívül a villamosítás, pályasebesség-növelés, biztosító- és vonatbefolyásoló rendszerek fejlesztése, három új megállóhely (elsősorban Szent Lázár Megyei Kórház és Beszterce lakótelep, másodsorban Ipari park) létesítése, két megállóhely áthelyezése (Zagyvapálfalva helyett a Gorkij-lakótelep, Salgótarján külső helyett a Baglyasi út), hibrid motorvonatok beszerzése merültek fel az eddigi tervekben. A szolgáltatásfejlesztés területén lehetővé válna az órás ütemű egész napos vonatközlekedés, IC-

⁴ Eredetileg kétvágányúként épült meg, a II. világháborúban súlyosan sérült pályát Selyptől északra csak egyvágányúként állították helyre.

csatlakozással, közvetlen eljutással Szolnok és Szlovákia (Fülek, Losonc) felé. Az interregionális kapcsolatok fejlesztése céljából a vasúti összeköttetésre égető szükség mutatkozik, hiszen a határ két oldalán élők számára jelenleg semmilyen határforgalmi közösségi közlekedési mód nem áll rendelkezésre. A fejlesztések megvalósulásával megtöbbszöröződhetne a jelenlegi utasforgalom, a buszközlekedéssel való munkamegosztást is racionalizálni lehetne, de a felsorolt beruházások költségigénye az ismert számítások alapján nem áll arányban a várható hasznokkal.

A városban keskeny nyomtávú vasútvonal jelenleg nincsen, de két nyomvonal rendelkezik turisztikai vonzerővel. Egyrészt hazánkban unikális jellegű volt az az 1881-1957 között üzemelő fogaskerekű ipari kisvasút, melynek az acélgyár és Salgóbánya közötti 6 km-es pályáját az 1950-es évek végén elbontották, helye beerdősült. Másrészt az Eresztvény és Somoskőújfalu közötti kőszállító kisvasút, melynek viaduktja leomlott, de alagútja járható, és amelynek nyomvonalán jelenleg erdei kerékpáros útvonal vezet.

I.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Salgótarjánban és környékén a domborzati adottságok miatt **nem jellemző a kerékpáros közlekedés**, a Magyar Közút Zrt. országos közutakra kiterjedő számlálásai alapján a legforgalmasabb útvonalon, a Füleki úton is mindössze 300 kerékpáros halad el egy nap alatt. A környező településeken is általában 100 fő alatt marad egy adott útszakaszon a kerékpáros forgalom, így a teljes forgalomban betöltött szerepe 1-2 % körül alakul.

Salgótarjánban **önálló kerékpárforgalmi létesítmény csak egy szakaszon található, a 21. sz. főút mellett az Ipari parktól a Béketelepig** húzódik, a kórháztól délre átvezetve a Füleki út mellé. Teljes hossza 9,2 km, melyből 8,7 km kerékpárút. **Jelenlegi kialakítása összességében nem felel meg a hatályos előírásoknak:** több szakasza a kelleténél jóval keskenyebb (pl. a hidakon, ahol költségtakarékossági okokból nem történt meg a járdák szélesítése), a keresztező forgalmasabb utakon nincsen kialakítva az átvezetés, így több igen balesetveszélyes pont is található rajta. Kerékpáros nyomvonal építése valósult meg a Baglyasi és Petőfi, valamint a Csokonai, Sugár és Camping utakon. Jelenleg folyamatban van az észak-déli irányú kerékpárút befejező IV. ütemének kivitelezése a Kékkői úttól a Gyerektáborhoz vezető útig. Ezen kívül a Karancs úton várható még új kerékpárút létesítése a közeljövőben. Továbbá a Magyar Közút Nonprofit Zrt. megrendelésére engedélyezési és kiviteli terv készül a Karancsalja és Salgótarján közötti szakaszon kerékpárforgalmi létesítmény megvalósítására, amely kapcsolatot teremt a Karancs úton az észak-déli irányú kerékpárúthoz. Hasonlóan a Magyar Közút Nzrt. megrendelésére kerékpárforgalmi létesítmény megvalósítására engedélyezési és kiviteli terv készül a Zagyva völgyi kerékpárút hiányzó szakaszai keretében a város déli részén a Park úton is.

A város kerékpárútjainak lakott területen kívüli szakaszainak üzemeltetését a Magyar Közút Zrt. átvette az önkormányzattól, ennek ellenére a kerékpárutak állapota nem javult. A Medves területén több erdei kerékpáros ösvény is fut, melyek közül az Eresztvény-Somoskőújfalu útvonalat 2021-ben az Év Erdei Kerékpárútjának választották.

2018-ban **elkészült a város kerékpárforgalmi hálózati terve**, mely az észak-déli kerékpárút meglévő déli szakaszának korszerűsítését, északi részén pedig továbbépítését javasolja a Gyerektáborhoz vezető útig (1,7 km-en). Az úthálózat egyéb részeit is felmérték a kerékpározhatóság szempontjából, és ez alapján a gyűjtőutak (vagy egy velük párhuzamos utca) többsége burkolatfelújítás után alkalmas kerékpáros közlekedésre. A hálózat továbbfejlesztését elsősorban Szécsény irányába, illetve a lakóterületekre vezető főbb utcákon javasolja.

A városban a kerékpáros szolgáltatások (szerviz, kölcsönzés) és **a közterületi tárolás** a jelenlegi, meglehetősen alacsony igények miatt **nem épültek ki**. A domborzati adottságok miatt valószínűleg az

elektromos kerékpározás elterjedésével nyílik meg az út a továbbfejlődésre, ekkor nagy szerepet kell, hogy kapjanak a biztonságos tárolási és töltési lehetőségek; amire az önkormányzatnak kiemelt figyelmet kell fordítania-

A településen **a gyalogos közlekedés lehetőségei jelenleg nem mondhatók jónak**. Néhány utcában hely hiányában egyáltalán nincsen járda és a főbb gyűjtőutak mentén is előfordulnak egyoldali, keskeny létesítmények. A meglévő járdák állapota változó, vannak teljesen felújított hosszabb szakaszok, de előregedett, rosszabb minőségű szakaszok is. A magasabb szintkülönbségek miatt a belvárosban és több lakótelepen is sok lépcső van, melyek állapota szintén változó. Ezek karbantartása, megújítása lényegesen nagyobb költséget jelent a járdafelújításoknál, ráadásul egy részük magántulajdonban van. A forgalmas utakon ugyan jelentős számú gyalogos átkelőhely vezet át, egy részük (nyomógombos) jelzőlámpával és/vagy középzigettel is fel van szerelve, ennek ellenére **a gyalogosgázolások magas száma (12 fő évente) azt mutatja, hogy a gyalogosok védelme még nem elég erős**.

I.15.5 Parkolás

Salgótarjánban a parkolási helyzetet alapvetően meghatározzák a következő tényezők:

- a város tervezése idején jóval kisebb volt a járműállomány, a közterületen kialakított parkolók és a lakótelepi garázsok számát ennek megfelelően meghatározták meg;
- a lakossági járműállomány folyamatosan növekszik;
- a domborzati és beépítési sajátosságok miatt sok a szűk utca, igen kevés hely áll rendelkezésre.

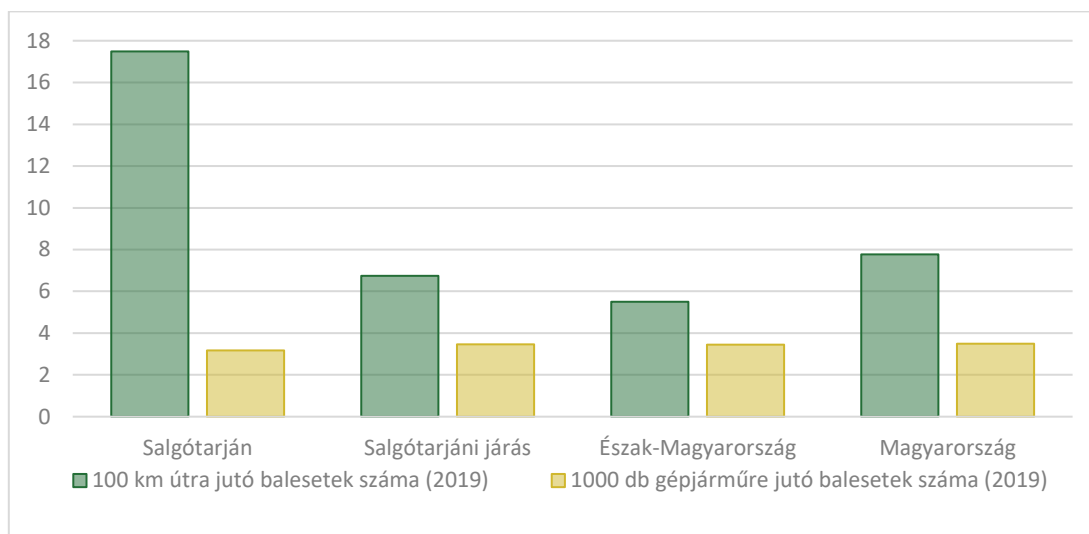
A fenti okok miatt jelenleg sem a városközpontban, sem a lakótelepeken, sem a kereskedelmi, szolgáltató és szabadidős tevékenységek helyszínein **nincsen elegendő számú parkolóhely**. Díjköteles parkolás ennek ellenére csak nagyon kis (a Kossuth Lajos u. – vasút – Bem József út – Rákóczi út által határolt) területen működik, díja 2021-ben 300 Ft/óra. A parkolóhiányt átfogó közlekedésszervezési megoldások (pl. közösségi közlekedés, mikromobilitás erőteljesebb támogatása) mellett azzal lehetne csökkenteni, ha a városközpont tehermentesítése érdekében ahhoz közeli helyeken parkolóházakat, mélygarázsokat alakítanának ki. A lehetséges helyszíneket jó ideje vizsgálják, több terv is született már, de minden szóba jöhető terület magánterület, amelynek megvásárlása nagy anyagi terhet róna az önkormányzatra. Emellett a múltban magánbefektetők is mérlegelték parkolóház vagy mélygarázs építését, ám a hatalmas anyagi ráfordítás miatt végül mindegyik befektetéstől elálltak.

A zsúfoltságot nem csökkenti, de a környezetbarát közlekedést szolgálja, hogy a városban 8 helyszínen, **18 db elektromos autó töltésére szolgáló oszlop** található. Ezek túlnyomó része a belvárosban található, amely a napközbeni töltésre kiváló lehetőséget ad. A problémát az éjszakai töltés jelenti, amelyet a lakótelepeken élők jelenleg csak a garázsaikban tudnak megoldani, ebből azonban szintén hiány tapasztalható.

I.15.6 Balesetek

Salgótarján területén a 2016-2020 közötti adatok alapján a **személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek** (18,4 db/100 km/év) sajnos **jelentősen, több mint kétszeres mértékben meghaladják** az országos és a regionális átlagot. Ugyanakkor az egy járműre vetített balesetek száma valamelyest alacsonyabb az országos átlagnál, ami azt jelenti, hogy a balesetek jelentős részéért a tranzitforgalom a felelős.

I.15-9. ábra: Közúti balesetek fajlagos mutatói Salgótarjánban (2019)

Adatforrás: KSH Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés

A városban a meglehetősen szigorú definíciók szerint csak egy baleseti góc található (a 21. sz. főút, a Batsányi út és a Hősök út csomópontjában), valamint egy baleseti szakasz: a Rákóczi útnak a Fő téren átmenő 300 m hosszú része (a Pécskő út és a Március 15. u. között). Mindkét helyen évente átlagosan 4 személyi sérüléses baleset történik, 1 súlyos sérüléses és 3 könnyebb sérüléses.

Salgótarján és a térség többi útja kevésbé balesetveszélyes, de a nagyobb forgalmú utakon (22. sz. főút, 2206. sz. út karancsaljai szakasza) jellemzően több a baleset, mint máshol.

I.15.7 Digitális megoldások

A városban a közlekedés területén az önkormányzat által egyetlen digitális megoldás működik: a parkolási díjakat elektronikus módon is lehet fizetni. Ezen kívül a közösségi közlekedési szolgáltatók (Volánbusz, MÁV) rendszerei tekinthetők ilyennek, melyek online utazástervezésre, jegyvásárlásra (helyi és helyközi jegyek és bérletek egyaránt), élő járműkövetésre stb. alkalmasak. A MÁV Zrt. és a Volánbusz Zrt. összeolvadásával a helyi és helyközi jegyek értékesítésének fejlesztése folyamatban van: a MÁV ELVIRA alkalmazását bővítik a helyi és helyközi autóbuszokra szóló jegyek vásárlásának lehetőségével. Ezzel az integrációval jelentősen könnyebbé válik a közösségi közlekedést használók számára az utazástervezés.

A fentiekén túl a helyi közösségi közlekedésben kiépítés alatt áll egy menetrendtervező rendszer, applikációval, 10 db külső autóbuszmegálló, valamint fedélzeti kijelzővel és GPS-rendszerrel.

Egyéb digitális megoldások nincsenek jelen a városban, így pl. járműmegosztó vállalkozás sem működik.

I.16 Közművesítés

I.16.1 Víziközművek

I.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás

Salgótarjánban az ivóvízellátást 2011-ig a Salgótarján és Környéke Vízmű Kft. végezte, 2012-től az ÉRV ZRt Észak-nógrádi Szolgáltatási divíziója látja el. A város vízigényének kiszolgálásában a regionális rendszerek nyertek meghatározó szerepet, amelyek – jelenlegi kapacitásuk alapján – elegendő vizet szolgáltatnak, sőt kapacitás-többletük hosszabb ideig biztosítja a megfelelő szintű ellátást a városnak. A vízellátást jelentős részben az Észak-Nógrádi és a Közép-Nógrádi regionális rendszerek biztosítják.

A város közigazgatási területén több üzemelő, sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázis (Gedőczy-kút és Tatáraróki-források, István-tárói-forrás; Csathó-forrás; Magyarbányai-forrás; Budavölgyi-források) található. A helyi kutak, források ma a vízszükségletnek csak mintegy 12-15 %-át adják.

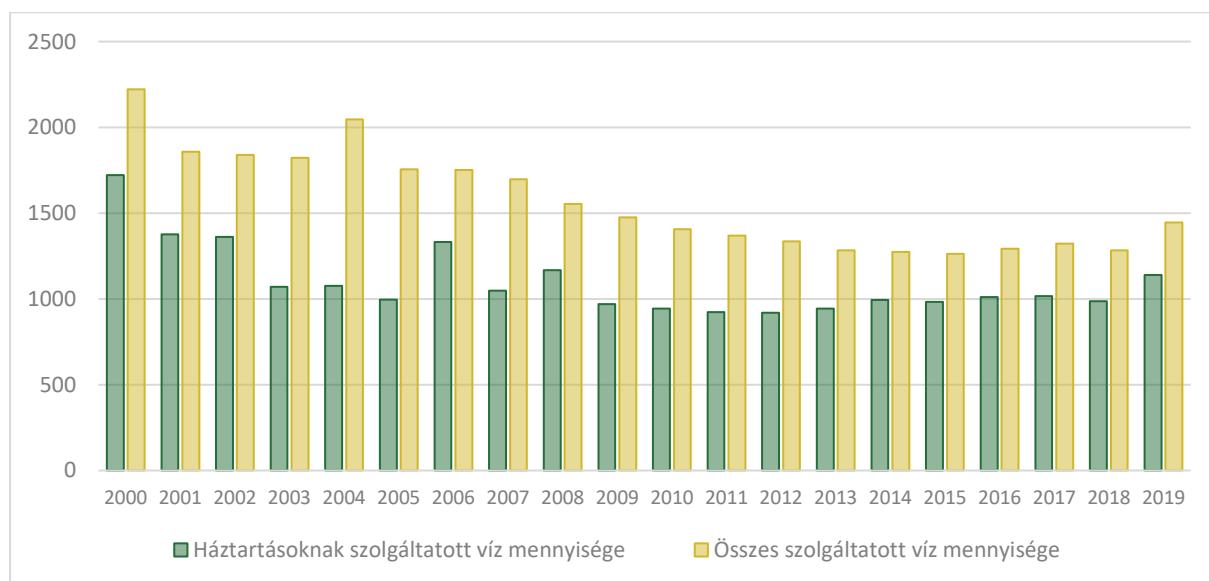
Az ivóvízvezeték-hálózat hossza 2011-ben 243 km volt, ami 2019-re 239,5 km-re csökkent. A nógrádi megyeszékhelyen az összes szolgáltatott víz mennyisége 2013 óta 12%-kal nőtt – bár 2018-ban visszaesett a 2017-es értékhez képest –, ezen belül a háztartásoknak szolgáltatott ivóvíz 20%-kal emelkedett. A lakossági fogyasztás jelenleg 67 %-ot tesz ki, az ipari fogyasztás 33 %.

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 2013-hoz képest nőtt, de a 2016-os csúcshoz (16 493 bekapcsolt lakás, a lakásállomány 91,5 %-a) képest csökkent, jelenleg 89,6 %. A statisztikai adatokból leolvasható, hogy az új lakások bekapcsolódtak a hálózatba, sőt, nem új építésű lakásokat is csatlakoztatnak időközben. Az egy lakosra jutó ivóvízfogyasztás 37 m³.

A szolgáltatott víz mennyisége az elmúlt években csökkenő tendenciát mutatott, amely elsősorban az ipari és intézményi felhasználók csökkenő vízfogyasztására vezethető vissza.

A tűzoltáshoz szükséges vízmennyiség az ivóvízhálózatról vételezhető; az ehhez szükséges nyomást a rendszer biztosítja. A település utcáin 200 méterenként lettek tűzcsapok kiépítve.

I.16-1. ábra: A szolgáltatott víz mennyisége Salgótarjánban, 1000 m³

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

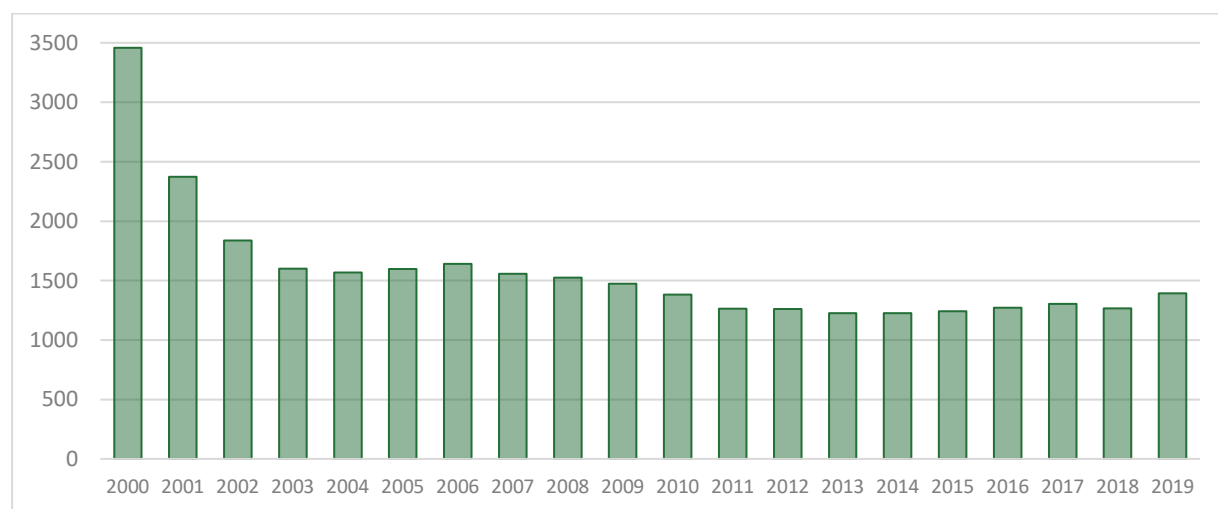
I.16.1.2 Szennyvízelvezetés, csapadékvíz-elvezetés, felszíni vízrendezés

A város szennyvízcsatornával való ellátottsága csaknem teljeskörű. A lakások 86%-a csatlakozott a hálózathoz, a hálózat teljes hossza 202 km. 2021-ben fejeződött be a KEHOP-2.2.2-15-2016-00081 azonosítószámú „Észak-Magyarországi szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés” elevezésű projekt, amelynek keretében Salgótarján város még csatornázatlan utcáin és még csatornázatlan településrészein valamennyi ivóvíz bekötéssel rendelkező, gazdaságosan ellátható ingatlan szennyvízcsatorna hálózattal történő ellátása, az ellátásbeli különbségek kiegyenlítése valósult meg, azaz:

- kiépült Salgótarján-Salgóbánya településrész még csatornázatlan belterületén a szennyvízcsatorna hálózat;
- megvalósult Rónafalu, Rónabánya és Salgótarján-Kotyháza településrészek csatornázása, valamint a keletkezett kommunális szennyvizek bevezetése az üzemelő salgótarjáni szennyvízhálózatba;
- megvalósult Salgótarján, Mikóvölgyi út és Újaknai út szennyvízcsatornázása, csatlakozása a meglévő szennyvízhálózatba.

A városban keletkező szennyvízmennyiség –csúcsterheléskor – mintegy 7500-8000 m³/nap; az átlagos napi mennyiség 3500 m³/nap. A közcsatornában elvezetett szennyvíz mennyisége az elmúlt években 1,3 millió m³ körül alakult.

I.16-2. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett összes szennyvíz mennyisége Salgótarjánban, ezer m³

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A város szennyvíztisztító telepe a Sugár úton működik szimultán iszapstabilizálási technológiával. A telep hidraulikai kapacitása 15.000 m³/nap, LE-ben kifejezett kapacitása 75.000, tisztítási hatásfoka III. A tisztított szennyvizek befogadója a Tarján patak.

Salgótarján csapadékvizeit nyílt és zárt vízelvezető rendszerek vezetik el. A város alatt mintegy 70 km hosszúságú zárt csapadékcatorna hálózat húzódik, anyaga zömében betoncső. Az utak mentén lévő vízelvezető árkok hossza: 99 km, ennek kétharmada burkolattal ellátott. A városon át összesen 32 km hosszban vezetnek át patakmedrek, melyek befogadói a csapadékvizeknek. A patakmedrek nagy része burkolt, de egy része már feliszapolódott, veszélyeztetve a csapadékcatornák összegyűjtött vizeinek elvezetését.

A csapadékvíz-elvezetési problémák több településrészén kiemelt fontosságúak. Az elvezetőhálózat hiányosságai, kapacitás hiánya, a meglévő hálózat leromlott állapota, valamint az a tény, hogy a magánterületek egy részéről a csapadékvíz a közterületre vezetik, összekapcsolódva a klímaváltozás következtében fellépő egyre gyakoribb szélsőséges csapadékeseményekkel, egyre gyakoribb csapadékvíz elöntéshez vezetnek. Sajnálatos módon olyan mélyebben fekvő településrészek is beépültek, ahol a csapadékvíz elvezetés gravitációsan nem megoldott. Az egyre gyakoribb elöntési esemény elkerülésére több ponton fejlesztettek a rendszeren, azonban ez nem minden esetben volt eredményes, hiszen, ha a hálózat kapcsolódó elemeinek nem megfelelő a kapacitása, akkor a probléma csak áthelyeződik, de nem szűnik meg. Ezért mindenképpen indokolt a csapadékvíz elvezető rendszer továbbfejlesztése olyan tervet készíteni, amely a teljes településre vonatkozik, és ennek megfelelően ütemezett megvalósításával megoldani a problémát.

További többlet terhelést okoz, hogy a környező településekről a domboldalakon összegyülekező csapadékvíz egy része szintén a belterületekre jut.

A csapadékvíz elvezetéshez kapcsolódó probléma, hogy a magánterületen összegyűlő csapadékvíz nem csak a közterületre, hanem egyes esetekben a szennyvízhálózatba vezetik, ahol kiöntéseket, így járványveszélyt is okoz. A magánterületeken keletkező csapadékvizek tárolását, hasznosítást, szikkasztását mindenképpen a keletkezés helyén kell megoldani, mivel az adottságok következtében nem alakítható ki olyan rendszer a területe, amely a teljes belterületre hulló összes csapadék összegyűjtését, valamint elvezetését is képes megoldani. Ugyanakkor az összegyűjtött és tárolt csapadékvíz hasznosítható kert öntözésére, esetleg más olyan tevékenységekhez, amelyek nem igényelnek ivóvizet.

A csapadékvíz elvezetést jelentősen befolyásolja a befogadók rendelkezésre állása. A terület vízhálózata sűrű, ugyanakkor a vízfolyások kis kapacitásúak, a környező területek lejtősek, ennek megfelelően csapadék idején a patakok is megduzzadnak, ami nehezíti a csapadékvíz elvezetését. Tehát a csapadékvíz elvezetés feltétele a befogadók rendezése, a villámárvizek megelőzése.

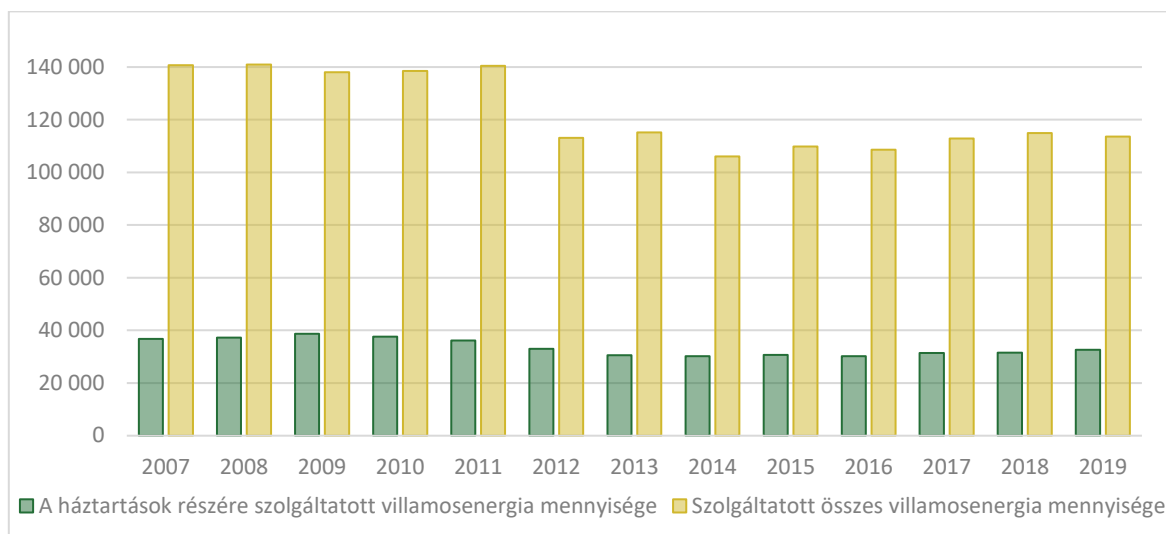
I.16.2 Energiaközművek

I.16.2.1 Villamosenergia-ellátás

A város villamos energia ellátása biztosított. Salgótarján város meglévő villamos rendszere a Rákóczi úton lévő 120/20 kV-os alállomásból táplált. Itt 2 db 120/20 kV-os 40 MVA transzformátor, valamint 2 db 20/10 kV-os 10 MVA transzformátor biztosítja középvezetékű hálózat ellátását. A város tartalék ellátását a nagybányai alállomásból érkező 20 kV-os légvezeték biztosítja.

A városközponti energiaellátás döntően földkábeles, 10 kV-os primer-kábelekre fűzött 10/0,4 kV-os épített házas transzformátor állomásokból ellátott. A peremrészeket általában 20 kV-os légvezetésekre szerelt 20/0,4 kV-os oszlop transzformátor állomások látják el.

I.16-3. ábra: Szolgáltatott villamosenergia mennyisége Salgótarjában 2007-2019 között, ezer MWh

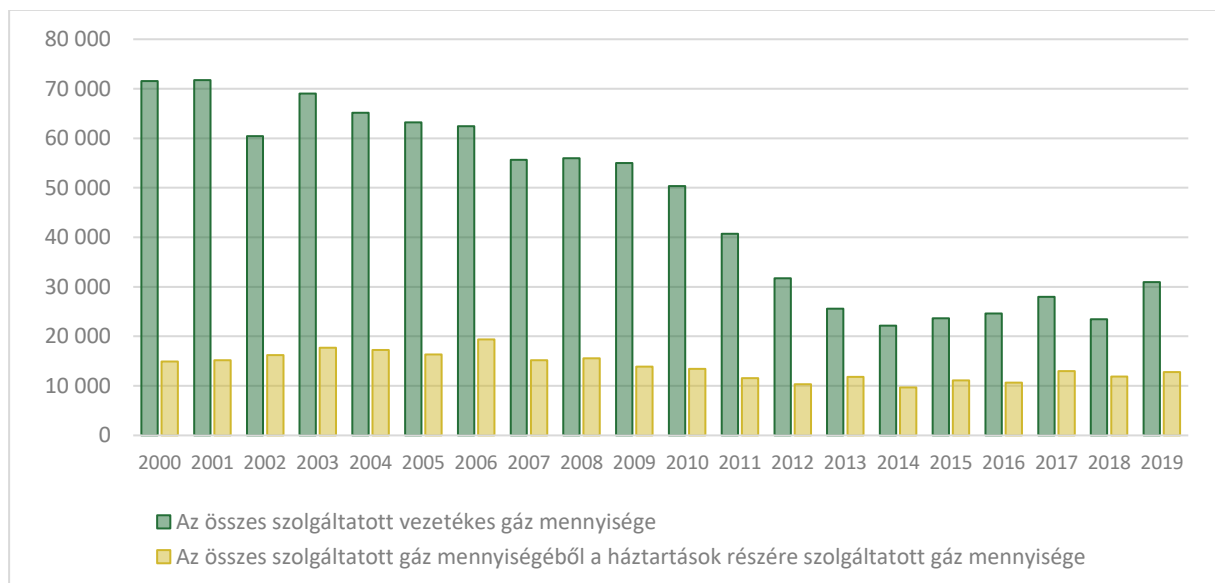
Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A kizárólag közvilágítási célú vezetékhálózat hossza 68,5 km, ami 2001-hez képest 0,6%-kal csökkent. 2011-ben 25 775 villamosenergia-fogyasztót tartottak nyilván, nyolctizedét háztartási fogyasztóként regisztrálták, akik a szolgáltatott villamosenergia több mint negyedét használták fel. Salgótarjában egy háztartásra 1759 kWh villamosenergia-fogyasztás jutott.

I.16.2.2 Földgázellátás

A gázcsőhálózat Salgótarjában és a térség többi településén kiépült. A gázcsőhálózat hossza 186 km. Az összes és a lakossági gázfogyasztók száma csekély mértékben bővült az elmúlt 11 évben. A háztartási fogyasztók 98%-a fűtésre is használta a gázt, ez a hányad 2001 óta alig változott. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége, az áremelkedés, illetve időjárási viszonyok stb. következtében 57%-ára esett vissza, a lakossági fogyasztás 24%-kal csökkent.

I.16-4. ábra: Szolgáltatott földgáz mennyisége Salgótarjában 2000-2019 között, ezer m³

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A város gázfogadó állomása a Sugár út és vasút között helyezkedik el. A várost alapvetően 2 nagy közép nyomású gázelosztó vezeték látja el. A nagynyomású betáp gerincekre telepített 19 db, a TIGÁZ DSO tulajdonában lévő nyomáscsökkentő alakítja közép-, majd kisnyomásúvá az energiahordozót. A fogyasztók ellátása a legnagyobb hosszúsággal rendelkező és legsűrűbb kisnyomású hálózaton történik.

I.16.2.3 Távhőellátás

A távhőszolgáltatást a Salgó Vagyon Kft. biztosítja. Három távhőközvetítő és további három kazánház hőközpont köré csoportosulnak a távhő szolgáltatásba bevont lakóterületek, épületek, intézmények. A városközpontban alapvetően a távhőellátás jellemző. A távhővel ellátott lakóépületek és intézmények /117 db/ lekötött csúcs hőigénye 47 MW. A volt hőátalakító központ helyén 34 MW teljesítményű kazánház került kialakításra melyről zömében a városközpont ellátott. A Beszterce lakótelepen a lakások jelentős részét az itt lévő kazántelep távhő szolgáltatással látja el. Az Ady E. Bem úti kazánház néhány közeli intézmény hőenergia ellátását biztosítja.

A bekapcsolt lakások száma 4278 3971, ami a lakásállomány ~ 24% 22%-a volt. A bekapcsolt lakások szinte mindegyike a használati melegvizet is e szolgáltatás keretében vette igénybe. A város egyéb gáz- és távhőellátása be nem kapcsolt lakó és középületeiben a vegyes tüzelés a meghatározó. .

I.16.2.4 Egyéb energiaellátás

A nem vezetékes energiahordozók használata bár a vezetékes földgáz megjelenésével, terjedésével párhuzamosan szorul ki a település energiaellátásából, még ma is, és várhatóan a jövőben is, jelentős szerepet tölt be a település energiaellátásában. A vezetékes gázzal el nem látott lakóterületeken – illetve anyagi megfontolásból az ellátott területeken is – a nem vezetékes energiahordozók közül a szén, fa, olaj, tartályos PB (primagáz) használata termikus célra egyaránt jellemző.

I.16.2.5 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

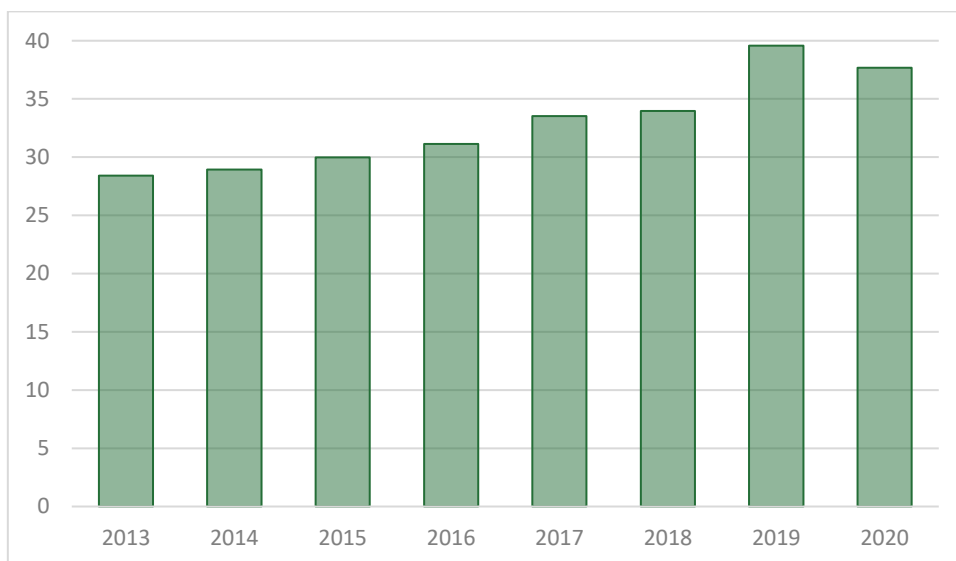
Az elmúlt évtizedben jelentős térnyerés figyelhető meg a napenergia hasznosítása terén. Az ezt szolgáló technológiák árának drasztikus csökkenése és az erre irányuló állami támogatások megjelenése egye szélesebb körben tette lehetővé a napenergia hő- és villamosenergia-termelési célú felhasználását. E világméretű tendencia Salgótarjánban is érvényesül: **egyre több épület esetében szerelnek fel a tulajdonosok napkollektorokat és – nagyobb arányban – napelemeket.** A nem épülethez kötött, hálózatra termelő megújuló alapú villamosenergia-termelés szintén jelen van Salgótarján városában, a közintézmények energetikai korszerűsítésekor napelemek felszerelésére is sor került. A megyében Húgyagon és Szügyben adtak át több napelemparkot, Salgótarjánban pedig az egykori Acélgyár területén létesíthető napelempark előkészítése van folyamatban, de a tervek között szerepel az ipari park területén kialakítandó napelempark is.

I.16.3 Elektronikus hírközlés

Salgótarján területén a vezetékes közcélú távközlési ellátás a Magyar Telekom Nyrt. hálózatán keresztül történik. A város távközlési hálózata a Magyar Telekom által telepített helyközi és helyi központon keresztül kapcsolódik a nemzetközi és országos távhívó hálózathoz. A primer központtal optikai kábelhálózat van kiépítve.

A helyi távbeszélő hálózat a lakótelepi részekben földalatti alépítményben elhelyezett optikai és rézvezetőjű kábelek, a családi házas területen részben földbefektetett védőcső hálózatban elhelyezett rézvezetőjű kábel, részben a meglévő elektromos oszlopokon elhelyezett – közös oszlopsoros – légkábel hálózat. A meglévő, kiépített távközlési hálózat 100% –s lefedettséget biztosít.

I.16-5. ábra: Száz lakosra jutó internetelőfizetések számának alakulása 2013-2020 között, db

Forrás: KSH

A városban és térségében a mobiltelefon szolgáltatás adótorony hálózata kiépült, a terület a szolgáltatók által lefedett. Az Antenna Hungária Zrt a város közigazgatási területén 1 db saját fenntartású távközlési építményt üzemeltet. A 63 m magas, 1965-ben épült adótorony, melyen FM Rádió és DVB-T TV adó üzemel a város külterületén, a 0530 hrsz területen található. A vállalat mikrohullámú berendezések segítségével üzemelteti a korlátozott sávszélességű üzleti célú távközlési szolgáltatását.

I.16.4 Digitális megoldások

A város hosszútávú céljai között szerepelnek a közművekre is kiterjedő digitális megoldások alkalmazása. Az elmúlt években az önkormányzat előkészítette az öfenntartó város alapjait megteremtő, Salgótarján energiaellátását szolgáló, megújuló energiatermelési és szolgáltatási rendszert is, amelynek fontos alapja az állami tulajdonú, újrahasznosítható hulladék. A cél egy salgótarjáni smart grid mintaprojekt elérése, amelynek keretében Salgótarjánt öfenntartó várossá kívánják fejleszteni, ennek érdekében olyan "lokális energiaképző mikroközpontokat" létrehozni, amelyek nem csak áram előállításra, hanem tárolásra is alkalmasak.

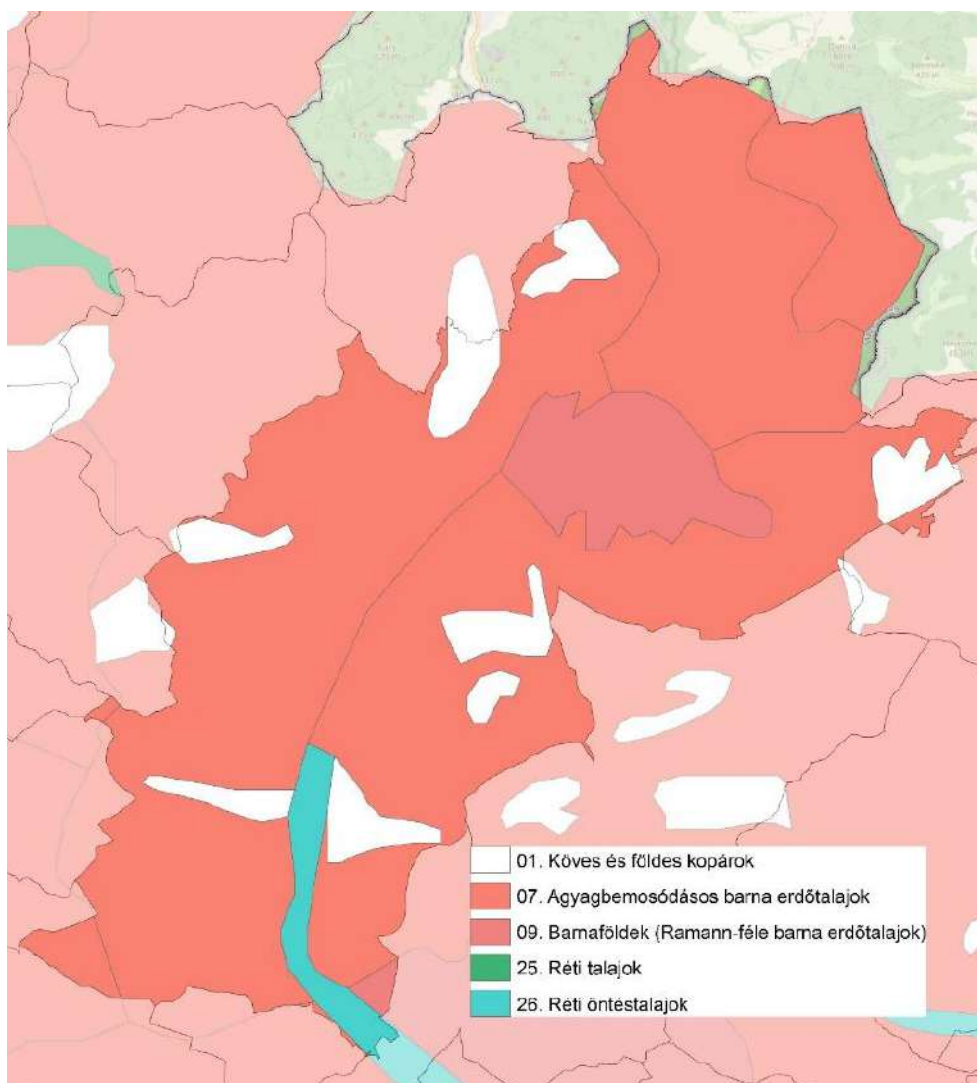
A lakossági kérdőíves felmérés alapján a **közműszolgáltatók közül az áramszolgáltatóval történő kapcsolattartásban már elsődleges, a víz és csatornaszolgáltatás esetében pedig jelentős szerepe van az online, illetve az emailen keresztül történő ügyintézésnek.** A közhivataloknál szintén kiemelt szerepe van az elektronikus ügyintézési formának, ugyanakkor ott még **hasonló jelentőségű a személyes ügyintézés is.**

I.17 Környezetvédelem (és településüzemeltetés)

I.17.1 Talaj

Salgótarjánban a talajviszonyokat elsősorban a lejtősebb domborzat és az erdőborítás alakították ki. Ennek megfelelően jelentős területen találhatóak erdőtalajok, ugyanakkor az erózióknak kitett meredekebb domboldalakon kopárok, míg a kevésbé meredek patakmedrekben réti talajok alakultak ki.

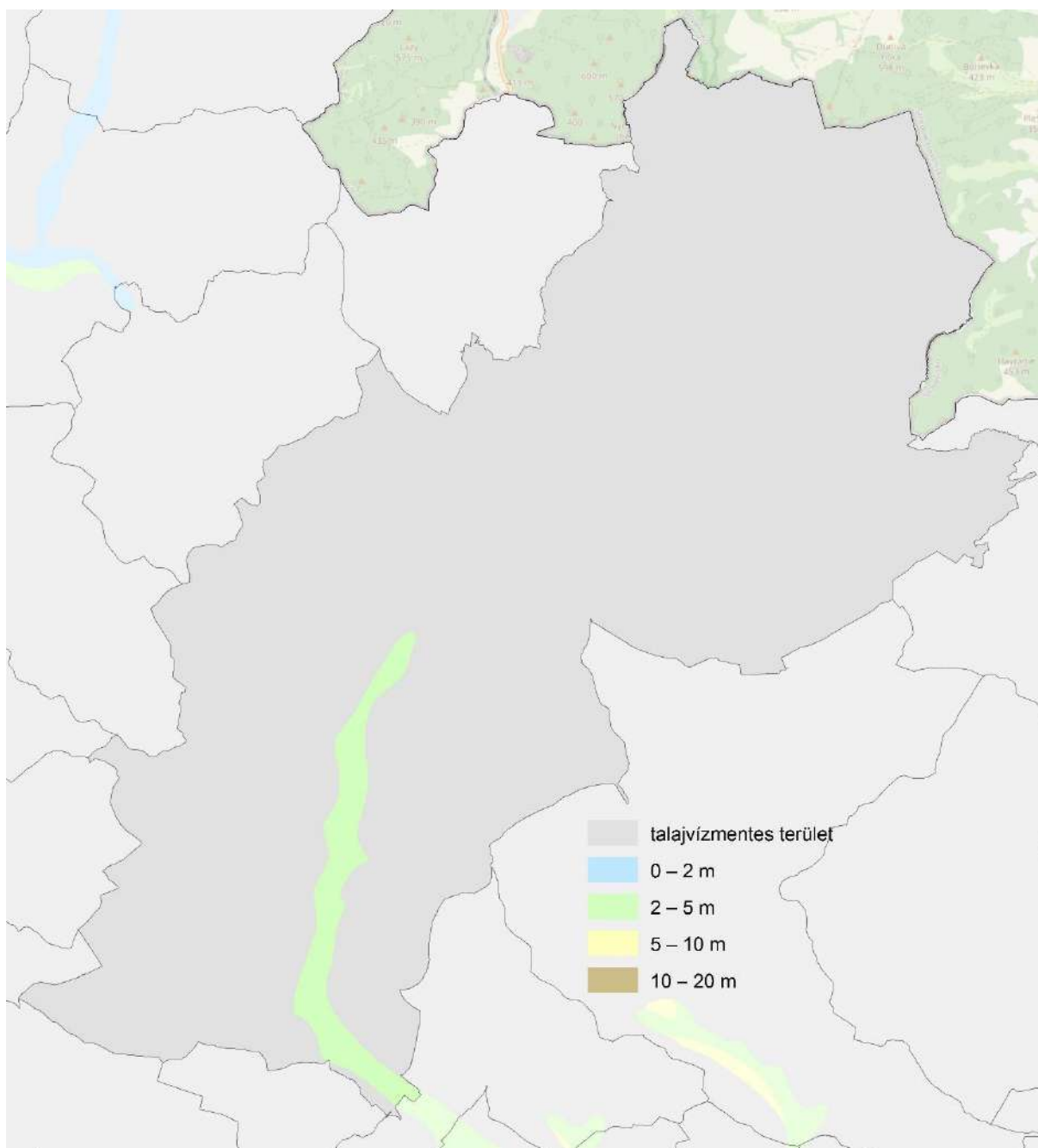
I.17-1. ábra: Salgótarján talajtípusai

Forrás: MTA-TAKI Agrotopo adatbázis

Salgótarján területén a MBFSZ adatbázisában elérhető talajvíz térkép szerint **csak viszonylag kis területen, a Tarján patak völgyének alsó szakaszán van talajvíz, ott viszont viszonylag közel a felszínhez, 2-5 méter mélységben.**

I.17-2. ábra: Talajvíz és annak szintje Salgótarján területén

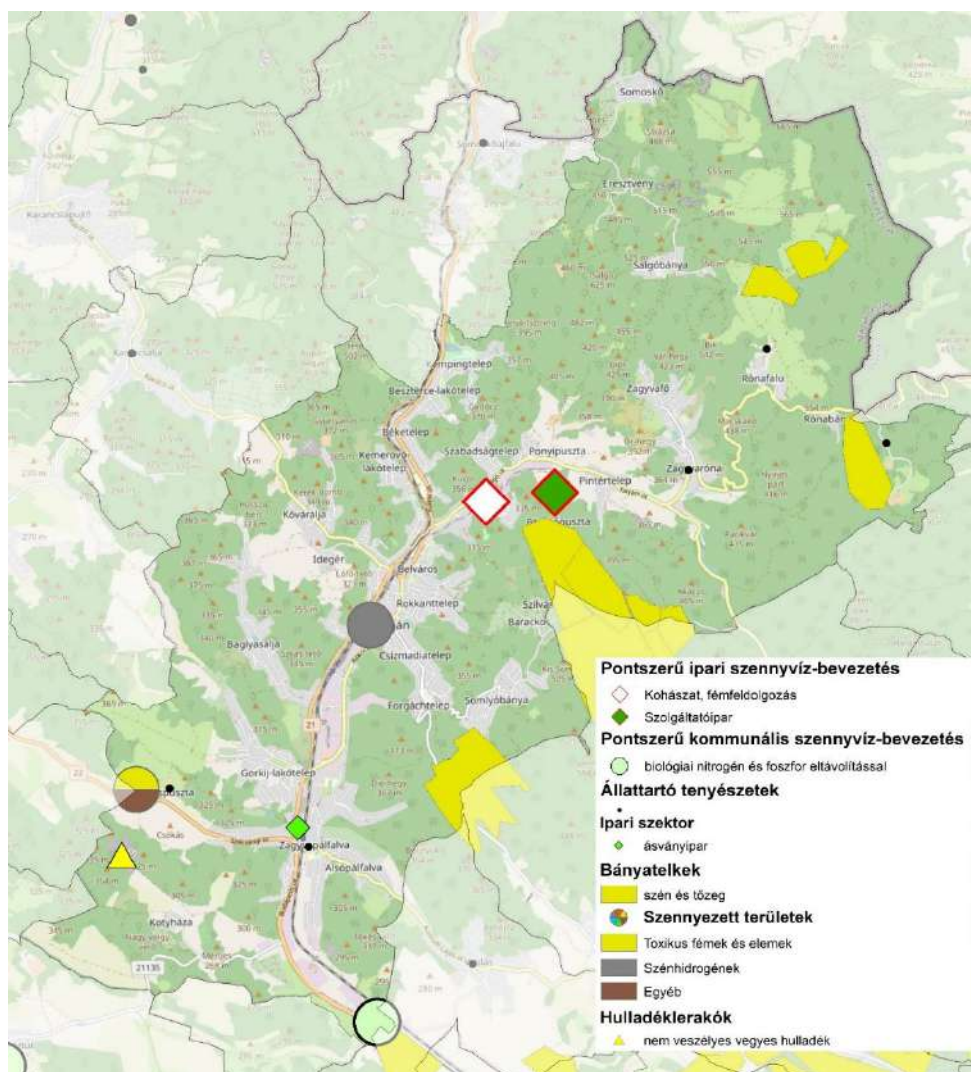

Forrás: MBFSZ

A 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet alapján a 43/2007. (VI. 1.) FVM rendelet több mint 400 MEPAR fizikai blokkot sorol a nitrátérzékeny kategóriába. Sajnálatos módon a rendelet csak a blokkazonosítókat közli, azonban ezek azonosítására nem áll rendelkezésre nyilvános eszköz, így a területek térképi lehatárolása, megjelenítése nem lehetséges.

Az Országos Vízyűjtő-Gazdálkodási Terv (2021) **számos potenciális szennyezőforrást** azonosít a területen, így hulladéklerakó, két szennyezett terület, több bányatelek, üveggyapotgyár, állattartó telepek, ipari és kommunális szennyvíz bevezetések azonosíthatóak az adatbázisban.

I.17-3. ábra: Potenciális szennyezőforrások Salgótarján területén

Forrás: Országos Vízügytőlgazdálkodási Terv

I.17.2 Felszíni vizek

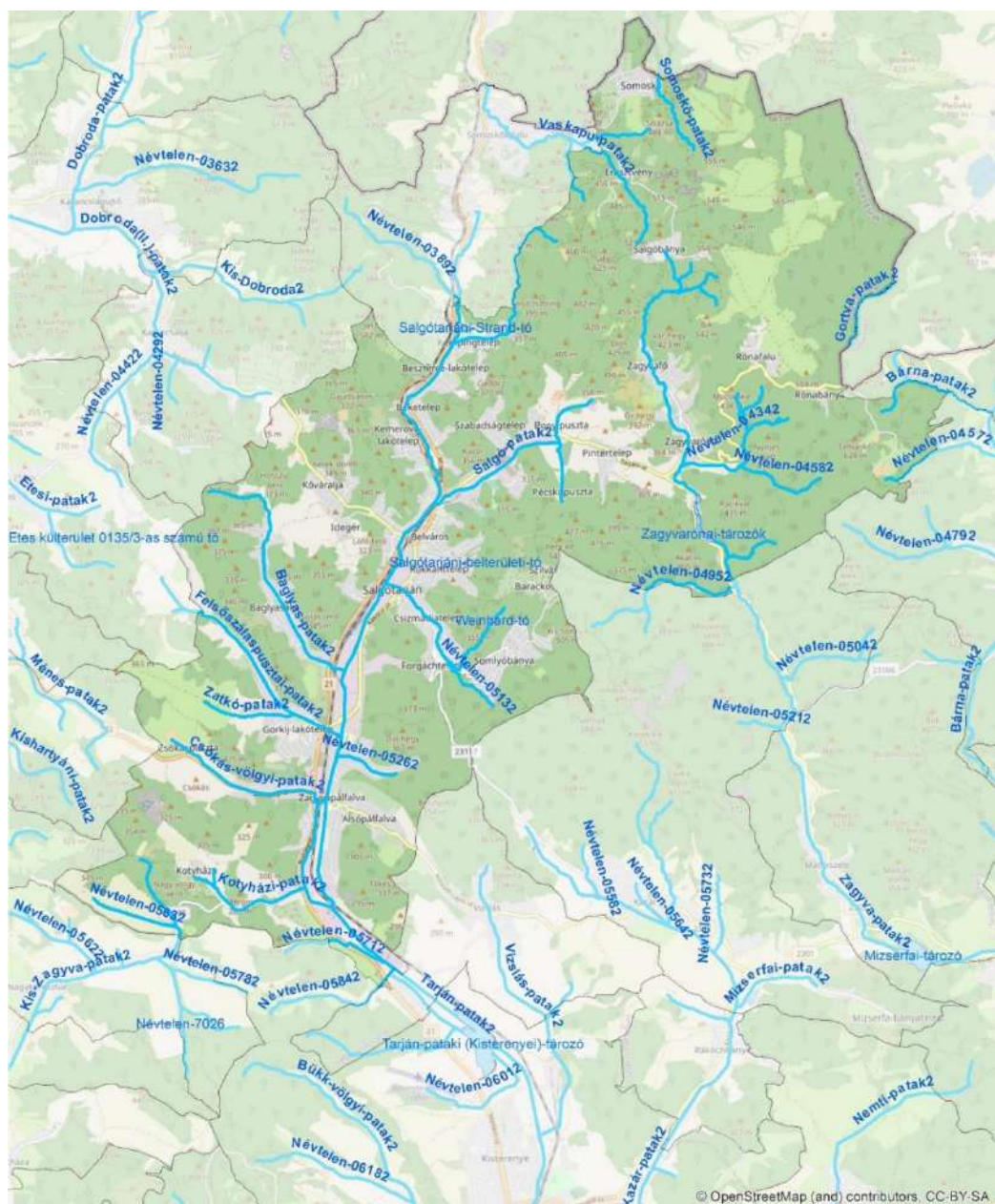
A város **vízrajzi rendszere igen gazdag**. A város közigazgatási területén több vízfolyás ered, és több vízgyűjtő terület különíthető el. A vízgyűjtők befogadói a Tarján-patak, a Zagyva-patak, a Vaskapu-patak, illetve ezek mellékvölgyi vízfolyásai, 32,5 km belterületi hosszban. A patakmedrek 20,4 km-es szakasza mederburkolattal ellátott.

A város területét a **három fő vízfolyás** közül, a Vaskapu-patak északi irányba (Szlovákia felé), a Tarján- és Zagyva-patak déli irányba hagyja el Salgótarján. A Karancs-Medves hegység vízrajzi jelentősége nagy, mivel a Duna-Tisza közötti vízvásztó a Cserhát felől itt halad át. Elkülönbíti a Karancsnál nyugat felé, az Ipolyba futó patakokat a délre és a keletre, a Tisza mellékfolyói felé igyekvő vízfolyásoktól.

A Medves hegy déli lábánál eredő Zagyva 179 km után éri el a Tiszát. A Salgó-hegy vizeit összegyűjtve fut a Vízváasztó felé, ahol az 1923-ban létesített és 1928-ban felújított gát révén a kis patak tóvá szélesedik.

A Karancs-hegység felől déli irányba folyó Tarján-patak veszi fel északkelet felől a Salgó-patakot, majd tovább haladva a Baglyas-patakot, majd a Felsőszálaspusztai-patakot. A Tarján-patak további két jobbparti mellékvize a Csókásvölgyi-, és a Kotyházi-patak.

I.17-4. ábra: Felszíni vizek

Forrás: Országos Vízügyi Igazgatóság

Az Országos Vízügyi Igazgatóság ezek közül két víztestet vesz figyelembe, a Tarján-patakot, mint erősen módosított víztestet és a „Zagyva-patak felső és Bárna-patak”-ot, mint természetes víztestet. Integrált minősítése mindkettőnek gyenge, ami az öt fokú skálán a második legrosszabb kategória.

A vízgyűjtő gazdálkodási terv a következő intézkedéseket tartalmazza az egyes víztestekre:

Tarján-patak:

- HA2: Vízfolyások mellett vízvédelmi puffersáv kialakítása és fenntartása,
- HM1: Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon,
- DU4: Völgyzárógátas tározók hasznosításának, üzemeltetésének módosítása az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével,
- SZ1: Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint,

- SZ2: Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Programban előírtakon felül
- TA1: Erózió-érzékeny területre vonatkozó művelési mód és művelési ág váltás
- FI3: Völgyzárógátas tározókra vonatkozó jó halgazdálkodási és horgászati gyakorlat megvalósítása

Zagyva-patak felső és Bárna-patak

- HA2: Vízfolyások mellett vízvédelmi pufferek kialakítása és fenntartása
- HM1: Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon
- TA1: Erózió-érzékeny területre vonatkozó művelési mód és művelési ág váltás
- FI3: Völgyzárógátas tározókra vonatkozó jó halgazdálkodási és horgászati gyakorlat megvalósítása

A folyóvizeken kívül 4 állóvizet is azonosít az Országos Vízügyi Igazgatóság adatbázisa.

- A Salgótarjáni-Strand-tó, mesterséges tó, a Tarján patak vize táplálja, fürdésre jelenleg nem alkalmas.
- A Zagyvarónai-tározók: ezek is mesterséges hűtővíz tározó tavak, amelyek horgásztóként is üzemelnek. A Zagyva patak táplálja őket.
- A Salgótarjáni-belterületi-tó, és a Weinhard-tó, mindkettő mesterséges halastó volt, az elmúlt években mindkettőt felszámolták.

I.17.3 Felszín alatti vizek

Az Országos Vízügyi Igazgatóság Terv (2021) **három felszín alatti víztestet** azonosít a területen. A legfelső sekély hegyvidéki víztest „sh 2.1 Cserhát, Karancs, Medves - Zagyva-vízgyűjtő” elsősorban a völgyi területek alatt jelenik meg.

Ezt követi a h.2.1 jelű „Cserhát, Karancs, Medves - Zagyva-vízgyűjtő” hegyvidéki víztest, majd pedig a PT 2.5 „Északi-középhegység medencéi” porózus és hasadékos termál víztest.

A h.2.1 jelű víztest mennyiségi és minőségi állapota a VGT szerint „jó”; a pt.2.5 víztest mennyiségi állapota „jó”, de gyenge kockázatúra módosult, míg, az sh.2.1. víztest minőségi állapota „gyenge”. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a víztestekre meghatározott környezeti célkitűzés a jó állapot elérése és fenntartása.

Salgótarján „a felszín alatti vizek védelméről” alkotott 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, valamint „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról” szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerinti **érzékeny vízminőség-védelmi besorolású település**. A település területét több, az ÉRV Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt. által üzemeltetett ivóvízbázis érinti:

- Salgótarján, Gedőcz-pusztai csőkút és Tatáraróki források vízbázis
- Salgótarján – Zagyvaróna, Csathó-forrás vízbázis
- Salgótarjáni Vízmű, Rónabánya, Budavölgyi forrásfoglalások,
- Salgótarjáni Vízmű, Salgóbánya, István-tárai forrás
- Salgótarjáni Vízmű, Somoskő, Magyarbányai-forrás.

A VGT⁵ 4 vízbázis esetében jelentős veszélyeztetettséget jelez. Az értékelés alapja, mind a négy esetben, a vízbázisok jelentős mennyiségi veszélyeztetettsége az éghajlatváltozás által. Ugyanakkor a legnagyobb kapacitású vízbázis esetében a VGT3 nem jelez veszélyt.

⁵ Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről" szóló 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozat

I.17.4 Levegőtisztaság

Salgótarján területén egy automata levegőminőségi mérőpont üzemel a Vasvári Pál úton, amely a NO, NO₂, NO_x, SO₂, CO, O₃, PM₁₀ komponenseket méri. Ezen kívül manuális mérőpont is üzemel, ahol 2007-ig NO₂, SO₂, valamint ülepedő por méréseket is végeztek, 2008 óta viszont csak NO₂ mérések folynak.

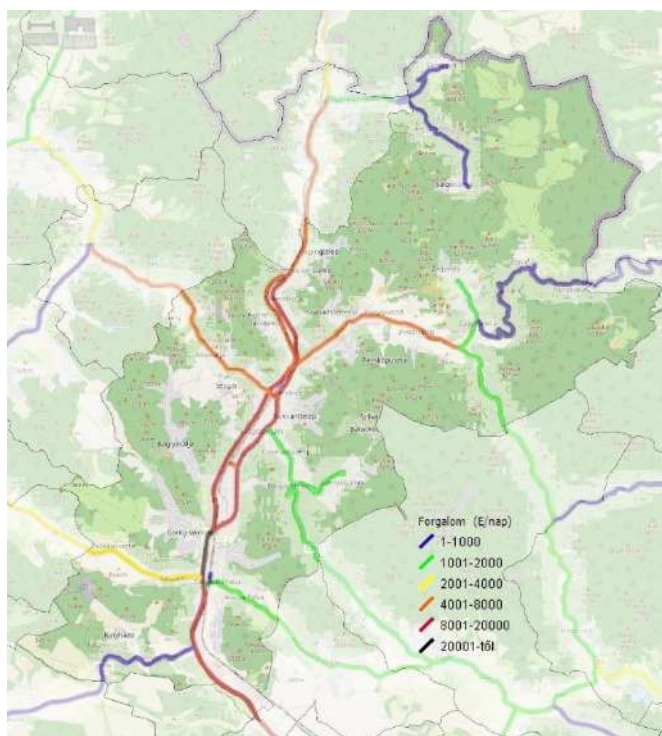
Salgótarján levegőminőségéről legfrissebb adatokat a „2020. évi összesítő értékelés hazánk levegőminőségéről az automata mérőhálózat adatai alapján”, (MFO LRK Adatközpont, 2021.) dokumentumban találhatjuk. E szerint Salgótarján légszennyezettségi indexe „jó”. A minősítés alapja, hogy NO₂ és PM₁₀ esetében a légszennyezettségi index jó értéket mutat, SO₂, NO_x, O₃, valamint CO esetében a légszennyezettségi index kiváló. A mérések határértéktúllépést két komponens esetében regisztráltak, O₃ esetében 19 alkalommal (a mérések 6%-a) PM₁₀ esetében 6 alkalommal (a mérések 1,7%-a). Az adat értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a mérési pont a Vasvári Pál úton, a legnagyobb forgalommal terhelt 21-es úttól 450 m távolságra található.

Főbb kibocsátásokhoz sorolható a **közlekedés**, amely jelentős átmenő forgalom mellett ingázó forgalomból, valamint kisebb léptékű helyi forgalomból tevődik össze. Ez a terhelés a városközponti folyosót érinti leginkább. Szintén jelentős kibocsátó a hideg időszakokban a **kommunális fűtés**, ahol az elsődleges gáztüzelés mellett vegyes tüzelés is számottevő: gyakran hulladékot vagy nem megfelelő szárazsági állapotú tüzelőt alkalmaznak, jelentős levegőterhelést okozva ezzel. Szintén jelentősebb levegőterhelést okoznak az **avarégetések**. Az utak jellemzően burkoltak, a kisebb terheléssel jellemezhető burkolatlan utak lokális porterhelést okoznak. A kibocsátók közül az OKIR adatbázisban a legutolsó 2019-es évre vonatkozóan 38 szervezet szerepel, köztük üveggyárak, távfűtő erőművek, aszfaltkeverőtelep, autószerzők, áruház, és egyéb gyártóüzemek emelhetők ki.

I.17.5 Zaj- és rezgésterhelés

Salgótarján zaj- és rezgésterhelésében a **legfontosabb komponens a közlekedés**, azon belül is elsősorban a közúti, majd a vasúti forgalom. Minkét esetben a város észak-déli tengelyén zajlik a legjelentősebb forgalom. A forgalom jelentős része átmenő forgalom, de a forgalomszámlálási adatokból is kitűnik, hogy a helyi és az ingázó forgalom is jelentős hányadát teszi ki a közúti forgalomnak. A városról zaj térkép nem áll rendelkezésre, ugyanakkor a KIRA adatbázisban rendelkezésre álló forgalmi adatok fontos információkat szolgáltatnak a zajszennyezés területi megjelenéséről. Azt azonban jelentősen módosítják a helyi domborzati viszonyok, és pontszerű kibocsátók, mint egyes ipari üzemek.

I.17-5. ábra: Salgótarján úthálózatának forgalmi adatai

Forrás: KIRA, Közlekedési Információs Rendszer és Adatbázis

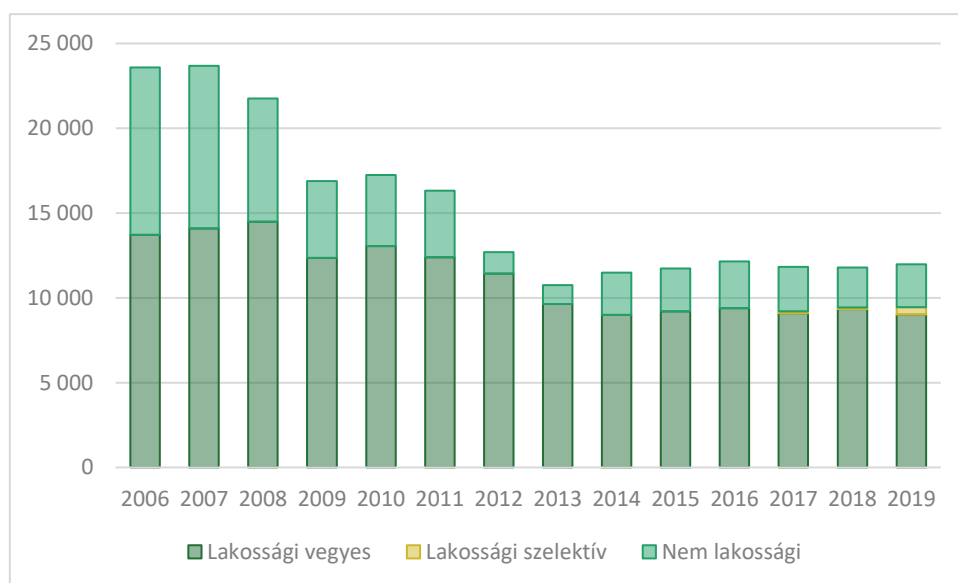
I.17.6 Hulladékkezelés

A településen a hulladékgazdálkodási feladatokat a VGÜ Nonprofit Kft. látja el. A szerződött háztartásoktól **házhoz menő kommunális hulladékszállítás** keretében veszi át a kommunális hulladékot. Ezen kívül **54 szelektív hulladékgyűjtő pont** üzemel a városban, ahol papír, műanyag és egyes helyeken üveg frakciót gyűjtenek. **Zöld hulladék elszállítás** is végeznek, gyűjtőzsákos rendszerben. **Hulladékudvar nincs a városban.** A kommunális hulladékot a város területén működő korszerű hulladéklerakón helyezik el.

Lomtalanítást évi egy alkalommal végez a közszolgáltató, társasházak esetében a közös képviselő útján lehet megrendelni a lomtalanítást.

A településről elszállított hulladék mennyisége 2013-ig csökkent, azóta stagnál. 2019-ben 12 000 tonna volt, ebből a lakossági hulladék 9400 tonnát tett ki. 2017 óta gyűjtik szelektíven a lakossági hulladékot, ami 2019-re a teljes lakossági hulladék 4,5%-át tette ki. Ez jelentősen elmarad az országos átlagtól, amit részben magyaráz a rendszer késői bevezetése, valamint a házhoz menő gyűjtés helyett alkalmazott szigetes gyűjtés.

I.17-6. ábra: Elszállított települési hulladék mennyisége, tonna

Forrás: KSH

I.17.7 Vizuális környezetterhelés

Vizuális környezetterhelésről olyan esetben beszélhetünk, amikor bizonyos épített vagy emberi beavatkozás hatására létrejött tájelemek látványa zavarólag hat a közvetlen vagy tágabb környezetükre. Salgótarján esetében több ilyen hatással találkozhatunk, amik részben a város történetére vezethetőek vissza. A város több intenzív fejlődési és hanyatlási perióduson ment át. A fejlődési periódusokban viszonylag rövid idő alatt jelentős mennyiségű épületet építettek, változó minőségben. Ezek az épületek a hanyatlási időszakokban kikerültek a használatból, állaguk leromlott. Ma a városban leginkább azok az épületek, lakótelepek, üzemépületek, közösségi épületek dominálnak, amelyek az utolsó, 1980-as évekig tartó fejlődési periódusban épültek. Ezek egy része mára funkcióját veszítette, vagy állapota a karbantartások elmaradások miatt leromlott. Emiatt ma a városban sokhelyütt vizuális környezetterhelés jellemző, jelentős belvárosi területekre is kiterjedően (pl. épületek környezetbe illesztése, rendezetlen megjelenése pl. homlokzat színe és anyaga, állapota, díszítőelemek, cégerek, cégtáblák, reklámtáblák, reklámhordozók, információs berendezések,

utcabútorok esetében). Ugyanígy több területre kiterjedően probléma a lakó- és gazdasági területek rendezetlen állapota, mely konfliktust is generál például a turisztikailag attraktív területek térségében.

A 2017-ben elfogadott településképi rendelet ezeket szabályozza, azonban az abban foglaltak érvényesítése nehézkes.

I.17.8 Árvízvédelem

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletében nem szerepel Salgótarján. Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Terve ugyanakkor azonosít **árvízveszélyes területeket** a településen belül. Ezzel összhangban a NATÉR (Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer) **Villámárvíz veszélyeztetettségi** adatbázisa is több kiöntési pontot azonosít, részben a településen, részben pedig olyan helyszíneken, ahonnan az elöntés a települést is elérheti, akár lakott területeket is veszélyeztetve. Ettől eltérő helyszíneken a város vízkárelhárítási terve is azonosít 9 helyszínt, ahol, villámárvíz, vagy csapadékvíz elöntés, vagy ezekhez kapcsolódóan támfalomlás alakulhat ki.

I.17-7. ábra: Árvízveszély Salgótarjánban, és környezetében.

Forrás: NATÉR adatbázis, Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Terve, Salgótarján Megyei Jogú Város helyi vízkárelhárítási terve

I.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A fentiek alapján a következő környezetvédelmi konfliktusok, problémák azonosíthatók Salgótarjánban

- A város területén több potenciális szennyezőforrás veszélyezteti a talaj és felszín alatti vizek állapotát.
- A város területén vízfolyások integrált minősítése gyenge.
- A város területén található vízbázisok ivóvízbázisok sérülékenyek, és jelentős részük mennyiségi szempontból veszélyezteti a klímaváltozás.
- A város területén jelentős a közúti forgalom, ami zaj és levegőterhelést okoz. A levegőterhelés mérésére automata mérőállomás üzemel a városban, ez a legforgalmasabb 21-es úttól 450 m-re található, célja a háttérterhelés mérése.
- A szelektíven gyűjtött hulladék aránya jelentősen elmarad az országos átlagtól.
- A város több pontján kialakulhat árvíz, villámárvíz, vagy csapadék elöntés. Ennek a veszélye az éghajlatváltozás hatására fokozódik.

A Nógrád Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztályához 2021-ben 8 bejelentés is érkezett levegőtisztaságvédelmi és zajvédelmi problémákkal kapcsolatosan. A bejelentések többnyire azokat a cégeket érintette, amelyek a város közepén vagy a lakott területekhez közel tevékenykednek.

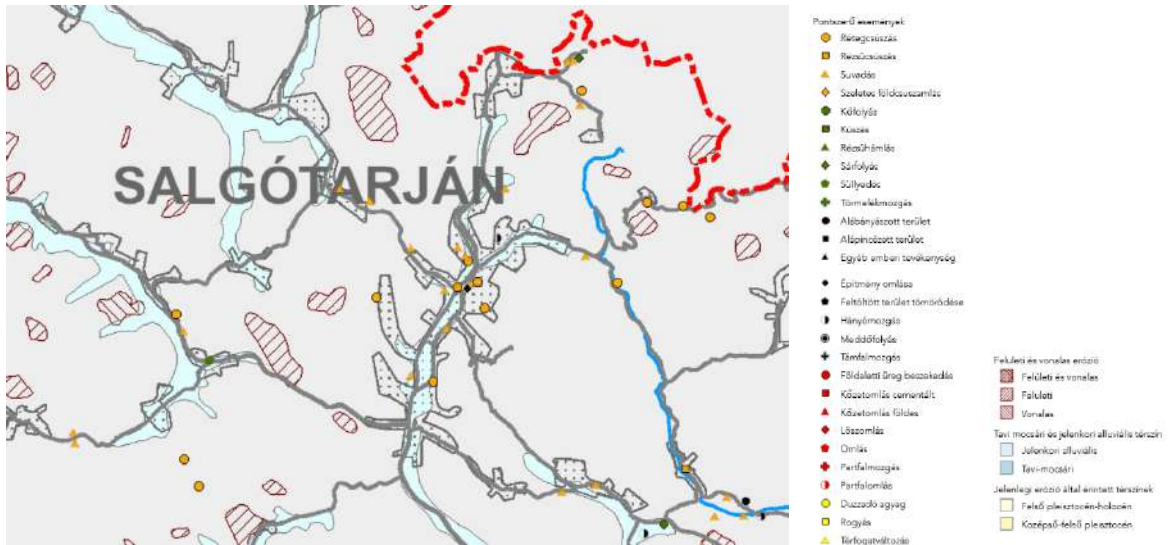
A lakossági kérdőíves felmérés alapján a megkérdezettek a saját **életminőségük szempontjából a szelektív hulladékgyűjtést, a hulladék otthoni felhasználását és a környezettudatos életvitelt** tartották a legfontosabbnak a vizsgált szempontok közül. A **város jövője kapcsán** szintén ezeket ítélték jelentősnek. A megújuló energiaforrások használatát általában véve és a háztartásokban is, a közösségben való aktív részvételt, valamint az egészséges, térségben megtermelt élelmiszerek fogyasztását is lényegesebbnek tartották a kérdőívet kitöltők a város jövője szempontjából. Utóbbi kapcsán tapasztalható a legnagyobb különbség a férfi és női kitöltők között: **a nők a város jövője és saját életminőségük vonatkozásában is fontosabbnak tartják az egészséges, térségben megtermelt élelmiszerek fogyasztását. A megújuló energiaforrások használata a háztartásban viszont a város jövője és saját életminőségük szempontjából is a férfiak szerint lényegesebb.** A kitöltők közel **85%-a rendelkezik legalább egyféle környezettudatos eszközzel, illetve megoldással, a legelterjedtebb a házi komposztáló használata** (a megkérdezettek 30%-a rendelkezik utóbbival). Okos fogyasztásmérővel a válaszadók majd 18%-a rendelkezik, megújuló energiát pedig több mint 10%-uk hasznosít.

I.18 Katasztrófavédelem

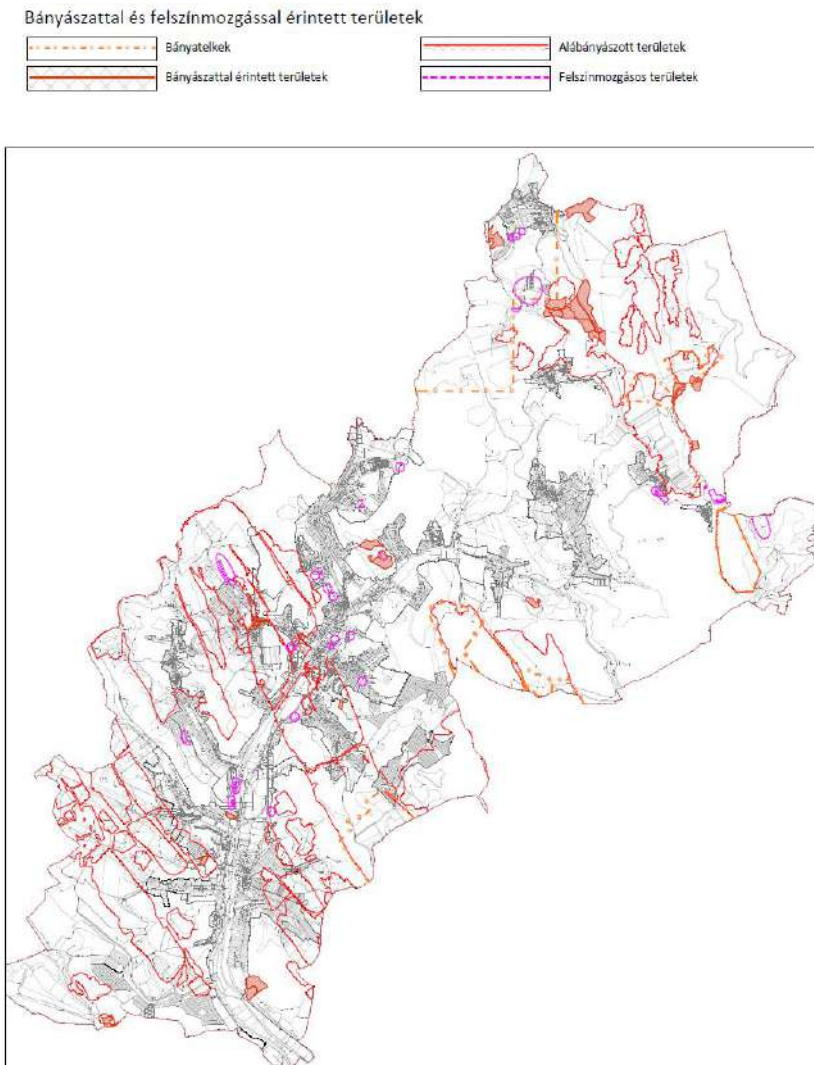
I.18.1 Építésföldtani korlátok

Salgótarján a NMTrT-ben lehatárolt földtani veszélyforrás területének övezete teljes közigazgatási területén érinti. Az erre vonatkozó előírásokat, ajánlásokat a 39/2019.(IX.26.) számú KH határozata részletezi. A település területén a természeti folyamatok, építést korlátozó csúszásveszéllyel kevésbé kell számolni. A lakóterületeken elsősorban suvadásos és rétegc�súzásos területek jellemzőek, a felületi erózió inkább a város közigazgatási területének külső, erdős részein jellemző. A mozgás (rétegc�súzás, suvadás) közvetlen oka a meredek partfal, átázás, szivárgó vizek felszíni vízelvezetés megoldatlansága. Mindezek alapján **az érintett területeken nagyobb földmunkával járó beruházás esetén talajmechanikai szakvélemény készítése indokolt.**

I.18-1. ábra: Salgótarján és térségének mozgásveszélyes területei

1.18-2. ábra: Salgótarján bányászattal és felszínmozgással érintett területei

Forrás: Salgótarján MJV Területrendezési Eszközeinek Felülvizsgálata I. kötet, 2016

I.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelete Salgótarján egyike kategóriába sem sorolja be, azaz **nem tartozik a veszélyeztetett kategóriába.**

A város ugyan rendelkezik vízkárelhárítási tervvel, de az elavult megújítása szükséges. A terv alapján a település helyivíz-kár veszélyes területei Zagyvaróna, Salgótarján-Észak, Salgótarján belváros, Salgótarján-Dél, Salgótarján-Nyugat, Salgóbaranya, Rónabánya, Somoskő, azaz gyakorlatilag a teljes fővölgyi terület és mélyebben fekvő öblözetek.

A fejlesztések esetében tekintettel kell lenni arra, hogy Salgótarján közigazgatási területe a „Magyarország 2021. évi vízgyűjtőgazdálkodási tervéről” szóló 1242/2022. (IV. 28.) Kormányhatározat alapján érinti Tarján patak (Zagyva-vízgyűjtő) felszíni víztestet. Ennek alapján fejlesztések nem lehetnek negatív hatással a fenti víztest ökológiai állapotára, valamint összhangban kell lenniük a víztestre megfogalmazott intézkedésekkel, melyek az Európai Unió Víz keretirányelvében megfogalmazott célkitűzések elérését teszik lehetővé.

A Magyarország Területrendezési Terve (MTrT) melléklete alapján Salgótarján közigazgatási területét érinti az országos vízminőség-védelmi terület övezete, mely megegyezik a Salgótarján és Környéke Vízmű Kft ivóvíz kútjainak védőterületével. (A részletes vízrajzi elemzéseket az I.16.2, I.17.3, I.17.8 és II.18.2. fejezetek tartalmazzák.)

Ár- és belvízvédelmi szempontból Salgótarján nem tartozik az árvízveszélyes területek közé, ugyanakkor az elmúlt években helyi vízkárok kialakulására több példát is találunk.

A vízfolyásoknál egyre gyakoribb jelenségnek számítanak a villámárvizek, ezek jellemzője, hogy hirtelen nagy intenzitású esőzések alkalmával a felszíni vízfolyások, patakok medrébe kialakult torlaszok hatására a vízfolyás visszaduzzad és a mederből kilépő víz a környező területet elönti. Torlaszok kialakulhatnak a mederben feltorlódott uszadékokból, hulladékokból, valamint a vízfolyás által felszaggatott mederburkolatból is.

Az így kialakult „villámárvizek” nagyon gyorsan rövid idő alatt kialakulnak védekezés a klasszikus értelemben vett gáttal, homokzsákokkal nem lehetséges. A csapadék utánpótlás megszűnte után az így kialakult árvizek kis idő múlva visszahúzódnak és visszatérnek a patakmederbe.

A helyi elöntések kialakulásának oka, hogy a zárt csapadékvíz elvezető csatornahálózat a lehullott csapadékmennyiséget nem tudja elvezetni és az a felszín legmélyebb pontján összegyűlik. Az így kialakult 30-40 cm mélységű vízmennyiség a személyi és a tömegközlekedést jelentősen akadályozhatja.

Védekezés megelőzéssel a zárt csapadékvíz elvezető hálózat folyamatos karbantartásával, az újonnan létesített csatornahálózat helyes méretezésével, továbbá természetes és természetközeli vízmegtartó megoldások alkalmazásával valósulhat meg.

I.18.3 Veszélyes üzemek

A Nógrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztatása szerint a településen egy, küszöbérték alatti veszélyes üzem működik, a HE-DO Kft aszfalt- és betonkeverő üze. Ezen felül a további veszélyforrásként kell tekinteni a 21-es úton bonyolódó jelentős mértékű veszélyes áru szállításra is.

I.19 Ásványi nyersanyaglelőhely

Salgótarján területén szén és kavicsbányákat találunk. A Bányakapitányság tájékoztatása szerint Salgótarján MJV területén az alábbi élő bányatelkek találhatók:

- Salgótarján I. – szén
- Salgótarján II. – szén
- Salgótarján III. – kavics
- Kazár IX. – szén

Mivel a térségben kiemelt jelentősége van a nyersanyaglelőhelyeknek, Salgótarján MJV területén az alábbi megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyag területek találhatók:

- Zagyaróna, Szilváskői előfordulás, zúzott bazalt
- Somoskőújfalu, Karancs-hegy kelet, közlekedésépítési andezit
- Somoskőújfalu, zúzott andezit
- Eresztvény, nagybánya, faragható bazalt
- Pálfalva, Sugár út vége, közlekedésépítési kavics

I.20 Városi klíma

Közismert és a meteorológiai mérések mellett tapasztalati úton is igazolható tény, hogy **a városok éghajlati jellemzői részben eltérnek a környező térségtől. A jelenség oka a beépített területek magasabb aránya**, amely módosítja egyes éghajlati jellemzők alakulását. Az eltérések mértékét azonban a burkolt felületek aránya mellett egyéb tényezők, így mindenekelőtt a település szerkezete, zöldterületek kiterjedése, azok kapcsolata a környező térségekkel, szélcsatornák megléte, illetve hiánya a beépítés módja, jellemző építészeti megoldások, továbbá magának a városnak a földrajzi elhelyezkedése is érdemben befolyásolják.

A városi klíma legszembetűnőbb megnyilvánulási formája a városi hősziget jelenség. A mesterséges felületek a természetes felületekétől eltérő hőtani jellegzetességekkel bírnak, jellemzően több sugárzást képesek elnyelni, ugyanakkor hővezető képességük és hőkapacitásuk nagyobb. Mindennek következtében a burkolt felületek nappal jobban felmelegsznek, éjszaka pedig kisugározzák az elnyelt hőt, így magasabb napi középhőmérsékletet és – ami az emberi egészség szempontjából talán még lényegesebb – elhúzódó és mérsékeltebb éjszakai enyhülést eredményeznek. E jelenség különösen nyári magaslégnyomású, szélcsendes légköri helyzetekben fejlődik ki markánsan. Ugyanakkor a városi klíma nem csak a hőmérséklet környező térségektől eltérő alakulásában nyilvánul meg. **A városi levegő jellemzően szárazabb**, hiszen a burkolt felületek magas aránya miatt a beszivárgás aránya csökken, a csapadékvíz nagyobb arányban folyik le, továbbá a növényzet korlátozott kiterjedése miatt a párolgás is alacsonyabb. Mindezekhez járul **a légszennyezőanyagok** – elsősorban közlekedésre, fűtési szezonban a korszerűtlen fűtőberendezések és tüzelőanyagok felhasználására, valamint pontszerűen ipari tevékenységekre visszavezethető – **fokozott kibocsátása, amely anticiklonális helyzetekben azok egészségügyi határértéket túllépő feldúsulásához vezethet.** A jellemző szélviszonyokat szintén befolyásolják a város beépítési jellemzői, a környező térségekhez képest **érdekesebb felszín a legtöbb helyen lassítja, egyes sávokban viszont túlságosan felerősíti a szélesebséget.**

A fenti városklíma-jellemzők összességében komoly közegészségügyi kihívást jelentenek. Különösen a nyári hőhullámok idején kifejlődő városi hősziget jelenség, valamint a szintén magas légnyomású időszakokban markánsabb légszennyezettség jelent fenyegetést az emberi egészségre, életminőségre, illetve akár magára az életre is. A városi klíma azonban nem csak az ember életfeltételeit érinti kedvezőtlenül, a városi élővilág teljes egészét negatív irányba befolyásolja. Ez viszont egy önmagát erősítő folyamatot képes fenntartani, hiszen a szélsőséges időjárású, szennyezett levegőjű városban a növényzet sokkal nehezebben marad fenn, annak hiánya ugyanakkor tovább erősíti a városi klíma jelenséget.

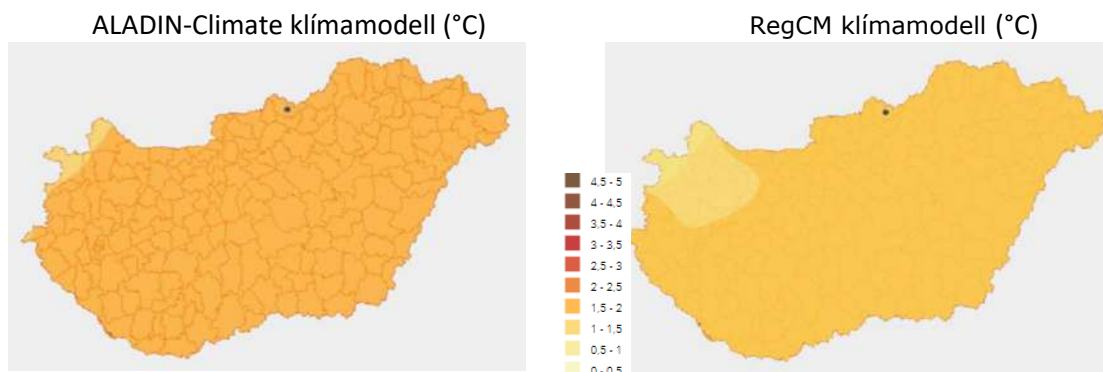
A fent vázolt városi klíma jelenség Salgótarjánban is megnyilvánul, méghozzá fokozott mértékben – a még mindig ipari dominanciával rendelkező város kibocsátása nem elhanyagolható, amelyet a várost körülvevő erdők jelentős kiterjedése, valamint a város széttagoltsága nem tud ellensúlyozni. Völgyi fekvése kevésbé előnyös a klimatikus viszonyok alakulását tekintve.

A város stratégiai tervezése keretében megkerülhetetlen kérdés, hogy a következő évtizedekben várhatóan hogyan alakulnak a település éghajlati jellemzői, vagyis a globális éghajlatváltozás miként befolyásolja fent említett városi klíma jelenséget. Elöljáróban érdemes leszögezni, hogy a következő évtizedek éghajlati folyamatait leíró klímamodellek több változatban, eltérő globális társadalmi-gazdasági folyamatokat és ezáltal globális üvegházhatásúgáz-koncentrációt feltételezve készülnek. Ebből fakadóan jelentős eltérések adódnak az eredményeik között. A városi tervezésben ezért nem a várható változások mértékét, hanem inkább azok trendjét érdemes alapul venni, az utóbbiak ugyanis sokkal nagyobb bizonyossággal állapíthatók meg. Szintén lényeges leszögezni, hogy a várható éghajlati folyamatok egy nagyobb térségre vonatkozóan modellezhetők elfogadható valószínűséggel, így az alábbiakban a Magyarországra, illetve azon belül a várost körülvevő szélesebb térségre érvényes megállapításokat összegezzük.

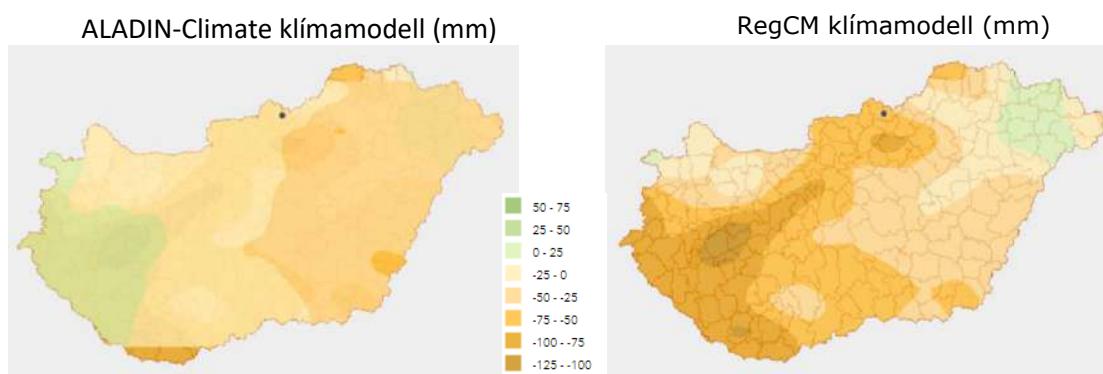
A Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszerben (NATÉR) nyilvántartott **éghajlati modelleredmények kivétel nélkül az évi átlaghőmérséklet növekedését vetítik előre**, amelynek mértéke az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva a következő évtizedekben átlagosan 0,5 és 2 °C fok között alakul a város térségében, az évszázad második felében pedig ennél is nagyobb növekmény valószínűsíthető. **Sokkal kevésbé egyértelmű a klímamodellek alapján az éves csapadékmennyiség várható alakulása**, míg a NATÉR-ben nyilvántartott éghajlati forgatókönyvek többsége annak – akár 25-50 mm-t is elérő – emelkedését valószínűsíti, addig van közöttük olyan, amely éppen ellentétesen, az éves csapadékmennyiség némi csökkenését mutatja.

Bár a fenti átlagértékek kétségtelenül lényegesek, **a városi klíma jelenség szempontjából sokkal nagyobb jelentőséggel bír az éghajlati szélsőségek várható alakulása**, ezek ugyanis felerősíthetik a városok környezetükhöz képest amúgy is szélsőséges időjárási jellemzőit.

I.20-1. ábra: Várható átlaghőmérséklet változás Magyarországon a 2021-2050 időszakra

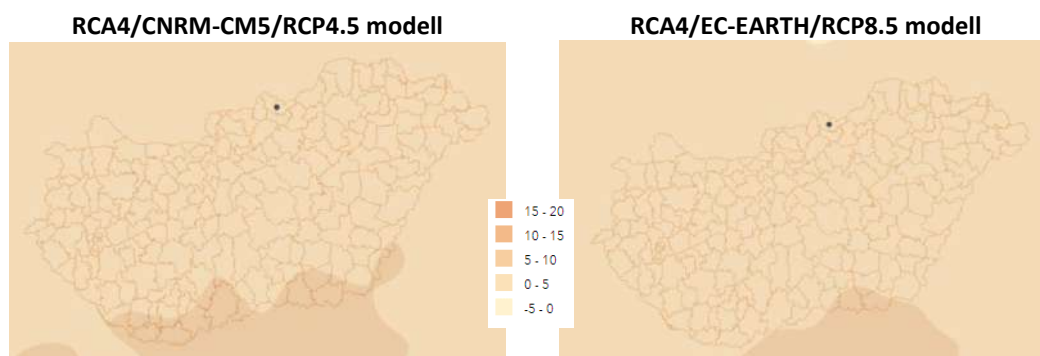
I.20-2. ábra: A csapadék várható változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra

Az ún. **hőségriadós napok**⁶ éves átlagos száma az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz képest már a következő évtizedekben is 5-10 nappal nő a legtöbb éghajlati modell alapján, de a növekmény az évszázad második felére a leg pesszimistábbnak számító – de messze nem valószínűtlen – forgatókönyv alapján **a 30-35 napot is elérheti**. Ezzel kapcsolatban két tényezőt érdemes figyelembe venni. Egyrészt a modelleredmények éves átlagértékekre vonatkoznak, azaz minden valószínűség szerint számos olyan év is előfordul majd, amikor a hőségriadós napok számának emelkedése még jelentősebb lesz a jelzettnél. Másrészt az eredmények nem városi környezetekre vonatkoznak, ahol – a városi klíma jelenség említett tulajdonságai miatt – olyan időszakban is kialakulhatnak a hőségriadó feltételének megfelelő hőmérsékletű napok, amikor a város térsége még nem éri el ezt a szintet.

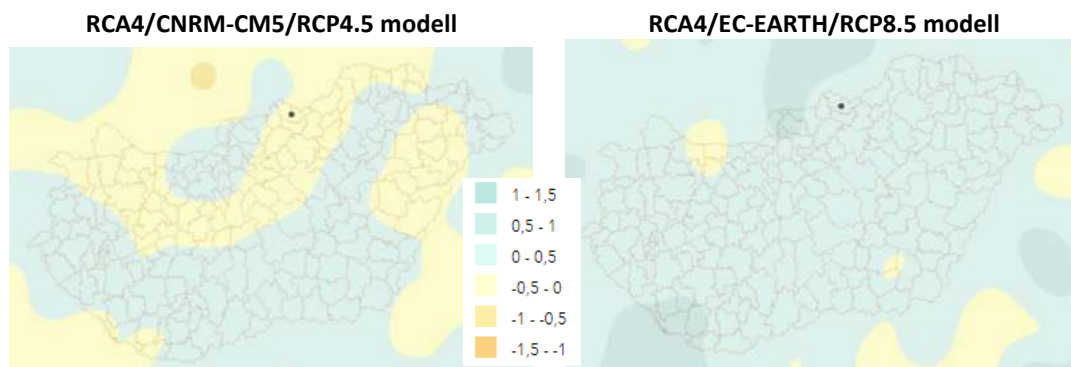
⁶ Hőségriadós napnak a NATÉR vonatkozó adatsorában azok a napok minősülnek, amely max. hőmérséklete eléri, vagy meghaladja a 25 °C-t.

I.20-3. ábra: Hőhullámos napok éves átlagos számának változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra, az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva, nap

Forrás: Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer

I.20-4. ábra: 30 mm-t meghaladó csapadékösszegű napok átlagos éves számának várható változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra, az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva (nap)

Forrás: Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer

Bár a fentiekben csak az **éghajlatváltozás** néhány térségi jellemzőjét vázoltuk, azok alapján is megállapítható, hogy e globális folyamat – elsősorban a szélsőséges időjárási jelenségek gyakoriságának és intenzitásának növekedése révén – **várhatóan tovább fokozza a városi klíma eleve szélsőséges jellegét a következő évtizedekben és még inkább az évszázad második felében.**

A fentiekből következően elengedhetetlenül fontos a városi tervezésben a városklíma-jelenség tompítását célzó lehetőségek számba vétele és integrálása a helyi fejlesztésekbe. Ezek között **kiemelkedő jelentőséggel bír a városi zöldinfrastruktúra-hálózatok mennyiségi és minőségi védelme**, a növényborítottság növelése, a közcélú zöldterületek mellett a magántulajdonban lévő zöldfelületek növekedésének ösztönzése, a csapadékvíz-visszatartásra hangsúlyt helyező integrált csapadékvíz-gazdálkodási gyakorlat meghonosítása, erősítése, illetve új nagyvolumenű beépítések előtt annak felmérése, hogy az nem akadályozza-e a város átszellőzését.

II HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

II.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

II.1.1 Településhálózat

A 29 települést magában foglaló Salgótarjáni járásban a székhelytelepülésen kívüli 28 település községi jogállású, amely kiemelt szerepet kölcsönöz a központnak. A város középfokú ellátó-hálózata megegyezik a hasonló hierarchiaszinten lévő városokéval. Ez ugyanakkor nagymértékben következik a megyeszékhely szerephez kapcsolódó többletfunkciókból és intézményrendszerekből az államigazgatás, az igazságszolgáltatás, és a korábban államosított társadalmi-gazdasági feladatok terén. **A középfokú központokban fellelhető intézmények nagy számban és választékban vannak jelen, ugyanakkor a modern középfokú szerepkörök részben hiányosak, részben kialakulófélben vannak.**

Mivel a járás a megye északkeleti szegletében helyezkedik el, a szlovák határ mentén, Salgótarján **vonzáskörzete jóval túlnyúlik a magyar-szlovák országhatáron.** A határ túloldalán lévő Losonc város és környezete Salgótarján komplementere. A gazdasági válság legsúlyosabb éveiben a salgótarjáni kiskereskedőket a túlélésben jelentősen segítette a szlovák vásárlóerő. A városi piac a szlovákiai lakosok számára – többnyire euró árfolyamtól függő intenzitással – kedvelt bevásárlási célpont ma is. Ugyanakkor **a határon túli településekről a város elérhetősége még autóval sem olyan kedvező, mint amit a földrajzi helyzet önmagában indokolna, a közösségi közlekedés eszközeivel pedig még kedvezőtlenebb a helyzet.**

A járás tengelye a 21. sz. főút mentén található, amely a Bátorfőterenyi járással együtt egyben a **megye legurbanizáltabb térsége** is. Ide koncentrálódik a megye lakosságának legnagyobb aránya, a hagyományos ipar, illetve a szolgáltatások jelentős része. Pásztónak és térségének összekötő szerepe van Hatvan, illetve az M3 autópálya irányába. Északi kapcsolatainál fogva a térség a szlovákiai Losonc, Zólyom és Besztercebánya irányába jelentős fejlődési potenciállal bíró gazdasági tengelyt képez, amely része a Baltikumot a Mediterrániummal összekötő európai közlekedési folyosónak.

A járáson belül egy másodlagos fejlődési tengelyt jelöl ki a 22. sz. főút Szécsény felé, amely mentén szabad vállalkozási zónák találhatók. Balassagyarmatnak kiváló kapcsolatrendszere a szlovák Nagykürtös városával alakult ki, amelyen keresztül a Losonc-Besztercebánya tengelyre is nyitni tud.

II.1.2 Társadalom

Salgótarján népességére a csökkenő tendencia jellemző, amely a természetes fogyásnak és a magas elvándorlásnak köszönhető, korszerkezete elöregedő. A 2011-es népszámlálás adatai alapján a városban nem túl jelentős a nemzetiségek aránya, ugyanakkor jelentős volt a nyilatkozni nem kívánók aránya, akiknek a többsége vélhetőleg a roma etnikumhoz tartozik.

A 2011-es adatok alapján a Salgótarjában állandó lakhellyel rendelkező foglalkoztatottak közel egyötöde ingázott (a járáshatáron túl ingázók elsődleges célpontja Budapest volt). **Salgótarján központi funkcióját mutatja ugyanakkor, hogy a környező településeken a lakosság több mint fele ingázik.**

A Helyi Esélyegyenlőségi Programjában 5 olyan célcsoportot azonosított, akiknek javítani szeretné a helyzetét, illetve biztosítani számukra az esélyegyenlőséget: mélyszegénységben élők és romák, gyermekek, nők, idősek, fogyatékkal élők. **Salgótarjában továbbá 11 db szegregálódott és 4 db szegregációval veszélyeztetett terület található, lakosainak száma több mint 2.200 fő.**

A város önkormányzata törekszik az esélyegyenlőség biztosítására, különösen a Helyi Esélyegyenlőségi Programban nevesített célcsoportok helyzetének javítására, többféle támogatást, kedvezményt nyújt a rászorulóknak. Az önkormányzat saját lehetőségei nem elegendőek valamennyi probléma kezelésére, ezért szükséges pályázati források igénybevétele, a gazdasági élet szereplőinek és a civil szervezetek bevonása, továbbá a lakosság aktív közreműködése.

A városban kiemelt szerepe van a bányász és palóc hagyományok ápolásának, amelyben kulcsszerepet játszik a József Attila Művelődési Központ és a Dornay Múzeum. Meglehetősen sok civil szervezet működik a városban, amelyek közül több jelentős szerepet játszik a város kulturális-, oktatási és sportéletben. Érdemes továbbá kiemelni, hogy több különböző civil szervezet segíti a Helyi Esélyegyenlőségi Programban meghatározott célcsoportok érdekeit képviselni, helyzetüket javítani. Az önkormányzat számos civil szervezettel működik együtt.

II.1.3 Gazdaság

Salgótarján gazdasága hosszú évtizedek óta átalakulóban van: a korábbi, jellemzően nehézipari tevékenység jelentős mértékben visszaszorult, a hagyományos nagyüzemek meghatározó része bezárt, s a gazdasági élet súlypontja áthelyeződött a város déli határában található ipari parkba. **A gazdaság meghatározó ágazata ma a terciér szektor,** melynek a városi és várostérségi lakosság kiszolgálásán túl az ideérkező turisták és a szomszédos szlovákiai területeken élők igényeinek kielégítése is piacot biztosít.

A barnamezős területek elhelyezkedése rendkívül kedvező, hiszen rendelkeznek a város közlekedési kapcsolataival (út, iparvasút), és közművekkel ellátott sík területeiről van szó. Kedvező, hogy lakóterületek közelében vannak, így a munkába járásra a közlekedésre fordított idő aránylag rövid, tömegközlekedéssel, gyalog elérhető. Kedvezőtlen viszont a talaj szennyezettsége. A kialakult ipari területek továbbra is gazdasági termelő üzemek telepítésére a legalkalmasabbak. A telektömbökön belül új belső közlekedési úthálózat kiépítése válhat szükségessé az új telekstruktúra kiszolgálására. A Salgótarjáni Városkapu Ipari Park 60 hektáros területe összközművesített és belső úthálózattal ellátott, kihasználtsága 80 %-os.

Mint megyeszékhely, a humán közszolgáltatások területén a város intézményekkel megfelelően ellátott. A munkavállalók gyermekei számára bölcsődei és óvodai ellátás is elérhető a településen. A középfokú szakképzésben a Nógrád Megyei Szakképzési Centrum kulcsfontosságú. Emellett kiemelt szerepe van a 2017-től az Óbudai Egyetem által a városban beindított mérnökinformatikus alapképzésnek, amely segíthet a város szakképzett munkaerőhiányának orvoslásában.

A településen legnagyobb arányban a kis- és középvállalatok képviseltetik magukat, a versenyképes, dinamikus húzóágazatok jelenléte alulreprezentált. A kevesebb, mint 100 főt foglalkoztató vállalatok ágazati szempontból leginkább a fémipar területén képviseltetik magukat. A 25-49 fős létszámmal dolgozó vállalatok tevékenysége kapcsán pedig nem rajzolódik ki meghatározó profil. A turizmus terén Salgótarján a Novohrad-Nógrád Geopark egyik kiemelt igazgatási központja és fontos turisztikai desztinációmenedzsment feladatokat lát el.

A munkaerőutánpótlás tekintetében Salgótarjánban és térségében minőségi (kevés a képzett, felsőfokú és műszaki végzettséggel rendelkező munkaerő) és mennyiségi problémák egyre inkább jelentkeznek. Utóbbi elsősorban a demográfiai folyamatokra (természetes fogyás, elvándorlás) és Budapest elszívó hatására vezethető vissza. A befektetésekre is negatív hatást gyakorol, hogy Nógrád megyében az országos átlaghoz képest magas a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 15 és 59 év közötti korosztályon belüli, a megyén belül pedig a legmagasabb értékkel a Salgótarjáni járás rendelkezik, ami különösen a modern ipart meghatározó ágazatok megtelepedését

és bővülését akadályozza a térségben. Mindezek a problémák akadályozzák a város(térség) gazdaságának további bővülését, munkaintenzív beruházások érkezését.

A jövő iparát meghatározó ágazatok szempontjából kedvezőtlen, hogy **alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a térségben**. Kiemelt szerepe van ezért az Óbudai Egyetem által a városban beindított mérnökinformatikus alapképzésnek, amely segíthet a város szakképzett munkaerőhiányának orvoslásában.

A helyi üzleti infrastruktúra lényeges elemét képezik az iparterületek, az inkubátorház és a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat.

A városa által nyújtott köz- és egyéb szolgáltatások a központi városrészben, elsősorban a Belvárosban koncentrálódnak. A városközponton kívüli, önálló városrészekben, elsősorban a lakótelepeken az alapvető kereskedelmi szolgáltatások megléte a jellemző.

II.1.4 Táji és természeti adottságok

Salgótarján és környéke jelentős táji és természeti értékekkel rendelkezik. Számos védett terület található itt, az erődgazdaságnak pedig kiemelt szerepe van a térségben. A városias szövet és a természeti táj hosszú vonal mentén összeér. A védett területek közelsége természetes határt szab, miközben figyelmet érdemel a peremek védelme.

A térségben kiemelt szerepet játszik a vízbázisvédelem, mivel klímaérzékenység szempontjából a nagyon érzékeny kategóriába tartozik a terület. A vízfolyásoknál egyre gyakoribb jelenségnek számítanak a villámárvizek. Védekezés megelőzéssel a zárt csapadékvíz elvezető hálózat folyamatos karbantartásával, az újonnan létesített csatornahálózat helyes méretezésével, továbbá természetes és természetközeli vízmegtartó megoldások alkalmazásával valósulhat meg.

A város kulturális hagyományai, építészeti és településképi öröksége, továbbá a kapcsolódó községek természetközeli, vonzó vidéki hangulata, és a környék táji és természeti értékei alapot adhatnak a turizmus fejlesztésére, ehhez ugyanakkor a minőségi szálláshelyek és átfogó, turisztikai célú marketing tevékenységre van szükség. **Az adottságok révén a természetközeli és kulturális turizmus a jövőben hatékony fejlesztési lehetőséggé válhat a helyi gazdaság számára, a potenciális beruházások és fejlesztések során azonban a városi és természeti tájba illő, környezetbarát és energiahatékony szempontok figyelembe vétele elengedhetetlen.** Kiemelt jelentősége van a Salgótarján területén bezárt felszíni bányák (szén, kő, kavics), lezárt kommunális hulladéklerakók, ipari hulladéklerakó telepek, működő bányák (kavics, salak stb.) területének, amelyek rekultivációja elengedhetetlen.

II.1.5 Zöldfelületek

A városon belüli zöldfelületek aránya alacsony, amelyet némileg ellensúlyozza a várost körülvevő erdők magas aránya. A zöldterületek jelentős hányada az összefüggő településszerkezeten kívül található, a belső területeken található zöldterületek pedig nem alkotnak összefüggő rendszer, funkció nélküliek. A fejlesztések során törekedni kell a településen belüli alulhasznosított, barnamezős területek újra hasznosítására, amelyben a szerepet kell játszania a zöldfelületi rendszer növelésének és a gazdasági funkciók barnamezős területen történő megtelepítésének, annak érdekében, hogy a várost körülvevő erdőterületek ne sérüljenek zöldmezős beruházások megvalósulásával.

A külterületi zöldfelületekről összességében elmondható, hogy az értékesebb zöldfelületek helyét több, kevésbé értékes területek foglalták el, azaz erdők helyett erdős cserjés területek, a komplex művelési szerkezet pedig visszaszorulóban van. Ezzel együtt a beépített területek aránya enyhén növekedett. A városon belüli zöldfelületek aránya alacsony. A zöldterületek jelentős hányada az

összefüggő településszerkezeten kívül található, a belső területeken található zöldterületek pedig nem alkotnak összefüggő rendszert, funkció nélküliek. A meglévő közterületek rendezése, funkcionális bővítése és jó állapotuk folyamatos szinten tartása szükséges. A fejlesztések során törekedni kell a településen belüli alulhasznosított, barnamezős területek újra hasznosítására, amelyben a szerepet kell játszania a zöldfelületi rendszer növelésének és a gazdasági funkciók barnamezős területen történő megtelepítésének, annak érdekében, hogy a várost körülvevő erdőterületek ne sérüljenek zöldmezős beruházások megvalósulásával.

II.1.6 Épített környezet

Salgótarján fekvését és településszerkezetét erőteljesen meghatározzák természetföldrajzi adottságai és településtörténeti múltja, amely egy hosszan elnyúló fő tengelyt és az azokból csápszerűen kinyúló, egymástól kissé elzárt, elhatárolt városrészeket eredményezett. **A város lakásszerkezetére az elavult, mára kevéssé népszerű lakótelepes beépítés dominanciája jellemző. A városi közintézmények épületállománya szintén elavultak, felújításra várnak. Az ipari múlt számos alulhasznosított barnamezős területet hagyott hátra maga után, amelyek a város szövetébe ékelődve helyezkednek el.** Ezek az ingatlanok többségében nagy kiterjedésű, erősen szennyezett, barnamezős területek az egykori gyártelepek helyén. A külterületeken nagyszámú, rekultiválatlan telepek (pl. bezárt felszíni bányák, hulladéklerakók) találhatóak. Az új, zöldmezős, gazdasági területek a város déli részén helyezkednek el, közúti kapcsolataik a lakott területen kívül helyezkednek el, így nem terhelik a várost – igaz, így közösségi közlekedéssel való ellátottságuk is gyengébb.

Műemlékből összesen 16 darab található a város területén. A Salgó várrom, a József lejtős akna, valamint a Szent András Római Katolikus Templom környezete ex lege védett. A 2017-ben elfogadott településképvédelmi rendelet értelmében 24 épület áll helyi védelem alatt.

A még mindig ipari dominanciával rendelkező város kibocsátása nem elhanyagolható, amelyet a várost körülvevő erdők jelentős kiterjedése, valamint a város széttagoltsága nem tud ellensúlyozni. Völgyi fekvése pedig kevésbé előnyös a klimatikus viszonyok alakulását tekintve. **A városklíma-jellemzők összességében komoly közegészségügyi kihívást jelentenek.** Elengedhetetlenül fontos a városi tervezésben a városklíma-jelenség tompítását célzó lehetőségek számba vétele és integrálása a helyi fejlesztésekbe. Ezek között kiemelkedő jelentőséggel bír a városi zöldinfrastruktúra-hálózatok mennyiségi és minőségi védelme, a növényborítottság növelése, a közcélú zöldterületek mellett a magántulajdonban lévő zöldfelületek növekedésének ösztönzése, a csapadékvíz-visszatartásra hangsúlyt helyező integrált csapadékvíz-gazdálkodási gyakorlat meghonosítása, erősítése, illetve új nagyvolumenű beépítések előtt annak felmérése, hogy az nem akadályozza-e a város átszellőzését.

II.1.7 Közlekedés

Salgótarjánban és térségében az országos és helyi közlekedési hálózatok szerkezete kényszerűen illeszkedik a hegyhátak, vízfolyások és a sűrű beépítés jellemezte adottságokhoz, amelyek leszűkítik a közlekedés számára rendelkezésre álló területet. Így a közlekedési igények csak jelentős kompromisszumok árán oldhatók meg. Ennek folyamánya a kelet-nyugati irányú áramlások nehezebb, költségesebb megvalósítása a Tarján-patak, a 21. sz. főút és a párhuzamos 81. sz. vasútvonal elvágó hatása miatt; vagy a lakóterületek széttagoltsága okán kialakult helyi buszhálózat és járatsűrűség.

A közúthálózat forgalmi terhelése az elmúlt 10 évben nőtt, bár a város tengelyét jelentő Rákóczi úton a 21. sz. főút tehermentesítő szakaszának átadása után kevesebb a jármű.

A lakóutcák többsége kiépített, ugyanakkor a külső városrészekben, volt zártkerti övezetekben sok olyan út van, ahol az utóbbi évtizedekben megnőtt a lakosság száma, de az önkormányzat nem tudta burkolt utakkal kiszolgálni ezt az igényt. A szilárd burkolattal rendelkező utcák állapota sem megfelelő,

különösen a nagy terhelést kapó utaké, illetve a kisforgalmú, de külső városrészekben található lakóutcáké. Jelenleg sem a városközpontban, sem a lakótelepeken, sem a kereskedelmi, szolgáltató és szabadidős tevékenységek helyszínein nincsen elegendő számú parkolóhely.

A város szerkezetéből fakadóan a helyi autóbusz-hálózat lefedettsége területi szempontból igen jó.

A hosszúkás völgyvárosi jelleg és a jellemzően hosszú viszonylatok viszont a helyi járatok követési idejét és az átszállási lehetőségeket igen nehéz összehangolni, az autóbuszok sokszor csoportosan érkeznek egy-egy megállóhelyre. Emellett az utazási igények jelentős megváltozását a járatcsoportok szervezése és ezek indítási ütemezése nem követte, így összességében a városon belüli elérhetőség kedvezőtlen irányban változott az utóbbi évtizedekben. Az alaphálózat szerkezete nem csak utas- hanem üzemeltetői oldalról is kedvezőtlen: többlet futáskapacitásokat és rezsijáratokat követel meg.

A város területén futó 81. sz. vasútvonal feltárja a város túlnyomó részét, de ezt a kiváló elhelyezkedését a korszerűtlen infrastruktúra és járműpark (valamint ennek következtében az utazási idő és járatsűrűség), és az állmások egy részének kedvezőtlen megközelíthetősége miatt nem tudja kihasználni, az utasforgalom alacsony és hosszú ideje csökken.

A közösségi közlekedés intermodális kapcsolatai összességében nem jók, csak a városközpontban található vasútállomás, helyközi autóbusz-állomás és a helyi járatok közötti átszállás tekinthető kapcsolódási pontnak, de sem P+R, sem B+R parkolók nem segítik az egyéni és közösségi közlekedés közti átszállást.

A kerékpáros infrastruktúra egyelőre egyetlen útvonalon épült ki, kialakítása azonban nem felel meg a hatályos előírásoknak. **A kerékpározás a városban jelenleg kevésbé elterjedt, ezért a kapcsolódó szolgáltatások sem épültek ki.** A gyalogos közlekedés lehetőségei jelenleg nem mondhatók jónak, sok kisebb utcában egyáltalán nincsen járda, a meglévő létesítmények állapota változó és elegendő önkormányzati forrás hiányában egyre romlik. A belvárosban és a lakótelepek egy részén jellemzők a lépcsők, melyek szintén változatos képet mutatnak, egy részüknél igencsak időszerű lenne a felújítás, amelyet nehezít, ha magántulajdonban állnak (amire több példa is van a városban).

Salgótarján területén a teherforgalom összességében növekszik, bár pozitív fejlemény, hogy a leginkább érintett belvárosi területek a 21. sz. főút új nyomvonalának átadása óta részben mentesültek a tranzitforgalomtól.

A járás közösségi közlekedésében a távolsági autóbuszos közlekedés a meghatározó, ezt kiegészítve az önkormányzatok falugondnoki szolgálatai gyermekek, óvodások szállítását, a lakosság egészségügyi intézménybe való eljuttatását, hivatalos ügyek intézését is elősegítik. A közösségi autók, telekocsik használata elenyésző, leginkább az országon belüli, nagyobb távok esetében választják ezt az utazási formát – leginkább a közösségi közlekedés helyett-mellett. A városban közbringa rendszer jelenleg nem működik, későbbi kialakítása egyelőre nincs a rövidtávú fejlesztési elképzelések között, de az infrastrukturális feltételek adottak.

II.1.8 Közművek

A város közműellátottsága megfelelő, az ivóvízhálózat teljesen kiépült, valamint a beépítésre szánt területek csatornázása is megvalósult. Ugyanakkor **az egyre inkább beépülő zártkerti területek csak vezetékes ivóvízzel rendelkeznek, a szennyvízkezelés nem megoldott.** A csapadékvíz-elvezető-rendszer hiányos, kapacitása nem megfelelő, ami egyes területek elöntéséhez vezet, s a csapadékvíz a szennyvízhálózatba is bejut. **Az elektromos- és a vezetékesgáz-hálózat kiépítettsége és kapacitása megfelelő.**

A Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatához tartozó intézmények döntő része az energiahatékonyságukat javító felújításon esett át. A városban található intézmények egy részének energiaellátását, ill. a lakótelepi lakások melegvízellátását távhőrendszeren keresztül oldották meg.

II.1.9 Környezet- és klímavédelem

Salgótarján közigazgatási területe kiemelkedő természeti értékekkel érintett, Natura 2000 területek, országos ökológiai hálózati elemek fedik le a város jelentős részét, magas az erdősültség aránya. A városias szövet és a természeti táj hosszú vonal mentén összeér. A közvetlen érintkezés előnyöket és hátrányokat egyaránt tartogat. A védett területek közelsége természetes határt szab, miközben figyelmet érdemel a peremek védelme. A fenntarthatóság elvét hangsúlyosan kell kezelni. A fejlődés nem a területi terjeszkedés szinonimája, az alulhasznosított területek városi szövetbe integrálása jelenthet megoldást a túlzott tájhasználat megelőzésére

Salgótarjánban a település vezetése egyértelműen elkötelezett a környezet- és klímavédelem iránt, amit leginkább az elmúlt évek jelentős energiahatékonysági és megújulóenergia-felhasználásra irányuló fejlesztései támasztanak alá. A település hosszú távú jövőjére vonatkozó településvezetési tervek között továbbra is hangsúlyos elemként szerepelnek a környezet- és klímavédelemmel összefüggő fejlesztési elképzelések. A szemléletformáló akciók keretében elsősorban a fenntartható életmódhoz, egészségtudatossághoz kapcsolódó programok valósultak meg, míg a település Klímastratégiája célul tűzi ki többek között az önkormányzati klímakommunikáció erősítését, klímavédelmi szemléletformálási kampányok megszervezését és lebonyolítását, települési hőségriadó terv készítését, energetikai szaktanácsadás megvalósítását, a fenntartható közlekedési formák népszerűsítését, a keletkező hulladék mennyiségének csökkentésére, az újrahasznosításra irányuló szemléletformálást.

III HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

III.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

III.1.1 A folyamatok értékelése

Salgótarjánban a demográfiai mutatók kedvezőtlen képet mutatnak és a lakosság szám csökkenésével párhuzamosan növekszik a szegregátumokban élők aránya. Az elvándorlás tényét súlyosbítja, hogy főleg a munkaképes korú, magasan képzett réteg hagyja itt a várost.

A város gazdasági szerkezete átalakulóban van, mára már a meghatározó ágazat a terciér szektor, ugyanakkor számos barnamezős területtel rendelkezik. Ezeknek a területeknek kedvező elhelyezkedése és infrastrukturális ellátottsága, szennyezettsége azonban hátráltatja újrahaznosíthatóságukat. A versenyképes, dinamikus húzóágazatok jelenléte alulreprezentált, azonban a helyi üzleti infrastruktúra lényeges elemét képezik az iparterületek, az inkubátorház és a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat. **A turizmus terén kiemelt szerepe van a Novohrad-Nógrád Geoparknak.**

A munkaerőutánpótlás tekintetében minőségi és mennyiségi problémák jelentkeznek, a lakosságnak alacsony képzettsége, a munkaerőpiacon megjelenő szereplők nem elégséges digitális kompetenciája növelheti a betöltetlen álláshelyek számát.

Zöldmezős fejlesztési területei, a város földrajzi adottságai miatt, korlátozottan állnak rendelkezésre, ezzel szemben a város jelentős elhanyagolt barnamezős ipari területtel rendelkezik, melyek egy kisebb része városi funkciók kialakítására alkalmas, de jelentős része ipari, gazdasági fejlesztési területként hasznosítható. Ezeknek a területeknek a termelésbe történő bevonása azonban csak rekultivációjuk után valósulhat meg. Ezen a területen jelentős elmaradás tapasztalható. A Modern Városok Program keretében 2017-ben a Kormány határozatban döntött a város barnamezős területeinek felszámolásáról és ipari parki hasznosításáról, de ez még egy érintett területen sem történt meg.

Az elmúlt években az önkormányzati épületek jelentős része energiahatékonysági fejlesztésen esett át és a jövőben további fejlesztések megvalósítása a cél. A lakótelepek, ipari technológiával épített épületei azonban még elavult energetikai mutatókkal rendelkeznek. **A leromló állapotban lévő, kedvezőtlen energetikai mutatókkal rendelkező ingatlanállomány nem nyújt megfelelő lakhatási körülményeket a benne élők számára.**

A város közlekedési és parkolási problémái megoldhatatlanok a helyi tömegközlekedés színvonalának növelése miatt. Jelenleg a város lakói számára a helyi buszközlekedés nem jelenti a gépkocsihasználat alternatíváját. **A fenntartható tömegközlekedés, az utasbarát üzemeltetés mellett, környezetbarát, elektromos buszok beüzemelését kell, hogy jelentse.** Az épített környezet és a zöldfelületek fejlesztésének elmaradása, vagy azok nem összhangban történő fejlesztése ronthatja a városi életminőséget. A leromló városkép negatív hatással van a városban maradó, vagy letelepedő, magasan képzett munkaerő létszámra is.

A közszolgáltatók és az önkormányzat digitális megoldások bevezetésével növelheti az ügyfelek komfortérzetét, az ügyintézés hatékonyságát és a rendelkezésre álló adatmennyiséget. **A digitalizáció terén az Önkormányzatnak élen kell járnia.**

III.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelését szakterületenként, témakörönként elkészített SWOT analízis mutatja be.

III.1.2.1 A településhálózat SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Térségi szerepkör • Speciális földrajzi fekvés • A 21. sz. főút mente a megye legurbanizáltabb térsége	• Domborzati viszonyok miatt korlátozottak a város lehetőségei • A város elérhetősége nem igazán kedvező
Lehetőségek	Veszélyek
• Kihasználható potenciált jelent a város fekvése a határmenti együttműködések terén • Megyeszékhely lévén központi funkcióinak nagyobb mértékű kihasználása	• Budapest és a nagyobb városok elszívó hatásának növekedése • A globális gazdasági helyzet változása miatt kényszerpályára kerül a város és nem tudja betölteni a településhálózatban elfoglalt helyét

III.1.2.2 A társadalom SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• A közszolgáltatások mennyiségi és minőségi színvonala megfelelő • A városban kiemelt szerepe van a hagyományoknak • Magas a civil szervezetek aránya	• Csökkenő népességszám, növekvő elvándorlás • Kedvezőtlen demográfiai folyamatok, öregedő népesség • A nők és az iskolázatlanok foglalkoztatási, jövedelemszerzési lehetőségei korlátozottabbak • A lakosság képzettségi szerkezete negatívabb képet mutatnak az országos viszonyokhoz képest, alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, magas az alacsony képzettségűek aránya • Magas munkanélküliség
Lehetőségek	Veszélyek
• Helyben elérhető, versenyképes munkahelyek teremtése • Fiatalok helyben tartása • Egészségügyi, szociális és oktatási hálózat erősítése • Szakképzésben rejlő lehetőségek kihasználása • Magas színvonalú aktív kapcsolódási, sportolási lehetőségek biztosítása a város és térsége számára • Komplex egészség-megőrzési és fejlesztési programok • Komplex programok megvalósítása a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatására	• Kedvezőtlen demográfiai folyamatok felerősödése • Növekvő elvándorlás, csökkenő népességszám • Nyugdíj előtt állók számának növekedése, az előregedés folytatódása • Foglalkoztatottak nélküli háztartások növekvő aránya • Az öregedő társadalom miatt az egészségügyi és szociális intézményekre nehezedő nyomás nő • Szegregálódó településrészek számának növekedése • Szegregátumokban élő népesség arányának növekedése • A degradálódott, szlömösödött területek leszakadása tovább nő • Társadalmi polarizáció növekedése

III.1.2.3 A gazdaság SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Átalakuló gazdasági szerkezet • Gazdaság meghatározó ágazata a terciér szektor • Barnamezős területek kedvező elhelyezkedése • A turizmus terén kiemelt szerepe van a Novohrad-Nógrád Geoparknak • A helyi üzleti infrastruktúra lényeges elemét képezik az iparterületek, az inkubátorház és a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat	• A versenyképes, dinamikus húzóágazatok jelenléte alulreprezentált • A munkaerőutánpótlás tekintetében minőségi és mennyiségi problémák jelentkeznek • Lakosság alacsony képzettsége
Lehetőségek	Veszélyek
• A városi és térségi nagyvállalatok az ágazati együttműködések, a hálózatosodás és az innovációk révén tovább erősödnek • A város ágazati szerkezete reziliens, több lábon álló szerkezetének erősítése • A város barnamezős és alulhasznosított területeinek a hasznosíthatóságának növelése • Határ közelsége, a szlovák kapcsolatokban rejlő potenciál kihasználása • Összehangolt gazdaságfejlesztés, hálózati rendszerű gazdasági tevékenységek • Turisztikai fejlesztések • A lakosság képzettségi szintjének emelése • A helyi gazdaságfejlesztést szolgáló oktatási, képzési szerkezet kialakítása • Az ipari területek, az inkubátorház és a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat erősítése	• A város gazdasági struktúrája kedvezőtlen marad • A város barnamezős területeinek a forgalomképtelensége, kihasználatlansága • A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok számottevő lokális negatív gazdasági hatásokat indukálnak • A globális gazdasági változásoknak (innovációk, új hálózatok, technológiaváltás) az élvonalhoz viszonyított eltávolító hatása érvényesül • A magán befektetések elmaradása, elhalasztása, másik térségbe irányulása • A vállalkozói, fejlesztési együttműködések nem jönnek létre, nincs helyi vállalkozói ökoszisztéma • A városi munkaerő elszívása a szomszédos munkaerő-vonzáskörzetek és külföld által • Minőségi és mennyiségi problémák a munkaerőutánpótlás tekintetében • Az oktatási, képzési szerkezet nem szolgálja a város gazdasági igényeit, fejlődését, vagy nehezen befolyásolható • Munkaintenzív beruházások elmaradása • Az oktatási, képzési szerkezet nem szolgálja a város gazdasági igényeit, fejlődését, vagy nehezen befolyásolható • A KKV szektor alacsony infokommunikációs és számítástechnikai érettsége

III.1.2.4 A táji-, természeti adottságok és zöldfelületek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Salgótarján és környéke jelentős táji és természeti értékekkel rendelkezik, ami jó alapot ad a turizmus fejlesztésére • A város és környéke kulturális hagyományokban, építészeti és településképi örökségben is bővelkedik • Számos védett terület található itt, az erődgazdaságnak pedig kiemelt szerepe van a térségben • Lakossági igény a zöldfelületi fejlesztésekre, karbantartásokra	• A vízfolyásoknál egyre gyakoribb jelenségnek számítanak a villámárvizek • A városon belüli zöldfelületek aránya alacsony • Magas a barnamezős területek aránya • Az értékesebb zöldfelületek helyét több, kevésbé értékes területek foglalták el
Lehetőségek	Veszélyek
• A város meg tudja élni és igény szerint bővíteni tudja a zöld, érintetlen területeit • Barnamezős, alulhasznosított területek előtérbe helyezése a fejlesztéseknél • Lerakótelepek rekultiválása • Fásított területek növelése • Összefüggő zöldfelületi hálózat kialakítása	• Intenzívebb, tájképi szempontból kevésbé értékes területhasználat kialakulása • Zöldmezős beruházások előtérbe kerülése • Külterületi bányák, lerakótelepek rendezetlensége • Az erdőterületek, zártkertek beépülése a környezet rovására tovább folytatódik • Zöldterületi fejlesztések elmaradása

III.1.2.5 Az épített környezet SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Számos műemlékkel és védett épülettel rendelkezik a város • Az új, zöldmezős, gazdasági területek a város déli részén helyezkednek el, közúti kapcsolataik a lakott területen kívül helyezkednek el, így nem terhelik a várost	• A város lakásszerkezetére az elavult, mára kevésbé népszerű lakótelepes beépítés dominanciája jellemző • A városi közintézmények épületállománya szintén elavultak, felújításra várnak • Az ipari múlt számos alulhasznosított barnamezős területet hagyott hátra maga után, amelyek a város szövetébe ékelődve helyezkednek el
Lehetőségek	Veszélyek
• Az alulhasznosított és barnamezős területek megújulása, új városi funkciók megtelepedése • Összefüggő zöldfelületi rendszer kialakítása • A városi mikroklíma kedvezően alakul (zöldülés, vízfelületek)	• Az épületfelújítások és korszerűsítések elmaradásával az épített környezet egyre inkább degradálódik • Zöldterületi fejlesztések elmaradása • Barnamezős és alulhasznosított területek kihasználatlansága

III.1.2.6 A közlekedés SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• A lakóutcák többsége kiépített • A város szerkezetéből fakadóan a helyi autóbusz-hálózat lefedettsége területi szempontból igen jó • A 21. sz. főút új nyomvonalának átadása óta a belvárosi területek részben mentesültek a tranzitforgalomtól • A járás közösségi közlekedésében a távolsági autóbuszos közlekedés a meghatározó	• A város fekvése alapvetően befolyásolja a közlekedési hálózatok szerkezetét, amely leszűkíti a közlekedés számára rendelkezésre álló területet • Az alaphálózat szerkezete nem csak utas, hanem üzemeltetői oldalról is kedvezőtlen • A közösségi közlekedés intermodális kapcsolatai összességében nem jók • A kerékpározás a városban jelenleg kevésbé elterjedt, ezért a kapcsolódó szolgáltatások sem épültek ki
Lehetőségek	Veszélyek
• A vasút szerepének kihasználása a városon belüli közösségi közlekedésben • A helyi közlekedésben a fenntartható közösségi közlekedési módokat előtérbe helyező beruházások valósulnak meg • Fenntartható közlekedési módokat előtérbe helyező beruházások megvalósítása • Csapadékvíz- és szennyvíz-elvezető rendszer kiépítése	• A domborzati és településhálózati adottságok miatt sok a hiányzó kapcsolat az úthálózatban és a közösségi közlekedési hálózatban. • A közösségi közlekedés (különösen a vasút) nem nyújt versenyképes alternatívát, ezért magas a gépjárműhasználók aránya, ami környezeti károkat okoz • A globális közlekedés-földrajzi és geopolitikai helyzet változása fenttarthatatlan pályára állítja a térséget • A helyi közlekedésben nem a fenntartható közösségi közlekedési módok kerülnek előtérbe

III.1.2.7 A közművek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• A város közmű ellátottsága megfelelő, az ivóvízhálózat teljesen kiépült, valamint a beépítésre szánt területek csatornázása is megvalósult • Az elektromos- és a vezetékesgáz-hálózat kiépítettsége és kapacitása megfelelő	• Az egyre inkább beépülő zártkerti területek csak vezetékes ivóvízzel rendelkeznek, a szennyvízkezelés nem megoldott • A csapadékvíz-elvezető-rendszer hiányos, kapacitása nem megfelelő, ami egyes területek elöntéséhez vezet
Lehetőségek	Veszélyek
• Folytatva az elmúlt évek energiahatékonysági és megújuló energia-felhasználásra irányuló fejlesztéseit, megújuló erőforrások helyi hasznosítása megfelelő mértékű lesz • A csapadékvizek telken belüli összegyűjtésével, szikkasztásával, hasznosításával csökkenthető a közterületi csapadékvíz-elvezetés terhelése • Az energiatudatosság a helyi szereplők jellemzőjévé válik	• Az erdőterületek beépítésével a terület csapadékvíz és szennyvíz elvezetési problémái előtérbe kerülnek • A megújuló erőforrások hasznosítása nem helyben, nem kellő mértékben történik • Az energiatudatosság nem épül be a helyi szereplők működésébe • A zártkertek és az erdőterületek beépítésével a terület csapadékvíz és szennyvíz elvezetési problémái előtérbe kerülnek

III.1.2.8 A környezet- és klímavédelem SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Salgótarján közigazgatási területe kiemelkedő természeti értékekkel érintett, Natura 2000 területek, országos ökológiai hálózati elemek fedik le a város jelentős részét, magas az erdősültség aránya • A település vezetése egyértelműen elkötelezett a környezet- és klímavédelem iránt • A város ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon nem tartozik a veszélyeztetett kategóriába	• A város területén több potenciális szennyezőforrás veszélyezteti a talaj és felszín alatti vizek állapotát • A város területén vízfolyások integrált minősítése gyenge • A város területén jelentős a közúti forgalom, ami zaj és levegőterhelést okoz • A szelektíven gyűjtött hulladék aránya jelentősen elmarad az országos átlagtól
Lehetőségek	Veszélyek
• Barnamezős területeke újra hasznosítása a zöldmezős beruházásokkal szemben • Kedvező zöldfelületi ellátottság, közhasználatú zöldfelület kiépítése	• A természeti ökoszisztémák károsodása • Zöldmezős beruházások előtérbe kerülése a barnamezős területek újra hasznosításával szemben • A szabályozási környezet változása (jogszabályok, ösztönzők, ágazati politikák stb.) kedvezőtlenebb fenntarthatósági körülményeket teremt

III.1.2.9 Kockázatok felsorolása

Salgótarján fejlődésének legnagyobb gátja, ha kedvezőtlen gazdasági struktúrája változatlan marad, a város barnamezős területeinek a forgalomképtelensége, kihasználatlansága nem változik. Számottevő kockázat, ha a globális gazdasági változásoknak (innovációk, új hálózatok, technológiaváltás) az élvonalhoz viszonyított eltávolító hatása érvényesül. Kiemelten negatív hatása lehet a gazdaságra, ha a magán befektetések elmaradnak, másik térségbe irányulnak, ill. a vállalkozói, fejlesztési együttműködések nem jönnek létre, nincs helyi vállalkozói ökoszisztéma.

A gazdasági fejlődésre nézve szintén hatalmas kockázati tényező, ha tovább érvényesül, vagy erősödik a városi munkaerő elszívása a szomszédos munkaerő-vonzáskörzetek és külföld által, ha minőségi és mennyiségi problémák jelentkeznek a munkaerőutánpótlás tekintetében, vagy az oktatási, képzési szerkezet nem szolgálja a város gazdasági igényeit, fejlődését, vagy nehezen befolyásolható, ill. elmaradnak a munkaintenzív beruházások.

A helyi társadalom szempontjából a legnagyobb kockázati tényező a növekvő elvándorlás, csökkenő népességszám, a nyugdíj előtt állók számának növekedése, az elöregedés folytatódása, a foglalkoztatottak nélküli háztartások növekvő aránya, az elöregedő társadalom miatt az egészségügyi és szociális intézményekre nehezedő nyomás növekedése. Ezek a tényezők a szegregálódó településrészek számának és az ott élő lakosság arányának növekedését, ill. a degradálódott, szlömösödött területek leszakadását, a társadalmi polarizáció növekedését eredményezhetik.

A természeti környezet degradálódásának kockázatát a természeti ökoszisztémák károsodása, a zöldmezős beruházások előtérbe kerülése fokozhatja a barnamezős területek újra hasznosításával szemben, vagy ha szabályozási környezet változása (jogszabályok, ösztönzők, ágazati politikák stb.) kedvezőtlenebb fenntarthatósági körülményeket teremt. Negatív tendenciát indíthat el, ha tovább nő a beépítettség, ill. nő a burkolt felületek aránya, a hagyományos erdőterületek helyét nyaralók és lakóházak foglalják el, az erdőterületek beépítésével a terület csapadékvíz és szennyvíz elvezetési problémái előtérbe kerülnek, a megújuló erőforrások hasznosítása nem helyben, nem kellő mértékben történik és az energiatudatosság nem épül be a helyi szereplők működésébe.

Fekvéséből adódóan komoly kockázati tényező, hogy a domborzati és településhálózati adottságok miatt sok a hiányzó kapcsolat az úthálózatban és a közösségi közlekedési hálózatban, valamint a közösségi közlekedés (különösen a vasút) nem nyújt versenyképes alternatívát, ezért magas a gépjárműhasználók aránya, ami környezeti károkat okoz.

III.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

Az OFTK értelmében Salgótarján – kihasználva kedvező, határmenti fekvését – a hálózati szemlélettel működő adottságokat és lehetőségeket szem előtt tartó területi tervezési folyamatok kialakításában, valamint a város-vidék közötti kölcsönös előnyökön nyugvó együttműködések révén a hatékonyan és fenntarthatóan működő gazdasági térszerkezet megvalósításában tölt be kiemelkedő szerepet. A Nógrád megyei Területfejlesztési Konceptió és Program Salgótarját, mint a megye oktatási, sport és vállalkozásélénkítő központját definiálja, amelyben kiemelt szerepet játszik a felsőoktatás fejlesztése, az Óbudai Egyetem, ill. a testnevelési Egyetem salgótarjáni Campusának és K+F+I központjának létrehozása, képzési rendszerének kibővítése. A nemzetközi paralimpiai sportközpont létrehozása sportlétesítményekkel, kiszolgáló egységekkel és szállásfejlesztéssel. A megyeszékhelyen, a városokban, ill. kistelepüléseken létrejövő új inkubációs kapacitásokkal, ill. a barnamezős terület revitalizációjával megvalósuló kompetenciaközponttal, Tudományos és Technológiai Parkkal.

Az országos és megyei területrendezési tervek értelmében Salgótarját az országos és megyei területfelhasználási kategóriák mindegyike érinti, amelyek közül az erdő- és mezőgazdasági térség a település közel háromnegyedét lefedi. A megyei övezetek közül az ásványi nyersanyagvagyon, a földtani veszélyforrás, valamint a kiemelt turisztikai övezet a település teljes területére kiterjed. Mindezek mellett az ökológiai hálózat, a tájképvédelmi, valamint a vízminőség védelmi övezetek területi lefedettsége is jelentős. Mindezzel összefüggésben a szomszédos települések elsősorban az ökológiai hálózat, valamint az erdők és erdőtelepítésre javasolt területek övezetei révén érintik Salgótarját.

Az országos és megyei területrendezési tervek a meglévő közúthálózatot és kerékpárút hálózatot bővítő elemeket tartalmaznak, amelyek a szomszédos települések, ill. Salgótarján rendezési terveiben is megjelennek.

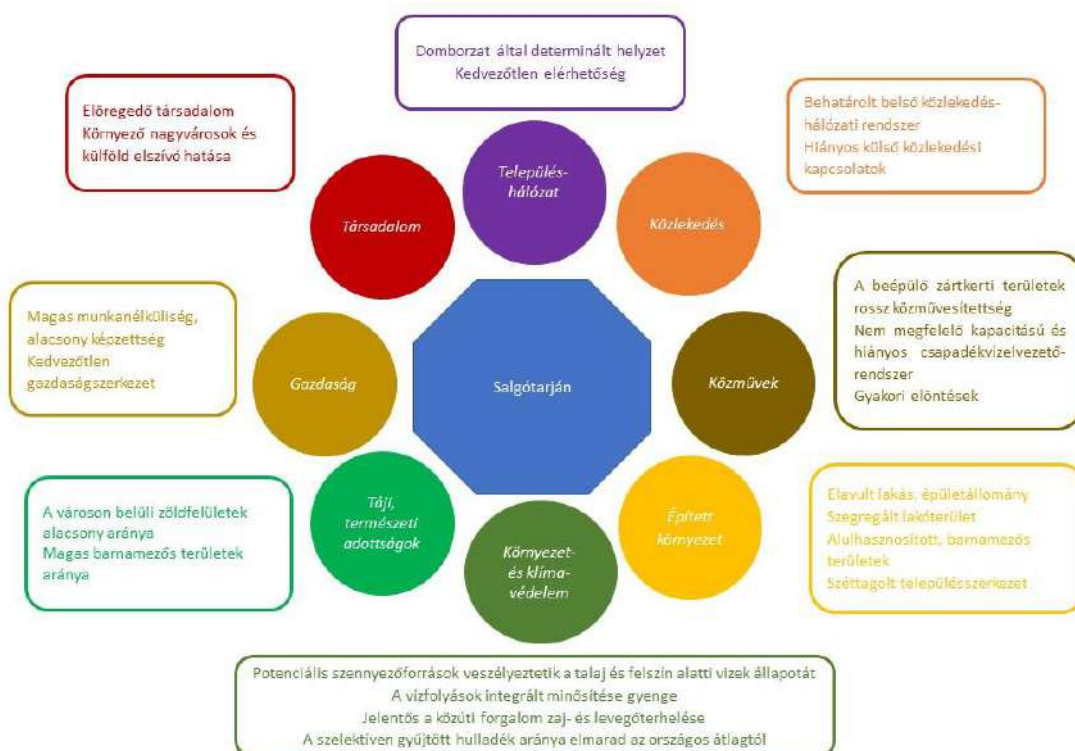
Salgótarján város a Településszerkezeti tervét a 15/2017. (II.14.) ÖKT. számú határozatával fogadta el, amelyet többször módosított, utoljára a 87/2021. (V. 27.) ÖKT határozatával. A helyi építési szabályzatról szóló 8/2017. (II.14.) számú önkormányzati rendeletét többször módosították, utoljára a 19/2021. (V.27.) számú önkormányzati rendelettel.

A településképvédelmi rendeletet Salgótarján Város Önkormányzatának képviselőtestülete a 33/2017. (X.26.) számú önkormányzati rendeletével fogadta el. Az építészeti útmutatóként, ajánlásként készült Településképi Arculati Kézikönyv az Önkormányzat határozatával lépett életbe.

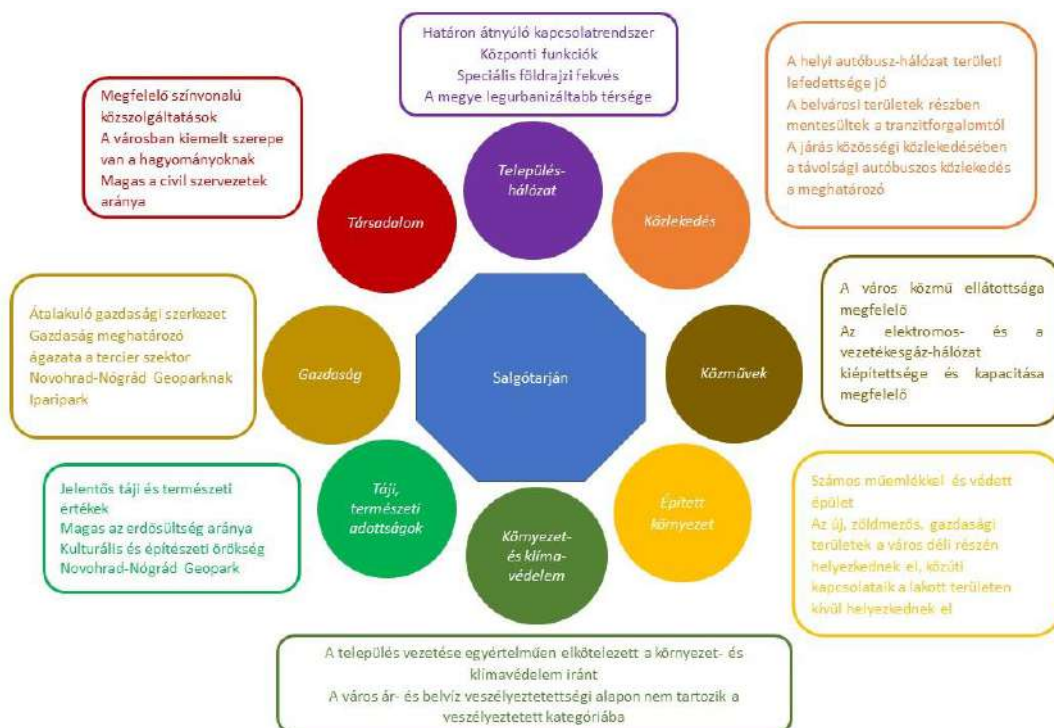
A település szerkezetét meghatározó hálózati elemek jellemzően önálló közlekedési, azon belül szétválasztva a kötőtpályás és a közúti közlekedés elemként, valamint egyéb területfelhasználási egységekben megjelenő önálló közműelemként jelennek meg. A területfelhasználás részeként önálló vízgazdálkodási térségként jelennek meg a vízgazdálkodás hálózati elemei, a csatornák, árkok, valamint az egyéb vízfolyások.

III.2 Problématérkép/Értéktérkép

III.2-1. ábra Salgótarján problématerképe

III.2-2. ábra Salgótarján értéktérképe

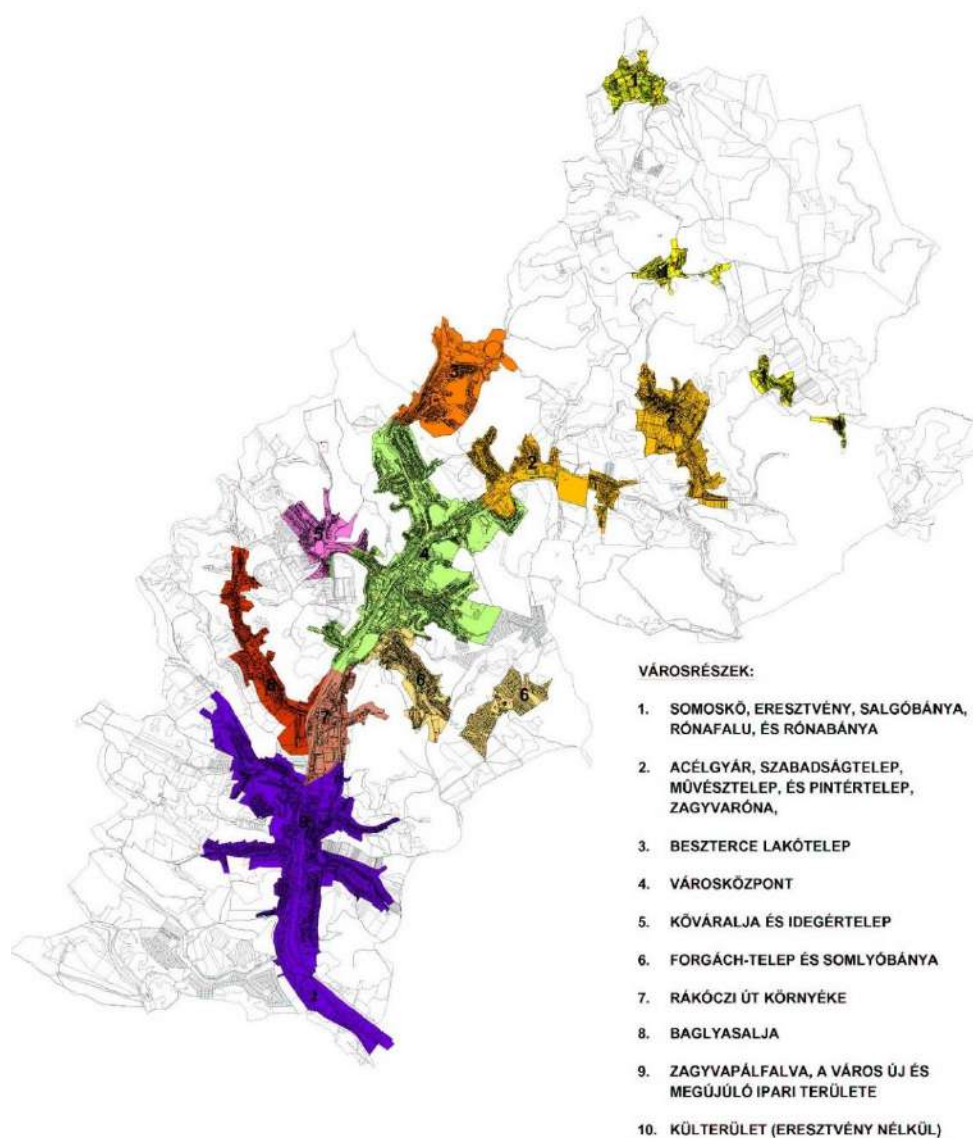
III.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

III.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

2008-ban Salgótarján MJV Integrált Városfejlesztési Stratégia meghatározta a település városrészeit, amelyet a 2014-ben elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégia is alapul vett. Ezen a felosztáson nem indokolt változtatni, hiszen **Salgótarján városrészei tükrözik a szerves történelmi fejlődés meghatározottságait és hagyományait, s megfelelő keretét jelentik a városfejlesztésnek is.** Jelen stratégia a városrészek lehatárolásához igazodva foglalja össze a jelenlegi helyzetet, amelyet népszámlálási adatok hiányában a korábbi ITS-ben megfogalmazottak alapján elsősorban kvalitatív információkkal egészít ki, ill. vizsgál felül.

Salgótarján Megyei Jogú Város közigazgatási területe az alábbi 10 városrésztől osztható fel:

III.3-1. ábra: Salgótarján városrészei

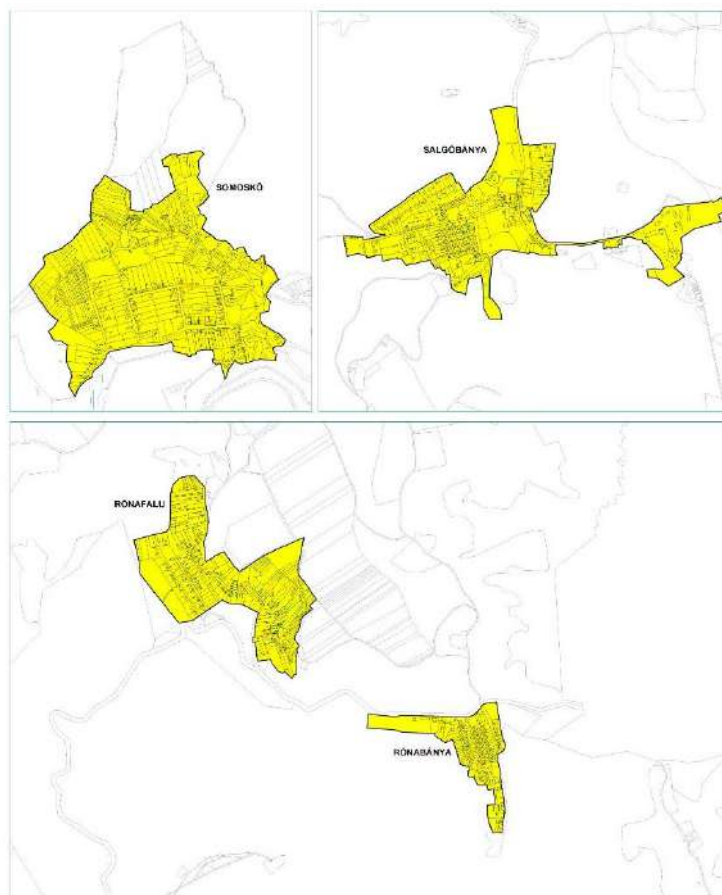

Forrás: ITS

III.3.1.1 1. városrész: Somoskő, Eresztvény, Salgóbánya, Rónafalu és Rónabánya

Az **1. városrész**hez a városközponttól Északkeletre található hasonló funkciójú és karakterű, valamint egymást megközelítő társadalmi-gazdasági adottságú, **öt elkülönült egyéb belterületi településrész tartozik: Somoskő, Salgóbánya, Eresztvény, Rónafalu és Rónabánya.**

III.3-2. ábra: Salgótarján 1. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS, 2008

A városközponttól 10-15 km-re északra, ill. északkeletre fekvő településrészek **falusias jellegű lakó- és üdülőövezetek**. Többnyire két- és hámszobás, családiházas beépítésű épületekkel, amelyek egy jó része a háttorú előtt épület.

Az 1. városrészben mintegy 1000 fő él (ennek fele Somoskőn és negyede Salgóbanán) kb. 530 lakásban. Az elkülönült településrészek fejlesztési szempontból történő együttes kezelését egyfelől az indokolja, hogy **társadalmi szerkezetük nagyon sok hasonlóságot mutat** annak ellenére is, hogy vannak kisebb eltérések a lakókörnyezet minőségében és a társadalmi státusban, másfelől a települések a város északi, alpesi klímájú üdülőövezetét alkotják. Az összevont 1. városrész a **legjobbban előregedett része Salgótarjánnak**, közülük is Salgóbánya, Rónafalu és Rónabánya emelkedik ki. Ezzel szemben nagyon kevés a gyermek, illetve szűk a középkorúak csoportja, akik között ráadásul kiemelt arányban vannak jelen az alulképzettek, az állandó munkajövedelemmel nem rendelkezők, az inaktívok, a kedvezőtlen lakás- és lakóhelyi körülmények között élők. **A háztartások és családok nagyobbik részében nincs foglalkoztatott, amelyek szociálisan is nehéz helyzetben vannak, illetve tartós szegénységben élnek.**

Somoskőn a legmagasabb a lakosság társadalmi státusa, nem csak az északkeleti 1. városrészen belül, hanem a városmaggal fizikálisan nem érintkező településrészek közül összességében is. Mindez a településrész festői szépségű fekvésének, illetve az ezzel összefüggő, élénkülő üdülőterületi státuszának köszönhető.

Salgóbadány minden vizsgált társadalmi és szociális mutató esetében rendkívül kedvezőtlen helyzetű, nagyon alacsony státusú terület (akárcsak Eresztvény lakóterülete, kivéve a Salgó Hotel környékét), ugyanakkor fejlesztési és egyéb adottságai alapján kedvezőbbnek tekinthető, mint Rónafalu és Rónabánya. Utóbbiak esetében csaknem minden társadalmi mutató nagyon kedvezőtlen helyzetről árulkodik: a népesség elöregedett, összességében nagyon alacsony státusú, és leromló lakóhelyi környezetekben koncentrálódik. Közülük is Rónabánya helyzete a kritikussabb, mivel kolónia jellegű beépítettsége következtében, az épületállomány fizikai állapota is rendkívül leromlott. Rónafalu falusias, megújuló házaival előrevetíti egyfajta üdülőfalu-arculat középtávon lehetséges kifejlődését.

A városrész egyes településrészei kivétel nélkül **kedvezőtlen külső közúti elérhetőséggel rendelkeznek**, tömegközlekedéssel is csak részben feltártak (Somoskő, Eresztvény és Salgóbadány: 11A és 11B buszjárat). A belső utak zömében nem pormentesítettek, nagyobb részt leromlottak, kerékpárutak nincsenek (de kiemelten jellemző a kerékpáros közlekedés), a parkolás megoldott, a közterületek és zöldfelületek mennyisége kedvező, ugyanakkor állapotuk átlag alatti. A településrészek alapellátása részlegesen megoldott, ugyanakkor infrastruktúrájuk hiányos.

A városrész **zömében lakóterületi funkciókat lát el, amelyet némi üdülőterületi jelleg egészít ki** (Eresztvény és Salgóbadány keleti része) a jelentősebb rekreációs (sport, kirándulás) és idegenforgalmi vonzerőkre épülve.

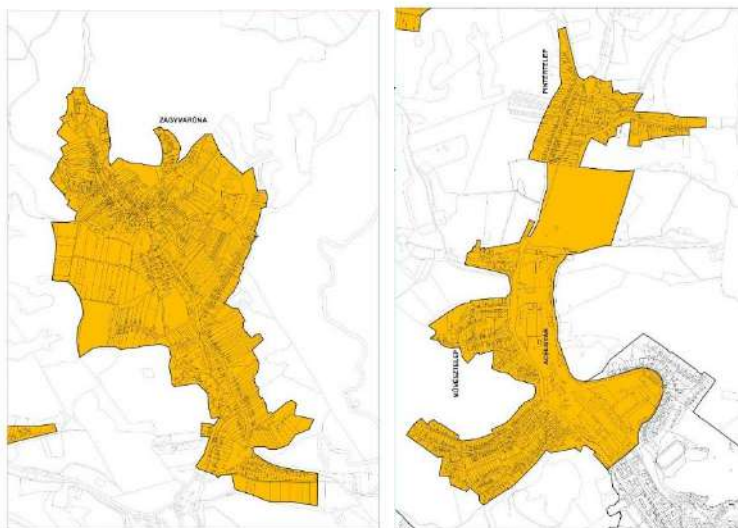
III.3-1. táblázat: Az 1. városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
• Kedvező táji, természeti környezet • Számos turisztikai vonzerő a környéken • Nyugodt lakókörnyezet	• Elöregedő népesség • Kedvezőtlen végzettségi viszonyok • Alacsony szintű foglalkoztatás • Alacsony társadalmi státus • Jelentős szociális nehézségek • Koncentráltan megjelenő leromló lakókörnyezetek • Kedvezőtlen infrastrukturális ellátottság • Rossz elérhetőség • Ellátásbeli hiányosságok
Lehetőségek	Veszélyek
• Idegenforgalmi adottságok jobb kihasználása • Idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése • Munkahelyek kialakítása • Fizikai infrastruktúra javítása • Szociális rehabilitáció	• Elöregedés felgyorsul • Krízisterületek helyzete romlik • Lakókörnyezet leromlik • Táji-természeti degradáció

III.3.1.2 2. városrész: Acélgyár, Zagyvaróna, Ferenctelep, Művésztelep és Pintértelep

A 2. városrészbe szintén hasonló fejlesztési lehetőségekkel rendelkező, ugyanakkor földrajzilag egymáshoz közeli és társadalmi-gazdasági szempontból, funkcionálisan, valamint lakókörnyezeti helyzet alapján is hasonló településrészek kerültek összevonásra.

III.3-3. ábra: Salgótarján 2. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

Zagyvaróna az egységes városterületől fizikálisan elkülönülő településrész (7 km), amelyet 1973-ban csatoltak Salgótarjánhoz. A városrész döntően falusias jellegű, családi házas beépítésű, de keleti oldalán lakótelepi résszel is rendelkezik. Lakásainak több mint 80 %-a a városhoz csatolás előtt épült. A lakások alapterülete jóval városi átlag feletti.

Ferenctelep, Művésztelep és Pintértelep a Salgó út mentén felépült döntően falusias jellegű, családi házas beépítésű településrészek (Pintértelep a várostesttől 4 km-re fekszik). A telepek jellemzője, hogy egy-egy utcán keresztül zsákszerűen kapcsolódnak a Salgó úthoz, bár Pintértelep részben a Salgó út mentén helyezkedik el. Lakásaik 70%-a 1970 előtt épült, melyek közül az 1945 előtt épült házak, kolónialakások lepusztult állapotban vannak. Ezek együttesen lakásállományuk 30%-át teszik ki (mintegy 160-180 lakás). Kolóniák a városmaghoz legközelebb eső Ferenctelepen találhatók, amely szociális szempontból kedvezőtlen helyzetű terület. A településrészekre egyébként a viszonylag nagy alapterületű lakások jellemzőek.

A 2. városrészben viszonylag sokan, mintegy 3000 ezren élnek kb. 1200 lakásban (a lakosság fele Zagyvarónán, a lakásokból cca. 650 db). **A lakosság korszerkezete összességében átlagos,** Zagyvarónán az előregedés ugyan nem előrehaladott, de a gyerekek alacsony száma miatt a településrész iskoláját már bezárták, ugyanakkor a telepeken magas az idősek aránya. **A végzettségi mutatók, a foglalkoztatás, valamint a jövedelmek adatai kedvezőtlenek, akárcsak az átlagos lakókörnyezet, amelyben a lakások egyharmada alacsony komfortfokozatú.** A mutatószámok alapján alsó- és alsóközéposztályok lakják a városrészt, ahol mindenhol vannak szociális problémák, de nem tömegesek. Területileg lokálisak (zagyvafői rész, Ferenctelep eleje, Művésztelep keleti fele a Bátki és Építők útja között; Felsőponyipusztá), ahol koncentráltan jelennek meg a kedvezőtlen szociális és lakóhelyi problémák. A telepi részeken emiatt viszonylag kedvező az általános ingatlanpiaci helyzet.

A városrészek elérhetősége az egyoldalú feltártság mellett is **jónak mondható**, a telepek a tömegközlekedésbe a peremeiken, az átmenő Salgó út mentén, míg Zagyvaróna Zagyvfőig végig bekapcsolt. A közterületek, zöldfelületek száma elégséges, állapotuk átlagos, a kolóniáknál ugyanakkor mindkettőnek az ellenkezője jellemző, ugyanakkor a parkolás, és a szűk keresztmetszetek miatt a belső közlekedés is megoldhatatlan. Zagyvarónán tagóvoda, orvosi rendelő, művelődési ház és posta működik a megfelelő alapellátás mellett, amíg a telepeken az ellátás hiányos, akárcsak az infrastruktúra egyes elemei is.

A városrész funkciója lakóterület, melynek egyes részek minőségjavítása mellett történő megtartása középtávon a cél, amely az épített környezet megújulásával, a terület rendezettségének növekedésével jár.

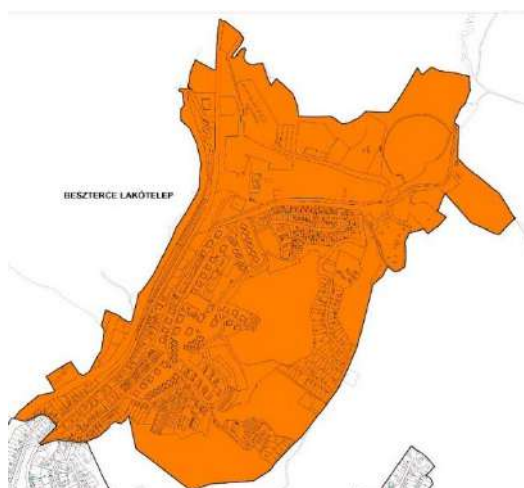
III.3-2. táblázat: Az 2. városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
• Kedvező táji, természeti környezet • Nyugodt lakókörnyezet • Kedvező ingatlanpiaci helyzet	• Koncentráltan jelentkező szociális és lakóhelyi problémák • Alacsony komfortszint • Alacsony végzettségi szint • Alacsony foglalkoztatottság • Leromlott belső úthálózat • Hiányzó infrastrukturális elemek • Alapellátási, szolgáltatási hiányosságok
Lehetőségek	Veszélyek
• Szegregátumok oldása szociális rehabilitációval • Tömbrehabilitáció • Infrastrukturális ellátás javítása • Útrekonstrukció • Rekreációs lehetőségek bővítése	• Fokozott előregedés • Területi szegregáció • Közterületek, utak állapotának leromlása • Lakókörnyezet leromlása

III.3.1.3 3. városrész: Beszterce lakótelep

A zömében lakótelepi jellegű városrész az 1970-es években, valamint az 1980-as évek elején jött létre, túlnyomó többségében házgyári technológiával épült, előregyártott vasbeton panelekből, középmagas lakóépületekkel. A lakások 2-3 szobás, alapterületüket tekintve 50-60 m² közöttiek. A városrész keleti része kertvárosias lakóövezet, amelyhez jelentős kiterjedésű rekreációs zóna csatlakozik (horgásztó, strand, szabadidő-központ, gyermektábor, sportpályák nagyméretű labdarúgó pályával, amatőr csillagvizsgáló).

III.3-4. ábra: Salgótarján 3. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

A terület egyöntetű és gyors beépítéséből, kialakulásából adódóan a **városrész lakossága homogén** (mintegy 4400 fő 1800 lakásban), **életkori megoszlását tekintve zömében fiatal felnőtt és középkorú rétegekből áll** (a lakosság a házakkal párhuzamosan öregszik). Így az idősebb generáció nincs nagytömegben jelen a településrészen, míg a gyermekkorúak aránya átlagos. A középosztályokhoz tartozó, átlag feletti végzettséggel rendelkező középkorúak kiemelkedően magas foglalkoztatottsága révén a munkanélküliségi ráta alacsony, a jövedelmi helyzet viszonylag kedvező, a szociális problémák – egyelőre – mérsékeltek.

A városrész megközelíthetősége jó, tömegközlekedéssel a peremei feltártak, a sűrű beépítés ellenére jelentős a közterületek és zöldfelületek aránya, amelyek állapota átlag körüli. A városrész szolgáltatásokkal történő ellátása megoldott (megfelelő üzlethálózat, posta, angol Clasp rendszerű technológiával épült általános iskola), infrastrukturálisan fejlett, a lakások zömében összkomfortosak.

III.3-3. táblázat: A 3. városrész SWOT elemzése

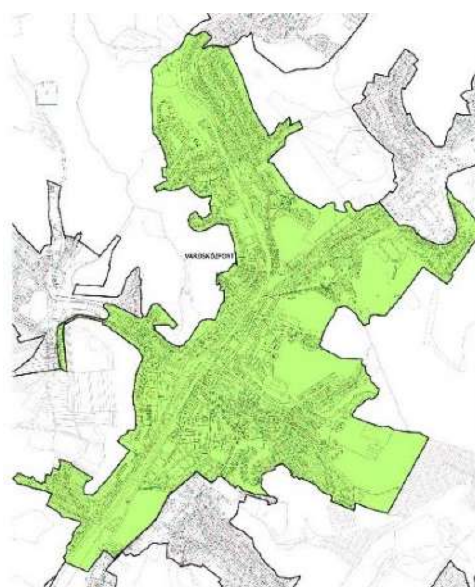
Erősségek	Gyengeségek
• Kiemelkedő rekreációs lehetőségek • Jó elérhetőség • Utak, közterületek, zöldfelületek száma és állapota kedvező • Kedvező lakóhelyi társadalomszerkezet • Átlagon felüli végzettségi színvonal • Magas foglalkoztatottsági szint • Kedvező átlagos jövedelmi szint	• Lakások rossz energiahatékonyságúak • Sűrű beépítés • Magas lakássűrűség • Parkolási nehézségek
Lehetőségek	Veszélyek
• Kulturális szolgáltatások fejlesztése • Civil aktivitás fokozása • Lakások szigetelése • Közösségi terek és zöldfelületek színvonalának növelése	• Környezet fokozódó igénybevétele • Devianciák utcai megjelenésének fokozódása

III.3.1.4 4. városrész: Városházakör

A **4. városrészbe a Belvároshoz közvetlenül csatlakozó**, ugyanakkor funkcionálisan vegyes, valamint az adottságokat, a karaktert és a fejlesztési lehetőségeket tekintve részben eltérő elemeket hordozó, de egymást megfelelően kiegészítő **7 településrész került összevonásra**.

A **Belváros** jelenlegi formájának kialakítása a második világháború után kezdődött meg. A **valódi városmag** központját az 1960-as években szinte teljesen lebontották, majd újjáépítették. **Itt találhatóak a városi és a megyei igazgatás középületei**, illetve olyan intézmények, melyeket sok esetben a korszak sztárépítészeti tervezték. A városképet döntően szürke toronyházak és tömbök határozzák meg, de téglaházak is találhatóak, sőt kolónialakások is a közvetlen környezetben (Zemlinszky u., Bajcsy-Zsilinszky út). A műemlékek döntő többsége a Belvárosban koncentrálódik.

III.3-5. ábra: Salgótarján 4. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

A Belváros lakásállománya 2-3 szobás, döntő többségük az 1950-es évektől az 1980-as évek végéig épült, a lakások háromnegyede összkomfortos. Összességében itt a legmagasabbak az ingatlanárak, befektetési, kiadási céllal szinte csak itt történik lakásvásárlás. A vasút és a 21-es út a Belvárost is kettévágja jelentős városi területeket elfoglalva, a keresztirányú gyalogos és közúti közlekedést egyaránt jelentősen megnehezítve. **Egész Salgótarján kiskereskedelmi egységeinek több mint a fele a Belvárosban található.**

A Kemerovó és a Napsugár lakótelepen az 1970-es években épült a lakások majdnem 90%-a, a többi lakás a déli kertvárosi lakó- és intézményi övezeti részén épült fel. A lakások két- és háromszobásak, döntően a jellemző lakótelepi méretnek megfelelőek (55 m² körüliek). A 21-es főút átellenes oldalán **a Béketelep** korábbi kialakítású **kertvárosias lakóövezet,** ahol a lakások több mint fele 1945 és 1960 között épült, többségében 80 m² feletti alapterülettel, és **a város iparosításával párhuzamosan megjelenő jól kvalifikált rétegek lakóhelyévé vált,** amelyet a rezidens népesség megtartása és előregedése mellett ma is tart.

Az **Acélgyár és környéke a munkások és a vezetők számára épített házakkal, a kolónialakásokkal, valamint a kiszolgáló intézményekkel** (templom, iskola, kórház, posta, kaszinó olvasóegylettel, pihenő park) szerves egészet alkotott, a város többi részétől sorompó választott el. Ennek megfelelően a lakóépületek építészeti szerves egységet alkotnak zömében hagyományos beépítésű belső lakóterületként, részben szociális szempontból nem megfelelő övezetként, illetve ipari és egyéb területként. A Salgó út északi oldalán leromlott kolónialakások találhatók (ezek közül 5 épület, közel 20 lakás 2019-ben TOP forrásból felújításra került), akárcsak a Zagyvarakodó környékén (jelentős része lebontva), valamint az Acélgyári út mentén és Jónásch-telepen (zömében lebontva).

Eperjestelep a Belvároshoz közel eső, térben mégis **zsákjelleggel elkülönülő, falusias jellegű városrész,** ahol a lakások az 1970-es és az 1980-as években épültek. **Rokkantelep a nevét az első világháborús rokkantaknak felhúzott kertes házakról kapta, melyek hagyományos beépítésű belső lakóterülettel társulnak. Mellékük az 1960-as években építették fel az ún. Szerpentinre a lakótelepet.**

A 4. városrészben mintegy 17.500-an élnek (a város lakosságának majdnem fele), nagyjából 8600 lakásban. **A városrésze átlagosan jellemző az előrehaladott előregedés, az alacsony gyermekszám, a kiköltözésekkel is fogyó népesség. A végzettség, a foglalkoztatottság, a társadalmi státus ugyanakkor városi szintet meghaladó, akárcsak a lakókörnyezet jellemzői.** Mindez azonban, főképp a lakónépesség összetétele, státusa és a lakókörnyezet a városrész településrészenkénti összetételéhez hasonlóan nagyon heterogén, csaknem mindegyik vonatkozásban képviseltetik magukat a szélsőségek.

III.3-4. táblázat: A 4. városrész SWOT elemzése

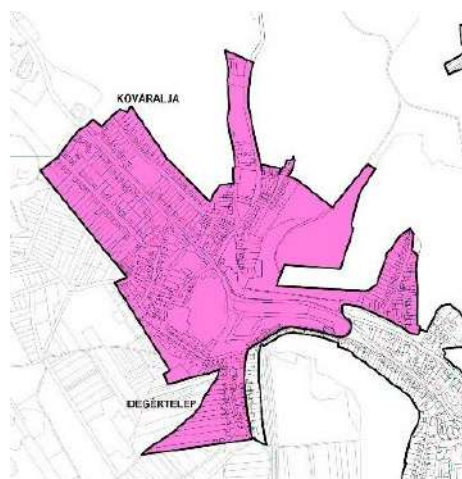
Erősségek	Gyengeségek
• Széleskörű funkciók • Kedvező ellátási helyzet • Magas átlagos végzettség és foglalkoztatás • Jó elérhetőség • Rendezett lakókörnyezetek • Kiterjedt közösségi terek • Műemlékek nagy száma	• Lakókörnyezetbe ékelt jelentős kiterjedésű működő és barnamezős ipari területek, közlekedési felületek • Kedvezőtlen városkép, építészeti arculati összkép • Széttagolt szerkezet • Beszűkült várostest, minimális fejlesztési területek • Elöregedés • Beékelődő kolóniák környezetében leromló lakókörnyezetek • Koncentrálnódó kedvezőtlen szociális körülmények • Devianciák magas fokú utcai megjelenése
Lehetőségek	Veszélyek
• Funkcióbővítés • Lakáskörülmények koncentrált javítása • Ipari szuburbanizáció • Városszerkezetet javító, lazító megoldások • Társadalmi vonzásfeltételek átalakítása • Kereskedelemfejlesztés • Szolgáltatások minőségjavítása • Foglalkoztatás növelése	• Lakosság kiköltözése felgyorsul • Beékelte szociális krízisterületek kiterjednek • Lakossági cserélődés kedvezőtlenebb státusz irányába • Közterületek állapota romlik • Lakóépületek állapota leromlik • Ellátási szerepek hanyatlanak • Belvároshoz kötődő foglalkoztatás csökken • Ipari szerepek fokozódnak

III.3.1.5 5. városrész: Kőváraja és Idegértelep

A kettős városrészt **alapvető kettősség is jellemzi lakóhelyi és társadalmi-gazdasági szempontból**, mivel az **idegéri terület zöme szociális szempontból kedvezőtlen helyzetű terület**, ahol az elkülönült kolóniaépületek környezetében a szegénység szubkultúrája, jelentős társadalmi problémák mutatkoznak (Alsó és Felső Idegér út, Bereczki M. út). Ettől karnyújtásnyira ugyanakkor **magas státusú, folytonosan növekvő kertvárosias lakóöv terül el családi házas beépítéssel**. A városrész közepén a kővárajai romok helyezkednek el. Az egész területet értékes természeti környezet övezi (természetvédelmi terület).

A városrészben mintegy 1400-an élnek kb. 400 lakásban, amely **magas laksűrűséget** jelez, ugyanakkor **a lakások átlagos alapterülete a legnagyobb a városban**. A városrész lakásállománya és népességszáma húszévenként, az 1960-as, majd 1980-as, illetve a 2000-es években növekedett a leglátványosabban. **A két terület a legfiatalosabb a városban, az időskorúak aránya alacsony, amely kedvező foglalkoztatási helyzettel párosul, ami jobb jövedelmi viszonyokat teremt.** A folytonosan megújuló épületállományba beköltöző magasan kvalifikált népesség révén magas a terület rész átlagos társadalmi és ingatlanpiaci státusa, ugyanakkor ennek ellenkezője jellemezte a mintegy hetven lakásból álló idegéri kolónia közvetlen környezetét, ezek a kolónialakások azonban elbontásra kerültek.

III.3-6. ábra: Salgótarján 5. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

A városrész elérhetősége jó, városi tömegközlekedéssel a peremein feltárt (5-ös, 25-ös autóbusz). Az utak állapota átlagos, akárcsak a közterületeké és a zöldfelületeké, amelyek jelentős kiterjedésűek. Parkolási gondok nincsenek. A területrészt ellátási szempontból hiányosságokkal jellemezhető, amelyet mérsékel a felvezető városközponti szakasz jelentős intézményi (levéltár, múzeum, kiállítóhely, mentőállomás) és kereskedelmi központi szerepe (vásárcsarnok, üzletek). Baglyaskő Természetvédelmi Területen Salgótarján Várossal történt összefogás eredményeként létrejött a Baglyaskő-vár Természetvédelmi Látogatóközpont, amely az idegenforgalom mellett a város, valamint a környező települések iskoláinak nyújt természetvédelmi oktatási és képzési lehetőségeket.

III.3-5. táblázat: Az 5. városrész SWOT elemzése

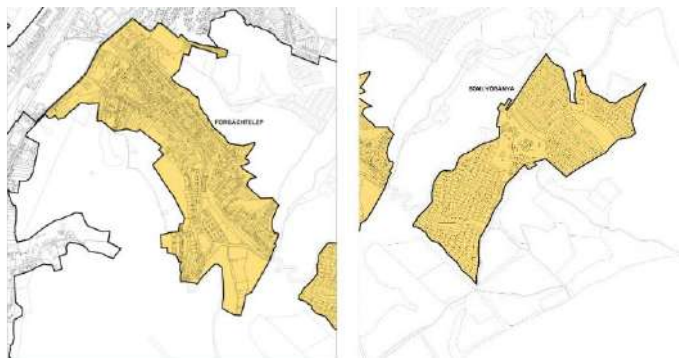
Erősségek	Gyengeségek
• Nyugodt kertvárosias lakókörnyezet • Kedvező elérhetőség • Kiemelkedő végzettségi szint • Magas átlagos társadalmi státusz • Jelentős számú beköltözés • Kedvező korszerkesztet	• Új építési telkek elfogytak
Lehetőségek	Veszélyek
• Koncentrált lakóterületi megújítás • Infrastrukturális ellátás javítása • Közúti kapcsolat megteremtése Baglyasaljával, az új úttal feltárt területen új kertvárosias beépítés kialakítása	• Közterületek leromlanak

III.3.1.6 6. városrész: Forgách-telep és Somlyóbányatelep

Az összevont **6. városrész** – az 1. és a 4. mellett – Salgótarján **egyik legheterogénebb városrésze**, mivel megtalálhatók benne hagyományos beépítésű belső városrészek, egy kisebb lakótelep, falusias jellegű övezetek kertes házakkal, üdülőövezetek, valamint számos kolónialakás.

A városrészen belül **Forgách-telepnek a Belvároshoz közvetlenül csatlakozó szakasza részben hagyományos, részben lakótelepi beépítésű, míg távolodva falusias jellegű lakóövezet a jellemző**, melynek peremi részén kolónia található (Kazári és Somlyói út találkozási pontja). A kolóniaépületben földszintes, magas-tetős kialakítású, ikerház jellegű, komfort nélküli lakások jellemzőek. A településrész lakásainak kora változatos, a II. világháborút követő évtizedekből nagyjából hasonló számú jelenleg is használt ingatlan található meg a területen, így a lakások állaga, miként **lakónépessége is heterogén**.

III.3-7. ábra: Salgótarján 6. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

Somlyóbányatelep eredendően üdülőövezet, melynek szívében húzódik meg, szociális szempontból nem megfelelő lakóövezetként, az egykori bányászok számára átmeneti lakóhelyként épített kolónia. A földszintes, magas-tetős kialakítású, sorház típusú lakóépületekben döntően komfortnélküli lakások találhatók, a hozzájuk tartozó melléképületekkel együtt rossz műszaki állapotban.

A 6. városrészben növekvő számban, mintegy 2300-an élnek kb. 400 lakásban, összességében meglehetősen kedvezőtlen társadalmi jellemzőkkel, és lakóhelyi körülmények között. A **korszerkezetben a fiatalok és az idősök aránya egyaránt magas**, ugyanakkor a szűk középkorú rétegek végzettségi, foglalkoztatási és szociális viszonyai kedvezőtlenek, mivel **arányaiban többen rendelkeznek legfeljebb általános iskolai végzettséggel, illetve kevesebben rendszeres jövedelemmel, mint a városban. Magas a foglalkoztatott nélküli, illetve a csak inaktív keresőkkel, vagy munkanélkülivel rendelkező háztartások, illetve családok aránya**, amely hozzájárul az alacsony átlagos társadalmi státus fenntartásához, a területnek a város egyik legalacsonyabb szintű presztízséhez. Forgách-telepen a heterogén lakásszerkezet következtében igazán szélső értékű társadalmi mutatókkal ugyanakkor nem lehet találkozni. Ezzel szemben a temető és a Dobó K. út környékén szembetűnők a szociális problémák. Somlyóbánya viszont talán a legrosszabb státusú önálló településrésze a városnak.

A városrészen belül Forgách-telep elérhetősége kedvező, míg Somlyóbánya perifériális helyzetű, ugyanakkor tömegközlekedéssel bekapcsoltak (2A, 2T, 25), a parkolás megoldott. Az önálló településrészek számos közterülettel és zöldfelülettel rendelkeznek, de ezek állapota átlag alatti, a kolóniák környezetében leromló, az infrastruktúra zöme hiányzik, az utak rossz állapotban vannak, az ellátások és szolgáltatások minimálisak (kivéve Forgách-telepnek a Belvároshoz közvetlenül kapcsolódó része: óvoda, általános és középiskola, sportpálya).

A 6. városrész funkciója egyöntetűen lakóterület, ahol a kolónia-probléma megoldása, az infrastruktúra-fejlesztés, valamint a közterületek, a lakóépületek és lakások minőségjavítása az elsődleges cél, amely kedvező hatásokkal jár a környezet állapotára.

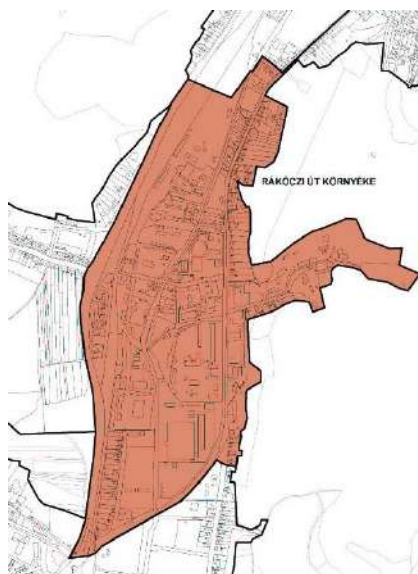
III.3-6. táblázat: A 6. városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
• Kedvező természeti környezet • Nyugodt kertvárosias lakóövezet • Növekvő beköltözés	• Leromlott beékelődő lakókörnyezetek • Kedvezőtlen a lakások komfortszintje • Infrastruktúra zömében kiépületlen • Somlyóbánya ellátása hiányos • Magas az eltartottak aránya • Alacsony átlagos társadalmi státus • Kedvezőtlen végzettségi viszonyok • Alacsony foglalkoztatottság • Szociálisan érzékeny területek koncentrációja magas
Lehetőségek	Veszélyek
• Hiányzó infrastruktúra kiépítése • Szociális gazdaság fejlesztése • Tömbrehabilitáció • Társadalmi megújulás ösztönzése • Foglalkoztatási helyzet javítása	• Elöregedés fokozódik • Köz- és lakóterületek állaga leromlik • Szociális problémák fokozódnak • Területi szegregáció alakul ki • A környező településekről érkező, legalacsonyabb státusú csoportok beköltözési célterületévé válik

III.3.1.7 7. városrész: Rákóczi út környéke

A 7. városrész mindenféle értelemben a szélsőségek negyede, ahol a Belvároshoz közvetlenül csatlakozó értékes központi területek jelentős részét **működő és barnamezős iparterületek és vasúti, illetve a teherpályaudvar környezetéhez tartozó kiterjedt üzemi zónák foglalják el.** E meghatározó térszerkezeti elemekhez **minimális hagyományos beépítésű, zömében kisebb kiterjedésű kertvárosias lakóövezetek csatlakoznak,** ahol elavult a lakásszerkezet, és a komfortosság is meglehetősen alacsony szintű a kiemelkedően magas (> 50%) önkormányzati tulajdoni hányad mellett (bérlakások, szociális bérlakások és szolgálati lakások). A második világháború utáni erőteljes iparosítással párhuzamosan az 1960-as években adták át ugyanis a városrész jelenleg is használt lakásainak több mint felét, az utána következő évtizedekben az építési kedv minimálisra csappant a beszűkülő lehetőségek függvényében, ugyanis a szabad területek szinte teljes körűen beépítésre kerültek. A városrész jelenlegi állapotában az elhanyagolt, illetve az alulhasznosított ipari és közlekedési területek nagy aránya miatt rendezetlennek hat.

III.3-8. ábra: Salgótarján 7. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

A városrészben viszonylag kevesen laknak (kb. 800 fő 260 lakásban). Arányaiban **kiemelkednek az időskorúak és elenyésző a gyermekek száma,** amely magas eltartottsággal, illetve szélsőséges társadalmi adottságokkal párosul. Az aktív korúak magas foglalkoztatottsága mellett magas a rendszeres jövedelemmel rendelkezők, illetve a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is a sok nyugdíjas révén. Összességében kedvezőek a végzettségi viszonyok, és társadalmi szempontból a városrész közepes státusú, ahol zömében alsóközép- és középrétegek élnek.

A városrész elérhetősége kitűnő, utakkal, tömegközlekedéssel, vasúttal kiemelkedően feltárt (vasútállomás és tömegközlekedési csomópont), ugyanakkor óriási az átmenő forgalma ebből következően. Kiemelkedően magas a közterületek és a burkolt felületek aránya, amely kevés zöldfelületnek enged teret. Előzőek állapota azonban leromlott, ugyanúgy, mint az utaké, egyes területeken jelen vannak a parkolási nehézségek. A városrész egyes gazdasági és speciális szolgáltatásokban bővelkedik (nagykereskedelem, raktározás, logisztika, közlekedés, állategészségügy, élelmiszerellenőrzés), ugyanakkor a lakosság ellátáshoz kapcsolódó elemekben hiányos.

A városrész főképp ipari és gazdasági szolgáltatási szerepeket tölt be a városi szintű funkciómegosztásban, amelyekhez lakóövezetek is csatlakoznak. A Rákóczi út és környékének elsődleges célja a funkcióbővítés, melyben az alulhasznosított, zömében barnamezős közlekedési és ipari területek használatának az intenzívebb irányokba történő átalakítása kiemelt feladat, annál is inkább, mivel értékes központi elhelyezkedésű városi területekről van szó. E tekintetben a kereskedelmi, a környezetkímélő ipari és a lakófunkciók bővítése, illetve kialakítása egyaránt számba vehető. A célok megvalósítása révén jelentősen javul a terület rendezettsége, a városszerkezet és -kép, csökkenhet a környezet jelenlegi jelentős terheltsége, amelyet a környezetkímélő gazdasági hasznosítás, az átmenő forgalom csillapítása révén, a parkolási lehetőségek javításával, a közösségi terek és zöldfelületek arányának növelésével is támogatni szükséges.

III.3-7. táblázat: A 7. városrész SWOT elemzése

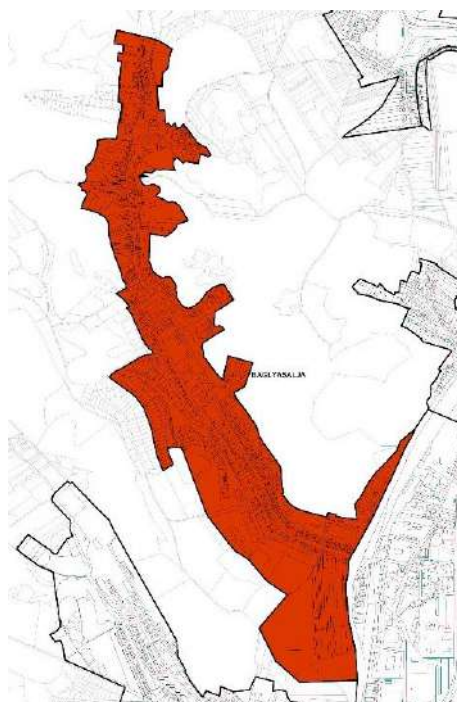
Erősségek	Gyengeségek
• Erős ipari és gazdasági szolgáltatási háttér • Fejlett gazdasági és lakossági infrastruktúra • Kitűnő elérhetőség • Kedvező végzettségi viszonyok • Magas foglalkoztatási szint	• Nagy kiterjedésű értékes központi városi területek alulhasznosítva • Lakókörnyezetbe ékelődő ipari és közlekedési területek • Leromlott üzemi és csatlakozó területek • Erőtéljes környezeti terhelés • Jelentős átmenő forgalom • Kedvezőtlen a lakások komfortszintje • Jelentős mértékű előregedés • Kedvezőtlen a lakosság helyi szolgáltatási ellátottsága
Lehetőségek	Veszélyek
• Funkcióbővítő városrehabilitációs beavatkozások • Városszerkezet problémáinak oldása • Forgalomcsillapítás • Barnamezős területek újrahazsnosítása • Lakások komfortosságának növelése • Városképv javítása • Zöldfelületek arányának növelése	• Ipari funkciók kiterjednek • Környezetterhelés fokozódik • Forgalom növekszik • Lakóterületek leértékelődnek • Szociális feszültség nő • Közterületek leromlanak • Barnamezős területek aránya nő

III.3.1.8 8. városrész: Baglyasalja

Baglyasalját 1950-ben Salgótarján megyeszékhellyé nyilvánításának évében csatolták a városhoz. A városrész a Petőfi úton keresztül kapcsolódik Nyugatról a városhoz, egy hosszanti völgyben elhelyezkedve. **A terület nagyobb részt falusias jellegű, családi házas beépítésű lakóövezet** (néhány leromlott műszaki állapotú önkormányzati tulajdonú kolónialakással), amelyhez kisebb gazdasági és egyéb (kiskerti) övezet is csatlakozik. A lakások valamivel több, mint fele 1945 előtt épült, amelyek az átlagos lakótelepi lakásokhoz képest nagyobb alapterületűek. Az értékesebb területek a központi várostesthez közelebb helyezkednek el, és ez meghatározza a völgy belső tagozódását is.

Baglyasalján növekvő számban élnek, jelenleg mintegy 1800-an 600-at meghaladó számú lakásban. **E városrész lakossága a legfiatalosabb egész Salgótarjánban**, ahol a gyermekkorúak aránya meghaladja a 20 %-ot, ugyanakkor az idősek aránya átlag körüli. Mindez magas eltartottságot és ebből következően jelentősebb szociális nehézségeket is jelez. Ugyanakkor alacsony végzettségi szint és foglalkoztatottság mellett **magas a munkanélküliség és a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya**. Ráadásul ez területileg is tagoltan jelentkezik, mivel a hátrányos helyzet a várostól földrajzilag távolodva fokozódik, és területileg koncentrálódik is. Ennek következtében a várostól távoli baglyasaljai részekben alacsonyabb státusúak élnek (Katalintelep), a középső területeken az alsóbb középosztályok vannak nagyobb arányban jelen, míg a városhoz közelebbi zónában közepes a társadalmi és lakóhelyi státus.

III.3-9. ábra: Salgótarján 8. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

A városrész megközelíthetősége egy irányból lehetséges, ugyanakkor a tömegközlekedésbe bekapcsolt (4-es, 14-es, 46-os busz). A közterületek és zöldfelületek száma és állapota átlagos, a parkolás megoldott. A városrész zömében rendelkezik az alapvető infrastrukturális és szolgáltatási és rekreációs ellátással (óvoda, általános iskola, diákotthon, posta, orvosi rendelő, idősek otthona sportpálya, étterem, szauna).

A városrész lakóhelyi funkciót tölt be, melynek megtartása és megerősítése a középtávú cél. Ehhez a kolónialakások helyzetének megoldása és a nehéz szociális körülményekkel kapcsolatos problémák tartós kezelése is hozzátartozik. Mindezek környezeti hatásai kedvezőek mind természeti, mind épített környezeti vonatkozásokban.

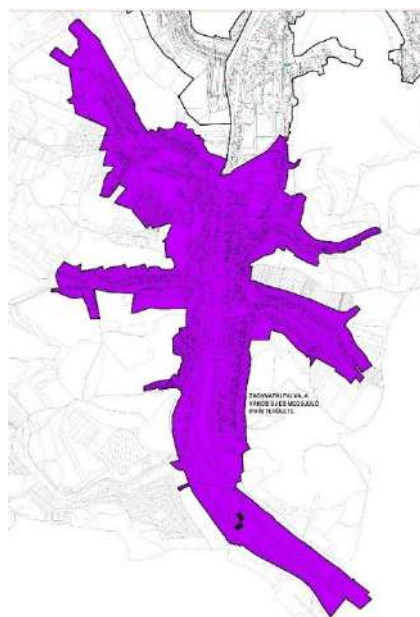
III.3-8. táblázat: A 8. városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
• Kedvező természeti adottságok • Nyugodt kertvárosias lakókörnyezet • Növekvő beköltözés • Kiemelkedő fiatalokú-arány • Kedvező szolgáltatási ellátási szint	• Alacsony végzettségi szint • Magas munkanélküliség és inaktivitás • Koncentráltan megjelenő alacsony társadalmi státusz • Koncentráltan megjelenő kedvezőtlen lakóhelyi adottságok • Leromlott állapotú közterületek és középületek • Fokozott szociális problémák
Lehetőségek	Veszélyek
• Infrastruktúrafejlesztés • Szociális gazdaság erősítése • Helyi foglalkoztatás növelése • Tömbrehabilitáció	• Lakóterületek állaga leromlik • Közterületek leromlanak • Szociális problémák eskalálódnak

III.3.1.9 9. városrész: Zagyvapálfalva

Zagyvapálfalva önálló települést 1961-ben csatolták Salgótarjánhoz. A II. világháború után erőteljes iparosodott, majd a rendszerváltás után az ipari park létrehozásával ez a karakter tovább erősödött. A városrész **eltérő jellegű gazdasági és lakóterületi egységekből áll, ahol a lakótelepi (Gorkij), a kertvárosias és a falusias beépítés mellett kolónialakások is megtalálhatók** (Hősök útja, Hársfa u.; Csokonai út), de szociális szempontból nem megfelelő lakóterületet jelentenek egyes panelházak is (Zöldfa u.), ugyanakkor az ipar és a szolgáltatások is erőteljesen képviseltetik magukat (21-es főút és vasút közti területek, ipari park). A Hársfa úti földszintes kolóniák sorházszerűen egybeépültek, ugyanakkor a Csokonai úton a földszintes, a Hősök úton az egy emeletes, magas-tetős kialakítású épületek egyaránt rendkívül avult műszaki állapotban vannak. **A lakások nyolcada a II. világháború előtt, illetve az 1960-as években épült, legnagyobb részük azonban az 1970-es és az 1980-as években.** Többlakásos lakóépületek építésével jelentős lakóterületi fejlesztések indultak meg a 2000-es években is (2004-től). **A lakások döntő többsége megfelelő komfortfokozatú.**

III.3-10. ábra: Salgótarján 9. városrésze

Forrás: Salgótarján IVS

Zagyvapálfalva a második legnagyobb népességű városrész, ahol mintegy 9900 fő él kb. 3800 lakásban. A városrész funkcionális sokszínűsége mellett **a lakosság összetétele is heterogén,** így az átlagos társadalmi mutatók sokszor szélsőséges eltéréseket takarnak. A városrész fiatalos korszerkezetű, ugyanakkor átlagos végzettségi, foglalkoztatási, jövedelmi és szociális helyzettel jellemezhető. A lakótelep itt is közepes státusú, mint a város többi lakótelepe is, ahol alsóközép- és középrétegek élnek, míg a kertváros részen egyértelműen magasabb státusú felsőközéposztályok. A falusias terület a város más hasonló funkciójú területeivel megegyező adottságokkal rendelkezik. A Zöldfa és Hársfa utca lakói döntően a pécskői cigánydombról ideköltöztetettek és a leszármazottaik, akik rendkívül alacsony státusúak, és minden fajta és jellegű szociális és gazdasági probléma halmozottan jelen van az életükben. További **kisebb, társadalmi szempontból figyelmet érdemlő, leromló, szociálisan veszélyeztetett területek is beékelődnek a városrészbe:** a Budapesti út – Rákóczi út – Csokonai út közé bezárt vasút és iparterület menti beékelődő zóna, a Keszi u. környezete, valamint az egykori zártkertek Kotyháza és Kormospusztá környezetében.

Zagyvapálfalva Salgótarján déli kapujaként a legjobb elérhetőségű városrész, ahová a 21-es mellett a 22-es főút is érkezik, továbbá más alsóbbrendű utak is becsatlakoznak, és rendelkezik vasúti, illetve távolsági autóbusz megállóhellyel, továbbá tömegközlekedéssel kitűnően feltárt többszörös buszfordulóként, végállomásként. A városrész közterületekkel és zöldfelületekkel jól ellátott, melyek állapota a leromlottól az újig és magas szinten karban tartottig változó. Zagyvapálfalva gyakorlatilag város a városban, mivel az infrastruktúrák és a szolgáltatások szinte teljes köre elérhető, bár utóbbiak főként a lakótelepen (óvoda, általános és középiskola, művelődési ház, felnőtt és gyermekorvosi rendelők, gyógyszerár, posta, idősek klubja, sportpálya), illetve a Csokonai és Nagymező utcák találkozásánál.

Lakóhelyi és gazdasági szempontból a városrész a Belváros és tágabb környezetéhez hasonlóan (4. városrész) **vegyes funkciójú,** mivel több különböző szerepet is betölt. Lakótelepi rész a Gorkij, kertvárosias lakóövezet a mellette lévő terület, falusias jellegű beépítés jellemzi régi Zagyvapálfalvát a főút két oldalán, illetve a Kazár-völgyben és a Vizslásra vezető út mentén. Szociális szempontból kedvezőtlen helyzetű a Hősök, a Zöldfa és a Hársfa utca tágabb környéke, valamint a Batsányi és a Csokonai út egyes részei, ipari terület a 21-es út és a vasút menti déli zóna, valamint az ipari park, de a város peremén egyéb övezet is található (kiskeretek a Sámsonháza felé vezető út mentén). Mindezek a lakóhelyi, a rekreációs, a gazdasági és szolgáltatási, a kereskedelmi, a kulturális, valamint a közlekedési alközponti szerepeit emelik ki. Közülük a lakóhelyi szerepek minőségjavítás melletti megerősítése, illetve a gazdasági, a kereskedelmi, a kulturális és a rekreációs funkciók kibővítése a városrész célja.

III.3-9. táblázat: Az 9. városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
• Széleskörű funkciók • Jelentős alközponti és kapuszerep • Kiemelkedő gazdasági és kereskedelmi potenciál • Munkahelyek száma magas • Kedvező infrastrukturális és szolgáltatási ellátási helyzet • Kitűnő elérhetőség • Rendezett lakókörnyezetek • Kiterjedt közösségi terek • Fiatalos korszerkeszt • Növekvő beköltözés	• Beszűkült várostest, minimális fejlesztési területek • Koncentráltan megjelenő kedvezőtlen lakóhelyi adottságok • Koncentráltan megjelenő leromlott állapotú közterületek • Koncentráltan jelenlévő alacsony társadalmi státus • Koncentráltan jelenlévő fokozott szociális problémák • Devianciák magas fokú utcai megjelenése
Lehetőségek	Veszélyek
• Szociális városrehabilitáció • Lakáskörülmények koncentrált javítása • Foglalkoztatás növelése • Funkcióbővítés • Gazdasági infrastruktúra fejlesztése • Kereskedelemfejlesztés	• Peremi helyzetű és beékelte szociális krízisterületek kiterjednek • Lakosságcsereélődés kedvezőtlenebb státus irányába • Közterületek állapota romlik • Lakótelepi épületek állapota leromlik

III.3.1.10 10. városrész: Külterület (Eresztvény nélkül)

A mezőgazdasági jellegű külterületek egyes volt zártkerti, üdülő jellegű zónák mellett némi ipart és szolgáltatást is magukon hordoznak. 2001-ben 21 külterületi részt tartott nyilván a KSH: András telep, Csenyikölgy, Csókápuszta, Dugdelpuszta, Eresztvény, Gyurtyános, Kisponyipuszta, Kormospuszta, Kotyháza, Magyarbánya, Nyárjaspuszta, Nyesésdűlő, Örkörkő, Pécskőpuszta, Salgőpuszta, Somositanyák, Somoskőitánya, Szánasalja, Szigetpuszta, Szilvaskő és Újbányatelep. A különböző típusú külterületi lakott helyeken hivatalosan mintegy 280 fő él állandó jelleggel kb. 100 lakásban, ennek ellenére vélhetően sokkal többen költöztek ki a volt zártkerti részekbe is a hivatalosan üresen álló üdülőházak téliesítésével.

III.3-10. táblázat: A 10. városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
• Intenzív mezőgazdasági használat • Kapcsolódó üdülőjellegű funkciók	• Kevésbé differenciált mezőgazdasági termelés • Rossz elérhetőség
Lehetőségek	Veszélyek
• Ipari-szolgáltató funkciók visszaszorítása • Lakóterületi funkciók korlátozása • Üdülőterületi hasznosítás bővítése • Mezőgazdasági termelés diverzifikálása	• Mezőgazdasági eredetű környezetterhelés fokozódása • Ipari-szolgáltató funkciók kiterjedése • Üdülőterületek állandó jellegű használatából származó szennyezések növekedése • Lakóterületi szerepek növekedése

A szétagoltan elhelyezkedő külterületi lakott részek megközelíthetősége kedvezőtlen, földutakon keresztül lehetséges. A vízelvezetésen javítani szükséges. A mezőgazdasági használat megtartása, a volt zártkerti zónákban az üdülő jelleg erősítése, az idegenforgalmi jellegű funkcióbővítés, a lakóterületek visszaszorítása, illetve ipari-szolgáltató területek integrálása a közép- és hosszú távú cél, amely egybeesik a környezetminőséget javító érdekekkel.

III.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

2014-ben az elkészült Integrált Településfejlesztési Stratégia 5. fejezete tartalmazta **Salgótarján Antiszegregációs Tervét**. A szegregált területek kijelölése a 2011-es népszámlálási adatok alapján történt, ekkor összesen 7 szegregátumot határoltak le a településen, ezeket egészítették ki még a terepi tapasztalatok és a segélyezési mutatók alapján további 5 szegregátum kijelölésével. A szegregációs mutatók határértékeiben történt változások miatt 2016-ban a KSH felülvizsgálta a szegregátumok lehatárolását a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott egységes módszertan alapján. Ennek értelmében azokat az egybefüggő területeket tekintették szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a *rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aktív korúakon (15-59 év)* belüli aránya alapján számított szegregációs index elérte vagy meghaladta az adott településtípusra vonatkozó határértéket. Ez Salgótarján, mint megyei jogú város esetében 35%. További fontos kritérium, hogy szegregátumnak csak az a terület nevezhető, ahol az érintett lakosság száma legalább 50 fő.

Ezek alapján a KSH 11 db szegregátumot és 4 db szegregációval veszélyeztetett területet határolt le:

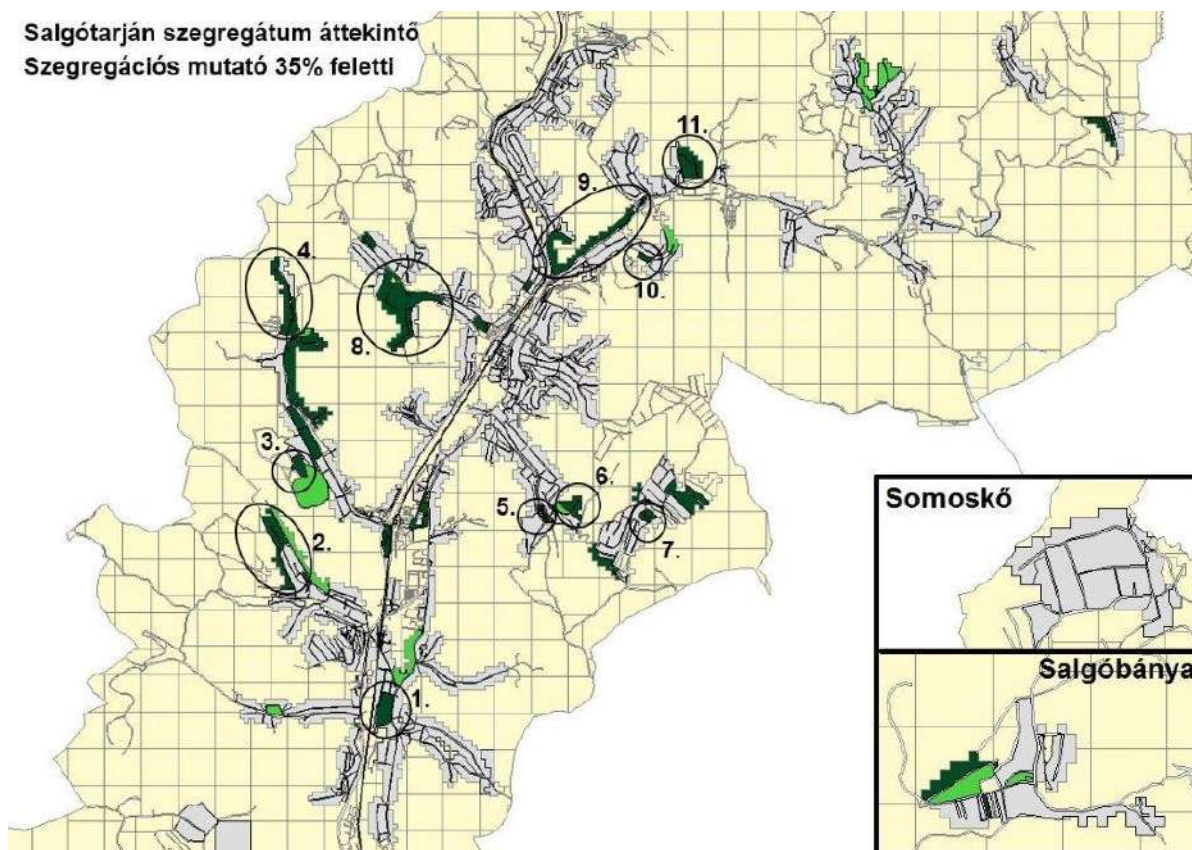
Szegregátumok:

1. **Szegregátum: Zagyvapálfalva (falurész)** (Szabó E. út - Csokonai út – 23302.sz.út)
2. **Szegregátum: Zagyvapálfalva** (Hősök útja- Zöldfa út-névtelen u.- belterületi határ)
3. **Szegregátum: Baglyasalja** (Frankel Leo út – Névtelen u. – belterületi határ)
4. **Szegregátum: Baglyasalja** (II. András király út – Kisvasút út – Katalin u – Petőfi út – névtelen u.- belterületi határ)
5. **Szegregátum: Forgách –telep** (Forgách A. telep – Somlyói út – Kazári út)
6. **Szegregátum: Forgách –telep** (Egri út- belterületi határ)
7. **Szegregátum: Somlyóbánya** (Somlyói út- névtelen u. Teréztáró u. – Csille köz)
8. **Szegregátum: Idegér** (Karancs út- Kővár út- Bereczkei M.út. - Felsőidegér út –névtelen út – belterületi határ – Kővirág u.)
9. **Szegregátum: Városközpont** (Gedőczy u.- Salgó út – Füleki út- Báthory tér – Zrínyi M. út – belterületi határ)
10. **Szegregátum: Határ út** (Határ út – Határ út által határolt terület)
11. **Szegregátum: Művésztelep** (Bátki J. u. –belterületi határ - Kisfaludy Sándor út)

Szegregációval veszélyeztetett területek:

1. **Zagyvapálfalva** (Csokonai út páratlan oldala- Batsányi út a Bródy S. u. kereszteződése)
2. **Jónásch telep** (Ilona út – névtelen u – Jónásch körút belterületi határ)
3. **Zagyvaróna** (Váralja út – belterületi határ- Fenyvesalja út – Mátyás király útja – Órhegy út- Mátyás király útja)
4. **Salgóbánya** (belterületi határ- Szapolyai J. út - Vár út – Árpád út – Deák F. út – Mikes K. út - Vár út)

Salgótarján szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 35% feletti

Forrás: Népszámlálás 2011 alapján KSH

2014-ben az **Antiszegregációs Terv** két horizontális intézkedést fogalmazott meg, az intézkedések célcsoportonkénti részletezését a Helyi Esélyegyenlőségi Programra bízta. Az Antiszegregációs Terv döntő fontosságúnak nevezte az alacsony státuszú területek helyzetének folyamatos monitorozását, valamint a települési bérlakás koncepció folyamatos felülvizsgálatát.

Salgótarján szociális problémáinak kezelése érdekében szükségessé vált egy komplex szociálpolitikai koncepció kidolgozása, mely a teljes lakosság helyzetelemzésére építve jelöl ki fejlesztési irányvonalat és tesz megoldási javaslatokat. **Salgótarján Megyei Jogú Város Szociálpolitikai Koncepcióját** 2016-ban fogadták el. A megfogalmazott szociálpolitikai intézkedések napjainkban is a város legfontosabb törekvéseit jelentik, így például a gyermekek korai fejlesztése; Biztos Kezdet Gyerekház; tanoda; gyermekek átmeneti otthona kialakítása; átfogó „hajléktalanpolitika”; fenntartható lakhatás biztosítása. Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása 2012-ben – jogszabályi előírásoknak is eleget téve– elkészítette **Szolgáltatástervezési Koncepcióját** is, melyet 2016-ban felülvizsgált. A társulás a koncepcióban a szociális szolgáltatások fejlesztésének alapelveit és irányait fektette le.

Az önkormányzat felismerte, hogy a szegregált, vagy szegregációval fenyegetett területekkel kapcsolatos beavatkozások esetében kulcsfontosságú az önkormányzati bérlakás szektor, így született meg **Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Bérlakás Gazdálkodási Koncepciója**, mely jelenleg a 2017-2026 közötti időszakra szól. A bérlakás-állomány jelentős része múltbeli örökség, mely kolónialakásokban és bérházi lakásokban ölt testet, középtávon a város ezek felszámolására törekszik. **A Hatályos Bérlakás Gazdálkodási Koncepció célkitűzései:**

- Optimális bérlakás-állomány kialakítása legfeljebb 600 lakással.
- A lakásállomány összetételének módosítása annak érdekében, hogy a bérlők anyagi helyzetükhöz igazodva tudjanak lakást igényelni vagy váltani.
- A komfortos és összkomfortos lakások felújítása és gazdaságos működtetése az önkormányzat erőforrásainak függvényében. (Félkomfortos vagy komfort nélküli lakások felújítását vagy építését az önkormányzat csak pályázati erőforrások bevonásával tervezi.)
- A szórvány bérlakások privatizációja a bérlők részére, az elavult kolóniák bontása.

Salgótarján legutóbb 2018-ban vizsgálta felül **Helyi Esélyegyenlőségi Programját 2018-23** (továbbiakban: HEP). A HEP 2018-ban részletesen bemutatta az esélyegyenlőség szempontjából kiemelt jelentőségű társadalmi csoportok (mélyszegénységben élők és romák, gyermekek, nők, idősek, fogyatékkal élők) valamint az egyes szegregátumok és veszélyeztetett területek helyzetét és problémáit, intézkedési tervében (a továbbiakban: HEP IT) pedig konkrét beavatkozásokat is megfogalmazott. 2020-ban újra felülvizsgálták, s a közgyűlés változatlan formában helybenhagyta (6/2020. önk. határozat).

A **romák és mélyszegénységben élők** esetében Salgótarján elsődleges célként nevezte meg a **munkanélküliség csökkentését**, a lakosok egészségügyi problémáinak mérséklését és megelőzését, az eladósodás csökkentését, a lakhatási problémák mérséklését, a romák számára nemzetiségi közösségi tér kialakítását. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat úgy véli, hogy napjainkban Salgótarján népességének több mint 25 %-a roma származású.

A **gyermekek** esetében a HEP IT 2018-ban az **őket veszélyeztető tényezők csökkentésére** és megszüntetésére, szocializációjuk elősegítésére, iskolai lemorzsolódásuk csökkentésére, korai fejlesztésükre, szabadidejük hasznos eltöltésére helyezte a hangsúlyt. A HEP IT mindemellett rögzítette, hogy a Gyermekek Átmeneti Otthonában és a Családok Átmeneti Otthonában is a férőhelyek bővítése szükséges.

A **nők** esetében a HEP a **(roma) nők foglalkoztatásának növelésére, a családi kapcsolatok megerősítésére, a családon belüli erőszak visszaszorítására** koncentrált.

Az **idősek** vonatkozásában a HEP IT kiemelt figyelmet kívánt fordítani a közbiztonság növelésére, a generációk közötti együttműködés elősegítésére, szociális és egészségügyi szolgáltatási ismeretek bővítésére, az ellátó intézményrendszer fejlesztésére.

A HEP a legtöbb intézkedést a **fogyatékkal élők** esélyegyenlősége érdekében fogalmazta meg. Célként rögzítette a **fogyatékkal élők munkaerőpiaci helyzetének javítását**, elszigetelődésük csökkentését, a fogyatékos gyermeket nevelő családok komplex segítségét, a közlekedéshez és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítását, az info-kommunikációs akadálymentesítést, a lakossági és szolgáltatói érzékenyítést, illetve a fogyatékkal élők számára speciális eszközök beszerzését és közösségi tér kialakítását.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatával konzorciumban 2016-ban nyújtotta be az „Integrált Térségi Gyermekprogramok elnevezésű felhívásra az „Esély a gyermekeinknek” című pályázatát. A pályázat 2017-ben pozitív elbírálásban részesült, a konzorcium 400.000.000,-Ft vissza nem térítendő támogatást kapott. Az EFOP-1.4.2-16-2016-00003 kódszámú projekt 2017. november 1 – 2022. április 30-ig tart. A projekthez kapcsolódóan 2021-ben elkészült a Salgótarjáni járás **Gyermekecsély Stratégiája**, melynek **Cselekvési Terve** közép- és hosszútávú célokat fogalmaz meg a **szegénység csökkentése, újratermelődésének**

megelőzése és a gyermekek felzárkózási esélyeinek növelése érdekében. A stratégia célrendszere 5 nagyobb témakört ölel fel, ezek: foglalkoztatás és helyi gazdaságfejlesztés; szociális és gyermekjóléti ellátások; korai képességgondozás, korai fejlesztés, korai szocializáció elősegítése; egészségesebb gyermekkor; köznevelés.

Az ismertetett tervdokumentumokban megfogalmazott célok elérése érdekében számos intézkedést hajtott végre a település, nagy arányban pályázati források bevonásával. Az alábbi felsorolás az esélyegyenlőség szempontjából kiemelkedő fontosságú beruházásokat tartalmazza:

Szakterület	Megvalósult beavatkozás
Egészségügy, prevenció	• Önkormányzati tulajdonú orvosi és védőnői rendelők kialakítása (TOP-6.6.1-16-ST1) – Zagyvapálfalva • Orvosi és védőnői rendelők energetikai fejlesztése (TOP-6.5.1-16-ST1) – Zagyvapálfalva • Védőnői, fogászati- és fogászati ügyeleti rendelő kialakítása a Vásártéren (TOP-6.6.-1-15) • Acélgyári úti orvosi rendelő kialakítása (TOP-6.6.-1-15) • Az egészséges étkezés népszerűsítése Salgótarjánban (EFOP-1.8.5-17) • Prevenció- innováció és célzott prevenciós programok a Salgótarjáni járásban (EFOP-1.8.7-16) • Táncolj, mozogj az egészségedért! (EFOP-1.8.6-17) – Zagyvapálfalva • A felnőtt lakosság prevenciós célú egészségfejlesztése a szabadidősport révén (EFOP-1.8.6-17)
Foglalkoztatás, képzés	• 2018. március 1-jével hat START közfoglalkoztatási mintaprogram és kettő hosszabb távú közfoglalkoztatási program indult - Bio- és megújuló energia felhasználása START Mintaprogram - Belvízelvezetés START Mintaprogram - Belterületi közutak karbantartása START Mintaprogram - Illegális hulladéklerakók felszámolása START Mintaprogram - Helyi sajátosságokra épülő START Mintaprogram - Mezőgazdasági START Mintaprogram - Termelő típusú, hosszabb távú közfoglalkoztatási program - 145 fős, hosszabb távú közfoglalkoztatási program (hosszabbított program) • Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése (GINOP-6.1.1-15) • Újra tanulók (TÁMOP 2.1.6-12) • „Nők 40 +” program, Nők a családban és a munkahelyen (EFOP-1.2.9-17) • Megváltozott munkaképességű emberek rehabilitációjának és foglalkoztatásának segítése (TÁMOP-1.1.1-12/1) • Az Ifjúsági Garancia Rendszer keretében megvalósuló Ifjúsági Garancia (GINOP 5.2.1-14-2015-00001) • Jövőformáló Pályaválasztást támogató rendszer kialakítása fogyatékos és egészségkárosodott fiatalok számára (NCTA-2015-10974-D) • Korlátok nélkül (EFOP-1.1.5-17-2017-00004) • Foglalkoztatási együttműködés Salgótarjánban (TOP-6.8.2-15) • TranzitÚt. Képzési és foglalkoztatási program Nógrád megyében (GINOP-5.1.4) • Kísérleti programok a szociális gazdaság erősítése és a leghátrányosabb helyzetű csoportok elhelyezkedése érdekében non-profit szervezetek és vállalkozások együttműködése révén (EFOP-1.11.1-17)
Műszaki és szociális infrastruktúra	• Társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP- 6.9.1-15) – 9.szegregátum, Salgó út, 80 millió Ft • Salgó úti városrehabilitáció (TOP 6.7.1-16) – 9.szegregátum, Salgó út, 267 millió Ft • Forgách-telepi komplex programok (TOP 6.9.1-15, TOP-6.9.1.-16) – 5-6.szegregátum, Forgách-telep, 191 millió Ft • Forgách-telepi városrehabilitáció (TOP-6.7.1-16) – 5-6.szegregátum, Forgách-telep, 596 millió Ft (folyamatban)

Szakterület	Megvalósult beavatkozás
	• Közútfelújítás, járdaépítés – Zagyvapálfalva • Átmeneti és rehabilitációs intézmények korszerűsítése (EFOP-2.2.3-17-2017-00028) • Szenvedély-és pszichiátriai beteg személyek nappali ellátásának, valamint az utcai szociális munka infrastrukturális feltételeinek megteremtése (TOP- 6.6.2-15) • Bátki József Községi Ház energetikai felújítása (TOP-6.5.1-15) • Esély a gyermekeinknek (EFOP-1.4.2-16-2016-00003 Integrált Térségi Gyermekprogramok) 400 millió Ft • Esély a gyermekeinknek program infrastrukturális háttere (EFOP-2.1.2-16), Bázis Jelenlétház kialakítása – Baglyasalja • Csillagpont– Zagyvapálfalva (TÁMOP 5.3.6-11/1 keretében lett kialakítva) később Csillag Jelenlétház lett • Szegregált élethelyzetek javítása Salgótarjánban (EFOP-2.4.3-17) • Gyermekvédelmi szakellátásban, javítóintézetekben elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása (EFOP-1.2.7-16) • Elsőként lakhatás (EFOP-1.1.4-16)
Oktatás	• Baglyasi Tagóvoda felújítása és Körúti Tagóvoda nyílászáróinak cseréje (TOP-6.2.1-15) • Vadvirág Tagóvoda felújítása (TOP-6.2.1-15) • Hétszínvirág Tagóvoda felújítása (TOP- 6.2.1.-15) • Gyermekkert Tagóvoda fejlesztése és mini bölcsőde kialakítása (TOP- 6.2.1.-16) • Mackóvár Központi Óvoda fejlesztése és mini bölcsőde kialakítása (TOP- 6.2.1.-16) • Pitypang Tagóvoda felújítása (TOP- 6.2.1.-16) • Mackóvár Központi Óvoda, Gyermekkert Tagóvoda, Szivárvány Tagóvoda energetikai korszerűsítése (TOP-6.5.1-16) • Tarjáni Gyermektábor energetikai korszerűsítése (TOP-6.5.1-16) • Eszközfejlesztés a salgótarjáni bölcsődékben (TOP- 6.2.1.-16) • Továbbtanulás ösztönzése komplex program keretében a roma lányok körében Salgótarjánban (EFOP-1.4.4-17) • Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése (EFOP-3.2.9-16) • Tanoda programok támogatása (EFOP-3.3.1-16)
Közösségépítés, szemléletformálás, kultúra	• Községi ház, Jelenlét Ház kialakítása – Zagyvapálfalva, Baglyasalja, Salgó út – 9.szegregátum, Forgách-telep – 5-6.szegregátum (TOP 6.9.1-15, TOP-6.9.1-16) • Salgóbaniai Művelődési Ház (Geocsodák Háza) felújítása – Salgóbanya • Közösen a közösség fejlődéséért Salgótarjánban (EFOP-1.3.7) • HA-JÓ Klub az összetartó fiatalokért (TOP-7.1.1-16) – Zagyvaróna • Megújult közösségi tér kialakítása Rónabányán! (TOP-7.1.1-16) – Zagyvaróna • Salgótarjáni Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda létrehozása • Társadalmi szerepvállalás erősítése közösségek fejlesztésével „Civil staféta” (EFOP-1.3.5)

III.3.2.1 A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelés

Bár a szegregátumok megszüntetése és az esélyegyenlőség megteremtése érdekében a település számos erőfeszítést tett, azonban napjainkban is szegregációs problémákkal kell szembenéznie. Az egyes szegregátumok jelenlegi helyzetének, s a pozíciójában végbement változások megítélésére sajnos a 2011-es népszámlálásnál frissebb, KSH által gyűjtött statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre. A helyzetkép felvázolásához a terepi bejárások és munkacsoport megbeszélések során nyert, valamint a települési önkormányzat, Salgótarján Megyei Jogú Város Egészségügyi – Szociális Központja (ESZK) és a Roma Nemzetiségi Önkormányzat által rendelkezésünkre bocsátott adatokat, információkat szintetizáltuk.

Számos olyan tématerület került azonosításra, melyek **horizontálisan, átfogó jelleggel** értelmezhetők valamennyi szegregátum és esélyegyenlőségi csoport esetében.

A legkomplexebb hatású problémát továbbra is a szegregátumokban élők **rendkívül rossz munkaerőpiaci helyzete** jelenti. A lakosok jelentős része egyáltalán nem képes munkát vállalni, vagy alacsony iskolázottságából kifolyólag csak egyszerűsített foglalkoztatás keretében vagy fekete munkásként, szerencsésebb esetben közfoglalkoztatottként tud jövedelemre szert tenni. A **nők munkaerőpiaci helyzete** még a férfiakénál is rosszabb, az anyák elhelyezkedése nem megfelelő, az oktatási intézmények nyitvatartásával összeegyeztethető munkalehetőségek hiányában is ellehetetlenül. Az alacsony jövedelem következményeként a lakosok megélhetési problémái állandósulnak.

Továbbra is kiemelt problémát jelent a szegregátumok **lakásállományának állapota**. 2021-ben a városban összesen 859 db szociális bérlakás található, mintegy százal kevesebb mint 2016-ban (961 db). A teljes bérlakásállomány fele (445 db) összkomfortos lakás, a többi komfortos (141 db), félkomfortos (12 db) vagy komfort nélküli (258 db). A komfort nélküli lakások a teljes bérlakásállomány 30%-át teszik ki. Ezek a lakások teljes mértékben szociális alapon kerülnek bérbeadásra, jelenleg 55%-uk (142 db) rendkívül leromlott, falazott állapotban van, az önkormányzat így próbálja megakadályozni az önkényes lakásfoglalók megjelenését. A félkomfortos és komfortos lakások között is találunk falazottakat, összesen 37 darabot. A bérlők fizetési képességének, illetve fizetési hajlandóságának hiánya miatt **folyamatosan nagy összegű kintlévőség terheli a bérlakás-állományt**, melynek behajtására a terepi tapasztalatok alapján nagyon kicsi az esély. A lakosság kiszolgáltatottságával tehetősebb magánszemélyek is visszaélnek, akik egyes rendkívül leromlott állapotú ingatlanokat felvásárolnak és „albérletként” kiadják. Az ingatlanok valós tulajdonosa sok esetben ismeretlen, a **lakásokat minden hivatalos formát nélkülözve a lakók egymás között adják-veszik**. Ez a jelenség leginkább a Hársfa úti kolónia lakásaira jellemző, de megfigyelhető a Jónáschtelepen és a Salgó út egy részén is.

A szegregátumok lakossága számára évről-évre problémát jelent a téli időszakban a **fűtés** megoldása, sokan rongyokkal, hulladékkal fűtenek, mely egészségükre is ártalmas. Főként a komfort nélküli lakások esetében a vezetékes víz hiányában állandósultak a **higiénés problémák**. A higiénés és a szintén gyakran fellépő **szemétkelési gondok** miatt a **rovarok, rágcsálók jelenléte** is veszélyezteti a lakosság egészségét. Több esetben előfordult már, hogy egyes családok lakhatási körülményeik miatt újszülött gyermeküket sem tudták hazavinni otthonukba. Esetükben csak albérlet vagy a Családok Átmeneti Otthona (Etes, Művelődés út 2.) jelenthet átmeneti megoldást, ám utóbbi kapacitásai is meglehetősen végesek.

A szegregátumbeli lakosság **egészségügyi** állapotának javítása, egészségügyi és prevenciós ismereteik bővítése régóta célkitűzésként jelenik meg a különböző felzárkóztatási programokban, azonban a legtöbb család számára továbbra is nehézséget jelent a gyógyszer, tápszer, fogamzásgátló kiváltása, vagy akár csak az orvosi ellátáshoz való hozzáférés is. Az utóbbi években egyre komolyabb problémát jelent a különböző **szenvedélybetegségek** megjelenése a lakosság körében, az olcsó, ám az egészségre rendkívül ártalmas **dizájnert drogok** terjedésével a szerhasználók száma is megugrott.

A szegregátumokban élő lakosság esetében továbbra is szükség van a **mobilitás** növelésére és a **szolgáltatásokhoz való hozzáférés** segítésére. Egyes szolgáltatók teljes elzárkóznak attól, hogy a szegregátumokba kihelyezzék szolgáltatásaikat, a pénzintézetek jellemzően nem ítélik hitelképesnek a szegregátumokban vagy azok közelében lévő ingatlanokat. Számos család esetében gondot jelent a hivatali ügyek intézése, vagy az egészségügyi intézményekbe, oktatási intézményen kívüli fejlesztésre

való eljutás is, mivel az otthon lévő kisebb gyerekek felügyelete nem megoldható, illetve anyagi helyzetük sem teszi lehetővé a buszjegyek megvásárlását.

A szegregátumokban élők esélyegyenlőségének biztosítása érdekében az **oktatási intézmények elérhetőségének** javítására is figyelmet kell fordítani, hiszen pl. Baglyasaljáról, Művésztelepről csak helyi közlekedés igénybevételével érhető el oktatási intézmény. Egyre több intézménynél áll fenn annak a veszélye is, hogy **szegregált óvoda/iskola** válik belőle. Ez egyrészt a helyi lakosság etnikai összetételéből is adódik, azonban a terepi tapasztalatok alapján ezen intézmények körzetéből a nem roma szülők jelentős része, illetve egyes tehetősebb roma szülők is más településrész intézményeibe viszik el a gyermeküket. A szegregátumokból öt óvodába járnak a gyerekek: a Hétszínvirág, a Baglyasi, a Nyitnikék, a Vadvirág és a Mackóvár Tagóvodába. A legtöbb halmozottan hátrányos helyzetű kisgyerek a Baglyasi Tagóvodába (21 fő) és a Hétszínvirág Tagóvodába (27 fő) jár. Az intézmények tapasztalatai alapján a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek gyakrabban mennek ápolatlanul óvodába, többük alultáplált, időnként a fejtetvesség is problémát okoz. A gyermekek jellemzően ingerszegényebb környezetből érkeznek, nincs kialakult szokás- és szabályrendszerük, így gyakoribbak a magatartási problémák, ugyanakkor a gyerekek szocializációs képességei és nagymozgásai általában fejlettek. Az intézmények folyamatosan együttműködnek a védőnővel, szociális segítővel, és igyekeznek biztosítani a gyermekek egyénre szabott fejlesztését, szoros kapcsolatot tartva a szülőkkel.

III.3.2.2 A szegregáció területi vonatkozásai (szegregátumok) – a változások értékelése

Salgótarján az egyes szegregátumok helyzetének javítására számos projektet valósított meg az elmúlt években, ezeket a korábbi táblázat szakterületenként tartalmazza. Kiemelendő azonban a Forgách-telepi (5-6.szegregátum) és a Salgó úti (9. szegregátum) **szociális városrehabilitáció**, melyet a település európai uniós források bevonásával hajtott végre.

A **Forgách-telepi szegregátum** teljes területe megújul. 9 épület elbontásra kerül, 11 épületben 38 szociális bérlakás kerül kialakításra. A korábbi, felújításra alkalmatlan Forgáchi Művelődési Ház szintén elbontásra került a projekt keretében, a helyén kerítéssel körbezárt játszóteret, a mellette lévő lakóépületben pedig Községi Házat (irodákkal, foglalkoztató/közösségi helyszínnel, mosókonyhával, teakonyhával, zuhanyzóval, öltözőkkel, illemhelyekkel) hoztak létre. Az épület teljeskörűen akadálymentesített. A projekthez természetesen úgynevezett „szoft” elemek is kapcsolódtak, így például álláskeresést segítő szolgáltatások; lakhatási- és jogi tanácsadás; adósságkezelési- és háztartásgazdálkodási tanácsadás; Méltó Lakhatást Mindenkinek adósságrendező modell; sportprogramok; gyermek- és ifjúsági programok; egészségügyi programok; szakmai- és egyéb képzések; közösségi programok (klubok); részvételi tervezés és közösségfejlesztés; szolgáltatások elérése helyben.

A **Salgó úton** a 32-40. szám alatt található ingatlanok, felújítása történt meg. A fejlesztéssel érintett épületekben összesen 17 db bérlakás és 1 db Községi Ház került kialakításra. Mindemellett rendezték az ingatlanok körüli területet, elbontották a melléképületeket, betemették a pincéket, járatokat, gödröket, megerősítették a támfalat, és a fűtéshez szükséges fa tárolására alkalmas tárolókat is elhelyeztek. A Községi Ház mellett parkoló és kerítéssel körülhatárolt játszótér kerül kialakításra. A projekthez kapcsolódóan szintén megvalósultak közösségfejlesztést célzó programok, munkaerő-piaci információ nyújtás, közösségi kert kialakítása, egészségügyi állapotfelmérések, prevenciós célú tanácsadás, jogi ügyintézés, tanácsadás, bűnmegelőzés, a közbiztonság javítását elősegítő programok, ügyintézési, gazdálkodási, adósságkezelési tanácsadás, szociális információ nyújtás.

Az egyes szegregátumok helyzetében bekövetkezett változásokat és a beazonosított jelenlegi problémákat az alábbi táblázat tartalmazza.

III.3-11. táblázat: A szegregátumokban tapasztalható problémák

	Szegregátum	A szegregátum státusza, lehatárolása	A szegregátum jellemzése, a főbb problémák azonosítása
1.	Zagyvapálfalva (falurész) (Szabó E. út - Csokonai út – 23302.sz.út)	Napjainkban is szegregátum. Néhány háznai terület, ezért célszerű lenne hozzácsatolni az 1. számú szegregációval veszélyeztetett területet, tehát a Csokonai út mindkét oldalát a Nagymező út felé.	A szegregátum Zagyvapálfalva településrésztől elkülönül, az ott élők „falunak” hívják. Közművekkel ellátott, szemét felhalmozása csak egy-két ingatlan esetében jellemző. A Csokonai út Nagymező út felé eső részén a lakóingatlanok jellemzően rosszabb állapotban vannak. A szegregátumban kevés a szociális bérlakás , és a meglévők többsége is kifogásolható állapotú . A közszolgáltatások elérhetőek a helyi közlekedés igénybevételével, illetve gyalogosan is könnyen megközelíthetőek pl. az orvos, iskola, óvoda, gyógyszerár, bolt. <u>Védőnői adatközlés:</u> Várandós 1 fő, 3 év alatti 17 fő, 3-6 éves 12 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel):14. A szegregátumban élő 6 év alatti gyermekek mindegyike veszélyeztetett.
2.	Zagyvapálfalva (Hősök útja-Zöldfa út-névtelen u.- belterületi határ)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Hősök útja a jelenlegi terepi tapasztalatok alapján nem kell, hogy részét képezze, ugyanakkor a Hársfa úti kolóniát feltétlenül szükséges hozzákapcsolni.	Lakossága körülbelül 1500 fő, Salgótarján legnagyobb, és a lakosság körében „leghírhedtebb” szegregátuma, mely Zagyvapálfalva településrésztől élesen nem határolódik el. A terület három fő részre osztható. A Hősök útján és a Hársfa út páratlan oldalán többszintes, előkertes társasházakat találunk, a Zöldfa úton magasabb, függőfolyosós tömbházak helyezkednek el, a kettő között pedig a Hársfa úti kolóniasor található. A kolóniában a vezetékes víz- és csatorna nincs kiépítve , az áramellátás biztosított. A kolóniasor lakásai nagyon leromlott állapotúak , többségük életveszélyes, az itt lakók a legalacsonyabb státuszúak a szegregátumban. A Zöldfa úti tömbházakba az 1970-es években a Pécskő úti „Cigánydomb” elbontása után sok roma család települt át, a terület státusza azonban a rendszerváltás környékén elkezdett romlani, jelenleg sok befallazott lakást találni. A Zöldfa út státusza kriminológiai szempontból is aggályos . A hátrányos helyzetű családok zöme a Zöldfa úton lakik, a szociális bérlakások jellemzően rossz állapotúak . A közszolgáltatások akár gyalogosan is könnyen megközelíthetőek, így pl. orvos, óvoda, iskola, gyógyszerár, posta, élelmiszerboltok, zöldséges. A szegregátumban a szemét felhalmozása jelentős , illetve problémát jelent a tudatmódosító szerek használata, az itt élők konfliktusai is részben ebből adódnak. <u>Védőnői adatközlés:</u> Zöldfa úton várandós 5 fő, 3 év alatti 28 fő, 3-6 éves 39 fő. A Hársfa úton 3 év alatti 7 fő, 3-6 éves 3 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel):6.
3.	Baglyasalja (Frankel Leo út - Névtelen u. - belterületi határ)	Nem indokolt, hogy önálló szegregátum legyen; az Erkel közt is a szegregátumhoz szükséges kapcsolni.	A szegregátum Baglyasalja településrésztől élesen nem határolódik el. A Frankel Leó út felső szakaszán hiányzik a víz- és csatornahálózat , a lakosok közkútról hordják a vizet. Ezen a szakaszon nincs kiépített út és járda sem. Orvos, óvoda, diákotthon megtalálható a településrészen, iskola, gyógyszerár, posta, élelmiszerbolt azonban nem . <u>Védőnői adatközlés:</u> Várandós 0 fő, 3 év alatti 4 fő, 3-6 éves 9 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel):11.
4.	Baglyasalja	A szegregátum lehatárolása	A statisztikai adatok alapján a terület a szegregátumok átlagához képest jobb helyzetben van, több a

Szegregátum		A szegregátum státusza, lehatárolása	A szegregátum jellemzése, a főbb problémák azonosítása
	(II. András király út - Kisvasút út - Katalin u - Petőfi út - névtelen u.- belterületi határ)	felülvizsgálatra szorul. A Petőfi út eleje (körülbelül a 100-as házáig) nem szükséges, hogy részét képezze, viszont a Temető utat szükséges hozzákapcsolni. A terület két részre osztása is megfontolandó.	foglalkoztatott, kevesebb a munkanélküli. Az idősebb korosztály aránya a többi szegregátumhoz képest magasabb. A Petőfi út közművekkel ellátott, viszont a többi utcában (pl. Kisvasút úton, II. András király úton, Katalin úton, Kakukk József úton) jellemzően közkútról hordják a vizet az ott lakók. Ebben a szegregátumban jellemzően rossz az utak, járdák állapota . <u>Védőnői adatközlés:</u> Várandós 5 fő, 3 év alatti 27 fő, 3-6 éves 45 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel):23, a veszélyeztetett gyermekek száma 29 fő.
5.	Forgách-telep (Forgách A. telep – Somlyói út – Kazári út)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Kazári út a terepi tapasztalatok alapján nem szegregált, a Somlyói út vége is üdülőövezet. Fontos lenne viszont a Mikóvölgyi út hozzácsatolása a szegregátumhoz.	A szegregátum közművekkel ellátott, a Mikóvölgyi út nagy részén viszont közkútról biztosított a vízellátás. A Forgách Antal telepen a kolóniasorok nagy része lebontásra került a városrehabilitációs program keretében, a még megmaradt lakóingatlanok állaga kifogásolható . A szegregátum helyi tömegközlekedéssel elérhető, kivéve a Somlyói út felső szakaszát. A településrészen iskola, óvoda, orvosi rendelő, élelmiszerbolt található, gyógyszertár, posta azonban nincs. A Forgách Antal - telepen az utak állapota megfelelő, járda azonban nincs, a Mikóvölgyi út csak földúton közelíthető meg. <u>Védőnői adatközlés:</u> 3 év alatti 2 fő, 3-6 éves 13 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel): 4.
6.	Forgách-telep (Egri út- belterületi határ)	A Dobó Katika köz is hozzákapcsolódik, de nem indokolt , hogy önálló szegregátum legyen.	Az ingatlanok állapota megfelelő, a településrész közművekkel ellátott. A közzolgáltatások ebből a szegregátumból a helyi tömegközlekedés igénybevételével elérhetők. Utak, járdák állapota megfelelő, az ingatlanok könnyen megközelíthetőek. <u>Védőnői adatközlés:</u> 3 év alatti 9 fő, 3-6 éves 4 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel): 3.
7.	Somlyóbánya (Somlyói út- névtelen u. Teréztáró u. - Csille köz)	Továbbra is szegregátum.	A közművek kiépítettsége hiányos , jellemzően közkútról megoldott a vízellátás. A Teréztáró úton, illetve a Csille közben a szemét felhalmozása is jellemző. A lakóépületek túlnyomó részre életveszélyes állapotban van. A helyi tömegközlekedés igénybevétele a téli időszakban problémát jelent. A közzolgáltatások ebben a szegregátumban teljesen hiányoznak . Somlyóbánya településrészen a szociális bérlakások nagy része lebontásra került, a megmaradt ingatlanok leromlott állapotban vannak. Az utak állapota rossz, járdák nincsenek kiépítve. <u>Védőnői adatközlés:</u> 3 év alatti 9 fő, 3-6 éves 10 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel): 6.
8.	Idegér (Karancs út- Kővár út- Bereczkei M.út. - Felsőidegér út - névtelen út -	Nem indokolt , hogy önálló szegregátum legyen , miután a Bereczki M. úti, illetve az Alsóidegéri és	A közművekkel való ellátottság megfelelő, szemét felhalmozása jelenleg nem jellemző. A településrész a városközponttól akár gyalogosan is megközelíthető, helyi tömegközlekedés is rendelkezésre áll. A közzolgáltatások mindegyike rövid sétával a városközpontban elérhető. A szociális bérlakások

	Szegregátum	A szegregátum státusza, lehatárolása	A szegregátum jellemzése, a főbb problémák azonosítása
	belterületi határ - Kővirág u.)	Felsőidegéri úton található kolóniák is lebontásra kerültek.	lebontásra kerültek. Az utak felújításra szorulnak, járda nincs kiépítve. <u>Védőnői adatközlés:</u> gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel): 10.
9.	Városközpont (Gedőczy u.- Salgó út - Füleki út- Báthory tér - Zrínyi M. út - belterületi határ)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálatra szorul. A Báthory út és a Zrínyi Miklós út nem szegregált, viszont a szegregátum részét kell képezze az Acélgyári út.	A Salgó út elején a 12-es házsámg a lakóingatlanok komfort nélküliek, felújításra szorulnak. A Salgó út középső szakaszán található kolóniasor teljes egészében felújításra, a korábban Salgó út végén található kolónia pedig lebontásra került. A szegregátum a városközponttól gyalogosan is megközelíthető. A közszolgáltatások a szegregátumban is megtalálhatóak: orvos, óvoda, iskola, illetve élelmiszerbolt. A Salgó úton található felújított kolóniaépületek mindegyike szociális bérletű. Az utak állapota megfelelő, járda a Salgó út egyik oldalán található. Lakossági információk szerint a tudatmódosító szerek jelen vannak a településrészben. <u>Védőnői adatközlés:</u> gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel): Salgó úton 46, az Acélgyári úton 31.
10.	Határ út (Határ út – Határ út által határolt terület)	A szegregátum lehatárolása felülvizsgálandó, az Ilona út kivehető lenne, viszont a Jónásch körutat indokolt lenne hozzákapcsolni.	A Jónásch körút végén található kolóniasoron, illetve a Határ úton a közművek kiépítettsége hiányos. A város legrosszabb helyzetű településrésze, a higiénés viszonyok is itt a legrosszabbak. A szemét felhalmozása folyamatos. A Határ úton lebontásra került a régi munkásszálló épülete, ami már életveszélyes állapotú volt. A Határ úti kolóniasoron a lakások komfort nélküliek, nagyon rossz állapotúak. A tulajdonviszonyok sem rendezettek. A szegregátum csak gyalogosan, illetve autóval érhető el, tömegközlekedés nincs. Közszolgáltatások nem elérhetőek ebben a szegregátumban. Lakossági információk szerint a leginkább itt jellemző a tudatmódosító szerek jelenléte, valamint a településrész erősen kriminalizálódik. <u>Védőnői adatközlés:</u> Várados 3 fő, 3 év alatti 11 fő, 3-6 éves 8 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel):15, a veszélyeztetett gyermekek száma 11 fő.
11.	Művésztelep (Bátki J. u. - belterületi határ - Kisfaludy Sándor út)	Nem indokolt szegregátumként kezelni.	Kb. 300 fő. Kevésbé "problémás" szegregátum, A többi szegregátumhoz képest magasabb az idősek aránya, nem válik el élesen a környező utcáktól. A lakások komfortfokozata a városi átlagnál is jobb, de az iskolázottság és a foglalkoztatottság a szegregátumok átlagánál alacsonyabb. <u>Védőnői adatközlés:</u> gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel): 7.

III.3-12. táblázat: A szegregációval veszélyeztetett területeken tapasztalható problémák

	Szegregációval veszélyeztetett területek	A terület státusza, lehatárolása	A terület jellemzése, a főbb problémák azonosítása
1.	Zagyvapálfalva (Csokonai út páratlan oldala- Batsányi út a Bródy S. u. kereszteződése)	Szegregátumnak minősíthető , az 1. számú szegregátumhoz csatolandó.	lásd az 1. szegregátumnál
2.	Jónásch telep (Ilona út - névtelen u - Jónásch körút belterületi határ)	Szegregátumnak minősíthető , az 10. számú szegregátumhoz csatolandó.	lásd a 10. szegregátumnál
3.	Zagyvaróza (Váralja út - belterületi határ- Fenyvesalja út - Mátyás király útja - Őrhegy út- Mátyás király útja)	Szegregátumként kezelendő.	A közművekkel ellátottság részben megoldott, szemét felhalmozása a területen nem jellemző. A településrész helyi tömegközlekedéssel megközelíthető. A közszolgáltatások közül az óvoda és az orvosi rendelő megtalálható. Rónabányán elsősorban az utak minősége és a bolt hiánya , valamint a nem rendszeres buszjáratok okozzák a problémát. <u>Védőnői adatközlés:</u> Várandós 1 fő, 3 év alatti 8 fő, 3-6 éves 4 fő, gondozott családok száma (0-6 éves gyermekkel):11, a veszélyeztetett gyermekek száma 6 fő.
4.	Salgóháza (belterületi határ- Szapolyai J. út - Vár út - Árpád út - Deák F. út - Mikes K. út - Vár út)	Szegregátumként kezelendő.	Problémát jelent a közművek hiánya , több utcában a szemét felhalmozása , a lakóházak rossz állapota . A helyi tömegközlekedés igénybevétele a téli időszakban problémát jelenthet. A közzolgáltatások ebben a szegregátumban teljesen hiányoznak . Salgóházában a szociális bérlakások állapota leromlott . Lakossági információk szerint a tudatmódosító szerek jelenléte jellemző a településrészen. Az utak rossz minőségűek , vagy teljesen hiányoznak . A szegregátum településképi szempontból is problémás . <u>Védőnői adatközlés:</u> Várandós 0 fő, 3 év alatti 5 fő, 3-6 éves 13 fő, a veszélyeztetett gyermekek száma 14 fő.

Az elmúlt évek terepi tapasztalatai alapján a **szegregálódó** területek felsorolása Salgótarjánban sajnos **új területekkel** bővíthető (ez a népszámlálást követően kerülhet felülvizsgálatra), ezek:

- az **Acélgyári út**, mely a 9. számú szegregátummal együtt is kezelhető,
- a **Berzsenyi út vége**,
- a **Pécskő-Szilvás zártkerti övezet**,
- és a **Rónabányai kolóniák**, ahol problémát jelent a közművek hiánya, több utcában a szemét felhalmozása, a lakóházak rossz állapota. A közszolgáltatások teljesen hiányoznak.

Az egyes szegregátumok szociális helyzetének megismerésében nyújtanak segítséget a települési támogatási, **segélyezési adatok** is. A gyermekek, mint kiemelt esélyegyenlőségi csoport helyzetéről a **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben** részesülők száma szolgáltat információt. A kedvezményezett gyermekek szociális helyzetük alapján többek között kedvezményes vagy ingyenes intézményi étkeztetésre, szünidei étkeztetésre, évente kétszer pénzbeli támogatásra, és egyéb kedvezményekre (pl.: bérlettámogatás) jogosultak.

A Szociális törvény⁷ előírja, hogy a képviselő-testület a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzdő személyek részére **rendkívüli települési támogatást** köteles nyújtani. A jogosultság feltételeit, valamint a támogatás összegét a település határozhatja meg.

Salgótarjánban a települési támogatások egyik formája a lakhatáshoz kapcsolódó kiadások viseléséhez nyújtott támogatás. A szociálisan rászoruló családok a **lakhatási támogatást** természetbeni ellátásként kapják, a támogatás folyósítása a szolgáltatók felé történik, annak összegét a támogatásban részesülők számláján a szolgáltató írja jóvá.

Mindhárom adatsor alapján a 2. (Zagyvapálfalva: Hősök útja- Zöldfa út-névtelen u.- belterületi határ), 4. (Baglyasalja: II. András király út - Kisvasút út - Katalin u - Petőfi út - névtelen u.- belterületi határ) és 9. (Városmegye: Gedőczy u.- Salgó út - Füleki út- Báthory tér - Zrínyi M. út - belterületi határ) szegregátum emelkedik ki, a legtöbbben ezekben a terület egységekben szorulnak támogatásra⁸.

III.3-13. táblázat: Támogatási, segélyezési adatok szegregátiumonként

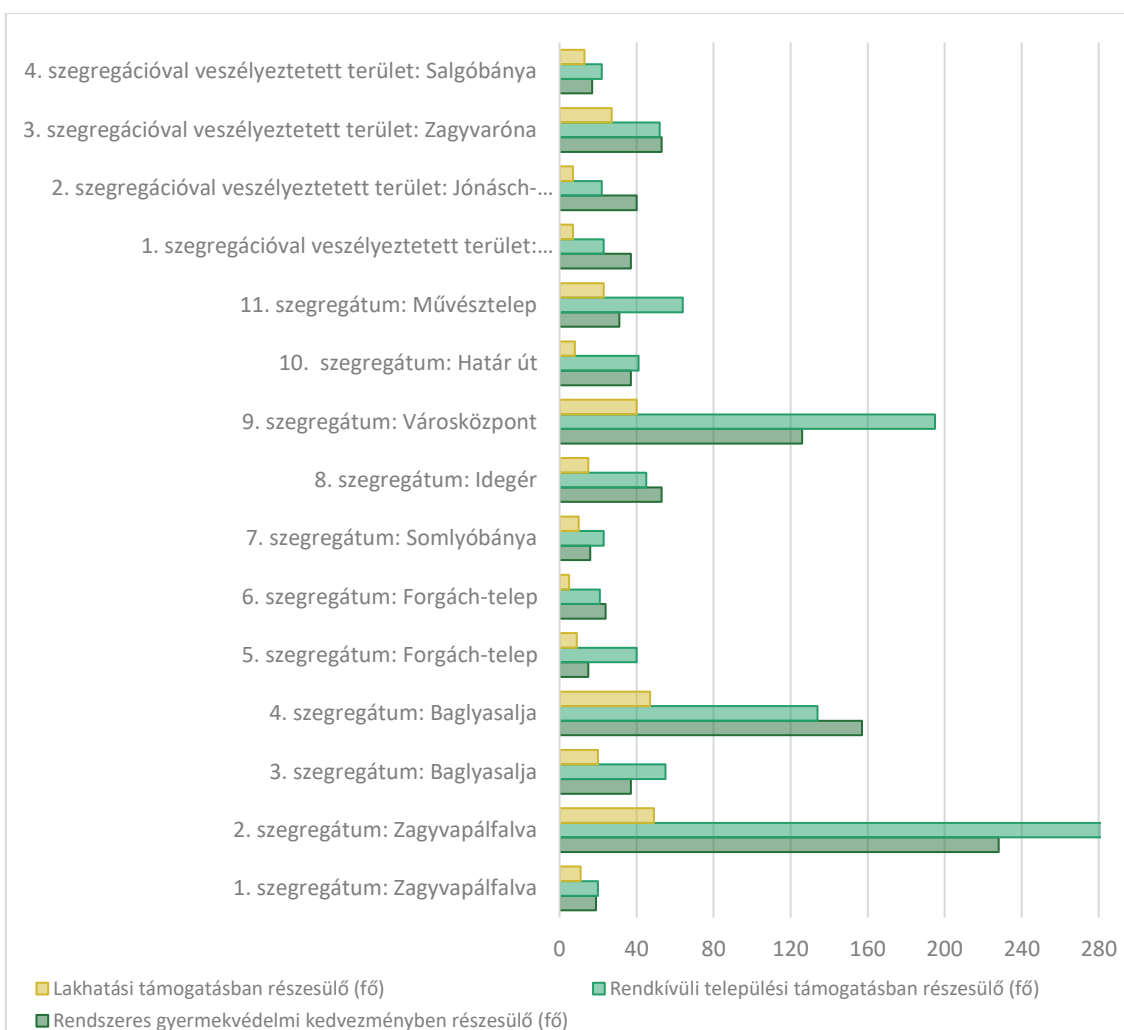
	Szegregátum vagy szegregációval veszélyeztetett terület	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők		Rendkívüli települési támogatásban részesülők	Lakhatási támogatásban részesülők
		(család)	(fő)	(fő)	(fő)
1.	Zagyvapálfalva	8	19	20	11
2.	Zagyvapálfalva	125	228	283	49
3.	Baglyasalja	20	37	55	20
4.	Baglyasalja	69	157	134	47
5.	Forgách-telep	11	15	40	9
6.	Forgách-telep	11	24	21	5
7.	Somlyóbánya	11	16	23	10
8.	Idegér	24	53	45	15
9.	Városmegye	64	126	195	40
10.	Határ út	20	37	41	8
11.	Művésztelep	21	31	64	23

⁷ 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

⁸ ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az adatok a lakcímkártyán lévő lakcímekhez kapcsolódnak, előfordul, hogy az adott támogatásban részesülőnek nem az a valós lakhelye

	Szegregátum vagy szegregációval veszélyeztetett terület	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők		Rendkívüli települési támogatásban részesülők	Lakhatási támogatásban részesülők
		(család)	(fő)	(fő)	(fő)
1.	Zagyvapálfalva	15	37	23	7
2.	Jónásch telep	17	40	22	7
3.	Zagyvarózna	23	53	52	27
4.	Salgóbanya	10	17	22	13

III.3-11. ábra A segélyben részesülők száma a szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett területeken

III.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A bemutatott szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeken felül vannak még külön kiemelését igénylő területek, amelyek bizonyos szempontból kulcsfontosságúak lehetnek a település jövője szempontjából.

III.3-14. táblázat: Akcióterületek lehatárolása

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
Déli Iparterület akcióterület	Déli iparterület területe	Különálló ipari terület a város déli határán. Jól elkülönülő egység, sajátos szerkezetű terület, melynek a fejlesztése is komplexen, külön létrehozandó programok és egységes stratégia mentén lehetséges.
Északi városrészek (Somoskő, Eresztvény, Salgóbanya) akcióterület	Somoskő, Eresztvény, Salgóbanya városrészek	A városfejlesztési akcióterület a város északi részét fedi le a Karancstól keletre, a Medves hegyvidékének karéjával, magában foglalva a névadó Salgó várát és az alatti elterülő Salgóbanyát, a légiessé vált szlovák határon fekvő Somoskő várát és az alatta lévő kis településrészt, Somoskőt, valamint a kettő között elhelyezkedő Eresztvény rekreációs területet. A salgótarjáni turizmus egyik, talán legjelentősebb központja, mely az ökoturizmus, az örökségturizmus, a kerékpáros turizmus és a bakancsos turizmus számára is fontos célterület. Komplex és a hiányosságokat kiküszöbölő fejlesztése elengedhetetlen feladat a közeljövőben.
Beszterce lakótelep akcióterület	Beszterce városrész lakótelep	A városfejlesztési akcióterület a „Beszterce lakótelep” elnevezésű városrészt fedi le. A 21-es számú főút mentén a Tarján-patak völgyében észak-dél irányban elnyúló összefüggő várostest északi végén helyezkedik el, a 21-es mellett, a tőle nyugatra és északnyugatra magasodó Karancs, valamint keletre és északkeletre levő Salgó és Medves hegyvidékének karéjában. Az akcióterület egy része lakóterület, más része pedig jelenleg alulhasznosított rekreációs és turisztikai terület. Az akcióterületen jelenleg található, turisztikai, rekreációs és sport célokat szolgáló létesítmény együttes egészében, teljes terjedelmében és teljes mélységében megújításra szorul. A lakóterületen pedig bizonyos kiszolgáló funkciók komplex megújítása indokolja az akcióterületi határokat.
Gorkij lakótelep akcióterület	Gorkij lakótelep	A város egyik legnagyobb városrészének, Zagyvapálfalvának a központi, szolgáltatásokkal leginkább ellátott területe a Gorkij-lakótelep. Óvodák, általános iskola, egészségügyi létesítmények, művelődési ház mellett számos kereskedelmi és vendéglátó egység és posta működik az akcióterületként lehatárolt részben. A városrész központi területeként a közterei is komoly igénybevételnek vannak kitéve, ezek minősége és funkciói azonban elmaradnak a város más hasonló alközpontjai mellett.
Kemerovó lakótelep akcióterület	Kemerovó lakótelep	A Kemerovó lakótelep az 1970-es években épült ki, a lakások majdnem 90%-a is ekkori. A város legjobban körülhatárolható, más városrészeketől jól elkülönülő része

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
		ez. Csupán egy út vezet be, ami körütként körbejárja a lakótelepet, melyet minden oldalról erdő vesz körbe. Sajátossága még a magaslati elhelyezkedése is, a város legmagasabb lakóterülete ez. Szolgáltatásokat tekintve lakótelepi szintű ellátást nyújt a lakóknak, óvoda és posta mellett azonban csak egy kisebb étterme, sörözője és élelmiszerboltja van. Az akcióterületi kijelölést a lakótelep több közterületét érintő komplex felújítás tette szükségessé.
Belváros akcióterület	Főtér és környezete a Nyugati városrészrel	A Belváros akcióterület ugyanakkor túlmutat a Fő tér és közvetlen közelében lévő kis utcák, kapcsolódó terek szövetén, hiszen a körbevevő hegyoldalakra felkúszó lakóépületek, iskolák, közösségi terek, a délről az akcióterületet záró közigazgatási vagy művelődési funkciót ellátó épületek, illetve a nyolcvanas évek végén, a város átalakításának utolsó fázisaként kialakított Nyugati városrész nevű terület szintén a Belváros része. Az akcióterület lefedi a városközpont funkcionálisan egybefüggő, területszervezés szempontjából is egységes részét.
Vásártér és volt Öblösüveggyár akcióterület	Vásártér, Rokkant-telep és az Öblösüveggyár területe	Az akcióterület két városrész határán fekszik. A Vásártér és a Rokkant-telep lakóterületei az ötvenes években épültek ki a szocialista-realista városépítészet hatásai mentén. A lakó- és középületeket, valamint a köztereket ez az építészet és korstílus határozza meg mind a mai napig, sajnos ennek minden hátrányával együtt. Az egységes kép és a város többi részétől történő tulajdonképpeni szerves elkülönülése indokolja a külön lehatárolást más lakótelepekhez hasonlóan. Az akcióterület része a volt öblösüveggyár területe is, mely a Vásártérhez délről szorosan kapcsolódik. A gyárterület Salgótarján városfejlesztésének egyik kulcsterülete, a korábbi ipari funkciója helyett azonban a jövőben egy jelentős potenciállal rendelkező, számos funkciónak helyet adó fejlesztési területként értelmezendő.

STRATÉGIAI MUNKARÉSZ

IV KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

IV.1 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

IV.1.1 Jövőkép

Salgótarján **2035-re megfogalmazott jövőképe** egy olyan **vonzó középváros** kialakulásával számol, amely megerősödve töltheti be a megye gazdasági és kulturális központi funkcióját, emellett erősíti szerepét a főváros körüli, közép-magyarországi, rohamosan fejlődő városias térségben.

A stratégiában lefektetettek megvalósulása a lentebb kifejtett jövőkép elérését vetíti előre, mellyel elérhető Salgótarján és térségének régóta várt felzárkózása. Ennek érdekében **stratégiai célok** kitűzésére van szükség, melyek **reagálnak a város legfontosabb problémáira, gazdaságélénkítő szerepük van, emellett urbanizációs, városfejlesztési és a lakosság megújulását szolgáló célok elérését is segítik.** Mindemellett előkészítenek és szükségessé tesznek kiegészítő, a gazdaságélénkítést és a városi és természeti környezet megújulását közvetve és közvetlenül segítő, az támogató projekteket.

JÖVŐKÉP:

SALGÓTARJÁN ALAPVETŐ VÁROSI- ÉS TÉRSÉGI SZOLGÁLTATÁSAIT, ILLETVE ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉT TEKINTVE MEGÚJULÓ, LAKOSAI ÉS AZ IDELÁTOGATÓK SZÁMÁRA VONZÓ KÖZÉPVÁROS, TERMÉSZETI KÖRNYEZETÉVEL HARMÓNIÁBAN ÉLŐ, KORSZERŰ GAZDASÁGI ÉS SZOLGÁLTATÓ KÖZPONT

Salgótarján 2030-ra szóló jövőképe és stratégiai fejlesztési céljai a város társadalmára, gazdaságára, valamint táji, természeti és épített környezetére, továbbá térségi szerepére vonatkozóan az alábbiakban határozhatók meg:

Gazdaságfejlesztési átfogó cél:

Salgótarján ipari szektorának termékeire jellemző, hogy értékének magas hányadát anyag és viszonylag csekély hányadát szellemi érték alkotja. Ez alacsony hozzáadott értéket, egyre romló piaci pozíciót és csökkenő profitabilitást, összességében konzerválódó gazdasági leszakadást eredményez. A városban működő ipari vállalatokra nem jellemző, hogy könnyen tudnák adaptálni az új technológiákat és tudnának reagálni a világ gazdaság változásaira. Ez nem pusztán ezen vállalatok hibája, összetettebb probléma, hiszen a városból szinte teljesen hiányzik a kutatás és fejlesztés, az az ipari innovációs potenciál. Ezen csak olyan innovatív eszközök alkalmazásával lehet változást elérni, amely megjelenik gyártmány és a gyártásfejlesztés területein, illetve a város oktatási szerkezetében történő alapvető változások kitűzésével. Rögzíteni kell, hogy az egyes vállalatok eredményes működése elsősorban vállalati érdek, de mint a társadalmigazdasági élet egyik komponense, építő eleme nem érdektelen a térség szempontjából sem. A térség ipari vállalataira az elmúlt években maximum a stagnálás volt a jellemző, néhány ipari csarnok építése mellett önerőből kevés fejlesztést tudtak végrehajtani. Ebből fakadóan látható, hogy a város ipari megújulása csupán a belső lehetőségekre történő építéssel nem lehetséges.

A stratégia megvalósításával Salgótarján gazdasága egy **dinamikusan fejlődő és továbbfejleszthető**, alapvetően új ipari létesítményekre és ezeket kiszolgáló oktatási (közép- és felsőoktatás), valamint infrastrukturális létesítményekre (közlekedés, lakókörnyezet) alapozó fejlesztési irányba indítható el, mely jól kiegészíthető a város jelentős komparatív előnyére, **a természeti környezetére építő turisztikai- és sportfejlesztésekkel.**

A város által kitűzött gazdaságélénkítő vezérprojektek és a csatlakozó projektek által **egy vonzó, a korábbi ipari területeket felhasználó, újakat bevonó, az önfenntartó város irányába elmozduló, a határmentiség lehetőségét felismerő és a kutatási – fejlesztési – innovációs (K+F+I) tevékenységet egyre dinamikusabban kihasználó gazdaságfejlesztésnek**, a városban meglévő és a folyamatos tudatos fejlesztésnek köszönhetően megjelenő gazdasági erősödésből fakadó progresszív fejlődés és a mutatkozó lehetőségek kihasználása.

A dinamikus gazdasági fejlődés motorja a **több lábon álló helyi gazdaság**, amelynek húzóereje a magas hozzáadott tartalmú termékeket előállító, versenyképes ipari és K+F+I tevékenység, amely a helyi ipar másik pillérét alkotó, tömegtermeléssel együtt magas fokú foglalkoztatást biztosít a város és térsége rendkívül összetett helyi társadalma számára, és a magasan kvalifikált, illetve a kreatív iparban tevékenykedő fiatalabb népesség Salgótarjánba települését is elősegíti.

A szolgáltatói jellegű, feladatait magas színvonalon ellátó önkormányzat és közszolgáltatási rendszer hatékonyan támogatja a város gazdasági, turisztikai és lakóhelyi felértékelődésének folyamatát.

A város turisztikai ágazatának bővülő bevételei tükrözik a kedvező térségi idegenforgalmi adottságok javuló kihasználását. Hangsúlyos szerepet kap **a természeti értékek fenntartható módon történő beépítése a térség idegenforgalmába**, a látogatók több napos itt tartózkodását lehetővé tevő kisebb fejlesztésével. Nagyobb volumenű turisztikai fejlesztések a természeti környezettől távolabb, a város kulturális és egyéb épített környezeti nevezetességeire építve képzelhetők el.

Társadalmi megújulási átfogó cél:

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, munkaképes korú népesség foglalkoztathatóságát megfelelő **képzési, felzárkóztatási programok** segítik elő a helyi gazdaság munkaerő keresletével összhangban.

A gazdaságfejlesztés és a társadalmi felzárkóztatási erőfeszítések eredményeként **a munkanélküliség alacsony szintű, és a leszakadó társadalmi rétegek integrációja** jól érzékelhető mértékben előrehaladt.

A fiatalok el tudnak helyezkedni a városban. A bölcsődei, óvodai ellátás, az általános és középiskolai képzés, a szakképzés magas színvonalú Salgótarjánban. Változatos és piacképes szakmák érhetők el a városban többnyire megújult infrastruktúrával rendelkező iskolákban. A felsőfokú tanulmányokat nem folytató fiatalok a város szakképző intézményeiben a helyi gazdaság munkaerő piaci keresletének megfelelő piacképes tudáshoz és megélhetést biztosító szakmákhoz jutnak. Megjelenik a városban a felsőoktatás és a magasabb szintű szakoktatás, mely a helyi és a térségből érkező fiataloknak magas szintű oktatással magas szintű képzettséget nyújt.

A pozitív irányú demográfiai változások hatására megállt a népesség fogyása, elindult a népességszám lassú emelkedése, és a képzettebb népesség beáramlása révén megújul, összetételében **javul a helyi társadalmi szerkezete**. A leszakadó társadalmi rétegek a szervezett komplex programok révén saját maguk is felismerik életminőségük javításában saját felelősségüket és szerepüket, ezzel nő a tenni akarásuk az életminőségük javítása terén.

Erős a helyi lakosság civil öntudata, közösségi kontrollja, lokálpatriotizmusa és identitása. Emelkedik a lakókörnyezetükre igényes, aktív lakóközösségek aránya. A lakosság anyagi lehetőségei lehetővé teszik, hogy szűkebb lakókörnyezetük megjelenéséhez a lakosok is hozzájáruljanak. A meglévő és a létrejövő formális és nem formális civil csoportok programjaikkal és tevékenységükkel színesítik a város életét.

Sokszínűbbé válik a város kulturális és a szabadidős programkínálat, hangsúlyos szerepet kapnak a különböző korosztályoknak szóló programok. **Új helyszínek kerülnek bevonásra a város kulturális életébe**, mellyel a várostérség és a határon túli magyar területek lakossága is részesülhet korábban nem, vagy ritkán elérhető kulturális rendezvényekben.

Salgótarjánban **az egészségügyi és a szociális ellátások** a társadalom széles rétege számára biztosítanak **megfelelő színvonalú** szolgáltatásokat, egyre kevesebb egészségügyi szolgáltatásért kell fővárosi vagy más egészségügyi intézményt meglátogatni.

Városfejlesztési átfogó cél:

A megújult, jó minőségű, kényelmesen használható városrészek és gazdaságosan üzemeltethető települési környezet, a város hegyvidéki, jó levegőjű rekreációs területei, a külsőleg megújult épített öröksége vonzó urbanizációs háttérrel és fizikai kereteket biztosítanak az itt lakóknak és a letelepedni vágyó lakosságnak és vállalkozásoknak. A zöldbe ágyazott, energia hatékony, megújuló energiaforrások alkalmazásával gazdaságosan üzemeltethető lakótelepi és családi házas lakásállománya olyan kedvező urbanizációs kereteket biztosít, amelyek a salgótarjáni lakhatást vonzóvá teszik.

A rendezett, jó állapotú, a klímaváltozásra reagáló, barátságos és kényelmesen használható közterületek olyan vonzó, fenntartható és élhető városi környezetet jelentenek, amelyben a város lakói és az oda látogatók jól érzik magukat. Az életminőség javulása a közbiztonság nagyfokú javulásának is köszönhető.

A városközponti funkciók térben, területileg kiterjedtek, mellyel a városközponti funkciók részben megújultak, a városközpont egész területe újjászerveződött, új területek bevonásával a klasszikus belvárosi kereskedelmi, szolgáltatási és a kulturális funkciók színesedtek, gazdagodtak. Az új területek bevonásával, a korábbi ipari területek funkcióváltásával a parkolási és a lakófunkciók egyaránt kedvezőbb helyzetbe kerültek. Mindezzel **egy funkciójában és építészetében is vonzó, a lakosság helyben maradását, a városhoz való pozitív hozzáállást segítő terület** alakult ki. Mindezen területek fejlesztésének hatására a városban jobb élni, mint korábban volt.

Az iparosított technológiával épült lakóépületek, lakótelepek energetikailag teljesen megújult, alacsony rezsijű, személygépkocsi parkolóhelyekkel és zöldfelületekkel, valamint kereskedelmi és szolgáltatási funkciókkal a legkorszerűbb normáknak megfelelően, jól ellátott, esztétikus, egészséges és kényelmesen használható, jó minőségű városias lakókörnyezetet jelentenek.

IV.1.2 Stratégiai fejlesztési célok és részcélok

Salgótarján Integrált Városfejlesztési Stratégiája, melyet 2008-ban fogadtak el a jövőképet *megújuló, vonzó középvárosként* írta le. Ez a megállapítás tulajdonképpen ma is érvényes, ugyanakkor érdemesebb már konkrétabb megfogalmazásokkal haladni. Átfogó célként került ezen dokumentumba rögzítésre *egy erős térségközpont kialakítása fenntartható fejlődési pályán működő helyi gazdasággal, minőségi szolgáltatásokkal és élhető városi környezettel* elérése. Ebből 15-20 éves időtávra **három stratégia cél** kerül levezetésre, a gazdaságot (*Diverzifikált gazdasági fejlődés*), a település infrastrukturális fejlődését (*Városmegújítás*) és a társadalmi folyamatokat (*Fenntarthatóság és élhetőség*) tekintve, melyeket mindhárom tekintetében **2-2 operatív tematikus cél** követte. Ezekből végül összesen **36 darab prioritás** meghatározása történt, melyek a város fejlődési szükségletének teljes spektrumát lefedték. Ezen 7-8 éves távlatra kitűzött célok némelyikéhez sikerült is közelebb jutnia a városnak, de a távlati célok tekintetében, noha a stratégia megfelelő célrendszerrel bír, nem jutott lényegesen előrébb Salgótarján.

A 2014-ben elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégia a város számára három nagy átfogó célt rögzített:

- Diverzifikált, dinamikus gazdasági fejlődés, virágzó gazdaság
- Társadalmi megújulás
- Megújuló városi szövet, vonzó települési környezet

Látható, hogy az átfogó célok tekintetében nagyjából ugyanazokat tűzték ki, mint az Integrált Városfejlesztési Stratégia esetében, szinte csak a szövegezésben történt változás, a hangsúlyok ugyanoda helyeződtek. Mindhárom átfogó cél alábontásra került további, összesen 11 stratégiai célra, melyekhez a stratégia 2020-ig elérendő különféle, változatos prioritásokat rendelt.

Elmondható, hogy némi finomhangolással **mindhárom átfogó cél jelenleg is érvényes a városra nézve**, a stratégiai célok esetében bizonyos racionalizálással, de szintén érvényben tarthatók a hét évvel korábban kitűzött célok. Ezen célokhoz történő hangsúlyosabb közelebbkerülés döntően a forráshiány és a várostól független tényezők alakulása miatt maradt el. A prioritások tekintetében - mivel azok sok esetben konkrét fejlesztésekhez voltak rendelve, melyek közül sok sikeresen teljesítve lett az elmúlt hét év során – finomhangolásra volt szükség. Ezekből a korábbi prioritásokból születtek meg, alapos szűrés és a következő 7-8 év szükségszerű feladatait átnézve jelen stratégia rész céljai.

Az ITS így 2035-ig elérendő időtávban **3 nagy átfogó célt tűz ki**, melyek a megfogalmazott jövőkép elérése érdekében meghatározható legfontosabb területeket jelölik ki:

- Dinamikus gazdasági fejlődés, megújuló gazdaság
- Társadalmi megújulás
- Megújuló város, vonzó települési és természeti környezet

Az átfogó célokat lebontva a 2027-ig elérendő stratégiai célok száma az ITS-ben 12 darab lett:

IV.1-1. táblázat: Salgótarján stratégiai célrendszere

1. Dinamikus gazdasági fejlődés, megújuló gazdaság	1.1 Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság 1.2 A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás 1.3 Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósulása
2. Társadalmi megújulás	2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom 2.3 Közszolgáltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése 2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése 2.5 Sportolás és egészséges életmód terjesztése
3. Megújuló város, vonzó települési és természeti környezet	3.1 Vonzó, megújult városi környezet 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer 3.4 A természeti erőforrások kiegyensúlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város

AZ IVS-ben megfogalmazott prioritások vagy részcélok túlzóan optimista forgatókönyv szerint kerültek felvázolásra. 2020-ig ezen célok közül ugyan többet sikerült elérni és teljesülésük megtörtént, de többenél semmilyen előrelépés nem történt még, vagy bebizonyosodott, hogy csak hosszabb időtávon belül érhetők el. Figyelembe véve ugyanakkor a város szükségleteit a részcélok között ismét található olyan, mely rövidebb távú elérése ugyan kívánatos, de ezekhez több tényező kedvező megvalósulása szükséges, melyek a gondos tervezés, az előrelátható projektek, trendek figyelembevételével kerültek meghatározásra, ugyanakkor rendkívül sok a bizonytalanság is körülöttük.

IV.1-2. táblázat: ITS stratégiai célmátrix sablon

JÖVŐKÉP 2035-RE	SALGÓTARJÁN ALAPVETŐ VÁROSI- ÉS TÉRSÉGI SZOLGÁLTATÁSAIT, ILLETVE ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉT TEKINTVE MEGÚJULÓ, LAKOSAI ÉS AZ IDELÁTOGATÓK SZÁMÁRA VONZÓ KÖZÉPVÁROS, TERMÉSZETI KÖRNYEZETÉVEL HARMÓNIÁBAN ÉLŐ, KORSZERŰ GAZDASÁGI ÉS SZOLGÁLTATÓ KÖZPONT											
ÁTFOGÓ CÉLOK (2035)	DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG			TÁRSADALMI MEGÚJULÁS					MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET			
TEMATIKUS STRATÉGIAI CÉLOK 2021-2027	1.1. Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság	1.2. A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás	1.3. Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósulása	2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben	2.2. A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom	2.3. Közszolgáltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése	2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése	2.5 Sportolás és egészséges életmód terjesztése	3.1. Vonzó, megújult városi környezet	3.2. A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása	3.3. Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer	3.4. A természeti erőforrások kiegyensúlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
RÉSZ-CÉLOK 2027-IG	Versenyképes, nem környezetszennyező iparágak és vállalkozások letelepítése, fejlesztése.			Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával					A barnamezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációjával új iparterületek, kereskedelmi/szolgáltatási területek, új városépítészeti övezetek létrehozása majd ezek hasznos funkcióval való megtöltése.			
	Zöldmezős és barnamezős ipari munkahelyteremtő, valamint K+F+I beruházások megvalósítása, a "start up" cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése Salgótarján és térsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.			A lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése révén.					A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése.			
	Salgótarján, vonzáskörzete és határon átnyúló térsége turizmusának fenntartható fejlesztése a térség gazdasági fejlődése és a foglalkoztatás növelése érdekében településmarketing eszközök fejlesztésével kiegészítve. Fesztiválturizmus.			A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.					Az alközpontok és kertvárosok minőségi fejlesztése a hiányzó vagy elöregedett infrastruktúrájuk korszerűsítése által.			
	Új típusú iparágak – finommechanika, szerelőipar, feldolgozóipar – megtelepítése.			Megújuló és kiterjedtebb társadalmi szerepvállalásra törekedő civil közösségek, szervezetek.					A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, parkolási infrastruktúra fejlesztése és a városközponti alulhasznosított épületek gazdasági vagy egyéb társadalmi hasznossággal bíró újrahhasznosítása.			
	A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel az ezekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása.			Piacképes tudást biztosító szak- és felsőfokú oktatás mérnöki, műszaki, valamint pedagógiai és egészségügyi területen Salgótarjában.					Fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása. A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek rehabilitációja.			
	A hagyományos és új iparágak fejlesztése, a Salgótarjában jelen lévő és betelepülni kívánó gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében.			Tudományos, oktató és innovációs folyamatokat szervező felsőoktatás letelepítése.					A lakótelepek szükséges strukturális és energetikai megújítása.			

		Az időskorúak ellátórendszerének fejlesztése (nappali, bentlakásos, házi segítségnyújtás terén).	A Salgótarjánban élők és munkát vállalók, illetve a befektetők számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása.
		A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába.	A hagyományos infrastruktúrák, valamint az információ- és kommunikációtechnológiai infrastruktúrák fejlesztése, hathatós lépés a SMART City irányába.
		A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.	A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések
		Fenntarthatóság és környezeti nevelés hangsúlyos megjelenése az oktatás, a nevelés, a társadalmi tudatformálás és a felvilágosítás terén.	A természeti környezetet figyelembe vevő fenntartható turizmus és térségi szintű rekreációs szolgáltatások kialakítása, továbbfejlesztése
		Az óvodai, valamint alapfokú oktatási intézmények infrastrukturális, valamint humánerőforrás fejlesztése	A város és térsége ivóvíz- és szennyvízelvezetésének fenntartható, környezettel harmonikus fejlesztése.
		Sport infrastrukturális beruházások megvalósítása	A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével
			Környezet- és természetvédelem klímatudatos fejlesztési elképzelésekkel, EU-s és állami célokhöz történő hozzájárulás (pl. épületek energiahatékonysági felújítása).

A stratégia az átfogó, tematikus stratégiai és részcélok mellett 7 db városrészi célt is megfogalmaz, amelyek az alábbiak:

V1. A déli iparterület fejlesztése

V2. Északi városrészek - fejlődő turizmus, felzárkózó közösség

V3. A Beszterce-lakótelep akcióterület fejlesztése

V4. A Gorkij-lakótelep fejlesztése

V5. Kemerovó-lakótelep akcióterület fejlesztése

V6. Megújul a Belváros

V7. Vásártér és a volt Öblösüveggyár akcióterület fejlesztése

IV.1.3 A részcélok várostérségi leképeződése

IV.1-3. táblázat: ITS területi célmátrix sablon – várostérségi összefüggések (sárga alászínezéssel jelölve)

DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET
Versenyképes, nem környezetszennyező iparágak és vállalkozások letelepítése, fejlesztése.	Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával	A barnamezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációjával új iparterületek, kereskedelmi/szolgáltatási területek, új városépítészeti övezetek létrehozása majd ezek hasznos funkcióval való megtöltése.
Zöldmezős és barnamezős ipari munkahelyteremtő, valamint K+F+I beruházások megvalósítása, a "start up" cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése Salgótarján és térsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.	A lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése révén.	A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése.
Salgótarján, vonzáskörzete és határon átnyúló térsége turizmusának fenntartható fejlesztése a térség gazdasági fejlődése és a foglalkoztatás növelése érdekében településmarketing eszközök fejlesztésével kiegészítve. Fesztiválturizmus.	A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.	Az alközpontok és kertvárosok minőségi fejlesztése a hiányzó vagy elöregedett infrastruktúrájuk korszerűsítése által.
Új típusú iparágak – finommechanika, szerelőipar, feldolgozóipar – megtelepítése.	Megújuló és kiterjedtebb társadalmi szerepvállalásra törekedő civil közösségek, szervezetek.	A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, parkolási infrastruktúra fejlesztése és a városközponti alulhasznosított épületek gazdasági vagy egyéb társadalmi hasznossággal bíró újrahasznosítása.
A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel az ezekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása.	Piacképes tudást biztosító szak- és felsőfokú oktatás mérnöki, műszaki, valamint pedagógiai és egészségügyi területen Salgótarjánban.	Fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása. A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek rehabilitációja.
A hagyományos és új iparágak fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő és betelepülni kívánó gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében.	Tudományos, oktató és innovációs folyamatokat szervező felsőoktatás letelepítése.	A lakótelepek szükséges strukturális és energetikai megújítása.
	Az időskorúak ellátórendszerének fejlesztése (nappali, bentlakásos, házi segítségnyújtás terén).	A Salgótarjánban élők és munkát vállalók, illetve a befektetők számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása.

DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET
	A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába.	A hagyományos infrastruktúrák, valamint az információ- és kommunikációtechnológiai infrastruktúrák fejlesztése, hathatós lépés a SMART City irányába.
	A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.	A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések
	Fenntarthatóság és környezeti nevelés hangsúlyos megjelenése az oktatás, a nevelés, a társadalmi tudatformálás és a felvilágosítás terén.	A természeti környezetet figyelembe vevő fenntartható turizmus és térségi szintű rekreációs szolgáltatások kialakítása, továbbfejlesztése
	Az óvodai, valamint alapfokú oktatási intézmények infrastrukturális, valamint humánerőforrás fejlesztése	A város és térsége ivóvíz- és szennyvízelvezetésének fenntartható, környezettel harmonikus fejlesztése.
	Sport infrastrukturális beruházások megvalósítása	A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével
		Környezet- és természetvédelem klímatudatos fejlesztési elképzelésekkel, EU-s és állami célokhoz történő hozzájárulás (pl. épületek energiahatékonysági felújítása).

IV.2 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A területi és tematikus célok együttesen segítik elő a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését. A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus és területi célok közötti összefüggéseket.

IV.2-1. táblázat: A tematikus és területi célok közötti összefüggések

Tematikus célok	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7
1.1 Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság							
1.2 A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás							
1.3 Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósulása							
2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben							
2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom							
2.3 Közszolgáltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése							
2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése							
2.5 Sportolás és egészséges életmód terjesztése							
3.1 Vonzó, megújult városi környezet							
3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása							
3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer							
3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város							

A célrendszer meghatározásánál a funkcionális várostérség-központi szerepkörből adódó problémák, lehetőségek és feladatok feltárása megtörtént, a kialakított célrendszer egyaránt szolgálja a város és vonzáskörzete integrált fejlesztését, részben az ehhez kapcsolódó közös beavatkozások megvalósításával, valamint a városban megvalósítandó, de térségi hatású intézkedések révén. Az együttműködés tekintetében meghatározásra kerültek azon kiemelt területek, ahol közös fellépéssel lehet térségi szinten hatékony és fenntartható, a várostérség (ill. járás) egésze szempontjából előremutató eredményeket elérni, mind a társadalmi, mind a gazdasági, mind a környezeti, mind az intézményi területeken. Mindez az egész térség népességmegtartó erejének javítását, a funkcionális kapcsolatok erősödését és a gazdasági versenyképesség, kooperáció javulását segítheti térségi szinten és az egyes települések esetében egyaránt.

V A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

V.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

Salgótarjánban hét akcióterület került kijelölésre, amely összhangban van a középtávú tematikus célokkal és az akcióterületet érintő területi célokkal egyaránt.

V.1-1. táblázat: Akcióterületek lehatárolása

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
Déli Iparterület akcióterület	Déli iparterület területe	Különálló ipari terület a város déli határán. Jól elkülönülő egység, sajátos szerkezetű terület, melynek a fejlesztése is komplexen, külön létrehozandó programok és egységes stratégia mentén lehetséges.
Északi városrészek (Somoskő, Eresztvény, Salgóbánya) akcióterület	Somoskő, Eresztvény, Salgóbánya városrészek	A városfejlesztési akcióterület a város északi részét fedi le a Karancstól keletre, a Medves hegyvidékének karéjával, magában foglalva a névadó Salgó várát és az alatti elterülő Salgóbányát, a légiessé vált szlovák határon fekvő Somoskő várát és az alatta lévő kis településrészt, Somoskőt, valamint a kettő között elhelyezkedő Eresztvény rekreációs területet. A salgótarjáni turizmus egyik, talán legjelentősebb központja, mely az ökoturizmus, az örökségturizmus, a kerékpáros turizmus és a bakancsos turizmus számára is fontos célterület. Komplex és a hiányosságokat kiküszöbölő fejlesztése elengedhetetlen feladat a közeljövőben.
Beszterce lakótelep akcióterület	Beszterce lakótelep városrész	A városfejlesztési akcióterület a „Beszterce lakótelep” elnevezésű városrészt fedi le. A 21-es számú főút mentén a Tarján-patak völgyében észak-dél irányban elnyúló összefüggő várostest északi végén helyezkedik el, a 21-es mellett, a tőle nyugatra és északnyugatra magasodó Karancs, valamint keletre és északkeletre levő Salgó és Medves hegyvidékének karéjában. Az akcióterület egy része lakóterület, más része pedig jelenleg alulhasznosított rekreációs és turisztikai terület. Az akcióterületen jelenleg található, turisztikai, rekreációs és sport célokat szolgáló létesítmény együttes egészében, teljes terjedelmében és teljes mélységében megújításra szorul. A lakóterületen pedig bizonyos kiszolgáló funkciók komplex megújítása indokolja az akcióterületi határokat.
Gorkij lakótelep akcióterület	Gorkij lakótelep	A város egyik legnagyobb városrészének, Zagyvapálfalvának a központi, szolgáltatásokkal leginkább ellátott területe a Gorkij-lakótelep. Óvodák, általános iskola, egészségügyi létesítmények, művelődési ház mellett számos kereskedelmi és vendéglátó egység és posta működik az akcióterületként lehatárolt részben. A városrész központi területeként a közterei is komoly igénybevételnek vannak kitéve, ezek minősége és funkciói azonban elmaradnak a város más hasonló alközpontjai mellett.

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
Kemerovó lakótelep akcióterület	Kemerovó lakótelep	A Kemerovó lakótelep az 1970-es években épült ki, a lakások majdnem 90%-a is ekkori. A város legjobban körülhatárolható, más városrészekről jól elkülönülő része ez. Csupán egy út vezet be, ami körútként körbejárja a lakótelepet, melyet minden oldalról erdő vesz körbe. Sajátossága még a magaslati elhelyezkedése is, a város legmagasabb lakóterülete ez. Szolgáltatásokat tekintve lakótelepi szintű ellátást nyújt a lakóknak, óvoda és posta mellett azonban csak egy kisebb étterme, sörözője és élelmiszerboltja van. Az akcióterületi kijelölést a lakótelep több közterületét érintő komplex felújítás tette szükségessé.
Belváros akcióterület	Főtér és környezete a Nyugati városrészrel	A Belváros akcióterület ugyanakkor túlmutat a Fő tér és közvetlen közelében lévő kis utcák, kapcsolódó terek szövetén, hiszen a körbevevő hegyoldalakra felkúszó lakóépületek, iskolák, közösségi terek, a délről az akcióterületet záró közigazgatási vagy művelődési funkciót ellátó épületek, illetve a nyolcvanas évek végén, a város átalakításának utolsó fázisaként kialakított Nyugati városrész nevű terület szintén a Belváros része. Az akcióterület lefedi a városközpont funkcionálisan egybefüggő, területszervezés szempontjából is egységes részét.
Vásártér és volt Öblösüveggyár akcióterület	Vásártér, Rokkant-telep és az Öblösüveggyár területe	Az akcióterület két városrész határán fekszik. A Vásártér és a Rokkant-telep lakóterületei az ötvenes években épültek ki a szocialista-realista városépítészet hatásai mentén. A lakó- és középületeket, valamint a köztereket ez az építészet és korstílus határozza meg mind a mai napig, sajnos ennek minden hátrányával együtt. Az egységes kép és a város többi részétől történő tulajdonképpeni szerves elkülönülése indokolja a külön lehatárolást más lakótelepekhez hasonlóan. Az akcióterület része a volt öblösüveggyár területe is, mely a Vásártérhez délről szorosan kapcsolódik. A gyárterület Salgótarján városfejlesztésének egyik kulcsterülete, a korábbi ipari funkciója helyett azonban a jövőben egy jelentős potenciállal rendelkező, számos funkciónak helyet adó fejlesztési területként értelmezendő.

V.2 Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása, a fejlesztések ütemezése

V.2.1 Déli Iparterület akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	A déli iparterület fejlesztése
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	1.1 Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság 1.2 A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	A Déli Iparterület akcióterület a Salgótarján közigazgatási területének déli részében elhelyezkedő Ipari Parkot fedi le. A 21-es sz. főút mellett, a Tarján-patak völgyében, Zagyvapálfalva városrészben található zöldmezős kialakítással létrehozott iparterület déli vége a Tarján-patak kiszélesedő völgyében Vizslás-Újlak község közigazgatási területének ipartelepítésre alkalmas, részben beépítetlen részével határos. Északon régi barnamezős iparterületek találhatók, melyek egy része termelésbe bevont, jól hasznosított terület, másrészük jól hasznosítható, de ki nem használt barnamezős terület. A park tulajdoni viszonyai vegyesek, magántulajdon mellett, az önkormányzat ingatlankezelő cége, a Salgó Vagyon Kft. tulajdonában is több terület található. A kilencvenes években létrejött iparipark három ütemben bővült, az utolsó bővítés területe azonban kihasználatlan a rossz terepviszonyai és jelentős régészeti munkáigénye miatt.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	A város legjelentősebb ipari területeként, a város gazdaságának mozgatórugója, így fejlesztése kiemelten fontos. Elsődleges irány a bővítés, amit viszont a tulajdonviszonyok mellett különböző akadályok is gátolnak. Közlekedési akadályként a közút és a vasút közelsége, földrajzi akadályként a jelenlegi terület körüli terepviszonyok, továbbá délen a városhatár. Ezek leküzdésével új, jelentősebb munkaerőigénnyel rendelkező és magas hozzáadott értéket képviselő cégek letelepedése a cél, ehhez azonban mind a város és térségének humán erőforrásának fejlesztése, valamint kiszolgáló létesítmények (logisztika, inkubátorház) fejlesztése elengedhetetlen. A terület fejlesztése különböző beavatkozásokat igényel. Az egyik legfontosabb irány az Ipari Park bővítése új területek megvásárlásával, majd itt eladható vagy kiadható közművesített telkek vagy csarnokok kialakítása. Az Ipari Park meglévő 3. ütemének vállalkozások betelepülésére alkalmassá tétele szintén kiemelten fontos. Előkészítő munkák, terepmunkák és feltárások mellett a közlekedési kapcsolatok biztosítása is fontos a területnek. A már működő területeken a még be nem épült telkek és a már működő létesítmények kiszolgálása is fontos szempont, ennek mentén a jelenlegi infrastruktúra fejlesztése elengedhetetlen. 2020-ban megvalósult az ipari parkot feltáró út egy részének rekonstrukciója, illetve az ipari park parkolási infrastruktúrájának fejlesztése. Az elhasználatlan útnak azonban csak egy kisebb részét sikerült megújítani, így az ipari parki út felújítást folytatni kell, továbbá parkolókat, kamionparkolókat kell kialakítani. Az iparterület fejlesztéséhez a város más részein tervezett projektek is hozzájárulnak majd közvetve vagy közvetlenül, így például:

kérdés		kifejtés
		- Kompetenciaközpont, valamint Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban (K+F Központ és Inkubátorház kialakítása) - Munkáshotel kialakítása jelenleg kihasználatlan önkormányzati vagy állami épületben - SMART City programok - Napelempark kialakítása Salgótarjánban Fontos kiemelni, hogy a megvalósult bővítések után jelentős lobb-, szervező- és marketingtevékenység szükséges, hogy megfelelő vállalkozások kerüljenek az ipari parkba.
5.	városrészi leképeződése	Az ipari park a városba délről érkezőknek az első benyomás, amit a város jelent. Az egyfajta városkapu jellegű ipari park fizikailag teljesen elkülönül a város egyéb funkcióitól, így Zagyvapálfalva városrészen belül is önálló egységként értelmezhető. Fejlesztése nem pusztán a városrészt érinti, hanem a város egészét is. Fejlesztése nem pusztán a városrészt érinti, hanem a város egészét is. Fejlesztése nem pusztán a városrészt érinti, hanem a város egészét is. Fejlesztése nem pusztán a városrészt érinti, hanem a város egészét is.

V.2.2 Északi városrészek (Somoskő, Eresztvény, Salgóbánya) akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	Északi városrészek - fejlődő turizmus, felzárkózó közösség
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	1.3 Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósulása 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom 3.1 Vonzó, megújult városi környezet 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása 3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	Salgótarján turizmusának jelenleg is központjaként értelmezhető az akcióterület, hiszen itt található a Salgói vár, a Somoskői vár, itt található Eresztvény, ahol látogatóközpont, játszótér, egy Madárpark nevű ökoturisztikai park, illetve a jelenleg megújuló Dornay Ház is található. A város legjelentősebb szálláshelye, a Salgó Hotel szintén az akcióterület része. A Karancs-Medves vidéke mind a kulturális örökségei, mind a természeti kincsei révén Magyarország ismertebb és leglátogatottabb turisztikai célpontjaihoz hasonlítható, ami tudatos, a terület ökológiai érzékenységéhez igazodó, összehangolt turizmusfejlesztés, illetve városmarketing hiánya és egyéb körülmények miatt eddig sajnálatos módon nem válhatott adottságaihoz méltó mértékben ismertté. Az utóbbi időben a Novohrad-Nógrád Geopark révén ugyanakkor volt némi előrelépés, de az attrakció- és szálláshely hiány, az ezek és a szolgáltatások terén felmerülő minőségi problémák, a komplex fejlesztések elmaradása miatt továbbra is szerényebb idegenforgalmat tud csak felvonultatni a terület. Az akcióterületen több attrakció is található, melyek sok esetben évtizedek óta nem voltak felújítva és újragondolva, a XXI. század turizmusára hangoltságuk elmaradt. A területen, ahogy egész Salgótarján turizmusát tekintve hiányzik az egységes szemlélet, az egységesített, koncepció alapján tervezett megjelenés. Emellett komoly hiányosságok fedezhetők fel a turista

kérdés		kifejtés
		kiszolgálás terén is, például a mosdók, tájékoztatótáblák, parkolás és smart megoldások terén. A lehatárolás másik aspektusa Salgóbányát érinti, ezt a korábbi bányásztelepülést, melynek bizonyos részei jelentősebb szegregációs problémával küszködnek, és ez a helyiek életminőségén túl, az ide irányuló turizmus növekedése szempontjából is gátat képez, megoldása sürgető.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	A város kulturális és gazdag természeti örökségére alapozó turizmus fejlesztése Salgótarján általános fejlődésének egyik előfeltételét jelentő imázsváltásnak egyik legfontosabb eszköze, túl azon, hogy gazdasági tevékenységként a turizmus a város fenntartható fejlődésének is egyik meghatározó tényezője lehet. A turizmussal kapcsolatos gazdasági elvárásokat azonban érdemes óvatosan kezelni, hiszen a gazdasági lecsapódás jelentősen a magánszektoron is múlik, az utóbbi évek trendjei, akár a COVID-19 járvány, akár a gazdasági szereplők hanyatló beruházási kedve, azonban visszavetheti az önkormányzati vagy állami szereplők által végrehajtott turisztikai beruházások sikerét. Az akcióterületet meghatározó három terület (Somoskő, Eresztvény, Salgó) jelenleg is rendelkezik kiemelkedő idegenforgalmi látványosságokkal mind a kulturális, mind a természeti örökség terén. Ezen látványosságokkal kapcsolatosan több probléma is felvetődik. Így környezetük nem méltó képet mutat, közlekedési kapcsolataik rosszak, hiányoznak alapvető szolgáltatások, így az akcióterület fejlesztése során egyrészt ezekre kell fókuszálni. Megújul a Somoskői vár alatti emlékliget, mely a helyszínhez méltó megjelenés mellett funkciókkal is bővül. A vár alatti Petőfi-kunyhó felújítása szintén megtörténik, a benne elhelyezett kiállítás megújul. A jelenlegi rossz állapotú parkoló és az oda vezető útszakasz szintén felújításra kerül. A somoskői kultúrház funkcióváltáson esik át, benne a vulkánok működésével foglalkozó, a bazaltnak és annak felhasználásának emléket állító látványos kiállítás kerül megtervezésre. Az épület alsó szintjén nyilvános mosdó, illetve egy foglalkoztató kerül kialakításra, pótolva a településrészen jelentkező hiányzó funkciókat. Eresztvényt tekintve, a területen a turistafogadás feltételeinek javítása mellett a legfontosabb fejlesztési irány a szálláshelybővítés. Az önkormányzat tulajdonában lévő területen a Modern Város Program keretében kerül sor egy nagyobb volumenű, minőségi szálláshelybővítésre, mely a kor igényeinek megfelelő magasabb igényű, nyugodt erdei körülményeket biztosító, de mégis színvonalas kategóriát képvisel majd. Közös közösségi terek mellett szaunaház is épül. Eresztvényt a Látogatóközpont tette fel ismét pár évvel ezelőtt a turizmus térképére. Így adott, hogy ennek környezete attrakcióbővítéssel fejlődjön, melynek alapja a Geopark értékeinek tudásalapú, különleges formában történő megjelenítése lehet. Nem nagy volumenű, csupán kiegészítő, a pihenést és a természetben történő szabadidő eltöltést kiegészítő apróbb, de élményt adó fejlesztések tervezendők. A Madárpark kedvező fogadtatása elengedhetetlenné teszi, hogy fejlesztése folytatódjon, melynek keretében korszerű, interaktív bemutatóeszközök kerüljenek ki, kiegészítve a jelenlegi statikusabb ismertetőket, s mindez a zsúfoltságot elkerülvén és az áttekinthető parkjellegét megtartva. A funkcióváltáson áteső Dornyay Ház környezete is megújul, itt egy erdei játszó- és pihenőterület kerül kialakításra, emellett a forrás környékének a régi állapotában való felújítása, és ezt kiegészítve a Karancs-Medves vizeinek ismertető bemutatóparkja kerül megtervezésre.

kérdés		kifejtés
		A volt sípálya alsó részének rekreációs, sportcélú felújítása a Modern Város Program keretében várható, szintén ennek keretében újul meg a Dornyay út és a Dornyay Ház előtti területen lévő parkoló. Szintén ebben a programban kerülne a Madárpark melletti tó és környezetének megújítása. Ez utóbbiak - kiegészülve a város által tervezett projektekkel - a hamarosan létrehozásra kerülő, Kelet-Nógrád idegenforgalmára nagy hatást gyakorló Enjoy Park kiemelt fejlesztési lennének. Az akcióterület megújításának egyik területe Salgóbanya, ahol turisztikai szempontból egy tematikus, nagyobb játszótér kerülne kialakításra a vár vagy a természet témájára alapozva. A településrész ugyanakkor komoly szociális problémákkal küzd, melynek orvoslása az elkövetkezendő évek egyik legfontosabb feladata. Ennek keretében Salgóbanya szegregációval veszélyeztetett területe szociális városrehabilitáción kell áteszen. Ennek keretében a leromlott épületek bontása, új lakóépületek építése a cél, a közterületek megújítása mellett. A megújulást nehezíti, hogy a településrészen lévő ingatlanok többsége magántulajdonban van, a pályázati felújítás azonban csak a tulajdoni helyzet rendeződése után várható.
5.	városrészi leképeződése	Az igen tagolt, különböző kis külső településrészeket tartalmazó városrész három területét is érinti az akcióterület fejlesztése. Salgóbanya szociális városrehabilitációra szoruló részét kezelik a fejlesztési elképzelések, a Somoskőben jelentkező igények a településrész általános állapotának javítását jelentik az idegenforgalmi célú beruházások mellett, Eresztvényt tekintve pedig az attrakcióbővítés, a turisták igényeinek magasabb szintű kielégítése a cél. Egy következő fejlesztési ciklus részeként - ha addig nem sikerül forrást bevonni - a Medves-fennsík DK-i részének, a városrész további területeinek, azaz Rónafalu és Rónabánya turisztikai fejlesztését kell megoldani hasonlóan szolid, a turisták igényeire fókuszáló, az adottságokat fenntartható módon kezelő turizmusfejlesztéssel.

V.2.3 Beszterce-lakótelep akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	A Beszterce-lakótelep akcióterület fejlesztése
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom 2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése 3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	A zömében lakótelepi jellegű városrész az 1970-es években, valamint az 1980-as évek elején jött létre, túlnyomó többségében házgyári technológiával épült, előregyártott vasbeton panelekből, középmagas lakóépületekkel. A lakótelep oktatási funkciókkal (minibölcsőde, óvoda, általános iskola) ellátott, több egészségügyi alapellátás is működik a lakótelepen, kereskedelmi egységek, gyógyszertár, játszótérek, parkok szintén jelen vannak. A városrész északkeleti része kertvárosias lakóövezet, amelyhez jelentős kiterjedésű rekreációs zóna csatlakozik. A városrész lakónépessége homogén. A város többi részétől jól elkülönül, noha

kérdés		kifejtés
		közlekedése, elérhetősége a város külső lakótelepei közül a legjobbnak mondható. A Beszterce-lakótelep önálló akcióterületként való lehatárolását a korábbi városfejlesztési stratégiák is kezelték, összehangolt fejlesztése az itt élők életminőségjavításának alapfeltétele. A Beszterce-lakótelep és a közelében fekvő rekreációs területekben rejlő kihasználatlan lehetőségek már a Modern Város Program szempontjából is az egyik legjelentősebb akcióterületté tették. Komoly egymásra épülő projektek koncentrálnak ide, melyek döntően városi, sőt sok esetben akár regionális kitekintéssel is bírnak.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Az akcióterületet érintő nagyobb projektek mellett, melyek a Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások fejezetben kerülnek kifejtésre, több kisebb, az akcióterület lakosságát érintő beavatkozás is szükséges a közeljövőben. A lakótelepen az elmúlt években jelentős közterületfelújítás zajlott, így terei, játszóterei, parkjai jó állapotúak, óvodája teljeskörűen felújításra került, és egy kisebb minibölcsőde is létesült. Az alapfokú oktatási intézménye azonban jelentősebb felújításra szorulna, főként energetikai célú beavatkozás terén. Az iskola udvara is korszerűtlen már, így ennek teljeskörű átalakítása is időszerű. Szintén a lakók életminőségének javítását célozza az egészségügyi ellátás javítása, és a nyújtott funkciók bővítése. A városrész egy komplexumban lévő orvosi rendelőjének teljeskörű felújítása és egy új, fogorvosi funkcióval való megtöltése szintén elengedhetetlen, hogy a helyi lakosság életminősége növekedjen. Ezen alapvető közszolgáltatások minőségi megújítása mellett, a városrésze is kiterjedne egy helyi identitást erősítő komplex program, mely a lakosság helyi kötődésének mélyítése mellett, a társadalom széles körét lefedő közösségi programokon keresztül próbálna a városra jellemző negatív hozzáálláson változtatni. Az akcióterület legjelentősebb beavatkozása azonban kétségkívül a rekreációs területét érintő megújulás. A város egész lakosságát érintően az egészséges életmódot segítő közösségi rekreációs területek fejlesztése és rehabilitációja valósul meg a Tóstrand és környékén. Ebbe a tó régen várt teljes felújítása, a környékének megújítása, a futókör felújítása, kültéri fitnessz eszközök telepítése, pihenőterületek kialakítása, korszerű borítású komplex sportpályák kialakítása (kosár, röplabda, tollas), a sétálóterületek revitalizációja, illetve mindezt kiegészítve a közvilágítás korszerűsítése a tó körül. A már említett Enjoy Park projekt részeként kerül megújításra majd a városi stand is.
5.	városrészi leképeződése	Az akcióterület egybeesik a városrésszel, így az akcióterületen végrehajtott fejlesztések az egész városrész fejlődését szolgálják. Növelik annak lakosságmegtartó képességét, a lakók életminőségét javítják.

V.2.4 Gorkij-lakótelep akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	A Gorkij-lakótelep fejlesztése
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom 2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	Az akcióterület a város második legnagyobb városrészének (Zagyvapálfalva) a központja. Salgótarján déli kapujaként a legjobb elérhetőségű városrész, ahová a 21-es mellett a 22-es főút is érkezik, továbbá más alsóbbrendű utak is becsatlakoznak, és rendelkezik vasúti, illetve távolsági autóbusz megállóhellyel, továbbá tömegközlekedéssel kitűnően feltárt többszörös buszfordulóként, végállomásként. A lakótelepen óvoda, általános iskola, művelődési ház, felnőtt és gyermekorvosi rendelők, gyógyszertár, posta, idősök klubja, játszóterek és sportpálya is található. Több kereskedelmi egység mellett vendéglátóhelyek és sörözők is találhatók itt. A Gorkij a város többi lakótelepéhez hasonló problémákkal küzd, bizonyos hiányzó vagy megújítandó funkciók jellemzik. Közterei állapota miatt jelentősebb volumenű köztérmegújítás szükséges ezen akcióterületen is. A lakótelep lakosságmegtartó és kiszolgáló funkcióját megerősítendő több területre kiterjedő, kisebb volumenű, de összehangolt fejlesztések tervezendők, melyek döntően a helyi lakosság életminőségét befolyásolják.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Az egyik legfontosabb fejlesztés ezen akcióterület esetében a központi területének városrehabilitációs felújítása. A magterület a Gorkij körutat, a Barátság utcát érinti. A területet a Nyírfácska utca, a Barátság utca egyes szakaszai, a Budapesti út, a Hősök útja és a Gorkij körút egyes szakaszai, valamint lakóingatlanok határolják. A Kemervóhoz hasonlóan itt is készült egy előkészítési terv, melynek megállapításai mentén közösségi tervezéssel készül el a lakótelep végleges megújítási tervdokumentációja. Az előkészítés során hat kulcsterület került azonosításra, melyek megújítása mindenképpen szükséges, emellett pár gyalogos közlekedési terület, illetve út is felújításra kerül. A meglévő gyalogútrendszer térkövel újul meg, emellett a csatlakozó leromlott állapotú lépcsők is megújulnak. A városrész pakolási problémáinak enyhítése végett új parkolóterületek kialakítása is cél, illetve régebbi parkolók elosztásának racionalizálása, újragondolása történik meg. A településrész saját arculatának kialakításának első lépése, hogy egységes rendszerben induljon meg a közterületek megújítása. Az akcióterület növényállománya nagyon vegyes képet mutat, bár jelentős a zöldterület, de ezek többsége átgondolatlan telepítés eredménye, karbantartásuk nem megoldott, kevés értéket képviselnek, megjelenésük nem megfelelő, így rekreációs szerepet nem igazán töltenek be. A településrészen nagyobb park, közterület nem található, így ennek kialakítását meg kell oldani. Ennek keretében biodiverz felület készül az

kérdés		kifejtés
		ökotudatosság és fenntarthatóság jegyében. Utcabútorok tekintetében hulladékgyűjtő és támlás padok kerülnek kihelyezésre. Az akcióterület megújításának egyik kulcsterülete a Gerelyes Endre Művelődési ház kertje. A Gorkij körút, mind a Barátság utca irányába szükség van a kert kerítésének megnyitására, hogy az átjárhatóvá váljon és vonzóbb legyen a használók számára. Innen burkolt felületen érhető el a felújított nézőtér. Itt a felület egy része fa platformokat kap, amik egyfajta kilátópontot alkotnak az épület irányában. A kert déli részének kertrész programja inkább a csendesebb ott tartózkodásnak kedvez. Változó magasságú növénykasztták díszesebb növénykiültetést tudnak fogadni. Fontos terület még a COOP áruház előtti terület rendezése és az ezzel szemközt Gorkij krt. 72. épület melletti háromszögterület. Ezeken a területeken a növényalkalmazásban mozgalmasság felületek jönnek majd létre. Az akcióterületen található oktatási létesítményeket tekintve az Arany János Tagiskola jelentős felújításra szorul, mind külsőleg, mind belső tereit tekintve. Azonban elsődlegesen energetikai célú felújítás indokolt. A településrész két óvodája közül egy a korábbi években teljes körűen megújult, egy esetében részleges energetikai megújítás zajlott, melyet célszerű teljessé tenni. A növekvő gyerekszám miatt az akcióterületen egy bölcsőde kialakítása is célszerű. A városrész egészségügyi ellátása is ide koncentrálódik, az elmúlt időszakban már történt előrelépés az egészségügy felújítása terén, azonban vannak hiányzó ellátások, például fogorvosi rendelő kialakítására lesz szükség. Ezen alapvető közszolgáltatások minőségi megújítása mellett, a városrésze is kiterjedne egy helyi identitást erősítő komplex program, mely a lakosság helyi kötődésének mélyítése mellett, a társadalom széles körét lefedő közösségi programokon keresztül próbálna a városra jellemző negatív hozzáálláson változtatni.
5.	városrészi leképeződése	A városrész eltérő jellegű gazdasági és lakóterületi egységekből áll, ahol a lakótelepi (Gorkij), a kertvárosias és a falusias beépítés mellett kolónialakások is megtalálhatók (Hősök út, Hársfa u.), de szociális szempontból nem megfelelő lakóterületet jelentenek egyes panelházak is (Zöldfa u.). Zagyvapálfalva városrész központi egységként értelmezhető a Gorkij lakótelep. A városrész kereskedelmi és szolgáltatóegységei ide koncentrálódnak, így fejlesztése tulajdonképpen az egész városrésze kedvező hatással lesz.

V.2.5 Kemerovó-lakótelep akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	Kemerovó-lakótelep akcióterület fejlesztése
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	3.1 Vonzó, megújult városi környezet
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	A Kemerovó-lakótelep az 1970-es években épült ki, a lakások majdnem 90%-a is ekkor épült. A város legjobban körülhatárolható, más városrészekről jól elkülönülő része ez. Csupán egy út vezet be, ami körütként körbejárja a lakótelepet, melyet minden oldalról erdő vesz körbe. Sajátossága még a magaslati elhelyezkedése is, a város legmagasabb lakóterülete ez. Szolgáltatásokat tekintve lakótelepi szintű ellátást nyújt a lakóknak, van élelmiszerboltja, kisebb kereskedései (zöldséges, pékség), orvosi rendelője, postája, vendéglátóegységei (étterem, söröző) és saját kisebb óvodája is van. Régi iskoláját a kilencvenes években zárták be racionalizálás okán. Hiányzó funkcióként nevezhető meg a közösségi tér, melynek kialakítása azonban a lakótelepre jellemző sűrű beépítés miatt új építésként és a hiányzó elérhető telkek hiányában a közeljövőben nem várható. Az erdővel körülhatárolt lakótelep nagyobb volumenű fejlesztése az elmúlt évtizedekben elmaradt, így ennek pótlása a közeljövő feladata.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Az akcióterület felújítására vonatkozóan 2021 őszén egy felmérési jellegű projektterv készült, melyben megvizsgálásra került, hogy a lakótelep zöldterületeinek rekonstrukciója milyen irányba képzelhető el. Ennek a koncepciónak mentén, ezt alapul véve egy közösségi tervezési folyamatot kívánunk elindítani 2022 év során a pontosítások és a lakosság részéről érkező részleteket tekintve. Az akcióterület nem rendelkezik központi területtel, tere, nagyobb burkolt köztere nincs. A telep közepén azonban található egy lakóházakkal körbeölelt nagyobb zöldterület, melynek jelenleg is gazdag a funkciója. Játsszótér, sportpálya, padok, pihenőterületek találhatók itt. A parkhasználati igények azonban sok esetben megváltoztak az elmúlt negyven évben. A park elemei sok helyen elhasználtak, töröttek, hiányosak. Sok helyen jellemző a gyalogos ösvények kitaposása a gyepterületben. A területen a funkciók mellérendelten találhatóak meg, nem kapcsolódnak szervesen egymáshoz. A tervezett rehabilitációs megújítás célja a funkciókat úgy megtartani, és fejleszteni, hogy a területen kisebb-nagyobb teresedések, közösségi pontok tudjanak kialakulni. A parkban elhelyezett új funkciók, és a tájépítészeti arculat főbb irányvonalai a helyszíni igényekhez és adottságokhoz illeszkednek majd. A jelenlegi cserjeállomány változó egészségi állapotú, nem rendelkezik jelentős kondicionáló szereppel. Ökológiai értékük elhanyagolható, megjelenésükben sem jelentenek kifejezett értéket. Telepítésük a meglévő burkolati és berendezési rendszerhez igazodik, foltokban és sávokban jelennek meg. Az előregedett állomány cseréje szükséges. Városklíma, hősziget-hatás ellen árnyékoló klímaturó fák, cserjesávok, több szintes zöldfelületek létesítése szükséges, az alkalmazott gazdag évelő- és cserjekiültetések élőhelyet és táplálékforrást kínálnak majd a pollinátoroknak és a terület gazdag állatvilágának. A tervek szerint növeljük az intenzív és extenzív, biológiaiilag aktív zöldfelületeket. Az újjáépített parkkal szemben támasztott elsődleges szempont, hogy organikusan szervezze a környezetében megjelenő használati új vagy

kérdés		kifejtés
		bővített funkciók gyalogos közlekedési kapcsolatait. Ezen túlmenően feltétlenül szükséges, hogy az átlátások rendszere, az egymásra lapoló köztéri funkciók olyan magától értetődő megoldást adjanak, ami lehetővé teszi a többcélú és biztonságos használatot. A belépési pontokat gazdag évelő- és cserjekiültetések hangsúlyozzák majd, kellemes, arányos léptékű pihenőtereket hozva létre. A központi területen pedig egy nagyobb gyepes rét és egy szórt burkolatú közösségi tér kerül majd kialakításra asztalokkal és padokkal. A fás ligetszerű környezetben található salakos sportpálya multifunkciós kialakítású, korszerű EPDM-burkolatú lesz. A sportpályához szervesen kapcsolódnak majd pingpongasztalok, trambulin és új fitness eszközök. A teljes pályát egy 160 méter hosszú bemelegítő futásra alkalmas kör veszi majd körül. Ezáltal egy természetközeli sportterület alakul ki a lakótelepen belül. Hasonló módon újulna meg a lakótelep játszótere, mely jelenleg széttagoltan található meg a zöldben. Az akcióterületi fejlesztés legfontosabb szempontja tehát a nagy zöldfelület újragondolása, átalakítása. Emellett azonban a terület legjelentősebb, legforgalmasabb járdaszakasza is újragondolásra kerül, korszerűbb burkolattal, a csatlakozó zöldfelületeinek újragondolásával, pihenőterületek és a hiányzó utcabútorzat pótlásával. A fejlesztés során okosvárosmegoldások beépítése fontos szempont lesz.
5.	városrészi leképeződése	A Belváros városrészének egyik teljesen elkülönülő része a Kemerovó lakótelep, így a teljes városrészre nem mutatható ki a fejlesztés általi hatás.

V.2.6 Belváros akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	Megújul a Belváros
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	Salgótarján városközpontja nem egyes különálló épületek gyűjteményeként, hanem egy egységes városrészként értelmezendő. A benne helyet foglaló épületek elhelyezkedését, tájolását, megjelenését, nem a véletlen, vagy egyedi igények alakították, hanem az urbanisztikai, építészeti szakma szabályainak tudatos alkalmazása, szem előtt tartva a település szintű igények kielégítését. Salgótarján fejlődéséhez kulcsfontosságú a város centrumának fejlesztése. A város sajátosságaiból fakadóan erre a kis területre koncentrálódik a helyi gazdaság jelentős része. A kereskedelemi, a szolgáltató és vendéglátó tevékenységet végző gazdálkodók jelentős része helyi gazdasági szereplő. A Belváros akcióterület ugyanakkor túlmutat a Fő tér és közvetlen közelében lévő kis utcák, kapcsolódó terek szövetén, hiszen a körbevevő hegyoldalakra felkúszó lakóépületek, iskolák, közösségi terek, a délről az akcióterületet záró közigazgatási vagy művelődési funkciót ellátó épületek, illetve a nyolcvanas évek végén, a város átalakításának utolsó fázisaként kialakított Nyugati városrész nevű terület szintén a Belváros része. Az akcióterület lefedi

kérdés		kifejtés
		a városközpont funkcionálisan egybefüggő, területszervezés szempontjából is egységes részét.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Ha az évtizedekkel ezelőtt még büszkén mutogatott, európai hírünket titulált, díjazott és építészek által mintának tartott, azonban mára korszerűségében és állagában is jelentősen megkopott városközpontot fejleszteni, modernizálni kell. Az épületek renoválása és minimális állagjavítása helyett a belváros egységes újragondolása szükséges. A meglévő épületek, utak, egyéb tereptárgyak nem a mai kor igényei szerint lettek megálmodva, de, mint Európában számtalan példa mutatja a volt keleti blokk építészeti megoldásai remekül aktualizálhatók, a meglévő adottságok kiválóan megalapozhatnak a modern urbanisztikai megoldásoknak. Az élhetőbb környezet, a forgalom csillapítása, az épületek funkcionális átalakítása maga után kell, hogy vonja a belváros kereskedelmi és vendéglátó funkciójának erősödését. Mivel ennek előkészítése is hatalmas vállalkozás, így megvalósítása csak gondos, ugyanakkor szakaszos tervezési és kivitelezési munkával képzelhető el. Az akcióterület legfontosabb fejlesztéseként a Belváros köztereinek eddig még fel nem újított részeinek újragondolása köré szerveződő projekt nevezhető meg. A Lakberendezési Áruházról északra fekvő gyalogosjárdák, a Fő tér nyugati területe egészen a Kossuth Lajos utcáig korábban érdemi felújításon, átalakításon nem esett át, szinte teljesen a nyolcvanas években kialakult szerkezetét őrzi. A mai kor igényeinek, már nem megfelelő növényállománya van, ami kifejezetten szegényes, hektikus telepítésű. A városi hőszigetelést nem szolgálja, mivel a Belvárosban szinte alig található árnyékot adó növényegyüttes, fasor. Esztétikában sem éri már el azt a szintet az akcióterület növényállománya, amit más megyeszékhelyek központi területein láthatunk. Ennek teljes újragondolása szükséges, új pihenőterület kialakításával, a korszerűtlen burkolatok, az utcabútorzat szinte teljes cseréjével, a szükséges közművek kiváltásával. Célként került megfogalmazásra, hogy az akcióterületen a város történelmi és újabb kori belvárosának építészete, történelme egyfajta attraktív, egyedi kialakítású városi tanösvény formájában kerüljön megjelenítésre. A projekttel szembeni legfőbb elvárás, hogy vizuálisan új képet adjon a Belvárosnak, az egyszerű térburkoláson, közműcserén túl egy korszerű, funkciójában és megjelenésében is XXI. századi városi teret adjon az itt élőknek. A közterületek megújítása mellett az akcióterületen bizonyos funkciók átgondolására van szükség, így ezen koncepció mentén kerülné kialakításra egy új orvosi rendelő egység, ahol, több rendelőben több háziorvosi praxis kerülne elhelyezésre. Erre kihasználatlan, üres önkormányzati ingatlanok tökéletesen bevonhatók. A belvárosi közszolgáltatások terén az itt található Mackóvár Központi Óvoda udvarát teljes körűen fel kell újítani, korszerű, zöldnevelést és környezeti nevelést előtérbe hozó óvodaudvar kialakítása a cél. A belváros egyik legfontosabb iskolája a Gagarin Tagiskola, melynek sportudvara annyira rossz állapotban van, hogy újragondolása, felújítása a következő pár év egyik legfontosabb feladata. Hasonló hiányosságok pótlása szükséges a város legnagyobb bölcsődéje, a Szákszorszép bölcsőde udvarának esetében, mivel a játszóudvar szegényes felszereltségű. A belváros több iskolája (pl. Madách Imre Gimnázium vagy a Petőfi Sándor tagiskola) esetében szükséges kisebb-nagyobb infrastrukturális felújítás. Az akcióterületen eleve sok kihasználatlan, üres önkormányzati, állami, illetve magán tulajdonú épület található. Ezek revitalizációja nagy kihívás a városnak. A Modern Város Program keretében tervezési program készül a

kérdés	kifejtés
	belvárosi területek újragondolására, ennek keretében szükséges a belváros összes jelentősebb alulhasznosított, vagy üresen álló épületének funkcióját újragondolni, külső megjelenésükben pozitív változást lefektető nagyobb léptékű koncepciók, tervek kidolgozása. Mindez a belváros kereskedelmi és szolgáltató egységeit is érinti, hiszen ezek felújításának elmaradása a fejlődés gátját jelentheti, ugyanis az a réteg, amit megcélozni kívánunk a letelepedés által, a jelenleginél lényegesen színvonalasabb kereskedelmi ellátáshoz szokott. A városközpont fejlesztésének meghatározásakor megkerülhetetlen, hogy a Fő téren üresen áll a volt Karacs Szálló. A szálloda az idegenforgalmi jelentősége mellett a helyi közösség életének szerves részét is jelentette. Az épület védelem alatt áll, azonban az elmúlt évtizedekben jelentős állapotromlás következett be főként a funkció hiánya és a tulajdonosváltások miatt. A fejlesztés irányát meghatározza, hogy az épület eredetileg is szállodának épült, valamint, hogy Salgótarján az egész város területén nem rendelkezik megfelelő szállodával. Az idegenforgalmi szempontok mellett a gazdasági élet támogatásához is szüksége van a városnak egy minimum 4 csillagos szállodára. Az épület hasznosítása természetesen csak a felmerülő kereslet által lehet vezérelve. Amennyiben a lehetséges befektetők nem látják a szálláshelyként történő felhasználást, abban az esetben egyéb funkció keresése irányába kell elmozdulni. Az épület műszaki állapota, kialakítása, tulajdoni viszonyai igen korlátozott felhasználást engednek, ezért is fontos, hogy a belváros teljes újragondolásakor a Karacs Szálló és a hozzá kapcsolódó parkolási igény is az új koncepció szerves része legyen. A beépítettség miatt a térszint alatti teremgarázs kialakítása a legkézenfekvőbb, amire a Fő tér és a Kis Fő tér alatti terület vagy a JAMK mögötti domboldal térszint alatti része lehet alkalmas. A megközelítésnél azonban figyelemmel kell lenni a belváros forgalmának csillapítására, így a közúti kapcsolatot a városközponton kívül kell létesíteni. Salgótarján, mint megyei jogú város fontos szerepet tölt be a térségi közigazgatás, közszolgáltatás terén is. Jelenleg ezen feladatok jelentős része a városházára koncentrálódik. A városháza épülete, elavult szerkezete, elhanyagolt állapota rossz körülményeket biztosít az ott dolgozók és az ügyfelek számára. A méltatlan környezet a munkaerő fluktuációjához, a szolgáltatások színvonalának romlásához, korszerűtlen ügyintézéshez vezet. Az épület felújításánál az energetikai jellegű munkákat kell előtérbe helyezni, ugyanis azzal jelentős megtakarítás és színvonalnövelés érhető el egyszerre. Mindemellett a belső terek, munkahelyek kialakításánál figyelembe kell venni a jövőben egyre elterjedtebbé váló munkavégzési formákat (home office, share desk, hot desk) is, hogy az épület a felújítás után hosszú ideig korszerűen tudjon működni. A felújítás során célszerű a smart city működtetéséhez szükséges irányítóközpont számára is megfelelő helyet biztosítani. Kiseb, de a városkép szempontjából nem elhanyagolható fejlesztés a belvárosi vasúti állomás épületének és környezetének rendezése, esetleg újragondolása. Az akcióterület egyik legfontosabb projekteleme a helyi identitást erősítő komplex programja, mely a teljes város lakosságának helyi kötődését mélyíteni és emellett, a társadalom széles körét lefedő közösségi programokon keresztül próbálna a városra jellemző negatív hozzáálláson változtatni. A városközpont esetében több kulturális és közösségi tér kisléptékű felújítása is indokolt. Némely esetben ez építési jellegű munkát (JAMK nézőtérfelújítás, Táncház energetikai felújítás), más esetekben a korszerű

kérdés		kifejtés
		digitális, okosváros megoldások beemelése a cél (múzeum és a megyei könyvtár eszközignye).
5.	városrészi leképeződése	A Belvárosi akcióterület fejlesztése a Városházponton városrészen túlmutatóan az egész város egészére kihatással van, hiszen a város központi területének megújítását jelenti a Belváros megújítása.

V.2.7 Vásártér és a volt Öblösüveggyár akcióterület

kérdés		kifejtés
1.	akcióterületi fejlesztés munkacíme	Vásártér és a volt Öblösüveggyár akcióterület fejlesztése
2.	akcióterületi fejlesztés illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
3.	akcióterület kijelölésének indoklása	Az akcióterület két városrész határán fekszik. A Vásártér lakóterületei az ötvenes években épültek ki a szocialista-realista városépítészet hatásai mentén. A lakó- és középületeket, valamint a köztereket ez az építészet és korstílus határozza meg mind a mai napig. Az egységes kép és a város többi részétől történő tulajdonképpeni szerves elkülönülése indokolja a külön lehatárolást más lakótelepekhez hasonlóan. Az akcióterület része a volt öblösüveggyár területe is, mely a Vásártérhez délről szorosan kapcsolódik. A gyárterület Salgótarján városfejlesztésének egyik kulcsterülete, hiszen ipari funkció elhagyásával egy olyan értékes terület alakult ki, melyen a várost tekintve hiányzó funkciók kaphatnak helyet. Európai és hazai iparterület-megújítások tucatjai szolgálhatnak példaként az öblös területének teljes átalakítását illetően.
4.	az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	A városrész alapvető lakófunkciójának és az itt lakó népességet kiszolgáló egységek megújítása képezi az akcióterületi beavatkozás magját. Már a korábbi TOP-ciklusban elindult az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése az akcióterületen belül, azonban vannak még felújításra váró orvosi rendelőegységek. Az akcióterületen két egészségügyi komplexum újulhat meg a közeljövőben , az egyik esetében energetikai felújítás venné kezdetét 3 ellátást érintve, a másik esetében teljes megújítás történne eszközbeszerzéssel együtt három praxist megújítva. A városrészben ugyan sok zöldterület és növényzet található, azonban ezek jelentős része nem minőségi rekreációs terület. Az akcióterület több pontján szükséges beavatkozás rekreációs terület kialakítására, illetve megújítására. Kisebb sportpark, sétálóterület, játszótér megújítás, illetve külső közösségi tér felújítása szükséges. Bár a stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások között is feltüntetésre került a volt Öblösüveggyár területének megújítása , azonban a város egészére gyakorolt pozitív hatása mellett az akcióterületet érintő jelentős befolyása és kihatása miatt akcióterületi beavatkozásként is értelmezhető. Legfontosabb feladat a barnamezős gyárterület területelőkészítése, kármentesítése, illetve rekultivációja : ide sorolható az ingatlanvásárlás, valamint a terület bekerítése, kármentesítése, talajcseréje, környezeti kapcsolatainak megteremtése (környezetbe illesztése), az épületek bontása és előkészítő bontása. Ezt követheti csak az attrakcióelemek kialakítása ,

kérdés		kifejtés
		azaz valamennyi kulturális, sport, játék funkció, üzleti funkció és kiszolgáló funkció kialakítása. A terület ipari karakterének megőrzése, az ipari múltra emlékeztető jelek megtartása, ilyen jelek kialakítása szintén kiemelt cél kell, hogy legyen a hasznosítható épületállomány lehetőség szerinti megtartása, új funkciókkal való megtöltése mellett. Feladat még a terület zártságának, szigetjellegének oldása, a városszövet többi részével való funkcionális, vizuális, közlekedési kapcsolatok megteremtése, a terület átjárhatóságának biztosítása. A korábbi gyár kiváló terület a zöldfelületek növelésére, nagyobb felületű zöld közterületek kialakítására. Az attrakcióelemek mellett széles körben szükséges biztosítani a vendégfogadási infrastruktúrát, azaz megfelelő számú parkoló, mosdó, megfelelő minőségű étkezési lehetőségek biztosítását étterem, cukrászda, ajándéküzlet stb. kialakításával. Ezen funkciók térbeli elhelyezése során az üzemeltetési szempontból hasonló, azonos célcsoportot megszólító élményelemek csoportosítása fontos, amit az is indokol, hogy az egyes eltérő célcsoportok használat közben ne zavarják egymást. Egy ilyen létesítmény üzemeltetése ennek megfelelően komplex feladatként jelentkezik, melynek ellátása érdekében felvethető, és egy részletes megvalósíthatósági tanulmány során vizsgálandó egy olyan üzemeltetési ernyőszervezet létrehozásának vagy kijelölésének lehetősége. A projekt előkészítése az MVP keretén belül képzelhető el, előkészítése megtörtént. A projekt során célszerű az alábbi zónák kialakításával számolni: Gyerekzóna (játszóterek, vizes játszótér), extrém zóna (extrém sportpályák, falmászás), rendezvényzóna (külső és belső rendezvényterek), zöld zóna (rekreációs, parki funkciók, nagy mennyiségű minőségi növénytelepítés), kiszolgáló zóna (étterem, mosdók, parkolók, stb.), üzleti zóna (inkubátorház és üzletek), kulturális zóna (színház- és múzeumépületek).
5.	városrészi leképeződése	A Városmegye és a Rákóczi út környéke városrészeket érinti az akcióterület. Mindkettő szempontjából kiemelt jelentőségű a terület, hiszen komoly funkcióbővítés, közlekedésszervezés, városképi átalakulást vetít előre az akcióterület fejlesztése.

V.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz

V.3.1 Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Hagyományos és új iparágak fejlesztése
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG 1.1. Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város kedvezőtlen gazdasági struktúrája valamint a barnamezős területek kihasználatlansága, forgalomképtelensége indokoltá teszi a beavatkozást. A barnamezős területek ipari, termelő területként történő hasznosítása a cél.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Elektronikai hulladék újrahasznosítása: az elektronikai hulladék újrahasznosítása eredményeként a műveleten átesett anyag a továbbiakban elveszti hulladék státuszát, a továbbiakban, mint alapanyag kerül besorolásba. Hadiipar fejlesztése: egy kifejezetten komplex iparág megtelepítése került kitűzésre célként. Ez többek között érinti az olyan hagyományos iparágakat, mint az fémöntöde, síkúveggyártás (biztonsági üveg), gépgyártás, megmunkálás és összeszerelés, de hangsúlyosan megjelenik a K+F+I és a járműtechnológia. Mindezekre alapozva egy összetett, többszereplős, lényeges beszállítói háttérrel működő ipari egység kialakítására van lehetőség a városban.
városrészi leképeződése	A beruházások barnamezős területeken valósulhatnak meg, beszállítókon keresztül a város egyéb ipari termelő területeit is érinti

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Hajléktalanok nappali melegedőjének fejlesztése
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A rehabilitáció és segítségnyújtás hozzájárul az arra fogékonyak esetében a társadalomba való visszailleszkedéshez. Továbbá társadalom polarizációjából fakadó kockázatok csökkentésével megőrizhető a városlakók komfortérzete.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A nappali menedékhely bővítése további 15 fő időszakos férőhelyen az önellátásra és a közösségi együttélés szabályainak betartására képes hajléktalan személyek pihenését, valamint krízishelyzetben éjszakai szállásának biztosítását teszi lehetővé.
városrészi leképeződése	A fejlesztés eredménye a város egész területére hatással van

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Szociális településrehabilitáció a szegregátumok felszámolása érdekében
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.1 Vonzó, megújult városi környezet
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A szegregálódó településrészek számának csökkentésével csökkenthető a városban belüli egyenlőtlenség, a tevékenységek eredményeként a hátrányos helyzetű emberek életlehetőségei javulnak, elérhetővé válnak a foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, oktatást, iskolai felzárkózást, családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást, életvezetési tanácsadást, egyéni fejlesztést és szociális munkát biztosító programok.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Szociális városrehabilitáció és kapcsolódó a társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, mentálhigiénés, kompetenciafejlesztő, foglalkoztatási, egészségügyi, antidiszkriminációs és közbiztonsági programok megvalósítása Salgóbanya és Somlyóban városrészekben. A beavatkozások alapját az érintett városrészek lakófunkciójának erősítése, meglévő funkcióinak bővítése, fejlesztése, szociális, közösségi és közterületi funkciók kialakítása képezi. Integrált szociális jellegű rehabilitációt azokban a városrészekben kell megvalósítani, ahol a kedvezőtlen demográfiai helyzet, az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküliség magas szintje, az alacsony társadalmi státusz és az erősen leromlott környezet ezt indokolja
városrészi leképeződése	A fejlesztések fókuszja Salgóbanya és Somlyóban településrészek.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.1 Vonzó, megújult városi környezet
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A barnamezős területek a város belső területeibe ékelődve többnyire hasznosítás nélkül kihasználatlanul állnak. Rekultivációjuk nélkül versenyképtelen ingatlanokról beszélünk.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Salgótarján területén található elhanyagolt ipari területek rekultivációjának előmozdítását szolgáló fejlesztések megvalósítása. A kármentesítéssel a területek további hasznosításra alkalmassá válnak. Ezek a későbbiekben ipari, vagy városi célokat szolgáló fejlesztési területekké válnak.
városrészi leképeződése	Volt Acélgyár, volt Öblösüveggyár, volt Síküveggyár területe

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Város energiaszükségletének kielégítését szolgáló beruházások
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Az energiatudatosság és a zöld menetrend követése egyre meghatározóbb lesz a települések életében. Az energiafüggetlenség nagy ellátásbiztonságot jelentene a klímaváltozás negatív hatásainak kiküszöbölésére.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Az "önfenntartó város energetikai mintaprojekt" lényege, hogy Salgótarján város, mint térségközponti település, a saját maga és térsége által termelt hulladék környezetbarát felhasználása – és kiegészítő jelleggel más megújuló energiát előállító egységek, továbbá egy decentralizált akkumulátoros tárolórendszer kiépítése – révén, intelligens hálózatban látja el és szolgálja ki a városi, térségközponti funkciókat megtestesítő intézményhálózatának, távfűtési rendszerének és közvilágításának energiaigényeit, valamint elektromos alapokra helyezi teljes tömegközlekedési rendszerét.
városrészi leképeződése	A beruházás a város egyik barnamezős területén valósítható meg annak rekultivációját követően, de a hatása az egész városra kiterjed.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Sport infrastrukturális beruházások megvalósítása
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.5 Sportolás és egészséges életmód terjesztése
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A beruházás a városlakók számára is elérhető magas színvonalú sportolási kikapcsolódási lehetőségeket biztosítanak, ezáltal az egészségmegőrzés feltételei javulnak. Mindemelett a sportturisztikai jelentősége is kiemelkedő nem csak Magyarországon, hanem nemzetközi kitekintésben is.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Salgótarján Beszterce lakótelep városrészében sportkomplexum létrehozása a cél. A Salgótarjáni Tóstrand Sportkomplexum kialakításával megvalósítható, hogy a földrajzi adottságokat és a tervezett fejlesztések által adott lehetőségeket használva, a lehető legtöbb sportág számára korrekt sportolási/edzési körülményeket, sportolást követő kikapcsolódást biztosító helyszínek létesüljenek a verseny és szabadidő sportolók számára. A Sportkomplexum egyik egyedi jellegzetessége, hogy amellet, hogy területén mind az amatőr, mind a profi sportolók számára lehetőség nyílik sportolási igényeik kielégítésére, az épületek kialakítása a parasportolók számára is versenyre történő felkészülési lehetőséget, valamint versenyhelyszínt biztosít.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a Beszterce lakótelepen valósul meg, de hatása az egész városra kiterjed.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	A barnamezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációjával új iparterületek, kereskedelmi/szolgáltatási területek, új városépítészeti övezetek létrehozása majd ezek hasznos funkcióval való megtöltése.
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város lakóövezetekkel határolt részébe, a városközpont közelében ékelődve helyezkedik el az alulhasznosított volt ipari terület. A terület új funkciókkal történő megtöltése hozzájárulna a város szolgáltatási színvonalának jelentős növeléséhez.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Az Öblösüveggyár központi területe lehetőséget biztosít arra, hogy egy magas színvonalú, mind a fiatalok, mind az idősebb korosztály igényeit is kielégítő rekreációs központ, „kulturális negyed” jöjjön létre a városban, mely amellet, hogy a fiatalok megtartásában is nagy segítséget jelentene, turizmus szempontjából is kiemelkedő szerepet játszhatna. A területen több zóna kialakításával egy új városközpont kialakítása a cél: - Gyerekzóna - Extrém zóna - Sport, játéktér zóna - Rendezvényzóna - Zöld zóna - Kiszolgáló zóna - Üzleti zóna.
városrészi leképeződése	A volt Öblösüveggyár területén kialakításra kerülő új negyed létrehozásával a jelenlegi városközpont tehermentesítése valósul meg, valamint új, jelenleg nem létező funkciók kapnak helyet.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Parkolási infrastruktúra fejlesztése Salgótarjánban
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Salgótarjánban a gépjárműhasználat növekedése napjainkra elérte azt a szintet, amikor a városban már nem csupán a forgalom közúti befogadásával, de a parkolási igényekkel is folyamatosan és rendszerszerűen kell foglalkozni. A városban 30 év alatt többszöröződött a gépjárművek száma, ami a parkolási igények növekedését eredményezte. Ugyanakkor a parkolóhelyek száma csak korlátozott mértékben emelkedett az utóbbi években, így a parkolóhelyek hiánya egyre drasztikusabb megoldandó kihívást jelent a város számára.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Parkolási infrastruktúra fejlesztése a város területén, a belvárosban, a belvárost körülölelő területeken és a peremkerületekben.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a város egész területére kihatással van.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Helyi tömegközlekedés fejlesztése
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A közösségi közlekedés jelenleg nem nyújt versenyképes alternatívát, ezért magas a gépjárműhasználók aránya, ami környezeti károkat okoz. A tömegközlekedés fejlesztésével a városi szolgáltatások színvonala és a klímataudatos városfejlesztés egyszerre valósul meg.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A szakértői tanulmányban összeállított átszálló mentes járatkonstrukció - mely tartalmazza az igényvezérelt járatokat is - évi 1,5 millió kilométerre van kalkulálva, és teljeskörű kizárólag 40 db E-Busz felhasználásával. A projektelem költségvetése az alábbiakat tartalmazza: A tisztán elektromos meghajtású buszok típusa: MINI 3DB, MIDI 3DB, SOLO 17 DB, CSUKLÓS 17 DB A tervek szerint a helyi buszpályaudvar áthelyezésre kerülne a mostani SZC Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája területére, ahol az iskola leromlott állapotú, előregedett épülete lebontásra kerülne. A szomszédos, önkormányzati ingatlanokkal történő összevonást követően alkalmas terület lenne az új helyi buszpályaudvar felépítésére. A lebontott kolónialakások és a szomszédos Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola jelenlegi ingatlanán, az épület elbontását követően kerül kialakításra a városi piac és a kormányhivatal épületének tőszomszédságában. A tervezett pályaudvar 12 db induló, 4 db érkező, és 6 db parkoló kocsiállást tartalmaz. A tervezett parkoló 100-120 személygépkocsi fogadására lesz kialakítva, illetve kialakításra kerül 3-5 buszparkoló is a közeli Bányamúzeumba érkező turisták kiszolgálása miatt.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a város egész területére kihatással van.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Nővér- és orvosszálló, valamint betegek kezelése során kiadható szálláshelyek kialakítása az Onkológiai Központoz kapcsolódóan
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.3 Közfoglaltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A lélekszám csökkenése és az elvándorlás negatívan érinti az egészségügyi ellátórendszert is, valamint az előregedett társadalom miatt az egészségügyi és szociális intézményekre nehezedő nyomás nő. Az ellátás biztonsága és a megkezdődött egészségügyi fejlesztések humánerőforrás oldali kiszolgálása érdekében biztosítani kell a szakemberek megtartását és újak idecsábítását.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Ennek a projektnek a megvalósítására kiváló helyszíneként szolgál a „Garzonház” épülete. Továbbá a Szent Lázár Megyei Kórházzal szemben található, jelenleg a Salgótarján Megyei Jogú Város Szociális Egészségügyi Központnak helyet adó épület. A lakások az alábbi célokra adhatók bérbe: - olyan felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek lakhatásának biztosítására, akik salgótarjáni székhellyel, telephellyel, vagy fiókteleppel rendelkező gazdálkodó szervezeteknél munkaviszonyt, vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt kívánnak létesíteni, munkavégzésük helye az adott gazdálkodó szervezet salgótarjáni székhelye, telephelye, vagy fióktelepe, és a gazdálkodó szervezettől származó szándéknyilatkozattal, vagy már aláírt szerződéssel rendelkeznek a foglalkoztatás bizonyítására, - a Szent Lázár Megyei Kórház által foglalkoztatandó orvosok lakhatásának biztosítására,

kérdés	kifejtés
	- az önkormányzat által biztosítandó egészségügyi alapellátásban, mint közszolgáltatásban részt vevő házi orvosok, házi gyermekorvosok, fogorvosok, védőnők, és az iskola-egészségügyi ellátásban részt vevő orvosok lakhatásának biztosítására.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a város egész területére kihatással van.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Színház új épületének kialakítása
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.3 Közszolgáltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Új színházépület létesítésével a város kulturális élete színesedne, a megtartó képessége erősödne, valamint a vendéglőadások során a Salgótarjánról kialakult képet pozitívabb színben tüntetné fel.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Zenthe Ferenc Színház jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt években. Jelenleg osztoznia kell a színháztermen a város egyéb kulturális előadásaival. Az új színház építése a próbák és előadások számának növelése mellett lehetőséget biztosítana a technikai fejlődésre, az eszközpark növelésére, valamint egyéb a városi szolgáltatások bővítésére (parkolás, konferenciaterem, étterem, Nógrád Táncegyüttes próbaterem) is.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a város egész területére kihatással van.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Munkáshotel kialakítása
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Jelentős probléma a munkaerő elvándorlása a városból, ezáltal minőségi és mennyiségi problémák merülnek fel a munkaerőutánpótlás tekintetében. A lakhatás színvonalas elősegítésével versenyképes feltételek teremthetők a munkavállalók számára.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A projekt gondolatmenete kettős: egyrészt kezelni szükséges a betelepülni, később letelepülni vágyó, az új termelő kapacitások által foglalkoztatott munkaerő lakhatási igényét, másrészt ezzel összekapcsolható a városban fellelhető sok kihasználatlan állami vagy önkormányzati, esetleg magántulajdonú ingatlan hasznosíthatósága is. Minden bizonnyal szükségessé válik majd, hogy egy minimum 200 fő befogadóképességű munkáshotel létesüljön. Hangsúlyozandó, hogy egy munkásszállótól magasabb szintű szálláshely elérése a cél a betelepülő munkavállalók komfortosabb kiszolgálása érdekében. Városszerte több kihasználatlan, változó tulajdonosi háttérű épület található (üres iskolaépületek, szolgáltatóházak, irodaépületek), ezek felhasználásával és újbóli igénybevételekkel a lakhatási problémák mellett ezek funkcióval való megtöltése is megvalósulhat.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a város egész területére kihatással van.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Piac, Bányamúzeum, és Bányamanó élményközpont megközelíthetőségének javítása
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fejlesztéssel érintett városrész jelenleg kiemelkedő kereskedelmi terület, a jövőben ez turisztikai célterületként is kiemelkedővé válik. Ezen oknál fogva a városrész megközelíthetősége kiemelt fontossággal bír.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Út és járda felújítás, valamint az érintett útszakaszokon lévő ivóvíz vezeték rekonstrukciója bekötő vezetékekkel együtt és a közvilágítás korszerűsítése. Az út mellett a hely adottságainak megfelelően kerülnek kialakításra a parkolóállások. A tervezett felújítás a jelenlegi elhasználdott, töredezett aszfalt burkolatú út és járda nyomvonalán történik. A Bartók út kifejezetten rossz állapotú burkolata teljesen megújul, újragondolásra kerülnek a parkoló kialakítások. A Bányamúzeum előtti terület a hely jellegéhez méltó módon kerül külső megújításra.
városrészi leképeződése	A beruházás közvetlen helyszíne a piac körüli területet érinti, de a kihatása városi szintű.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Társasházak építése, fejlesztése
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A korszerű lakásállomány kialakításával csökkenthető az elvándorlás, valamint a kedvezőbb energetikai mutatókkal rendelkező ingatlanok a város zöld átállásban való eredményességét szolgálják.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Salgótarjánban lakosságának jelentős része évtizedekkel ezelőtt épített társasházakban lakik. Ezeknek a mérete, felszereltsége és energetikai mutatói eltérnek a mai korban elvárt épületekétől. Új lakóházak építésével, kialakításával, illetve a régebbi ingatlanok modernizálásával fejleszthető Salgótarján lakásállománya.
városrészi leképeződése	A fejlesztés a város egész területére kihatással van.

kérdés	kifejtés
beavatkozás/projekt munkacíme	Városi strand fejlesztése
beavatkozás/projekt illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fejlesztés egyik fontos eleme lehet a fiatalok városban tartásának, valamint a fiatal családok Salgótarjánba telepedésének.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A „régí strand” egy, a városi igényekhez igazított kapacitású, szolgáltatási színvonalú „Városi Stranddá” történő kialakítása a cél. - Városi strand funkció kialakítása (úszó- és gyerekmedence, vízi csúszda stb.), - Egyedi strandjátékok betervezése, - Sirály pavilon bontása, új öltöző, beléptető épület építése, - Vendéglátás megfelelő számú és színvonalú biztosítása (gyorsétterem, kávézó, cukrászda).
városrészi leképeződése	A fejlesztés fizikailag a Beszterce lakótelepen valósul meg, de az egész városra kihatással van.

V.3.2 Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések)

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	A helyi identitás és kohézió erősítése (egészségügyi prevenciók programok, kisebbségi programok, sportprogramok, kulturális programsorozat, stb)
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás városi szinten megvalósított soft tevékenységek megvalósítását tartalmazza
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A beavatkozás célja a salgótarjáni helyi közösségek fejlesztése elsősorban a város, városrészek, térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, a közösségi szerepvállalás erősödése. A társadalmi felzárkózás érdekében célunk, hogy a közösségi munka hatására az érintett emberek is együttműködjenek a problémák megoldásában. Ennek érdekében városszerte, de főként a szegregátummal érintett városrészekben, illetve a beruházási projektekkal érintett városrészekben különböző témákban programsorozatok kerülnek megrendezésre a helyi civil szervezetek aktív részvételével. A program hozzájárul a lakosság egészségi állapotának javulásához, a szociális védőháló erősödéséhez.
5.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozások eredményeként fejlődik Salgótarján közössége tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az önálló cselekvési képességek erősítését, erősödik a civil aktivitás, kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a városhoz, városrészekhez, térséghez való kötődés. A beavatkozás következtében a salgótarjáni meglévő (humán) erőforrások felszínre kerülnek, az együttműködések következtében ezen erőforrások aktivizálódnak és minőségi változást hoznak a város, városi közösségek életében. Mivel a célcsoport a teljes város, és a város lakossága, így minden városrész érintett.

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	Óvodai és bölcsődei eszközbeszerzések
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS 2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás városi szinten valamennyi óvoda fejlesztését tartalmazza. További igényfelmérésekre lesz szükség azonban a pontos eszközlisták összeállítása érdekében.
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	Célunk, hogy a város valamennyi óvodájában és bölcsődéjében a gyermekek fejlődéséhez nélkülözhetetlen eszközök rendelkezésre álljanak. A korszerűtlen, régi eszközök lecserélésre kerüljenek.
5.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozások eredményeként az egész városra kiterjedően javul a gyermekellátási szolgáltatások minősége, a kisgyermekes szülők munkaerőpiacra történő visszatérésének lehetősége, továbbá a minőségi foglalkoztatás.

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	SMART City programok
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	a beavatkozás a város egész területét átszövő digitális, okos megoldásokat tartalmazó intézkedéseket tartalmaz
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A smart city program kiemelt célja, hogy javítsa Salgótarján működésének hatékonyságát és eredményességét. Ezen felül fontos szempont a városlakók életminőségének javítása és az életszínvonal emelése úgy, hogy a természeti erőforrásokat tiszteletben tartja és tudatosan kezeli. A projekt keretében tervezet okosmegoldások: - önkormányzat és a helyi közszolgáltatók digitalizációs felzárkóztatása - az önkormányzati épületek energiahatékony működtetése, a távvezérelt fogyasztás optimalizálása - smart parking rendszer bevezetése - autómegosztó alkalmazások - okos padok - köztéri wifi lefedettség növelése - közösségi smart city programok bevezetése - egészségügyi, szociális és óvodai ellátásban digitális megoldások elterjesztése
5.	a hálózatos beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás eredményeképpen javul a városi szolgáltatások minősége és azok széles körben történő elérhetősége. Hatására erősödik városszerte a tudás alapú társadalom, ezzel hozzájárul Salgótarján többi településsel szembeni előnyeinek javításához.

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	Csapadékvíz- és ivóvízhálózat korszerűsítése, közműalagutak kialakítása a belvárosban Salgótarján meglévő folyóvizei medrének felújítása, korszerűsítése
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	a város egészét behálózó vonalas infrastruktúra fejlesztése
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A változó időjárás miatt egyre gyakoribbak a rövid idő alatt lezúduló nagy mennyiségű csapadékot hozó zivatarok. Ilyenkor nem ritkán helyi villámárvizek alakulnak ki, főleg a város mélyebb pontján elhelyezkedő Vásártéren, de a város több pontján is kiöntenek a patakok, csapadékvíz elvezetők. A probléma kezelésére a patakmedrek kotrása, esetleg mélyítése, egyéb védművek telepítése, a csapadékvíz elvezetők kapacitásának bővítése szükséges. A probléma megoldásához elengedhetetlen egy komplex tanulmány készítése, hogy esetlegesen az egyik településrészen megoldott probléma nehol máshol okozzon károkat. A projekt célja a város csapadékvíz károk elleni védelméhez szükséges infrastruktúra létrehozása, fejlesztése, a csapadékvíz elvezetési problémájának megoldása, a biztonságos csapadékvíz elvezetés kiépítése, valamint a lakossági, önkormányzati vagyon védelme. Mindemellett szükséges vizsgálni, hogy a vizek helyben tartásával a városi közterek növényzetét hogyan lehetne locsolni.
5.	a hálózatos beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A projekt eredményeként, elsődlegesen a projekt területén és a hozzájuk tartozó területen jelentősen lecsökken a csapadékkárok bekövetkezésének veszélye, javul a belterületi csapadékvíz elvezetés megfelelősége.

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	Salgótarjáni úthálózat felújítása
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás projektjei a várost behálózó közúthálózat felújítására terjed ki.
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A város gazdasági szempontú fejlesztése számára elengedhetetlen a város közúthálózatának fejlesztése. A város gazdasági szereplők és munkavállalók számára vonzóvá tételének egyik eleme a megfelelő minőségű közúthálózat megléte. Mindemellett a megfelelő állapotú utak a lakosság általános életminőségére is jelentős hatással bírnak, így a megfelelő utak lakosságmegtartó hatásúak is.
5.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás városszerte növeli a környékbeli családok komfortját és biztonságát, mindemellett pedig a gazdaság erősödésére is jó hatással lehet. A fejlesztések eredményeképpen csökken a balesetek áldozatainak száma, javul a lakosság jóléte és mobilitási feltételei. Szinte minden városrészt érintően felmerül egy-egy jelentősebb útfelújítás igénye és szükségessége.

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	Energiahatékonysági beruházások megvalósítása
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.4 A természeti erőforrások kiegyen-súlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás valamennyi projektje a város különböző pontjain található épületek energetikai szempontú felújítására (kombinálva megújuló energia hasznosításának lehetőségével) irányulnak.
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának célja, hogy a projektek megvalósítása során úgy üzemeltesse és tartsa fent meglévő épületállományát, hogy a lehető legkevesebb energiát eméssze fel; hosszútávon, komfortigényeket kielégítve, ugyanakkor környezetünk károsításának és kizsákmányolásának minimalizálása mellett fenntartható legyen, és a gazdasági szempontoknak is eleget tegyen. A csökkenő önkormányzati kiadások más szükségletek kielégítésre fordíthatók.
5.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A közszolgáltatást nyújtó városi, városrészi épületek felújításával javul a szolgáltatót igénybe vevő lakosság komfortérzete.

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás munkacíme	Örökségi elemek fejlesztése
2.	beavatkozás illeszkedése az ITS stratégiai céljaihoz	MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET 3.1 Vonzó, megújult városi környezet
3.	beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A beavatkozás valamennyi projektje a város különböző pontjain található épített örökségi elemek megőrzésére irányulnak.
4.	a beavatkozás célja és rövid tartalma	A város területén található négyből három alig kutatott vár feltárása, állagmegóvása és bemutatása a tevékenység jelentős örökségvédelmi önértékén felül mind a település önazonosságának erősítését, mind a turisztikai vonzerő növelését érdemben szolgálja. Mindezek mellett Salgótarján az épített örökség megőrzésének érdekében a tervezett fejlesztéseknél értéktáron alapuló szakértői javaslat alapján hoz döntéseket.

kérdés		kifejtés
5.	a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A beavatkozás az épített értékek megőrzését szolgálja összvárosi szinten.

V.4 A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

A beavatkozás megnevezése	Beavatkozás gazda	Megvalósító partnerek	Előkészítettség állapota ⁹	A beavatkozás tervezett időzítése (kezdés, várható befejezés)	A beavatkozás tervezett beruházási költsége	Bevételetermelő / jövedelemtermelő elemet tartalmaz a beavatkozás, kiegészíthető ilyen tartalommal a beavatkozás	Milyen finanszírozás vonható be
DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG							
Versenyképes, nem környezetszennyező iparágak és vállalkozások letelepítése, fejlesztése	Piaci befektető	nem releváns	ötlet	2023-2025	28 Mrd Ft	igen	GINOP PLUSZ
A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel az ezekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Salgó Vagyon Kft.	ötlet	2022-2030	16,5 Mrd Ft	igen	GINOP PLUSZ
A hagyományos és új iparágak fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő és betelepülni kívánó gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata/Piaci befektető	nem releváns	ötlet	2022-2025	8,14 Mrd Ft	igen	GINOP PLUSZ TOP PLUSZ
Zöldmezős és barnamezős ipari munkahelyteremtő, valamint K+F+I beruházások megvalósítása, a "start up" cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése Salgótarján és térsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata/Piaci befektető	nem releváns	ötlet	2022-2027	105 Mrd Ft	igen	n.a.
Új típusú iparágak – finommechanika, szerelőipar, feldolgozóipar – megtelepítése.	Piaci befektető	nem releváns	ötlet	2024-2028	5 Mrd Ft	igen	GINOP PLUSZ
Salgótarján, vonzáskörzete és határon átnyúló térsége turizmusának és településmarketing eszközeinek fenntartható fejlesztése a térség gazdasági fejlődése és a foglalkoztatás növelése érdekében.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	részben előkészített	2022-2025	9,87 Mrd Ft	igen	TOP PLUSZ állami támogatás (Modern Városok Program)

⁹ az alábbi kategóriák szerint: ötlet, koncepció vagy üzleti modell, tervek rendelkezésre állnak, megkezdett

A beavatkozás megnevezése	Beavatkozás gazda	Megvalósító partnerek		Előkészítettség állapota ⁹	A beavatkozás tervezett időzítése (kezdés, várható befejezés)	A beavatkozás tervezett beruházási költsége	Bevéeltermelő / jövedelemtermelő elemet tartalmaz a beavatkozás, kiegészíthető ilyen tartalommal a beavatkozás	Milyen finanszírozás vonható be
TÁRSADALMI MEGÚJULÁS								
A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozó civil szervezetek		ötlet	2022-2028	0,31 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozó civil szervezetek		ötlet	2022-2025	0,75 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja		ötlet	2023-2025	0,33 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
Megújuló és kiterjedtebb társadalmi szerepvállalásra törekedő civil közösségek, szervezetek.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozó civil szervezetek	Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja	ötlet	2022-2025	0,303 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
Az óvodai, valamint alapfokú oktatási intézmények infrastrukturális, valamint humán erőforrás fejlesztése	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Salgótarjáni Tankerülti Központ		ötlet	2023-2028	6,778 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
Piacképes tudást biztosító szak- és felsőfokú oktatás mérnöki, műszaki és egészségügyi területen Salgótarjánban	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Nógrád Megyei Szakképzési Centrum		ötlet	2022-2028	14 Mrd Ft	nem	állami támogatás (Modern Városok Program)
Tudományos, oktató és innovációs folyamatokat szervező felsőoktatás letelepítése.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Óbudai Egyetem		ötlet	2022-2028	8 Mrd Ft	nem	állami támogatás
Fenntarthatóság és környezeti nevelés hangsúlyos megjelenése az oktatás, a nevelés, a társadalmi tudatformálás és a felvilágosítás terén.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns		ötlet	2022-2023	0,15 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
A lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése révén	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Országos Kórházi Főigazgatóság	Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja	ötlet	2022-2028	6,21 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
Az időskorúak ellátórendszerének fejlesztése (nappali, bentlakásos, házi segítségnyújtás)	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja		ötlet	2024-2026	4 Mrd Ft	igen	állami támogatás

A beavatkozás megnevezése	Beavatkozás gazda	Megvalósító partnerek	Előkészítettség állapota ⁹	A beavatkozás tervezett időzítése (kezdés, várható befejezés)	A beavatkozás tervezett beruházási költsége	Bevéelttermelő / jövedelemtermelő elemet tartalmaz a beavatkozás, kiegészíthető ilyen tartalommal a beavatkozás	Milyen finanszírozás vonható be	
Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2023-2026	15 Mrd Ft	igen	állami támogatás	
A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	részben előkészített	2023-2028	20 Mrd Ft	igen	állami támogatás	
Sport infrastrukturális beruházások megvalósítása	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet/engedélyes tervek rendelkezésre állnak	2022-2028	72,5 Mrd Ft	igen	állami támogatás (Modern Városok Program)	
MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET								
A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2022-2030	15 Mrd Ft	nem	állami támogatás (Modern Városok Program)	
A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	értékbecslés rendelkezésre áll	2022-2023	5 Mrd Ft	nem	állami támogatás (Modern Városok Program)	
A Salgótarjánban élők és munkát vállalók, illetve a befektetők számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2025-2030	2 Mrd Ft	igen	n.a.	
A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	engedélyezési tervdokumentáció rendelkezésre áll	2023-2025	18 Mrd Ft	igen	KEHOP PLUSZ	állami támogatás (Modern Városok Program)
Környezet- és természetvédelem klímatudatos fejlesztési elképzelésekkel, EU-s és állami célokhoz történő hozzájárulás (pl. épületek energiahatékonysági felújítása).	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2022-2028	3,44 Mrd Ft	igen	TOP PLUSZ	KEHOP PLUSZ
A hagyományos infrastruktúrák valamint az információ- és kommunikációtechnológiai infrastruktúrák fejlesztése, hathatós lépés a SMART City irányába.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2022-2030	25 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ	DIMOP PLUSZ

A beavatkozás megnevezése	Beavatkozás gazda	Megvalósító partnerek	Előkészítettség állapota ⁹	A beavatkozás tervezett időzítése (kezdés, várható befejezés)	A beavatkozás tervezett beruházási költsége	Bevéeltermelő / jövedelemtermelő elemet tartalmaz a beavatkozás, kiegészíthető ilyen tartalommal a beavatkozás	Milyen finanszírozás vonható be
Az alközpontok és kertvárosok minőségi fejlesztése a hiányzó vagy elöregedett infrastruktúrájuk korszerűsítése által.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	részben előkészített	2022-2024	0,94 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
Fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása. A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek rehabilitációja.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet		0,68 Mrd Ft	nem	TOP PLUSZ
A barnamezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációjával új iparterületek, kereskedelmi/szolgáltatási területek, új városépítészeti övezetek létrehozása majd ezek hasznos funkcióval való megtöltése.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2023-2026	10 Mrd Ft	igen	állami támogatás (Modern Városok Program)
A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, parkolási infrastruktúra fejlesztése és a városközponti alulhasznosított épületek gazdasági vagy egyéb társadalmi hasznossággal bíró újrahhasznosítása	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet	2022-2030	39,7 Mrd Ft	igen	TOP PLUSZ állami támogatás
A város és térsége ivóvíz- és szennyvízelvezetésének, valamint meglévő folyóvizeinek fenntartható, környezettel harmonikus fejlesztése	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	ÉRV Zrt.	részben előkészített	2022-2030	30 Mrd Ft	nem	állami támogatás
A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Volán Zrt.	ötlet	2023-2026	20 Mrd Ft	igen	IKOP PLUSZ állami támogatás (MVP)
A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Volán Zrt. MÁV Zrt. környező települések önkormányzatai	részben előkészített	2022-2030	104,29 Mrd Ft	igen	TOP PLUSZ állami támogatás (Modern Városok Program)
A lakótelepek szükséges strukturális és energetikai megújítása.	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	lakásszövetkezetek/piaci szereplő	ötlet	2023-2030	55 Mrd Ft	nem	magántőke
A természeti környezetet figyelembe vevő fenntartható turizmus és térségi szintű rekreációs szolgáltatások kialakítása, továbbfejlesztése	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	nem releváns	ötlet/részben előkészített	2022-2025	2,52 Mrd Ft	igen	TOP PLUSZ állami támogatás (Modern Városok Program)
Örökségi elemek fejlesztése	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata,	Bükk NPI	ötlet	2022-2030	nincs adat	igen	állami támogatás

VI ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

VI.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

VI.1.1 Antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok

A 2021-2027-es időszakra vonatkozó Antiszegregációs terv céljai és a tervezett beavatkozások esetében Salgótarján a fentebb ismertetett folyamatok alapján mind horizontális, tehát minden szegregátum esetében releváns, mind pedig területi, azaz specifikusan egyes szegregátumokra értelmezendő **antiszegregációs célokat és beavatkozásokat azonosít** az alábbi táblázatokban foglaltak szerint.

VI.1-1. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások 2021-2027 között

Célok		A célok elérése érdekében tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség
1.	Foglalkoztatás növelése és a szükséges alapkészségek fejlesztése	- helyi vállalkozások támogatása a foglalkoztatás növelése érdekében; - felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése, önéletrajz írási technikák oktatása, informatikai ismeretek bővítése, egyénre szabott, álláskeresést segítő szolgáltatások	250 MFt
2.	Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásának támogatása	- a korai fejlesztés népszerűsítése és támogatása: Biztos Kezdet Gyermekház létrehozása, az érintett gyermekek számára tanoda program szervezése önkéntesek bevonásával; - gyermekek átmeneti otthona kialakítása; - a gyermekek iskolába való eljutásának segítése, szükség esetén az online oktatás támogatása (gépbeszerzés); - ösztöndíj rendszer működtetése; - a szabadidő hasznos eltöltése: iskolán kívüli fejlesztő, közösségépítő programok szervezése a gyermekek és a szülők számára is, szünidei táborok szervezése	400 MFt
3.	A lakosság egészségi állapotának javítása	- higiénés viszonyok javítása: mosási, tisztálkodási lehetőség biztosítása szolgáltatópontokon; - mobil szűrőállomások működtetése; - életvezetési tanácsadás, drogprevenciós programok szervezése	30 MFt
4.	A lakosság életkörülményeinek javítása	- alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása; - egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás;	20 MFt

Célok		A célok elérése érdekében tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség
		- gyermekgondozási, gyermeknevelési ismeretek átadása, a korai fejlesztés szükségességének hangsúlyozása; - hivatali ügyintézés támogatása, jogi segítségnyújtás; - nemzetiségi közösségi tér létrehozása; - védőnők és szociális szakemberek foglalkoztatásának ösztönzése	
5.	A segítség „közelebb hozása”	- további Jelenlét Házak, közösségi terek kialakítása, meglévők felújítása; - civil, önkéntes bázis toborzása; - a közösséget vezetni képes „lámpás emberek” felkutatása	200 MFt

VI.1-2. táblázat: Területi fókuszú antiszegregációs célok és beavatkozások 2021-2027 között

Szegregátum		Célok	A célok elérése érdekében tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség
1.	2. Zagyvapálfalva, 10. Határ út	A szegregátumok kriminológiai helyzetének javítása	Polgárőrség létrehozása a helyi lakosság bevonásával, bűnmegelőzési programok szervezése	15 MFt
2.	2. Zagyvapálfalva, 7. Somlyóbánya, 10. Határ út + 4. Salgóbanya	A szegregátumok hulladékproblémáinak enyhítése	Hulladékátvételi pont(ok) létrehozása, a hulladékgyűjtés és szelektálás ösztönzése – bónok bevezetése	20 MFt
3.	2. Zagyvapálfalva, 9. Városmegye, 10. Határ út + 4. Salgóbanya	A tudatmódosító szerek használatának visszaszorítása	Drogprevenciós programok szervezése, szociális szakemberek képzése, segítséget nyújtó intézményi lehetőségek megismertetése a szerhasználókkal és családjaikkal	10 MFt
4.	3. Baglyasalja, 6. Forgách-telep, 7. Somlyóbánya, 10. Határ út + 3. Zagyvaróna + 4. Salgóbanya	Az oktatáshoz és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése	A gyermekek iskolába jutásának segítése iskolabusz üzemeltetésével, a helyi lakosok számára közlekedési támogatás ügyeik intézéséhez, igény szerinti időszakos gyermekfelügyelet biztosítása	100 MFt
5.	4. szegregációval veszélyeztetett terület: Salgóbanya	Leromlott városi területek megújítása	Szociális városrehabilitáció a salgóbányai szegregátumban	400 MFt

VI.1.2 A szociális városrehabilitáció akcióterületének meghatározása és a választás indoklása

Salgótarján jelen tervezési dokumentum készítésekor a **4. szegregációval veszélyeztetett terület, Salgóbánya szociális városrehabilitációját** tervezi, melynek becsült költségvetése **400 millió Ft.** Az előző európai uniós tervezési időszakhoz hasonlóan 2021 és 2027 között is lehetőség lesz európai uniós forrásokból szociális városrehabilitáció megvalósítására, a vonatkozó pályázati felhívások (TOP_Plusz-1.2.2-21 Szociális célú városrehabilitáció, TOP_Plusz-3.1.2-21 Szociális célú városrehabilitáció (ESZA)) társadalmi egyeztetése már lezajlott.

A pályázati felhívás tervezete rögzíti, hogy az akcióterület jogosultságát a KSH által kiadott, **2011-es népszámlálási adatokon** alapuló szegregációs térképpel és ahhoz kapcsolódó adatsorral szükséges igazolni, az Irányító Hatóság pedig hangsúlyozta, hogy nincs lehetőség eltérni a népszámlálási adatoktól. Akkor jogosult egy akcióterület támogatásra, amennyiben területén a 2011-es népszámlálási adatok alapján a fejlesztés középpontjában álló szegregátum/veszélyeztetett terület/kiegészítő jogosultsági terület ¹⁰található és annak teljes területét magában foglalja az akcióterület.

Salgótarján szempontjából szintén fontos kitétel, hogy azon települések esetében, amelyek területén található szegregációval veszélyeztetett és szegregált terület is, ott **először a szegregált területek rehabilitációját** szükséges biztosítani. Ezt követően, illetve ezzel egyidőben valósulhat meg a szegregációval veszélyeztetett területek rehabilitációja. A kiegészítő jogosultsági területek esetében azok szegregációs mutatója alapján szükséges az előbbieket értelmezni. Amennyiben a településnek nem az összes szegregátumára koncentrálódik a fejlesztés, a rehabilitációba bevont szegregált területtel közvetlen fizikai kapcsolatban levő szegregációval veszélyeztetett terület bevonható a rehabilitációba.)

A felhívás szintén rögzíti, hogy amennyiben a város több területet, több projekt keretében, időben egymással egy időben kíván fejleszteni, úgy arra lehetősége van, azzal a feltétellel, hogy a szegregációval veszélyeztetett és kiegészítő jogosultsági területek fejlesztésére vonatkozóan csak akkor köthető meg a támogatási szerződés, amennyiben minden szegregátum esetében ESZA és ERFA típusú rehabilitációs projekt már legalább hatályos TOP Plusz támogatási szerződéssel vagy Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretéből megvalósítás alatt álló projekttel rendelkezik.

Amennyiben az akcióterület úgy kerül lehatárolásra, hogy az szegregátumot és szegregációval veszélyeztetett vagy kiegészítő jogosultsági területet is tartalmaz, úgy **lehetőség van a szegregációval veszélyeztetett és kiegészítő jogosultsági területen is beavatkozni, azonban a fejlesztések fókuszában a szegregátumnak kell állnia.**

Az előző tervezési időszakhoz hasonlóan az infrastrukturális beavatkozásai mellé kötelező lesz a TOP_Plusz-3.1.2-21 „Szociális célú városrehabilitáció (ESZA)” című felhívásból úgynevezett **szoft programok tervezése** is, minimum az igényelt támogatás 30%-áig.

¹⁰ **Kiegészítő jogosultsági területek:** azon területek, amelyek nem egyeznek meg a város szegregátum, ill. szegregációval veszélyeztetett területeivel, azonban a KSH 2011. évi népszámlálási adatai alapján cím szerinti egyedi vizsgálattal kimutatható összefüggő, legalább 50 fő lakónépességű, a szegregációs mutató valamelyik határértékeinek megfelelő terület. Ebben az esetben erre vonatkozóan a KSH igazolást ad ki, amelyet a támogatási kérelemhez csatolni szükséges. Az egyedi cím szerinti vizsgálattal a szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek pontosíthatók (szűkíthetők vagy bővíthetők), ill. előfordulhatnak így kimutatható új jogosult területek is. A KSH igazolás ilyen esetekben térképi lehatárolást nem tartalmaz, így azt szükséges a támogatási kérelem mellékleteként a támogatást igénylőnek bemutatnia.

VI.1.3 A beavatkozások ütemezése

VI.1-3. táblázat: A beavatkozások ütemezése

Tervezett akciók és beavatkozások	2022 1. félév	2022 2. félév	2023 1. félév	2023 2. félév	2024 1. félév	2024 2. félév	2025 1. félév
- helyi vállalkozások támogatása a foglalkoztatás növelése érdekében; - felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése, önéletrajz írási technikák oktatása, informatikai ismeretek bővítése, egyénre szabott, álláskeresést segítő szolgáltatások							
- a korai fejlesztés népszerűsítése és támogatása: Biztos Kezdet Gyermekház létrehozása, az érintett gyermekek számára tanoda program szervezése önkéntesek bevonásával; - gyermekek átmeneti otthona kialakítása; - a gyermekek iskolába való eljuttatásának segítése, szükség esetén az online oktatás támogatása (gépbeszerzés); - ösztöndíj rendszer működtetése; - a szabadidő hasznos eltöltése: iskolán kívüli fejlesztő, közösségépítő programok szervezése a gyermekek és a szülők számára is, szünidei táborok szervezése							
- higiénés viszonyok javítása: mosási, tisztálkodási lehetőség biztosítása szolgáltatópontokon; - mobil szűrőállomások működtetése; - életvezetési tanácsadás, drogprevenációs programok szervezése							
- alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása; - egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás; - gyermekgondozási, gyermeknevelési ismeretek átadása, a korai fejlesztés szükségességének hangsúlyozása; - hivatali ügyintézés támogatása, jogi segítségnyújtás; - nemzeti közösségi tér létrehozása; - védőnők és szociális szakemberek foglalkoztatásának ösztönzése							
- további Jelenlét Házak, közösségi terek kialakítása, meglévők felújítása; - civil, önkéntes bázis toborzása; - a közösséget vezetni képes „lámpás emberek” felkutatása							
Polgárőrség létrehozása a helyi lakosság bevonásával, bűnmegelőzési programok szervezése							
Hulladékátvételi pont(ok) létrehozása, a hulladékgyűjtés és szelektálás ösztönzése – bónok bevezetése							
Drogprevenációs programok szervezése, szociális szakemberek képzése, segítséget nyújtó intézményi lehetőségek megismertetése a szerhasználókkal és családjaikkal							
A gyermekek iskolába jutásának segítése iskolabusz üzemeltetésével, a helyi lakosok számára közlekedési támogatás ügyeik intézéséhez, igény szerinti időszakos gyermekfelügyelet biztosítása							
Szociális városrehabilitáció a salgóbániai szegregátumban							

VI.1.4 Az antiszegregációs terv pénzügyi terve

A beavatkozások költségei pontosan nem határozhatók meg, a terv a hozzávetőleges költségigényeket tartalmazza a 2021-2027-es időszak egészére vonatkozóan.

VI.1-4. táblázat: A tervezett antiszegregációs akciók és beavatkozások pénzügyi terve

Tervezett akciók és beavatkozások	becsült költség	tervezett forrás
- helyi vállalkozások támogatása a foglalkoztatás növelése érdekében; - felzárkóztató képzések (általános iskola elvégzését vagy szakmaszerzést célzó) szervezése, önéletrajz írási technikák oktatása, informatikai ismeretek bővítése, egyénre szabott, álláskeresést segítő szolgáltatások	250 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
- a korai fejlesztés népszerűsítése és támogatása: Biztos Kezdet Gyermekház létrehozása, az érintett gyermekek számára tanoda program szervezése önkéntesek bevonásával; - gyermekek átmeneti otthona kialakítása; - a gyermekek iskolába való eljutásának segítése, szükség esetén az online oktatás támogatása (gépbeszerzés); - ösztöndíj rendszer működtetése; - a szabadidő hasznos eltöltése: iskolán kívüli fejlesztő, közösségépítő programok szervezése a gyermekek és a szülők számára is, szünidei táborok szervezése	400 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
- higiéniés viszonyok javítása: mosási, tisztálkodási lehetőség biztosítása szolgáltatópontokon; - mobil szűrőállomások működtetése; - életvezetési tanácsadás, drogreprevenációs programok szervezése	30 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
- alapvető gazdálkodási, pénzügyi ismeretek oktatása; - egyénre szabott segítségnyújtás, életvezetési tanácsadás; - gyermekgondozási, gyermeknevelési ismeretek átadása, a korai fejlesztés szükségességének hangsúlyozása; - hivatali ügyintézés támogatása, jogi segítségnyújtás; - nemzetiségi közösségi tér létrehozása; - védőnők és szociális szakemberek foglalkoztatásának ösztönzése	20 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
- további Jelenlét Házak, közösségi terek kialakítása, meglévők felújítása; - civil, önkéntes bázis toborzása; - a közösséget vezetni képes „lámpás emberek” felkutatása	200 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
Polgárőrség létrehozása a helyi lakosság bevonásával, bűnmegelőzési programok szervezése	15 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
Hulladékátvételi pont(ok) létrehozása, a hulladékgyűjtés és szelektálás ösztönzése – bónok bevezetése	20 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
Drogreprevenációs programok szervezése, szociális szakemberek képzése, segítséget nyújtó intézményi lehetőségek megismertetése a szerhasználókkal és családjaikkal	10 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
A gyermekek iskolába jutásának segítése iskolabusz üzemeltetésével, a helyi lakosok számára közlekedési támogatás ügyeik intézéséhez, igény szerinti időszakos gyermekfelügyelet biztosítása	100 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
Szociális városrehabilitáció a salgóbányai szegregátumban	400 MFt	TOP Plusz / EFOP Plusz
Összesített költség:	1445 MFt	

VI.2 A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések

A projektfejlesztés során általánosan tartózkodni kell attól, hogy bármilyen beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválódásához járuljon hozzá. A projektfejlesztés dokumentumainak, a település stratégiai dokumentumainak és a település helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elvek kell, hogy érvényre jussanak.

A projektfejlesztés során elemi érdekünk a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottsága. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során biztosítjuk a társadalmi párbeszéd lehetséges formáit. A Roma Nemzetiségi Önkormányzatot bevonjuk ezen folyamatokba.

A közösségi térként és szociális, oktatási célra is használt épületet integrált lakókörnyezetben alakítjuk ki, hogy biztosítsuk a többségi társadalom tagjainak a részvételét a szolgáltatásokban. A különböző fejlesztések fizikai megközelíthetőségének tervezése elengedhetetlen a mindenki számára biztosított hozzáférés érdekében.

Célirányos kampányt tervezünk minden fejlesztés, program, a település életét befolyásoló esemény, illetve a településen megjelenő szolgáltatás, esemény széles körű megismertetésére, a hátrányos helyzetű csoportok tájékoztatására.

VI.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A szegregációt okozó folyamatok hátterében különböző okok húzódnak meg, közülük a legfontosabb az alacsony iskolai végzettségből következő munkanélküliség, a legrosszabb minőségű lakhatáshoz történő hozzáférés lehetősége, az eladósodás és ennek következtében a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés szűkülése.

A legtöbb önkormányzat gazdálkodása feszített, sokszor az alapvető fejlesztésekre sem jut forrás. A településen élő legszegényebb családok támogatását ennek ellenére fel kell vállalniuk az önkormányzatoknak, annak érdekében, hogy helyzetük javuljon, körük ne bővüljön.

A rossz szociális helyzetben lévő családokon leginkább az segít, ha tagjai munkához jutnak, ez az alapfeltétele annak, hogy jobb helyzetbe kerüljenek. Nagyon fontos továbbá, hogy a legszegényebb családok, köztük a romák gyermekei integrált környezetbe járjanak óvodába, iskolába, hiszen ez az alapja annak, hogy egy kedvezőtlen lakhatási körülmények között élő gyermek minél tovább maradjon az iskolarendszerben (szakképző intézmény, középiskola, felsőoktatás), ezáltal életpálya esélyei javuljanak. A lakhatási programok megvalósításánál elsődleges szempont megakadályozni, hogy a legszegényebbek egy tömbben lakjanak, mivel ez gettósodási folyamatot indíthat el.

Szegregálódási folyamatokat indíthat el, ha egy városrész leromlása elindul, az önkormányzat felelőssége, hogy ha ezt észleli, gyorsan reagáljon. Az önkormányzatban, ha valóban kialakul a tulajdonosi szemlélet, mindent el fog követni, hogy a leromló területek további pusztulását megállítsa. Ennek egyik eszköze lehet a hiányzó közszolgáltatások elérhetővé tétele, akár azok átszervezésével.

A fentebb jelzett problémák és lehetséges megoldások – az integrált oktatás kivételével – forrásigényesek, ezért az önkormányzatoknak törekedniük kell arra, hogy megtalálják azokat a külső, leginkább pályázati forrásokat, amelyek segítségével településük legrosszabb helyzetben lévő családjait tudják támogatni.

VII A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

VII.1 Külső összefüggések

Salgótarján Megyei Jogú Város ITS-ében olyan hosszú és középtávú stratégiai célokat határoztunk meg, amelyek az EU fejlesztési forrásaival, illetve hazai forrásból támogatható beavatkozásokon keresztül lehetővé teszik a város kockázatainak és lehetőségeinek elemzése által alátámasztott, és a város igényeivel összhangban álló beruházások megvalósítását, miközben illeszkednek a felsőbb szintű stratégiák és tervek célrendszeréhez és a helyi közösség szándékaihoz.

Az ITS elkészítésénél részben a magasabb szintű tervekhez és ágazati dokumentumokhoz, részben a város Salgótarján 2030 Gazdaságfejlesztési Stratégiához való illeszkedés alapvető követelmény volt. Ezen a kereten belül az ITS középtávra kitűzött célrendszere - valamint a célok elérése érdekében megfogalmazott projektek és beavatkozások - a helyzetelemzésben feltárt erősségekre építve, a beazonosított problémák megoldására törekedett. A célrendszer külön-külön fogalmazott meg társadalmi, gazdasági és környezeti célokat mindeközben törekedett arra, hogy a célok összessége integrált módon, egymással összefüggésben, egymás hatását erősítve érvényesüljön.

Az ITS az Európai Unió és a Magyar Kormány által megfogalmazott irányelvek és elvárások figyelembe vételével készült, amely előírta a széleskörű partnerség biztosítását. A tervezés során rendkívüli jelentőséggel bírt a helyi társadalom és a gazdaság szereplőinek folyamatos tájékoztatása, az Önkormányzat és a partnerek közötti kommunikáció, és a résztvevők aktív, támogató közreműködése.

A városfejlesztés sikeressége nagymértékben függ az integrált szemléletmód érvényesítésétől. Attól, hogy a városfejlesztés különböző szereplői - döntéshozók, beruházók, érintett lakosok, civil szervezetek - képesek-e saját közvetlen érdekeiken is túllépve megteremteni a közös társadalmi, gazdasági és környezeti célok érdekében szükséges összefogást, vagyis az integrált városfejlesztés optimális feltételeit.

VII.1.1 Illeszkedés az Európai Unió 2021-2027-es időszakra szóló stratégiájához

Az Európai Unió 2020-2027-es időszakra vonatkozó stratégiája, amely a közösségi szakpolitikákat és költségvetést, valamint a tagállamok kapcsolódó eszközeit az alábbi célok megvalósulásának veti alá:

- versenyképesebb és intelligensebb Európa: tervezett beavatkozásai az Intelligens Szakosodási Stratégián alapulnak, amely stratégia meghatározza a kkv fejlesztés, a K+F+I, a digitalizáció és a hozzájuk kapcsolódó képzés témakörének fejlesztési irányait;
- zöldebb Európa: a gazdaságosan és környezetileg is fenntartható energiatermeléssel és biztonságos hálózatokkal, intelligens megoldásokkal, megújuló és bővülő kapacitású közművekkel, tisztább üzemű városi közlekedéssel segíti a klíma- és környezetvédelmi célok elérését;
- jobban összekapcsolt Európa: a tervezett beavatkozások a Nemzeti Közlekedési Stratégiával és az EU Fenntartható és intelligens mobilitási stratégiájával vannak összhangban;
- szociálisabb és befogadóbb Európa: ennek keretében a gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes társadalom alapjait erősítik;
- a polgárokhoz közelebb álló Európa: középpontjában a területi különbségek csökkentéséhez kapcsolódóan a térségek és települések fejlesztése áll, miközben a részét képezi a helyi térségi adottságokra és vonzerőkre építő, tematikusan és térségileg integrált és összehangolt turisztikai fejlesztések támogatása is;

- igazságos átmenet: azokra a térségekre és ágazatokra összpontosít, amelyeket a leginkább érint a klímavédelmi célú gazdasági átmenet, tekintettel szénalapú energiahordozóktól való függőségükre.

Látható és érzékelhető, hogy fenti fejlesztési célokhoz egy város hozzájárulása elhanyagolhatónak mondható. Ugyanakkor fenti célok az EU összes tagállamának középtávú fejlesztési irányait egyértelműen kijelölik, és a közösségi szinten kitűzött célok mégis az egyes országok, benne a városok és egyéb települések, az összes állampolgár helyi és egyéni teljesítménye alapján érhetők el.

Annak érdekében, hogy az EU stratégia a leghatékonyabban és legnagyobb valószínűséggel megvalósuljon, minden szereplőnek a saját képességei és adottságai szerinti legalkalmasabb területeken kell hozzájárulnia.

Magyarország 2030-ig szóló kiemelt célkitűzése a gazdasági és társadalmi versenyképesség növelése a kedvezőtlen helyzetű térségek fejlesztése mellett, miközben a társadalmi, gazdasági, környezeti és humán fenntarthatóság összhangjával biztosítja a jövő nemzedékek lehetőségeinek hosszútávú megőrzését. Az Európai Unióval kötött Partnerségi Megállapodás céljai úgy kerültek meghatározásra, hogy összhangban álljanak a hazai fejlesztéspolitika stratégiai céljaival, miközben maradéktalanul megfeleltethetők az EU szakpolitikai célkitűzéseinek is.

A források tervezett allokációját vizsgálva megállapítható, hogy a vállalkozásfejlesztésen, az innováción, a digitalizáción, a közlekedésfejlesztésen, valamint a zöld átálláson lesz a hangsúly.

A 2021-2027-es fejlesztési ciklusban az alábbi Operatív Programok állnak majd rendelkezésre:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz
- Végrehajtási Operatív Program Plusz
- Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz

Salgótarján Megyei Jogú Város adottságait és lehetőségeit tekintve az uniós célkitűzések elérése szempontjából jónak nevezhető, hiszen:

- a gazdaság fellendítéséhez számos felhagyott ipari barnamezős területtel rendelkezik, melynek rekultiválása mellett a teljes társadalom elkötelezett
- a város vezetése példamutató, a környező településeket messzemenően meghaladó környezettudatos szemlélettel rendelkezik, mely az önfenntartó város kialakításának irányába mutat
- a város korábbi években megfogalmazott sportfejlesztési elképzelései, valamint a városban jelenleg is zajló egészségügyi fejlesztések segítik az egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes társadalom erősítését
- turizmus szempontjából kiváló természeti adottságai vannak, amely további attrakciókkal bővítve felvirágoztatható

VII.1.2 Illeszkedés a nemzeti stratégiákhoz

Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

A Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OTFK) fejlesztési prioritásokat fogalmaz meg a 2014-2020-as programozási időszak fejlesztéspolitikájára számára, de jövőképe és célrendszere 2030-ig szól. A nemzeti jövőkép elérése érdekében az OTFK 4 hosszútávú, 2030-ig szóló átfogó célt fogalmaz meg az alábbiak szerint.

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

AZ OTFK Nógrád megye és Salgótarján fejlesztési irányaira az alábbi pontokat fogalmazza meg:

- A megye rendkívül gyenge népességmegtartó képességének javítása, az életkörülmények és életkilátások javításával.
- Önfenntartó helyi gazdaság bázisán a lakosság elszegényedésének megállítása, a társadalmi depresszió csökkentése, munkahelyteremtés.
- A vállalkozások élénkítése, új vállalkozások létrejöttének ösztönzése, különös tekintettel az agrártevékenységekre, a helyi termék előállításra és a turizmusra.
- Városok ipari örökségén magas hozzáadott értékű tevékenységek (tudásalapú és high-tech iparágak) és a környezetipar meghonosítása, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével. Balassagyarmat és Salgótarján térszervezésnek erősítése, országhatáron átívelően is.
- Munkigényes beruházások vonzása a halmozottan hátrányos helyzetű Szécsényi, Salgótarjáni és Bátorfyerényei kistérségbe.
- A fővárosi agglomeráció felé a gazdasági és munkaerő-piaci vérkeringést, valamint Észak- és Kelet-Európa, illetve Budapest felé az áruszállítást biztosító közúti és vasúti kapcsolatok fejlesztése.
- Hosszabb tartózkodási időt biztosító szolgáltatások, kiemelten az aktív-, a kulturális-, a vallási- és az ökoturizmusban.

Salgótarján MJV az alábbi tematikus stratégiai célok megvalósítás által járul hozzá az OTFK-ban megfogalmazott célkitűzések teljesüléséhez:

- 1.1 Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság
- 1.2 A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás
- 1.3 Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósítása
- 2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősítése a helyi közösségekkel partnerségben
- 2.3 Közfoglalkoztatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése
- 3.1 Vonzó, megújult városi környezet
- 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása
- 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer

Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia 2030.

2030-ra általános jövőképként célunk a roma emberek egyenlőségének, befogadásának és részvételének jelentős előmozdítása, amely a különböző szakterületeken (gyermekjólét, köznevelésoktatás-képzés, foglalkoztatás, egészség, lakhatás és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közösségfejlesztés, kulturális és nemzeti jogok) elért előrehaladásban ölt testet.

Az MNTFS 2030 fő célkitűzései többek között:

- Növelni a közszolgáltatások minőségi és mennyiségi hozzáférési lehetőségeit az ország hátrányos helyzetű területein.
- Javítani a leszakadó térségek, települések közlekedési elérhetőségét, ezzel is csökkentve a területi elmaradottságot.
- a bölcsődei hálózat bővítésével és fejlesztésével ösztönözni a hátrányos helyzetű, köztük roma kisgyermek minőségi napközbeni ellátását.
- Erősíteni a köznevelési intézmények esélyteremtő szerepét, segítséget nyújtani a roma és hátrányos helyzetű tanulók oktatása tekintetében legnehezebb helyzetben lévő iskoláknak.
- Támogatni a hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozását, valamint a minőségi nemzeti neveléshez való hozzáférést és a nemzeti kultúrák minél korábbi életkorban való megismerését a szemléletformálás és a társadalmi befogadás erősítése érdekében.
- Erősíteni a hátrányos helyzetű tanulók/hallgatók digitális és nyelvi kompetenciáit, valamint az egészség- és környezettudatos viselkedési kultúrájának kialakítását. növelni a leghátrányosabb helyzetű munkaerőpiaci csoportok, köztük a romák foglalkoztatottsági mutatóját.
- Hatékony beavatkozásokkal növelni a hátrányos helyzetű, szolgáltatáshiányos területeken élő emberek egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutását, egészségműveltségét és egészségtudatosságát.
- Komplex beavatkozásokkal javítani a nehéz lakhatási körülmények között a szegregátumokban és szegregációval veszélyeztetett területen élők helyzetét, valamint a legnehezebb helyzetű településen élők felzárkózási esélyeit.

Mivel Salgótarján társadalmában több mint 10 %-ot tesz ki a hátrányos helyzetű csoportok aránya, amelyek területileg elkülöníthető szegregátumokban élnek, kiemelt jelentősége van olyan projektek megvalósításának, melyek a társadalmi hátrányok leküzdését tűzik ki célul. A város a Településfejlesztési Operatív Program keretében több városrehabilitációs projekt végrehajtására is kapott támogatást, melyet az elkövetkezendő években folytatni kíván.

A város a 2021-2027-es programozási ciklus során hozzájárul az MNTFS 2030-ban fentebb megfogalmazott célok eléréséhez a lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése; a város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába; a leszakadó társadalmi rétegekhez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával; a fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása részcélok elérése érdekében megvalósított programok által.

Egészséges Magyarország 2021-2027

Az országos egészségügyi intézkedések átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékony ellátórendszer működtetése, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztésekkel az elérhető egészségnyereség maximalizálása érdekében.

A tervezett beavatkozások központi eleme az egészségtelen életmód hatásainak mérséklése, a dohányzás, alkoholizmus és elhízás visszaszorítása, a táplálkozási és testmozgási szokások átalakítása és a sérülés-megelőzés valamennyi korcsoportban. Ehhez járul hozzá az egészségműveltség és egészségtudatosság fejlesztése, a népegészségügyi célú szervezett szűrővizsgálatok körének bővítése, a céllakosság szűrővizsgálatokon való részvételi arányának növelése, a népegészségügy korszerűsítése a szolgáltatások esélyegyenlő hozzáférése kiemelten a hátrányos helyzetű térségekben, valamint az egészségügyi ellátás színvonalának növelése.

Stratégiai célkitűzés a magyar emberek egészségi állapotának további javítása, az egészségben eltöltött életevek számának növelése.

Salgótarján MJV átfogó céljai között szerepel a társadalmi megújulás elérése, melynek rész céljai között megtalálhatóak:

- a lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése révén
- piacképes tudást biztosító szak- és felsőfokú oktatás mérnöki, műszaki, valamint pedagógiai és egészségügyi területen
- sport infrastrukturális beruházások megvalósítása

A város fenti részcélokhoz kapcsolódó beruházásai, valamint soft típusú tevékenységei hozzájárulnak a nemzeti célok eléréséhez.

NEMZETI INTELLIGENS SZAKOSODÁSI STRATÉGIA (S3) 2021-2027

Az S3 kiemelt célja, hogy a területi specifikus adottságok erősítésével egy nemzetközileg is versenyképes, nemzeti erősségekre építő kutatás, fejlesztés és innovációs rendszer alakuljon ki, mellyel ösztönözhető a tudástermelés, tudásáramlás és tudásfelhasználás.

Nemzeti célkitűzés, hogy hazánk 2030-ra Európa jelentős innovátorai közé kerüljön, hiszen csak így érhető el a vállalkozások értékteremtő képességének megerősítése és végső célként a vállalati szektor termelékenységének növelése.

Az S3 Nógrád megyét a mérsékelt tudás és technológia intenzív térségek közé sorolja, ahol a célja térségi szereplők K+F és innováció iránti nyitottságának az ösztönzése, mely alapul szolgál ahhoz, hogy minél szélesebb vállalkozói körben kerüljenek alkalmazásra az új kutatási-fejlesztési eredmények és a technológiai és egyéb üzleti innovációk.

Salgótarján MJV célja az S3-ban megfogalmazott eredmények eléréséhez való hozzájárulás, a zöldmezős és barnamezős ipari munkahelyteremtő, valamint K+F+I beruházások megvalósítása, a start-up cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése Salgótarján és térsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében megvalósított projektek által ölt testet.

VII.1.3 Illeszkedés Nógrád Megye Területfejlesztési Programjához

Zöld Nógrád 2030

Egészséget mindenkinek

•Salgótarján kapcsolódó rész céljai:

- A lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése révén.
- Az időskorúak ellátórendszerének fejlesztése (nappali, bentlakásos, házi segítségnyújtás terén).
- A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.
- Sport infrastruktúráis beruházások megvalósítása
- A természeti környezetet figyelembe vevő fenntartható turizmus és térségi szintű rekreációs szolgáltatások kialakítása, továbbfejlesztése

Zöld Nógrád 2030

Középpontban a fenntarthatóság

•Salgótarján kapcsolódó rész céljai:

- Versenyképes, nem környezetszennyező iparágak és vállalkozások letelepítése, fejlesztése.
- A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel az ezekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása
- A hagyományos és új iparágak fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő és betelepülni kívánó gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében.
- Zöldmezős és barnamezős ipari munkahelyteremtő, valamint K+F+I beruházások megvalósítása, a "start up" cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése Salgótarján és térsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében
- Salgótarján, vonzáskörzete és határon átnyúló térsége turizmusának és településmarketing eszközeinek fenntartható fejlesztése a térség gazdasági fejlődése és a foglalkoztatás növelése érdekében.
- Fenntarthatóság és környezeti nevelés hangsúlyos megjelenése az oktatás, a nevelés, a társadalmi tudatformálás és a felvilágosítás terén.
- Az alközpontok és kertvárosok minőségi fejlesztése a hiányzó vagy előregedett infrastruktúrájuk korszerűsítése által.
- A barnamezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációjával új iparterületek, kereskedelmi/szolgáltatási területek, új városépítészeti övezetek létrehozása majd ezek hasznos funkcióval való megtöltése.
- A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, parkolási infrastruktúra fejlesztése és a városközponti alulhasznosított épületek gazdasági vagy egyéb társadalmi hasznossággal bíró újrahhasznosítása
- A város és térsége ivóvíz- és szennyvízelvezetésének fenntartható, környezettel harmonikus fejlesztése.
- A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével
- A lakótelepek szükséges strukturális és energetikai megújítása.
- A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések
- Környezet- és természetvédelem klímatudatos fejlesztési elképzelésekkel, EU-s és állami célokhoz történő hozzájárulás (pl. épületek energiahatékonysági felújítása).

Zöld Nógrád 2030

Fokozódó tudás és jólét

•Salgótarján kapcsolódó rész céljai:

- Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával
- Az óvodai, valamint alap- és középfokú oktatási intézmények infrastrukturális, valamint humánerőforrás fejlesztése
- Piacképes tudást biztosító szak- és felsőfokú oktatás mérnöki, műszaki, egészségügyi és pedagógusi területen Salgótarjánban
- Tudományos, oktató és innovációs folyamatokat szervező felsőoktatás letelepítése.
- A Salgótarjánban élők és munkát vállalók, illetve a befektetők számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása.
- A hagyományos infrastruktúrák valamint az információ- és kommunikációtechnológiai infrastruktúrák fejlesztése, hathatós lépés a SMART City irányába.

Zöld Nógrád 2030

Horizontális célok

•Salgótarján kapcsolódó rész céljai:

- A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába.
- A város különböző társadalmi rétegeihez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.
- A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése.
- Fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása. A szociális település rehabilitáció szükségessé tevő városi területek rehabilitációja.

Nógrád megye fejlesztésének általános célja, hogy 2030-ra Nógrád megye Magyarország legzöldebb térségévé váljon, beleértve az egészséget, a fenntarthatóságot, a tudást és szellemiséget is. Nógrád megye legyen az országnak olyan térsége, ahol vállalkozni, pihenni, lakni és megöregedni is jó.

Salgótarján területfejlesztési irányai a környező településekkel és a megyével együtt értelmezhetők és valósíthatók meg, így kiemelten fontos, hogy a város fejlesztési elképzelései a megyei területfejlesztési irányokkal egybecsengjenek. A fentebb leírtak alapján Salgótarján MJV által az ITS-ben megfogalmazott valamennyi rész cél összhangban áll a megyei célok megvalósításával. A megyei koncepció Salgótarjánt érintő részei az ITS II.2 pontban részletesen kifejtésre kerültek.

Tekintettel arra, hogy a jelen ITS-ben megfogalmazott célok összhangban állnak Salgótarján Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájával, mely figyelembe vette a Nógrád Megyei Területfejlesztési koncepció 2014-2020-ban megfogalmazott prioritásokat, így a ITS az ahhoz kapcsolódó intézkedésekhez szorosan kapcsolódik, elősegíti azok megvalósulását.

VII.1.4 Illeszkedés a városi ágazati programokkal, stratégiákkal

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlésének 147/2013.(VI.27.) Öh. számú határozata alapján 2013. évben eljárást indított a településfejlesztési eszközök felülvizsgálatára. A 2013-ban megindult felülvizsgálat célja a 2014-2020 időszakra vonatkozó városfejlesztési dokumentumok – Településfejlesztési Konceptió és Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) – elkészítése a meglévő dokumentumok felülvizsgálatával.

A Közgyűlés 2014. február 14-én megfelelőnek értékelte és jóváhagyta „Salgótarján Megyei Jogú Város Településfejlesztési Konceptiója 2014-2020” kiválasztott fejlesztési irányait és a megalapozó vizsgálatot jelentő Helyzetfelmérést és Helyzetértékelést. Az elkészült Településfejlesztési Konceptió hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, a település jövőképét, valamint meghatározza a jövőkép eléréséhez vezető stratégiai és tematikus célokat. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia – illeszkedve a Településfejlesztési Konceptióban meghatározott jövőképhez – rögzíti a város középtávú céljait, a stratégiai célokat, prioritásokat, bemutatja a prioritásokban megnyilvánuló stratégiai részcélok és a területi célok közötti összefüggéseket

Salgótarján Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának elkészítésre során felülvizsgálatra kerültek a korábbi ITS-ben megfogalmazott célok, mely alapján az ITS átfogó céljai megegyeznek az ITS átfogó céljaival, így külön illeszkedési vizsgálat nem szükséges.

A középtávú célokat, a fejlesztés irányelveit a város egyes ágazati stratégiái is befolyásolják, mint, a Szociálpolitikai Konceptió, a Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterve és Helyi Esélyegyenlőségi Program. Ezek ágazati céljai a következők:

VII.1-1. táblázat: Az ITS illeszkedését a további városi stratégiákhoz az alábbi táblázat foglalja össze

Városi stratégia megnevezése	Városi stratégia céljai, intézkedésekre vonatkozó javaslatai	Illeszkedés az ITS céljaihoz
Salgótarján Megyei Jogú Város Szociálpolitikai Konceptiója	A társadalmi kohézió erősítése a városrészek és a különböző társadalmi csoportok között.	A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.
		A város különböző társadalmi rétegeihez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.
		A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába.
	Szociális szolgáltatások, szociális gondoskodás területén a társadalmi szolidaritás erősítése.	Megújuló és kiterjedtebb társadalmi szerepvállalásra törekedő civil közösségek, szervezetek.
	Civil szférával, egyházi szervezetekkel való együttműködés erősítése, önkéntesek bevonása.	
	Az idősebb korosztály bevonása az aktív közösségi életbe	A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.
Salgótarján Megyei Jogú Város Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterve (SECAP)	Hiányzó szociális alapellátások kiépítése, szociális ellátási formák, szolgáltatások körének bővítése;	Az időskorúak ellátórendszerének fejlesztése (nappali, bentlakásos, házi segítségnyújtás terén).
	Önkormányzati energiagazdálkodási ügynökség létrehozása	A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések

Városi stratégia megnevezése	Városi stratégia céljai, intézkedésekre vonatkozó javaslatok	Illeszkedés az ITS céljaihoz
	Energiahatékonysági beruházások	Környezet- és természetvédelem klímadatastos fejlesztési elképzelésekkel, EU-s és állami célokhoz történő hozzájárulás (pl. épületek energiahatékonysági felújítása).
	Lakossági energiahatékonysági beruházások	A lakóépületek szükséges strukturális és energetikai megújítása
	Közlekedés	A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével
	Helyi energiatermelés	A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések
	Szemléletformálás, tájékoztatás – Ökokörök	Fenntarthatóság és környezeti nevelés hangsúlyos megjelenése az oktatás, a nevelés, a társadalmi tudatformálás és a felvilágosítás terén.
Salgótarján Megyei Jogú Város Esélyegyenlőségi Programja	Az Önkormányzat a HEP elfogadásával érvényesíteni kívánja • az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, • a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét, • a diszkriminációmentességet, • szegregációmentességet, • a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.	A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába. A város különböző társadalmi rétegeihez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.
		Fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása. A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek rehabilitációja.

VII.2 Belső összefüggések

VII.2.1 A célok logikai összefüggései

Salgótarján Integrált Településfejlesztési Stratégiája a három átfogó célhoz 12 db stratégiai célt jelölt ki, amelyhez összesen 31 db rész-cél és 7 db városrészi cél tartozik. Az egyes célok közötti összefüggést a következő ábra mutatja.

VII.2-1. ábra: Az ITS céljainak összefüggései

VII.2.2 A célok és a helyzetértékelésben beazonosított problémák

Az integrált településfejlesztési stratégia a célrendszere a Megalapozó vizsgálatban beazonosított problémákra ad megoldást, illetve a bemutatott adottságokra épít. A tematikus célok és a vizsgálat megállapításainak összefüggéseit a következő táblázat foglalja össze.

VII.2-2. táblázat: A tematikus célok és a Megalapozó vizsgálat összefüggései

Tematikus célok	Beazonosított problémák	Beazonosított adottságok
1.1 Versenyképes kkv-k és mikrovállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság 1.2 A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás 1.3 Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósulása	- A versenyképes, dinamikus húzóágazatok jelenléte alulreprezentált - A munkaerőutánpótlás tekintetében minőségi és mennyiségi problémák jelentkeznek - Lakosság alacsony képzettsége - Magas munkanélküliség - Az ipari múlt számos alulhasznosított barnamezős területet hagyott hátra maga után, amelyek a város szövetébe ékelődve helyezkednek el	- Átalakuló gazdasági szerkezet - Gazdaság meghatározó ágazata a tercier szektor - Barnamezős területek kedvező elhelyezkedése - A turizmus terén kiemelt szerepe van a Novohrad-Nógrád Geoparknak - A helyi üzleti infrastruktúra lényeges elemét képezik az iparterületek, az inkubátorház és a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat - Az új, zöldmezős, gazdasági területek a város déli részén helyezkednek el, közúti kapcsolataik a lakott területen kívül helyezkednek el, így nem terhelik a várost
2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben 2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom 2.3 Közszolgáltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenése 2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése 2.5 Sportolás és egészséges életmód terjesztése	- Csökkenő népességszám, növekvő elvándorlás - Kedvezőtlen demográfiai folyamatok, öregedő népesség - A nők és az iskolázatlanok foglalkoztatási, jövedelemszerzési lehetőségei korlátozottabbak - A lakosság képzettségi szerkezete negatívabb képet mutatnak az országos viszonyokhoz képest, alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, magas az alacsony képzettségűek aránya	- A közszolgáltatások mennyiségi és minőségi színvonala megfelelő - A városban kiemelt szerepe van a hagyományoknak - Magas a civil szervezetek aránya
3.1 Vonzó, megújult városi környezet 3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása 3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer 3.4 A természeti erőforrások kiegyensúlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város	- A vízfolyásoknál egyre gyakoribb jelenségnek számítanak a villámárvizek - A városon belüli zöldfelületek aránya alacsony - Az értékesebb zöldfelületek helyét több, kevésbé értékes területek foglalták el - A város lakásszerkezetére az elavult, mára kevésbé népszerű lakótelepes beépítés dominanciája jellemző - A városi közintézmények épületállománya szintén elavultak, felújításra várnak - A közösségi közlekedés intermodális kapcsolatai összességében nem jók - A kerékpározás a városban jelenleg kevésbé elterjedt, ezért a kapcsolódó szolgáltatások sem épültek ki - Az egyre inkább beépülő zártkerti területek csak vezetékes ivóvízzel rendelkezik, a szennyvízkezelés nem megoldott - A csapadékvízvezető-rendszer hiányos, kapacitása nem megfelelő, ami egyes területek elöntéséhez vezet	- Salgótarján és környéke jelentős táji, természeti és kulturális értékekkel rendelkezik, ami jó alapot ad a turizmus fejlesztésére - Lakossági igény a zöldfelületi fejlesztésekre, karbantartásokra - A város szerkezetéből fakadóan a helyi autóbusz-hálózat lefedettsége területi szempontból igen jó - A járás közösségi közlekedésében a távolsági autóbuszos közlekedés a meghatározó

VII.2.3 A stratégia megvalósíthatósága, a célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása

A stratégia középtávú átfogó és tematikus céljainak egymásra gyakorolt hatásait következő táblázat foglalja össze. A táblázatban az egyes cellák azt mutatják, hogy a vízszintesen lévő cél milyen hatást fejt ki a függőlegesen lévő cél elérésére. Az „++” az erős pozitív, a „+” pozitív, a „-” negatív hatást jelöl.

VII.2-3. táblázat: A Stratégia tematikus céljainak egymásra gyakorolt hatása

		1. Átfogó cél			2. Átfogó cél					3. Átfogó cél			
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2.	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3	3.4
1. Átfogó cél	1.1		++	++		+		+			+		
	1.2	++		++							+		
	1.3	++	++							+	+		
2. Átfogó cél	2.1					++	++	++	++	+	+		
	2.2	+			++		++	++	++		+		
	2.3				++	++		++	++		+		
	2.4		+		++	++	++		++		+	+	
	2.5				++	++	++	++		+	+		+
3. Átfogó cél	3.1			+	+				+		++	++	++
	3.2	+	+	+	+	+	+	+	+	++		++	++
	3.3							+		++	++		++
	3.4								+	++	++	++	

A táblázat jól szemlélteti, hogy az egyes célok milyen mértékben hatnak egymásra. Az azonos átfogó célba tartozó tematikus célok között szoros kapcsolat áll fenn. A legnagyobb hatást a 3.2. A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása gyakorolja a célrendszerre.

VII.2.4 A részcélok városrészi leképeződése

Városrészek:

1. városrész: Somoskő, Eresztvény, Salgóbanya, Rónafalu és Rónabánya
2. városrész: Acélgyár, Zagyvaróna, Ferenctelep, Művésztelep és Pintértelep
3. városrész: Beszterce lakótelep
4. városrész: Városcsözpont
5. városrész: Kőváralja és Idegér
6. városrész: Forgách-telep és Somlyóbánya
7. városrész: Rákóczi út környéke
8. városrész: Baglyasalja
9. városrész: Zagyvapálfalva
10. városrész: Külterület (Eresztvény nélkül)

VII.2-4. táblázat: ITS területi célmátrix sablon – városrészi összefüggések

DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG	Városrész									
Részcélok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Versenyképes, nem környezetszennyező iparágak és vállalkozások letelepítése, fejlesztése.		+					+		+	
Zöldmezős és barnamezős ipari munkahelyteremtő, valamint K+F+I beruházások megvalósítása, a "start up" cégek és a kreatív gazdaság fejlesztése Salgótarján és térsége gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.		+		+			+		+	
Salgótarján, vonzáskörzete és határon átnyúló térsége turizmusának fenntartható fejlesztése a térség gazdasági fejlődése és a foglalkoztatás növelése érdekében településmarketing eszközök fejlesztésével kiegészítve. Fesztiválturizmus.	+			+						+
Új típusú iparágak – finommechanika, szerelőipar, feldolgozóipar – megtelepítése.		+					+		+	
A határon átnyúló vonzerőt biztosító városi szolgáltatások és kereskedelem fejlesztése új befektetésekkel az ezekhez szükséges urbanizációs háttér megfelelő szintű szolgáltatásainak biztosítása.	+			+			+		+	
A hagyományos és új iparágak fejlesztése, a Salgótarjánban jelen lévő és betelepülni kívánó gazdasági társaságok fejlődése előtt álló akadályok lebontásával a térség gazdasági fejlődése, a foglalkoztatás növelése érdekében.		+					+		+	

TÁRSADALMI MEGÚJULÁS	Városrész									
Részcélok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Magasan képzett fiatal és középkorú népesség betelepítése Salgótarjánba kedvező munka- és lakhatási lehetőségek, élhető városi környezet és jó minőségű közszolgáltatások biztosításával			+	+		+	+		+	
A lakosság egészségi állapotának javítása az egészségügyi és szociális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése révén.		+	+	+		+			+	
A közösségi szolgáltatások rendszerének fejlesztése a kultúra, a közművelődés és a sport területén.	+		+	+				+	+	
Megújuló és kiterjedtebb társadalmi szerepvállalásra törekedő civil közösségek, szervezetek.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Piacépes tudást biztosító szak- és felsőfokú oktatás mérnöki, műszaki, valamint pedagógiai és egészségügyi területen Salgótarjánban.				+			+		+	
Tudományos, oktató és innovációs folyamatokat szervező felsőoktatás letelepítése.				+			+			
Az időskorúak ellátórendszerének fejlesztése (nappali, bentlakásos, házi segítségnyújtás terén).	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
A város és a térség leszakadó, leszakadással veszélyeztetett, hátrányos helyzetű népességének integrációja, visszavezetése a munka világába.	+	+		+		+		+	+	
A leszakadó társadalmi rétegekhez tartozók integrációja oktatással, képzéssel, kulturális programokkal, illetve az egészségügyi és szociális rendszer bevonásával.	+	+		+		+		+	+	
Fenntarthatóság és környezeti nevelés hangsúlyos megjelenése az oktatás, a nevelés, a társadalmi tudatformálás és a felvilágosítás terén.		+	+	+		+		+	+	
Az óvodai, valamint alapfokú oktatási intézmények infrastrukturális, valamint humánerőforrás fejlesztése		+	+	+		+		+	+	
Sport infrastrukturális beruházások megvalósítása			+	+						

MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET	Városrész										
	Részcélok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A barnamezős, alulhasznosított ipari- gazdasági és közlekedési területek rehabilitációjával új iparterületek, kereskedelmi/szolgáltatási területek, új városépítészeti övezetek létrehozása majd ezek hasznos funkcióval való megtöltése.		+			+			+		+	
A nem önkormányzati tulajdonban lévő, barnamezős, szlömösödő, illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése.		+			+	+		+		+	+
Az alközpontok és kertvárosok minőségi fejlesztése a hiányzó vagy elöregedett infrastruktúrájuk korszerűsítése által.		+	+	+	+	+			+	+	
A városközpont funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, parkolási infrastruktúra fejlesztése és a városközponti alulhasznosított épületek gazdasági vagy egyéb társadalmi hasznossággal bíró újrahasznosítása.					+						
Fizikai és társadalmi szempontból hanyatló városi területek szociális rehabilitációja, és a felújításra alkalmatlan telepek felszámolása. A szociális település rehabilitációt szükségessé tevő városi területek rehabilitációja.	+	+			+		+		+	+	
A lakótelepek szükséges strukturális és energetikai megújítása.				+	+					+	
A Salgótarjánban élők és munkát vállalók, illetve a befektetők számára vonzó, szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása.				+	+			+		+	
A hagyományos infrastruktúrák, valamint az információ- és kommunikációtechnológiai infrastruktúrák fejlesztése, hathatós lépés a SMART City irányába.				+	+					+	
A város energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések		+			+			+		+	+
A természeti környezetet figyelembe vevő fenntartható turizmus és térségi szintű rekreációs szolgáltatások kialakítása, továbbfejlesztése	+			+	+						
A város és térsége ivóvíz- és szennyvízelvezetésének fenntartható, környezettel harmonikus fejlesztése.				+	+	+	+	+	+	+	
A külső és a belső elérhetőség javítása az úthálózat, a vasút és a tömegközlekedés fejlesztésével	+	+		+	+	+		+	+	+	
Környezet- és természetvédelem klímatudatos fejlesztési elképzelésekkel, EU-s és állami célokhoz történő hozzájárulás (pl. épületek energiahatékonysági felújítása).	+	+		+	+					+	+

VIII A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

Salgótarjánnak több kockázattal is szembe kell néznie, melyek a **gazdaság versenyképességét, a külső hatások adaptív kezelését, erőforrások biztosítását** érinti:

- Salgótarjánban 2018-ban a regisztrált vállalkozások száma 4160 db volt, ami az elmúlt évek adataihoz képest csökkenő tendenciát mutat. A vállalkozások sűrűségének értéke (116 db/ezer fő) nem éri el az országos átlagot (176 db/ezer fő). A vállalatok gazdasági erejét jól szemlélteti az a tény, hogy az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték 2015-ben is csupán az országos átlag 23,45%-nak felelt meg. Ezzel összevethető az egy lakosra jutó jegyzett tőke, ami az említett esztendőben 362 900 Ft-nak felelt meg, szemben az országos átlaggal, amely 2015-ben 1 537 700 Ft volt. A trendek folytatása jelentős kockázatokat hordoz magában a jövőre nézve. A gazdaság kedvezőtlen struktúrájának fennmaradása, a befektetések, fejlesztések elmaradása, az ösztönző gazdasági ökoszisztéma hiánya még a város fejlődése mellett is fokozódó lemaradást okoz a többi településhez képest.
- Salgótarján zöldmezős fejlesztési területei a város földrajzi adottságai miatt korlátoosan állnak rendelkezésre. Ezzel szemben a város jelentős elhanyagolt barnamezős ipari területtel rendelkezik, melyek egy kisebb része városi funkciók kialakítására alkalmas, de jelentős része ipari, gazdasági fejlesztési területként hasznosítható. Ezeknek a területeknek a termelésbe történő bevonása azonban csak rekultivációjuk után valósulhat meg. Ezen a területen jelentős elmaradás tapasztalható. A Modern Városok Program keretében 2017-ben a Kormány határozatban döntött a város barnamezős területeinek felszámolásáról és ipari parki hasznosításáról, de ez még egy érintett területen sem történt meg.
- A korábbi fejezetekben bemutatott népességváltozási adatok negatív tendenciát mutatnak, és a trend alapján alapos a kockázata, hogy Salgótarján lakossága 2027-re 30 000 fő alá csökken. Az elvándorlás tényét súlyosbítja, hogy főleg a munkaképes korú, magasan képzett réteg hagyja itt a várost.

A **klímaváltozás hatásainak begyűrzéséből**, a hatékonyabb, környezetbarát energiagazdálkodásra, energiatermelésre történő átállásból és a közlekedés és hulladékgazdálkodás környezetterheléséből fakadó kockázatok egyre nagyobb szerepet fognak kapni minden település, így Salgótarján esetében is.

- A klímaváltozásban rejlő legnagyobb kockázat, hogy bár vannak jó példák, de minden településnek saját védekezési, alkalmazkodási stratégiát kell kialakítania, amelynek kellően rugalmasnak is kell lennie, hogy a folyamatosan változó viszonyokra gyorsan tudjon reagálni. A helyi klímastratégia kidolgozása folyamatban van, de az csak akkor fejtheti ki hatását, ha az abban foglaltak beépülnek a város mindennapjaiba, és a városi élet különböző szereplői szemléletükben is elsajátítják a klímatudatos hozzáállást.
- Az elmúlt években az önkormányzati épületek jelentős része esett át energiahatékonysági fejlesztésen és a jövőben további fejlesztések megvalósítása a cél. A lakótelepek, ipari technológiával épített épületei azonban még elavult energetikai mutatókkal rendelkeznek. A jövőben egyre növekvő kockázatot jelent, hogy a leromló állapotban lévő, kedvezőtlen energetikai mutatókkal rendelkező ingatlanállomány nem nyújt megfelelő lakhatási körülményeket a benne élők számára.
- A város közlekedési és parkolási problémái megoldhatatlanok a helyi tömegközlekedés színvonalának növelése miatt. Jelenleg a város lakói számára a helyi buszközlekedés nem jelenti a gépkocsihasználat alternatíváját. A fenntartható tömegközlekedés az utasbarát

üzemeltetés mellett környezetbarát, elektromos buszok beüzemelését kell, hogy jelentse. Ezek elmaradása jelentős kockázatot jelent a város közlekedési infrastruktúrájában bekövetkező nehezen visszafordítható károknak.

A **digitalizáció** területén végbemenő egyre gyorsuló fejlődés teljes mértékben átalakítja a települések valamennyi szereplőjének működését. A digitalizációban történő lemaradás magában rejt a város lemaradásának kockázatát.

- A munkaerőpiacon megjelenő szereplők nem elégséges digitális kompetenciája növelheti a betöltetlen álláshelyek számát
- A közszolgáltatók és az önkormányzat digitális megoldások bevezetésével növelheti az ügyfelek komfortérzetét, az ügyintézés hatékonyságát és a rendelkezésre álló adatmennyiséget.
- A digitalizáció terén az Önkormányzatnak élen kell járnia. Mivel ez egy új fejlesztési terület, itt még van lehetőség, hogy versenyben maradjunk és ne évek múlva kelljen próbálkozni a hátrányunk ledolgozását.

Salgótarján esetében kiemelt figyelmet kell kapnia a **lakosság helybentartásának**, ugyanis ezen a téren az elmúlt évtizedekben főleg negatív hatások érvényesültek. A trend folytatása jelentős kockázatot jelent a város jövőjének alakulása szempontjából.

- A demográfiai mutatók kedvezőtlen képet mutatnak, ezeknek a trendeknek a folytatása kiemelt kockázati tényezőként jelentkezik.
- Kockázatot jelent, hogy a lakosságszám csökkenésével párhuzamosan növekszik a szegregátumokban élők aránya.

A **fenntartható területhasználat**, az épített és művi környezet, a városi zöldfelületek és természeti ökoszisztéma fejlesztése csak egymást erősítve valósítható meg eredményesen.

- Az épített környezet és a zöldfelületek fejlesztésének elmaradása, vagy azok nem összhangban történő fejlesztése ronthatja a városi életminőséget.
- A leromló városkép negatív hatással van a városban maradó, vagy letelepedő magasan képzett munkaerő létszámra is.
- A közösségi közlekedés színvonalának javítása nagy mértékben javíthatja a jelenleg a város közlekedésében és parkolási viszonyaiban tapasztalható negatívumokat.

VII.2-1. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának kockázati mátrixa

Potenciális negatív és pozitív hatás	Milyen a hatás kockázati besorolása? ¹¹	Milyen gyakoriságú a hatás? ¹²	Mekkora a várható hatás mértéke? ¹³
A város gazdasági struktúrája kedvezőtlen marad	5	5	5
A város barnamezős területeinek a forgalomképtelensége, kihasználatlansága	4	5	3
A városi munkaerő elszívása a szomszédos munkaerő-vonzáskörzetek és külföld által	5	5	5
Az önkormányzat kevés fejlesztési forrást, magántőkét tud a gazdaság fejlesztésére bevonni	3	5	5
Zöldmezős beruházások előtérbe kerülése a barnamezős területek újra hasznosításával szemben	2	2	2
A városi zöld menetrend nem tud lépést tartani a kihívásokkal és a globális zöldülési folyamatokkal	3	3	5
A globális klímaváltozás begyűrűzése kedvezőtlen, fenntarthatatlan folyamatokat indít el helyben	4	3	5
Az energiatudatosság nem épül be a helyi szereplők működésébe	4	3	3
A helyi közlekedésben nem a fenntartható közösségi közlekedési módok kerülnek előtérbe	4	4	4
A munkaerő digitális felkészültségnek elmaradása	4	2	4
A digitális szolgáltatások lassú ütemben jelennek meg	3	3	3
A köz- és közműszolgáltatások terén elmaradnak a digitalizációs beruházások	3	3	4
Növekvő elvándorlás, csökkenő népességszám	5	5	5
Nyugdíj előtt állók számának növekedése, az előregezés folytatódása	3	4	3
Szegregátumokban élő népesség arányának növekedése	4	3	3
A városi fizikai infrastruktúra fejlesztése nem tud megfelelő ütemben haladni	4	3	4
Zöldterületi fejlesztések elmaradása	3	3	4
Az épületfelújítások és korszerűsítések elmaradásával az épített környezet egyre inkább degradálódik	4	4	4

¹¹ 5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent

¹² 5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer

¹³ 5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások

IX A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

IX.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A fejezet azon önkormányzat által végzett tevékenységeket foglalja össze, amelyek segítik, támogatják az integrált településfejlesztési stratégiában, valamint más, stratégiai jellegű dokumentumokban megjelölt fejlesztési célok elérését. A város biztosíthatja ezt a megfelelő keretek előteremtésével, valami szabályozó, rendeletalkotó tevékenységével. Ideális esetben ez a kéttípusú tevékenység együtt jelenik meg és az elérni kívánt célok irányába egyszerre hatnak.

Az önkormányzat az egyes beavatkozások meghatározásakor a stratégiai célok minél hatékonyabb elérését tűzte ki. Ehhez a település a fejlesztéseket úgy határozta meg, hogy azokat saját maga hajtsa végre, mivel így vált könnyebben tervezhető azok sikeres megvalósítása. Ehhez elsősorban külső – állami és európai uniós, valamint egyéb pályázati – támogatásokat is nagymértékben igénybe kíván venni. Minden egyes beruházás esetében a város külső piaci szereplők bevonását is tervezi a projektekbe.

A városok a piaci szereplőket már az ITS tervezési fázisában bevonták a partnerségi egyeztetések keretében. A legnagyobb fejlesztést tervező vállalkozó a külső munkacsoport munkájában részt vett. A város a stratégiai dokumentumokat elektronikus formában folyamatosan elérhetővé teszi, és tájékoztatja erről a helyi gazdasági szereplőket, felhívva az együttműködés lehetőségére is a figyelmet. A város minden jelentősebb beruházás előtt elektronikus formában felkeresi az erre nyitott vállalkozásokat, s honlapján is közzéteszi, milyen formában számít a vállalkozások együttműködésére.

Az önkormányzat a külső tőke vonzása mellett nem vonatkoztathat el a helyi szintű együttműködésektől. Az önkormányzat a szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeit meg kívánja teremteni, folyamatos konzultációt biztosítva a gazdasági szereplőknek. A cél egy irányított beszélgetés kialakítása a helyi vállalkozók által kíváncsúnak tartott fejlesztési irányokról, beruházási lehetőségekről, problémákról, vállalati célokról, amelyekben számítanak az önkormányzat támogatására. Ehhez kapcsolódóan az önkormányzat folyamatosan tájékoztatja a vállalkozókat a pályázati lehetőségekről is, amelyet nem csak az egyeztetésekre korlátoz, hanem honlapján is naprakész információt szolgáltat. Ahhoz, hogy a vállalkozások ezekkel a lehetőségekkel minél inkább tudjanak élni, középtávon pályázati tanácsadást is elérhetővé tesz a KKV-k számára. Indokolt esetben a támogatási lehetőségeket is megvizsgálja az önkormányzat.

Ahhoz, hogy az önkormányzat kommunikációja igazán hiteles legyen a gazdaság szereplői felé, az egyes projektek megvalósítását követően a monitoringban is partnerként kíván együttműködni velük.

Az ITS elsősorban az önkormányzati beruházásokat emeli ki, azonban a célok megvalósításába, valamint egyes beruházásokba a magánfektetőket jelentékeny mértékben be kívánja vonni, ehhez számos már meglévő csatornát felhasznál, illetve új lehetőségeket is kíván teremteni

IX.1.1 Fenntartható városi mobilitási terv (SUMP)

A fenntartható városi mobilitási terv olyan új koncepció, amely alapvetően az EU által meghatározott klímavédelmi és energiahatékonysági célokat segíti. Az újdonságot a korábbi közlekedéstervezési gyakorlathoz képest az jelenti, hogy:

- nagyobb hangsúlyt helyez a lakosság és a különböző érdekcsoportok bevonására;
- a különböző szakpolitikai területek összehangolására (pl. közlekedés, területfejlesztés, gazdaságfejlesztés, környezetvédelem, szociális ügyek, egészségvédelem, közbiztonság, energetika, stb.);
- a térségi/agglomerációs kooperációra.

A városi mobilitási terv legfontosabb hozzáadott értéke a költségmegtakarítás az önkormányzat és a városi szereplők számára, a személyre szabott közlekedési megoldások a várost használó csoportok számára, valamint a jobb, élhetőbb városi környezet. A fenntartható városi mobilitástervezés során mód van akár egyének (iskolások, mozgáskorlátozottak, idősek, stb.), akár vállalkozások számára a multimodális, ajtótól ajtóig való közlekedési megoldások kidolgozására. A mobilitástervezés a közúti infrastruktúra fejlesztése helyett olyan kiegyensúlyozott intézkedéscsomagban gondolkodik, amelyben jelentős szerepet kapnak a mérsékelt költségvonzatú közlekedésszervezési intézkedések. Az integrált tervezési megközelítés segíti a környezetbarát ágak, megoldások felé való áttrendeződést, ami azért is fontos, mert a városnak sokszor egymásnak versengő jogi kötelezettségnek kell megfelelniük (pl. levegőminőség javításával, zajterhelés csökkentésével, stb. kapcsolatos országos és EU-s elvárások.) A Fenntartható Városi Mobilitási Terv funkcionális városban gondolkodik, a tervezés az együttműködésre alapoz.

IX.1.2 Helyi klímastratégia aktualizálása

Magyarország kitettsége és sérülékenysége az éghajlatváltozás várható hatásainak szempontjából globális és európai mércével mérve is jelentős. Vizsgálatok támasztják alá, hogy az országon belüli, a klímaváltozás hatásaival szembeni térségi sérülékenység is igen nagy eltéréseket mutat. A klímaváltozás kiváltó okainak megfékezése, csökkentése globális összefogást kíván, ugyanakkor a várható negatív hatásokra való hatékony felkészülés – lokális tervezést és helyi megoldásokat kíván. Ezért fontos az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülést és az alkalmazkodást elősegítő a települési szintű klímastratégiák és programok kidolgozása. Salgótarján rendelkezik klímastratégiával, valamint fenntartható energia- és klíma akciótervvel (SECAP), ezek felülvizsgálata és folyamatos aktualizálása ugyanakkor elengedhetetlen feladat.

IX.1.3 A város közterületeinek közösségi használata és a helyi identitástudat

A jól működő városok felé elvárás, hogy az aktív és kulturált pihenéshez, szórakozáshoz, kapcsolódáshoz, művelődéshez szorosan kötődő szolgáltatásokat is nyújtson, amelyek nemcsak a lakosság igényeit elégítik ki, hanem kiemelkedő szerepet játszhatnak az új (gazdasági, szolgáltatási, innovációs) fejlesztések megtelepedésében is.

E feladat magában foglalja a városi parkok és zöldterületek karbantartását, a vendéglátás, művelődési intézmények eltérő lakossági-, és turista-igényekhez igazodó összehangolt és ötletes fejlesztését, támogatását is. Kiemelten érdemes támogatni a szabadidő értékes eltöltésével, a sporttal, az egészségtudatra neveléssel összefüggő piaci és civil kezdeményezéseket.

Ehhez kapcsolódik a helyi identitás és a lokálpatriotizmus erősítése is. A kultúra és tudás ma már a modern gazdaság és társadalomfejlesztés alapvető támogatója. A közösséghez és a lakóhelyhez

kötődés, az identitástudat, lokálpatriotizmus, valamint a társadalmi szolidaritás megteremtése érdekében a társadalmi kapcsolatok tudatos építésének célrendszere szükséges, mivel e nélkül nem lehet növelni az itt élők életminőségét és együttműködési készségüket sem. Ennek érdekében az identitást erősítő események mellett további lehetőség a sajátos meghatározottságú városrészek (telepek), civil – városszépítő (építő, ápoló) szervezeteinek támogatása, illetve újabbak létrehozásának támogatása. A tudásalapú és akár a modern korral lépést tartó „digitális városprogram” elindításával feladatot is erősítheti a városról szóló információk, tudásanyagok internetes oldalakon való megjelenítése.

IX.1.4 Kerékpárosbarát település fejlesztései

Salgótarján városa nem tagja Kerékpárosbarát Települések Országos Szövetségének (KETOSZ), pedig középtávú fejlesztési célok és beavatkozások között kiemelkedő szerep jut a kerékpáros fejlesztéseknek. Mindezek miatt hasznosnak ígérkezik csatlakozni a szervezethez, melynek célja a magyarországi kerékpározás fejlesztése az alábbiak alapján:

- kerékpárral közlekedők, továbbá a kerékpárt egészségmegőrzési, sportolási, rekreációs, prevenciós céllal használók számának, arányának növelése;
- bel- és külföldi kerékpáros turisták számának, tartózkodási idejének növelése;
- Kerékpárosbarát Települések és Munkahelyek számának és elismertségének növelése;
- települések közt létrejövő együttműködések számának növelése;
- intermodalitás, a kerékpáros- és más közlekedési módok kapcsolódási lehetőségeinek növelése;
- kerékpározáshoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések kezdeményezése, elősegítése.

IX.1.5 Zöld átállás menetrend

A városi zöld átállás megtervezése, céljainak, stratégiájának és a megvalósítást szolgáló projekteknek az azonosítása részvételi tervezésen alapuló, hosszú folyamat. A zöld átállási menetrend a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia keretében készül el. A menetrend kialakítja a város zöld finanszírozási keretrendszerét, valamint az ütemtervet, amely alapján az átállás kidolgozása megtörténik 2024. december 31-ig. A zöld átállás előkészítési és megvalósítási szakaszból áll.

A zöld átállás menetrend előállításának folyamata 4 szakaszra osztható, s a tervezett zöld projektek 6 célterülethez kapcsolódhatnak, ezek:

- az éghajlatváltozás mérséklése;
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás;
- a vízi erőforrások fenntartható használata és védelme;
- a körforgásos gazdaságra való áttérés;
- a szennyezés megelőzése és csökkentése;
- a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása.

IX.1.6 Digitális átállás akcióterv

Hasonlóan a zöld átállás menetrendhez a digitális átállás is előkészítési, és megvalósítási szakaszból áll. A digitális átállás menetrend az FVS cselekvési terv készeként, míg az ún. digitális átállás akcióterv a későbbiekben, 2024-ig készül el.

A digitális menetrend valójában a digitális átállás előkészítő szakaszát jelenti, míg a **digitális akcióterv** már az átállás megvalósítási szakaszát szabályozza. Az akcióterv keretében egyrészt a beavatkozási területek kiválasztása, a háttérfeltételek tervezése, a digitális megoldások prioritizálása történik, másrészt a konkrét digitális fejlesztésekre vonatkozó projektkezelési és a kapcsolódó üzleti tervek kidolgozása zajlik. A tervezett projektek az úgynevezett „okos város alrendszerekhez” kapcsolódnak, amelyek:

- okos kormányzás
- okos mobilitás
- okos emberek
- okos gazdaság
- okos környezet
- okos életkörülmények (humán szolgáltatások).

IX.1.7 Szabályozási tevékenységek, eszközök

- A „tervalku” (Településfejlesztési Megállapodás/Szerződés), amely lehetővé teszi, hogy egyes nagy beruházások esetén, amely a település területén zajlik le, a beruházó és a települési önkormányzat között olyan szerződés kössen, amely mindkét fél számára előnyös és rögzített fejlesztési feladatokkal bír;
- Az önkormányzat elővásárlási jogának gyakorlása területek kivásárlásakor;
- Városmarketing célú tevékenységek: a város az integrált településfejlesztési stratégiában megfogalmazott célokkal, valamint azok eszközrendszerével összhangban, az ebben szereplő célok elérése érdekében hajtja végre marketingtevékenységét. Ehhez kapcsolódik a marketingkommunikáció, mint eszköz a magánbefektetők bevonására, a lehetséges, kölcsönösen eredményes partneri együttműködések kialakítására, valamint a létesítmények kihasználtságának növelésére. Mindez a fejlesztési eredmények ismertebbé tételét, a város által tervezett programok minél nagyobb vonzerejének kialakítását szolgálja. A településfejlesztési koncepcióban is megfogalmazásra került, hogy a városnak jelentős marketing tevékenységet és PR akciókat kell indítania az új turisztikai vonzerők, kínálat célzott megismertetésére. Törekedni kell, hogy a városról olyan kép alakuljon ki a közvéleményben, melyben a kultúra, a sport, a természetvédelem, a fiatalos gondolkodásmód és a Duna adja az imázs legfőbb építőelemeit, így a városról alkotott kép sokkal sokszínűbb és vonzóbb lesz.
- Helyi adó- és illetékedvezményekkel bizonyos esetekben a magántőke mobilizálható, amelyet a Tervalkuban / településrendezési szerződésben rögzíthetnek a felek;
- Ingatlangazdálkodási koncepció, melynek keretében a város saját tulajdonú ingatlanait felméri, azok hasznosíthatóságát számba veszi.

IX.2 Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósításának szervezeti kereteinek meghatározása

A stratégia végrehajthatóságát és a stratégiai ciklus sikerességét befolyásoló egyik legfontosabb körülmény, hogy a város milyen irányítási és működési háttérrel rendelkezik és az milyen hatékonysággal képes a stratégiai ciklus egyes lépéseiben foglalt műveletek végrehajtására.

Az ITS végrehajtásában résztvevő szereplők működése egy megfelelő szervezetrendszer keretei között képzelhető el, amelyben a stratégiai és az operatív szint feladatainak teljesítéséhez a megfelelő szereplők hozzá vannak rendelve. A szereplőknek az irányítás és döntési mechanizmusok feladatait, valamint az operatív megvalósítás során felmerülő feladatok elvégzését kell teljesíteniük, amelyek 2027-ig változó intenzitással, de folyamatosan jelen vannak.

A stratégiai szint feladatai elsősorban az irányítási és döntési mechanizmus feladatait foglalják magukban. Meg kell határozni tehát, hogy ezeket az irányítási és döntési kompetenciákat milyen szervezet látja el.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának fő döntéshozó szerve a Közgyűlés, egyes döntési jogköröket ugyanakkor átruházta az álladó bizottságokra. A Környezetvédelmi Alap felhasználásáról, valamint a forgalomképes vagyonelemek elidegenítéséről és megterheléséről bizonyos értékhatárig a **Gazdasági Bizottság** dönt.

A stratégiaalkotás, valamint a fejlesztések/projektek megvalósításában a **Gazdasági és a Népjóléti Bizottságnak** van hangsúlyos szerepe. Ez a két bizottság ugyanis egyrészt az őket érintő szakágazati kérdésekben döntési jogkörrel is rendelkeznek, emellett javaslattevő és véleményezési jogkörrel rendelkeznek a társadalmi, gazdasági és települési ügyeket érintő projektek, fejlesztési javaslatok esetében. A Gazdasági Bizottság a város gazdaságát érintő témákban rendelkezik javaslattevő jogkörrel, a terület- és településfejlesztési kérdésekben, ill. nevesítve a Környezetvédelmi Program esetében véleményezési jogkörrel bír. A **Pénzügyi Bizottság** biztosítja a megvalósuló projektek finansziális hátterét, az **Ügyrendi Bizottság** pedig a szükséges jogszabályi környezetet, ill. az annak való megfelelést.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia és kapcsolódó projektjeinek előkészítő tervezésére Salgótarján MJV Önkormányzata külső szakértőket, a Polgármesteri Hivatal vezetőit, illetve a Városfejlesztési Iroda vezetőit vonta be. A kapcsolódó projektek előzetes meghatározásához az Önkormányzat kikérte intézményei és cégei javaslatait, illetve széleskörű lakossági lekérdezést folytatott le. A stratégia készítésének több hónapon át tartó közös munkája során Salgótarján MJV Polgármesterének vezetésével havi rendszerességgel megtartott szakmai megbeszéléseken részt vettek a Városfejlesztési Iroda vezetői és munkatársai, a külső szakértők, Salgótarján MJV Jegyzője és a Polgármesteri Hivatal valamennyi releváns szervezeti egységének vezetője. A folyamatos közös gondolkodás és a stratégia készítés részfeladatainak pontos, közös definiálása és a feladatokhoz feladatgazdák és határidők hozzárendelése eredményezte, hogy a munkafolyamat magas színvonalú szakmai előrehaladása végig biztosított volt.

A pozitív gyakorlati tapasztalat alapján **célszerű az ITS végrehajtása során** a stratégiai szintű irányítás és az operatív szintű irányítás legmagasabb szakmai színvonalon történő biztosítása érdekében egy **Stratégiai Irányító Munkacsoport és egy Operatív Irányító Munkacsoport létrehozása**.

A Stratégiai Irányító Munkacsoport tagjai: Salgótarján MJV Polgármestere, Jegyzője, a Városfejlesztési Iroda vezetői, a zöld és digitális átállásba bevont szakértők, valamint a Salgótarjáni Polgármesteri Hivatal pénzügyi vezetője.

Az Operatív Irányító Munkacsoport tagjai: Salgótarján MJV Polgármestere, Jegyzője, a Polgármesteri Hivatal valamennyi szervezeti egység vezetője, a Városfejlesztési Iroda vezetői és a projektmenedzserek, illetve a feladat jellegétől függően önkormányzati intézmények vezetői, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok vezetői és speciális szakértelmet igénylő esetben külső szakértők.

Az irányítás különböző szintjei közötti beavatkozások koordinációja és összehangolása az ITS konkrét megvalósítása során jelentkező operatív feladatok része. **Az operatív feladatok elvégzésére lehetséges egy felelős személyi koordinátor kijelölése, aki a hivatali struktúrába beépülve végzi munkáját.** Ez a koordinátor folyamatosan nyomon követi a menetrendben megfogalmazottak előrehaladását és tervezi, szervezi, menedzseli az egyes fázisok megvalósulását. Ez lehet a meglévő szervezetrendszer pl. Polgármesteri Hivatal valamely szervezeti egysége, annak vezetője, vagy egy munkatársa, valamely önkormányzati vállalat vezetője, ill. munkatársa. Célszerű ezzel a feladattal egyetlen embert megbízni.

Mind a Stratégiai Irányító Munkacsoport, mind az Operatív Irányító Munkacsoport az ITS készítés folyamata során kialakított gyakorlatnak megfelelően az aktuális feladatokhoz igazodva a megvalósítás időszakában is havi-kéthavi rendszerességgel fogja tartani megbeszéléseit.

A Stratégiai Irányító Munkacsoport folyamatosan áttekinti stratégiai szinten az ITS-ben megfogalmazott célkitűzések és prioritások aktuális feladatait, azok teljesülését és előrehaladását, szükség esetén véleményt nyilvánít az Operatív Irányító Munkacsoport által megfogalmazott ITS felülvizsgálatához kapcsolódó módosító javaslatokról.

Az Operatív Irányító Munkacsoport folyamatosan nyomon követi az egyes projektek megvalósításával kapcsolatos konkrét feladatok aktuális teljesítését, felmerülő problémák esetén közös gondolkodással segíti azok megoldását és szükség esetén módosításokat kezdeményezhet a Stratégiai Irányító Munkacsoport felé az ITS felülvizsgálatához kapcsolódóan.

Fentiek alapján az irányítási és döntéshozatali mechanizmusban a városfejlesztési **döntési kompetenciák** az önkormányzat közgyűlésénél jelennek meg, a javaslattevési, döntés-előkészítési és ellenőrzési kompetenciák pedig az önkormányzat által létrehozott bizottságokban, nevezetesen a Gazdasági, valamint a Pénzügyi Bizottságban. **Célszerű a bizottsági kompetenciák kibővítése a ITS megvalósítása során felmerülő feladatokkal.**

A város által tervezett beruházások előkészítésébe, a szakmai döntések meghozatalába bekapcsolódnak az egyes városi intézmények, cégek vezetői, amely alapján az egyes fejlesztési programok konkrét műszaki-szakmai tartalma meghatározásra kerül. Több olyan fejlesztés tervezett, amely nem csak az önkormányzatot és szervezeteit érintik, hanem a városban működő más intézményeket, gazdasági szervezeteket, civil szervezeteket.

A lakossági részvétel szintjei:

- rendszeres tájékoztatás tervezett célokról, beruházásokról a helyi televízió és az online felületeken keresztül;
- felmérések készítése, véleménygyűjtő e-mail indítása;
- lakossági fórumok szervezése a városközpontban és a településrészekben (általános jellegű, vagy konkrét fejlesztéshez kapcsolódóan);
- a lakossági vélemények figyelembe vétele az egyes beruházások lehatárolásánál.

Salgótarján Város Önkormányzata már az elmúlt időszakban folyamatosan alkalmazta a több érdekelt félre kiterjedő, alulról építkező megközelítést, ami az összes érintett résztvevő egyenlő esélyű bevonásáról gondoskodott.

Az egyes fejlesztésekhez kapcsolódó döntési mechanizmus változatlan formában marad, az önkormányzati bizottságok előzetes véleménye alapján Salgótarján Város Önkormányzatának Közgyűlése hozza meg a döntéseket.

Az ITS végrehajtásában résztvevő szereplők működése egy megfelelő szervezetrendszer keretei között képzelhető el, amelyben a stratégiai és az operatív szint feladatainak teljesítéséhez a megfelelő szereplők hozzá vannak rendelve. Az ITS megvalósításához kapcsolódó **stratégiai és operatív feladatok** az alábbiakban foglalhatók össze:

A **stratégiai feladatok** az ITS előkészítéséhez, megvalósításához és monitoringjához kapcsolódnak:

Partnerség kialakítása és fenntartása

- Stratégiai szinttel, tagokkal, együttműködő partnerekkel rendszeres formális együttműködés szervezése, együttműködési megállapodások kötése, együttműködési fórumok, események rendszeres időközönkénti szervezése, beszámolók készítése,
- Partnerségi Terv kidolgozása és végrehajtásának követése,
- Részvételi alapú tervezés és végrehajtásának nyomon követése.

Projektelőkészítés

- Stratégia megvalósításához projektek gyűjtése, ütemezése.

Program- és projektmenedzsment

- Beavatkozások koordinációja és összehangolása.

Monitoring

Az ITS megvalósulásának, előrehaladásának vizsgálata monitoringrendszer kialakításával és fenntartásával, rendszeres jelentési kötelezettséggel a stratégia megvalósításáról pl. adatgyűjtés, adatmenedzsment, adattisztítás, indikátorszámítás, értékelések készítése.

Operatív szint:

Az operatív feladatok az ITS során felmerülő konkrét feladatok elvégzését jelenti az alábbiak szerint:

Partnerség kialakítása és fenntartása

- Partnerségi Terv végrehajtása,
- Részvételi alapú tervezés és végrehajtás biztosítása.

Koordináció

Stratégia megvalósításának koordinálása a stratégiai szintű döntéshozókkal való együttműködésben

- megvalósítandó projektek, tevékenységek kapcsán a megvalósítókkal való együttműködés, ill. önálló megvalósítás menedzselése,
- projektek megvalósításának nyomon követése, rendszeres beszámolók készítése az előrehaladásról,
- folyamatos konzultáció a Stratégiai Irányító Munkacsoporttal,
- rendezvények és programok koordinációja, együttműködés és kapcsolattartás a szervezőkkel.

Projektelőkészítés

- Bizonyos projektek, tevékenységek megvalósításának előkészítése pl. pályázatírás, pályázatok menedzsmentje, tervezés, engedélyeztetés, együttműködés különböző szervezetekkel.

Program- és projektmenedzsment

- Stratégia megvalósításához a konkrét projektek, tevékenységek megvalósításának menedzselése.

Projektmegvalósítás

- Stratégia megvalósításához konkrét projektek, tevékenységek megvalósítása.

Az ITS megvalósítása során jelentkező operatív feladatok jelentős része a stratégiában megfogalmazott projektek megvalósításával függ össze, úgymint program- és projektmenedzsment, projektelőkészítés, -megvalósítás, monitoring, emellett a stratégia részét képező zöld és digitális átállás akciótervek megvalósításával együtt járó feladatok elvégzése.

A végrehajtási tevékenység meghatározó szereplője a Polgármesteri Hivatalon belül a Városfejlesztési Iroda és a Városüzemeltetési Iroda, továbbá a 100 %-os tulajdonú nonprofit cége, a Salgótarjáni Városfejlesztő és Turisztikai Kft, valamint a Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.

Salgótarján MJV Önkormányzata jelenleg nem tart indokoltnak nagy volumenű átalakításokat a különféle városi működési területeken; a korábbiakban részletezett Munkacsoportok felállítása a Hivatal jelenlegi struktúrájába integrálható.

IX.2-1. táblázat: Működési modellt érintő változások összefoglalása

Működési terület/ szervezet	változás / fejlesztés
Stratégiai Irányító Munkacsoport	Salgótarján MJV Polgármestere, Jegyzője, Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Iroda vezetője, digitális és zöld átállás szakértő(k) és a Polgármesteri Hivatal pénzügyi vezetője
Operatív Irányító Munkacsoport	Salgótarján MJV Polgármestere, Jegyzője, a Polgármesteri Hivatal valamennyi szervezeti egység vezetője, Városfejlesztési Iroda vezetője, projektmenedzserek, feladat jellegétől függően önkormányzati intézmények vezetői, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok vezetői és speciális szakértelmet igénylő esetben külső szakértők

IX.3 Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Salgótarján, mint megyei jogú város és Nógrád megye székhelye a hazai funkcionális városhierarchia 3. szintjén helyezkedik el, térségi szerepeit tekintve ugyanakkor egyértelműen túlmutat szűkebb környezetén. Fekvése lehetőséget biztosít a szomszédos Szlovákiával történő, aktív gazdasági és infrastrukturális kapcsolattartásra, ennek megfelelően Salgótarján a határon átnyúló Neogradiens Eurorégió legerősebb magyarországi fejlődési pólusa. A város térségi szerepkörei több területen érvényesülnek. Ilyenek a gazdaság, az igazgatás, a kereskedelem, az egészségügy, oktatás, közművelődés és a rekreáció. Ezek alapján a város egyértelműen teljes körű térség-szervező erővel bír, teljes értékű funkcióval rendelkező település. Salgótarján térség-szervező ereje átnyúlik a szlovák-magyar határon, és a szlovákiai Losonccal kölcsönhatásban meghatározza a határon átnyúló Neogradiens Eurorégió fejlődését.

A Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása megszűnésével annak döntéshozó szerve, a polgármesterek tanácsa is megszűnt. Az elsősorban szociális területen továbbra is működő önkormányzati társulások esetében tovább működik a tanács, mint döntéshozó szerv. Salgótarján esetében a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása működik és tartja fenn Salgótarján Megyei Jogú Város Egészségügyi-Szociális Központját.

Salgótarján emellett része egy Szlovák-Magyar Interreg Programnak, amelynek keretén belül az Európai Regionális Fejlesztési Alap forrásait felhasználva egy szlovák-magyar turisztikai fejlesztés valósul meg. A pályázat Nógrád/Novohrad kulturális és történelmi öröksége védelmét célozza meg Gácson és Salgótarján turisztikai térségében, Eresztvényben. Fő célja a történelmi épületek felújítása, valamint Csontváry Kosztka Tivadar és Mustó János művészek emlékházainak létrehozása.

Salgótarján tagja a Novohrad - Nógrád Geoparknak, amely a világ első, már alapításában is országok közötti, határon átnyúló geoparkja. Az 1 619 km² területű Geopark 64 magyar és 28 szlovák település földtani, természeti, történelmi és kulturális örökségét, palóc hagyományait ápolja és bemutatva őrzi. A szlovák-magyar Novohrad - Nógrád Geopark magyar oldali székhelye s egyben közös nemzetközi központja Salgótarján – Eresztvényben van. Az alulról jövő, kis-és mikrotérségi kezdeményezésre létrejött geopark vezető szervezete a Novohrad-Nógrád Geopark Nonprofit Kft, amely az eresztvényi látogatóközpontot és a geopark honlapját (<http://www.nogradgeopark.eu/>) is kezeli. A geopark magyar oldala domináns, 1 284 km² természeti örökségének kinevezett gondnoka a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, amely számos geosite – földtani bemutatóhely mellett a Salgótarján – Baglyaskői Látogatóközpontját és az Európa Diplomás Ipolytarnóci Ősmaradványok Miocén Parkját (osmaradvanyok.hu) is a geopark szolgálatába állította. 2009-ben alakult meg a Nógrádi Geopark Egyesület, amely a Geopark irányító szerepkört betöltő társadalmi szervezete.

A településfejlesztés kérdéskörét az építési törvény tárgyalja, ami a települési szintű tervezést tartja a megfelelő területi keretnek. A szomszédos településekre vonatkozóan egyeztetési kötelezettségek jelentkeznek a települési tervezés vonatkozásában, ami többnyire a tervezésrendezési tartalmak vizsgálatáig és jóváhagyásáig terjed.

A tematikus platformok kialakításának lehetősége gyakorlatilag a városok és a térségi települések együttműködésének informális (laza érdekszövetség) vagy formális (pl. egyesületek) szervezeti hátterét adják évtizedek óta. A térségi gazdasági szereplőket tömörítő érdekcsoportok, a térségi identitáson alapuló közösségek, a térségi TDM szervezetek, zöld energia közösségek egy-egy térségi szintű tematikus platformnak tekinthetők.

A Salgótarján Helyi Turisztikai Desztináció Menedzsment Közhasznú Egyesület 2010 őszétől kezdve segíti Salgótarján közkedvelt turisztikai célponttá válását. A Salgótarján központtal létrejövő TDM szervezet célja az egységes szakmai keretek és támogatási elvek mentén olyan helyi turisztikai desztináció-menedzsment szervezet (TDMSZ) létrehozása, amely a helyi vállalkozások és önkormányzat, szakmai és civil szervezetek együttműködésével képesek a turisztikai desztinációt érintő legfontosabb feladatcsoportok (pl. projektmenedzsment, tervezés, termék- és vonzerőfejlesztés, marketing, adatgyűjtések stb.) koordinált, hatékony és eredményes ellátására.

Salgótarján részt vesz minden térségi fejlesztést érintő egyeztetésen, amelyen a polgármester képviseli a város érdekeit, emellett együttműködik minden olyan érintett szereplővel, amelyek a projektek előrehaladása szempontjából a megfelelő kompetenciával rendelkeznek pl. Nógrád Megyei Önkormányzat, Bükki Nemzeti Park, MÁV, Volán stb.

IX.3.1 Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában

A stratégia végrehajtásának folyamata alapvetően a konkrét beavatkozások megvalósítására koncentrál. Ezek a beavatkozások ugyanakkor olyan széles spektrumot ölelnek fel, hogy az egyes beavatkozások, projektek esetében a partnerség célja, az érintettek köre és a partnerségi bevonás eszközei is jelentősen eltérhetnek egymástól.

A stratégia megvalósítása során mindenképp szükséges az önkormányzat és a város egyéb intézményeinek, 100 %-os tulajdonban lévő egyéb cégeinek és nonprofit cégeinek, továbbá a nem városi fenntartásban működő intézmények, köztestületek, civil szervezetek, forprofit vállalkozások és a helyi lakosság bevonása, mint szakmai tanácsadó. A különböző szervezetek bevonása tématerületenként, projektenként eltérő lehet, attól függően, hogy az adott terület vonatkozásában Kiragadott példaként elengedhetetlenül fontos a következő szervezetek bevonása: Salgó Vagyon Kft., VGÜ Nonprofit Zrt., REMEK Salgótarjáni Rendezvény – és Médiaközpont NKft., Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központja, Salgótarjáni Összevont Óvodák és Bölcsőde, általános iskolák, Salgótarjáni Tankerületi Központ, Salgótarjáni Szakképzési Centrum, Óbudai Egyetem stb. A szervezetek körének bővítése, ill. szűkítése minden esetben az adott projekt függvénye.

A partnerségi egyeztetés alapvető szabályait Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 11/2017. (III.07.) önkormányzati rendelete határozza meg, emellett a településen rendszeresen zajlanak olyan rendezvények (pl. lakossági fórum, közmeghallgatás stb.), amelyen lehetőséget kínálnak a lakosság tájékoztatására, valamint a véleménynyilvánításra. Ezek alapján a stratégia megvalósítása során az alábbi partnerségi eszközök használatára nyílik lehetőség:

- szakmai egyeztetések: egy adott tématerülettel összefüggő kérdések, problémák intenzív elemzésére fókuszálnak. Célja az egyeztetéseken részt vevők véleményének részletes megismerése, a helyspecifikus információk begyűjtése, a projektek tartalmának kidolgozása.
- kérdőíves felmérés: segíti a lakosság véleményének, további igényeinek felmérését.
- lakossági fórum: A lakosság tájékoztatása, összhangban a város Partnerségi egyeztetési szabályzatával.
- honlap, weboldal: Az Önkormányzat a partnerek tájékoztatásának elősegítésére a „(<https://www.salgotarjan.hu/>)” honlapján felületet biztosít a partnerségi egyeztetés tárgyát képező és az egyeztetés során keletkező dokumentációk megjeleníthetősége érdekében.
- PR-cikk, sajtótájékoztatón: A sajtó tájékoztatása, illetve a különböző sajtóorgániumokban való megjelenés minden esetben a helyi sajtó előzetes tájékoztatását követően a polgármesterrel, illetve a Városháza PR szakembereivel történő egyeztetést követően történik. A sajtómegjelenésekéről a Városháza PR szakemberei gondoskodnak, amelyben felhasználják a tervező szakértők munkaanyagait.

A Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) megvalósítása során, a feladat komplexitására és társadalmi jelentőségére való tekintettel a város kiemelt hangsúlyt kíván fektetni az érintett szereplőknek a konkrét beruházások tervezési és megvalósítási szakaszában történő bevonására, a velük folytatott kommunikációra, konzultációra, ezáltal elősegítve egy, a helyi társadalom többsége által elfogadható komplex, több-projektes fejlesztést-beruházást. Az Önkormányzat a konkrét beavatkozások tervezési munkáit, és a beruházás minden lépését igyekszik kommunikálni, együttműködni, együttgondolkodni a helyi szakemberekkel, főbb véleményformálókkal és a lakossággal. A partnerségi egyeztetési tervben végigvitt kommunikációs folyamat azáltal, hogy még a tervezés folyamatában felszínre hozta, kibeszélhetővé tette az egyes szereplők között esetlegesen felmerülő konfliktusokat, lehetőséget nyújtott a stratégia későbbi fejlesztéspolitikai és értékválasztási

kockázatainak csökkentésére, egy, a többségi társadalom által elfogadható fejlesztési lánc kialakítására.

A ITS megvalósítása során fontos szempont a széleskörű partnerség fenntartása, valamennyi, a településen érdekelt gazdasági, társadalmi szervezet, közigazgatási szerv irányában. Salgótarján MJV Önkormányzata a konkrét beruházások során az ITS tervezési időszakában beazonosított partnerekkel dolgozik együtt, a meghatározott bevonási módok és formák, valamint munkamódszer alapján. Az ITS tervezése során meghatározott külső érintetti kör kiegészül a konkrét beruházások előkészítésébe bevont szakértőkkel (tervezők, tanulmánykészítők), és az egyes beruházások megvalósítóival (kivitelezők, műszaki ellenőrök, közbeszerzők), valamint a kapcsolódó szoft elemek alvállalkozóival. A partnerségi egyeztetés szintjei megegyeznek az ITS megvalósítása során a tervezés időszakában meghatározottakkal.

A város pozíciójából adódóan kiemelt jelentőséggel bír a partnerség fenntartása a megvalósítás során a funkcionális várostérségbe tartozó településekkel, elsősorban a konkrét beruházási témákhoz kapcsolódva (pl. gazdaságfejlesztés, turisztika, természet- és környezetvédelem, oktatás, közösségi közlekedés és kerékpárút fejlesztés stb.).

IX.3-1. táblázat: Partnerségi akciók alkalmazása a különböző fejlesztési típusok esetén

	szakmai egyeztetés	kérdőíves felmérés	lakossági fórum	honlap, weboldal	PR cikk, sajtótájékoztatón
Akcióterületi	X	X	X	X	X
Tematikus	X	X			X
Platform jellegű	X		X		X
Keretrendszer	X	X	X	X	X

A stratégia megvalósulásának kulcseleme a kommunikáció és a tájékoztatás, különösen a helyi lakosság tájékoztatása, hogy lássa és magáénak érezze a fejlesztési elképzeléseket, amelynek elsősorban a lakossági fórumok adnak megfelelő terepet. Célszerű a tervezett projektekről megfelelő arculattal és látványtervekkel tarkított komplex bemutató prezentációkat, pavilonokat, kiállításokat, plakátkampányokat stb. is szervezni, ahol a nagyközönségnek, ill. a potenciális résztvevő szervezeteknek szintén helye és ideje van a részletek megtekintésére és véleménynyilvánításra. Emellett kulcsfontosságú a társadalmi és piaci szereplők tájékoztatása a tervezett változásokról, a lehetőségekről. A tájékoztatás elemeiként és csatornáiként a városmarketing eszközei is felhasználhatók, amelyek egyben a lakosság szemléletformálását is támogatják.

IX.3-2. táblázat: Partnerségi akció ütemezése az ITS megvalósítási folyamatában

Feladatok	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Az elkészült ITS tartalmának ismertetése								
Az adott évre tervezett projektek ismertetése								
Az arra az évre tervezett projektek előrehaladási és megvalósulási eredményeinek összegzése								
Az arra az évre tervezett projektek társadalmasítása								
Az ITS megvalósulásának értékelése								

IX.4 Monitoring rendszer kialakítása

IX.4.1 ITS monitoring rendszere, nyomon követés a tervezés és végrehajtás során

A monitoring rendszer egy folyamatos adatgyűjtésen alapuló ellenőrző tevékenység annak érdekében, hogy az Önkormányzat információkhoz jusson az adott tevékenységek – jelen esetben a fenntartható fejlődési dokumentumokban foglalt célkitűzések, és projektek megvalósításával – kapcsolatban, és szükség esetén, akár menet közben is befolyásolhassa azok alakulását. A monitoring lényege az információk folyamatos visszacsatolása, és beépítése az éppen aktuális elemek, projektek, programok végrehajtásába.

A monitoring működéséhez először alapadatokat, kiinduló értékeket tartalmazó adatbázis felépítése szükséges. Az ITS egy integrált szemléletmódú dokumentum, amely nem csak a projekteket, hanem az egyes ágazati célokat és azok összefüggéseit is figyelembe veszi. Ezért a monitoring rendszer mérési alapja nem kizárólag a projektek megvalósulása, hanem az egyes célok teljesülése. A rendszer hatékony működéséhez elengedhetetlen egy szakmailag megalapozott indikátorkészlet meghatározása. A hosszú távú célok – projektekben realizálódó – megvalósulását hatás és eredmény indikátorok, az egyes projektek fizikai megvalósulását output indikátorok megadásával mérjük.

A mérés alapja a kiinduló évben meghatározott bázis érték, melyhez a program végére elérendő célértéket kell meghatározni. A bázisérték meghatározására elsősorban szükséges az adatbázis kiépítése, az alapadatok beszerzése majd a felülvizsgálatokhoz szükséges adatszolgáltatási rendszer kiépítése.

A stratégia monitoring feladatai és működési mechanizmusai, a végrehajtáshoz szükséges kapacitások meghatározása nem választható el az EU támogatások végrehajtási rendszerétől. Ezért a monitoring és értékelési rendszer csak akkor állítható össze véglegesen, ha már ismert az EU és hazai tervezési dokumentumokból levezethető, kötelező indikátorok rendszer (vagyis elfogadásra kerülnek a végleges Operatív Programok), illetve a stratégiában megfogalmazott projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége eljut abba a fázisba, hogy a hozzájuk kapcsolódó eredmények, hatások és outputok pontosan azonosíthatók és számszerűsíthetők legyenek.

Amíg a fent leírt feltételek nem teljesülnek, addig elsősorban az alapelvek tisztázására és a főbb monitoringmutatók – javaslati szintű – meghatározására kerülhet sor.

A monitoringrendszer hatékony működésének egyik alapja a szakmailag megalapozott indikátorkészlet meghatározása. Az alkalmazott mutatókkal szembeni alapvető kritériumok az alábbiak:

- **SPECIFIKUS** – az indikátornak amellet, hogy a lehető legkonkrétabban kell megfogalmazni, mindig pontosan az adott célkitűzésre kell vonatkozni, annak eredményét, hatását kell mérnie.
- **MÉRHETŐ** – a mérhetőség akkor biztosított, ha az indikátor számszerűen (mértékegységgel) kifejezhető.
- **ELÉRHETŐ** – az indikátor bázis- és célértékét viszonylag gyorsan, könnyen és költséghatékony módon meg kell tudni határozni.
- **REÁLIS** – a valós helyzetből és tervezett beavatkozások várható eredményeiből kiindulva kell egy ténylegesen elérhető célértéket kitűzni.
- **AKTUÁLIS** – az indikátornak az adott eredmény vagy output aktuális állapotára kell vonatkozni, és alkalmasnak kell lennie időbeli nyomonkövetésre.

Nem elegendő kizárólag a mutatók megfelelő azonosítása: az eredményes monitoring és értékelési tevékenységhez a következő elemek szükségesek:

- definíció, vagyis az indikátor pontos, egyértelmű meghatározása az elvárt változás irányának megadásával;
- a mértékegység megadása teszi lehetővé az indikátor számszerűsítését;
- a kiindulási érték megadása – ehhez lehet viszonyítani a változást (egyres indikátorok esetében a bázisérték 0 is lehet);
- a célérték kitűzése – ehhez mérten lehet kijelenteni, hogy teljesült-e az elvárt eredmény a meghatározott időpontra;
- az indikátor forrását, illetve speciális indikátor esetében a mérésének módszerét is előre meg kell határozni.

A tervezés során az indikátorok összeállításával kapcsolatban jelentkező monitoring feladatok:

- szakmailag megalapozott és a jövőben mérhető indikátorok összeállítása
- az indikátorokhoz szükséges adatok elérési helyének pontos meghatározása
- az indikátorok bázis és célértékeinek megállapításához szükséges adatot szolgáltatók körének pontos meghatározása

A megvalósítás és nyomon követés során az indikátorok teljesítéséhez kapcsolódó monitoring feladatok:

- projektek időben ütemezésének, célérték időbeli teljesíthetőségének vizsgálata
- célérték teljesülés vizsgálatához szükséges adatok begyűjtése
- projektek indikátorok teljesítését befolyásoló műszaki tartalom módosítások nyomon követése
- célérték teljesítés kockázatának elemzése
- szükség esetén javaslattétel az indikátorok célértékének módosítására
- adatszolgáltatási (input és output) kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése

Folyamatos egyéb monitoring feladatok, amelyek a végrehajtás és a nyomon követés során jelentkeznek:

- Ráfordítások (anyagi, humánerőforrás, időbeli) nyomon követése;
- Pénzügyi monitoring;
- Partnerségi folyamatok nyomon követése;
- Visszacsatolások az akciótervek és a megvalósítási eszközök irányába;
- Pályázati támogatások felhasználásának monitoringja;
- Pályázati eljárásrend szerinti feladatok ellátása: jelentéskészítés, helyszíni ellenőrzések stb.;
- Forráslehetőségek nyomon követése.

IX.4.2 Az ITS-hez kapcsolódó indikátorok és azok mérési módszertana

indikátor	mérték- egység	bázisérték 2021	célérték 2027	mérés módszere	
DINAMIKUS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS, MEGÚJULÓ GAZDASÁG					
1.1 Versenyképes kkv-k és mikro vállalkozások révén magas szintű foglalkoztatottság	A nem pénzügyi támogatásban részesülő vállalkozások száma	db	0	15	A fejlesztéssel érintett ingatlanokkal közvetlen kapcsolatban lévő vállalkozások száma helyszínrajz alapján
1.2 A hagyományos iparágak mellett jelentős K+F+I aktivitás	Támogatott K+F tevékenységet szolgáló helyek száma	db	0	1	Az intézkedés keretében támogatásban részesülő K+F tevékenységet szolgáló helyszínek darabszáma
1.3 Versenyképes fenntartható turisztikai fejlesztések megvalósulása	Támogatott kulturális és idegenforgalmi helyek száma	db	0	3	Az intézkedés keretében támogatásban részesülő kulturális és idegenforgalmi helyszínek darabszáma
TÁRSADALMI MEGÚJULÁS					
2.1 Egészségügyi és szociális ellátórendszeri központi szerep megerősödése a helyi közösséggel partnerségben	Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok (benne: háziorvos, házi gyermekorvos, fogorvosi, védőnői szolgálat és kapcsolódó ügyeleti ellátás, iskola-egészségügyi ellátás) száma	db	0	8	A fejlesztett infrastruktúrát használó egészségügyi szolgálatok száma ESZK adatszolgáltatása alapján
2.2 A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása és integrálása, befogadó társadalom	A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások száma	db	0	1	A fejlesztett infrastruktúrát használó szociális szolgálatok száma ESZK adatszolgáltatása alapján
	Megvalósított programok száma	db	0	10	Szociális célú városrehabilitáció keretében megvalósított programok száma jelenléti ívek alapján
	Társadalmi akciókban résztvevők száma	fő	644	1200	A 2021-2027-as időszak során megvalósult társadalmi akciókon, programokon részt vett lakosság száma jelenléti ívek alapján
2.3 Közszolgáltatások széles körű fejlesztésével a lakosság megtartása és jól képzett új lakosság megjelenés	Új vagy felújított bérházak száma egészségügyben dolgozó szakemberek számára	db	0	12	Egészségügyi dolgozók számára újonnan épített, vagy felújított bérházak száma a Salgó Vagyon Kft., az ESZK és a Szent Lázár Megyei Kórház adatszolgáltatása alapján
2.4 A társadalmi és gazdasági igényekhez igazodó minőségi oktatás feltételeinek megteremtése	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények osztálytermi kapacitása	fő	0	350	Gyermekek elhelyezését biztosító intézmény új építéssel és/vagy korszerűsítéssel érintett férőhelyszámainak összege Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde adatszolgáltatása alapján
2.5 Sportolás és egészséges életmód terjesztése	Új vagy felújított sport célú létesítmények száma	db	0	3	Új vagy felújított sport célú létesítmények száma helyszínrajz alapján
MEGÚJULÓ VÁROS, VONZÓ TELEPÜLÉSI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET					
3.1 Vonzó, megújult városi környezet	Az új vagy korszerűsített szociális lakások kapacitása (személyek)	fő	0	18	Az újonnan épített és a korszerűsített szociális lakások létesítményeiben elszállásolható személyek szám

indikátor	mérték- egység	bázisérték 2021	célérték 2027	mérés módszere	
	Újonnan épített vagy korszerűsített zöldinfrastruktúra az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében	ha	0	3	A projekt keretében építéssel, felújítással, revitalizációval, növénytelepítéssel, növényvédelemmel érintett zöldterületek és zöldfelületek nagysága műszaki ellenőr nyilatkozat, valamint léptékhelyes helyszínrajz alapján
3.2 A természeti, gazdasági és humán kihívásokra megfelelően reagáló városi környezet kialakítása	Újonnan épített vagy korszerűsített zöldinfrastruktúra az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében	ha	0	2	A projekt keretében építéssel, felújítással, revitalizációval, növénytelepítéssel, növényvédelemmel érintett zöldterületek és zöldfelületek nagysága műszaki ellenőr nyilatkozat, valamint léptékhelyes helyszínrajz alapján
3.3 Fenntartható és környezet-kímélő közlekedési rendszer	Átépitett vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	km	0	4	A projekt keretében átépített vagy korszerűsített közutak teljes hossza kilométerben kifejezve
3.4 A természeti erőforrások kiegyensúlyozott és hatékony felhasználására épülő, energia-hatékony, alacsony széndioxid kibocsátású város	Jobb energiahatékonyágú középületek	m ²	0	1500	Jobb energiahatékonyágú középületek alapterülete (m ²) energetikai tanúsítvány alapján

IX.4.3 A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana

A stratégia sikeres megvalósításának egyik kulcsa, hogy a célok eléréshez rendelt beavatkozások teljesülését folyamatosan nyomon kell követni. A nyomon követés kiterjed tevékenységek, kimenetek, pénzügyi eszközök, szakmai eredmények követésére. Ezen operatív jellegű tevékenység gyakorlatilag napi szintű nyomon követést jelent, és elsődleges felelőse a hivatalon belül a Városfejlesztési Iroda.

A nyomon követés a fejlesztések számszerűsített mutatói alapján történik, és magában foglalja – amennyiben releváns – a tervek és a tényleges előrehaladás közötti eltérések lehetséges okainak feltárását, majd pedig a szükséges korrekciós javaslatok megtételét is. A projektkoordinációs csoport feladata az is, hogy az ITS céljaihoz rendelt mutatószámok aktuális tényértékeit összegyűjtse, és meghatározott időben és formában a Hivatal kijelölt felelősenek erről beszámolót készítsen, hogy az adatokat az Önkormányzat elé lehessen terjeszteni. Az operatív nyomon követés során előállított és összegyűjtött, rendszerezett adatok alapján lehetséges a Stratégia megvalósulását rendszeres időközönként értékelni, komplexen, az okozati összefüggések és hatások feltárásával megvizsgálni az megvalósítás eredményeit, megítélni a státuszát, és megfogalmazni a szükséges stratégiai módosításokat.

A monitoring adatok gyűjtése – az elmúlt időszak tapasztalatai figyelembe véve – módszertani szempontból az alábbiak szerint történhet (figyelembe véve, hogy az ITS-ben alapvetően output és eredmény indikátorok lettek meghatározva):

- output indikátorok: az output (kimeneti) indikátorok köre a fejlesztések (projektek) közvetlen megvalósulásának eredményeit tükrözik; a projektszintű kimenetek a megvalósulást követően azonnal mérhetőek (pl. megépített utak hossza, felújított közterület nagysága stb.); az indikátorok gyűjtésének alapját a projektgazdák által készített jelentések képezik, a mutatók és célértékek teljesülésének jóváhagyására a releváns irányító hatóságok jogosultak
- eredmény indikátorok: az eredmény indikátorok a fejlesztések közvetett eredményeit hivatottak mutatni; az output indikátorokkal ellentétben e mutatók nem a fejlesztések megvalósulását követően, hanem – a bevett szokásnak és eljárásnak megfelelően – a fenntartási időszak befejeztével realizálódnak, így teljesülésük is többnyire ekkorra várható el (pl. foglalkoztatottak száma, a fejlesztett közszolgáltatásokat igénybe vevők száma, stb.); az indikátorok gyűjtésének alapját a projektgazdák által készített fenntartási jelentések képezik, a mutatók és célértékek teljesülésének jóváhagyására a releváns irányító hatóságok jogosultak

A fentebb leírtak alapján a megvalósítás során jelentős szerep hárul az egyes fejlesztések során eljáró közvetlen menedzsment feladatokat ellátó szakemberekre. Feladatuk a projektek megvalósulásához kapcsoló szakmai jelentések során a megvalósulás szintjének mérését szolgáló indikátorok számszerűsített értékeinek bemutatása és alátámasztása, valamint a fenntartási időszakban elkészítésre kerülő fenntartási jelentésekben a releváns mutatók és kapcsolódó értékeik bemutatása és alátámasztása.

X MELLÉKLET - A területfelhasználás rendszere

A területfelhasználás rendszere – beépítésre szánt területek

Ált	Sajátos	Jellemzők	Közműve- sítettség mértéke
használat			
lakó	nagvárosias	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Magas intenzitású lakótelepek és a sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, elsősorban lakó rendeltetésű épületekkel rendelkező területek. - A meglévő lakóépületek úszótelkeit körülvevő közterületek. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településrendezési eszközök fejlesztési területet nem jelölnek ki. - A szociálisan terhelt területek rehabilitációjának elősegítése vagy rekonstrukciója. - Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	teljes
	kisvárosias	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Alacsony intenzitású lakótelepek területe és a sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek. - A meglévő lakóépületek úszótelkeit körülvevő közterületek. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településrendezési eszközök a terület fenntartását, fejlesztését és kismértékű bővítését jelölik ki. - A szociálisan terhelt területek rehabilitációjának elősegítése vagy rekonstrukciója. - Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	teljes
	kertvárosias	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Laza beépítésű, összefüggő nagy kertes, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, elsősorban lakó rendeltetésű épületek. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településrendezési eszközök a terület fenntartását, fejlesztését és kismértékű bővítését jelölik ki. - A szociálisan terhelt területek rehabilitációjának elősegítése vagy rekonstrukciója. - Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	teljes
	falusias	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Lakóépületek, a mező- és az erdőgazdasági építmények, továbbá a lakosságot szolgáló, környezetre jelentős hatást nem gyakorló, kereskedelmi, szolgáltató építmények. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településrendezési eszközök a terület fenntartását, fejlesztését és kismértékű bővítését jelölik ki. - A szociálisan terhelt területek rehabilitációjának elősegítése vagy rekonstrukciója. - Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	teljes
vegyes	településközpont	- Meglévő területek és jellemzőjük: - A településszerkezet központi vagy alközponti funkciójának ellátása érdekében, a település működését biztosító, a lakórendeltetést nem zavaró, jellemzően vegyes rendeltetésű épületek. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településrendezési eszközök a városközpont, funkcióbővítő rehabilitációja és fejlesztése, koncentrált városközpont kiépítése lehetőségének biztosítására jelöl ki területeket.	teljes
	intézmény	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Elsősorban igazgatási, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális rendeltetést szolgáló épületek. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településrendezési eszközök az intézményi struktúra területeinek fenntartása és fejlesztését jelöli ki.	teljes

Ált	Sajátos	Jellemzők	Közműve- sítettség mértéke
használat			
gazdasági	kereskedelmi, szolgáltató	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A környezetre jelentős kedvezőtlen hatást nem gyakorló, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató célú és raktárpépületek területei. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ A településrendezési eszközök a barnamezős, alulhasznosított ipari, gazdasági és közlekedési területek rehabilitációját jelöli ki. ○ Gazdasági területek rehabilitációjának elősegítése, a kijelölt zöldmezős gazdasági területek fenntartása. ○ Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	részleges
	egyéb ipari	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A hagyományosan kialakult - acélgyár, üveggyárak ötvözetgyár, zománcipari művek – gyártelepei. ○ Az új gazdasági területek a korábbi zöldmezős, beépítetlen területeken terjedtek el. Ezek elsősorban a város déli határterületén találhatók. ○ Főleg olyan gazdasági célú ipari építmények elhelyezésére szolgál, mely más beépítésre szánt területen nem helyezhetők el. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ A településrendezési eszközök a barnamezős, alulhasznosított ipari, gazdasági és közlekedési területek rehabilitációját jelöli ki. ○ Gazdasági területek rehabilitációjának elősegítése, a kijelölt zöldmezős gazdasági területek fenntartása. ○ Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	részleges
	általános	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A környezetre jelentős hatást nem gyakorló ipari és gazdasági tevékenységi célú, továbbá kereskedelmi, szolgáltató, raktár és gépkocsitároló rendeltetésű építmények elhelyezésére szolgál. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ A településrendezési eszközök a barnamezős, alulhasznosított ipari, gazdasági és közlekedési területek rehabilitációját jelöli ki. ○ Gazdasági területek rehabilitációjának elősegítése, a kijelölt zöldmezős gazdasági területek fenntartása. ○ Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	részleges
üdülő	üdülőházas	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ Általában kettőnél több üdülőegységet magába foglaló üdülő rendeltetésű épület, üdültábor és kemping területe, amely túlnyomóan változó üdülői kör több napos tartózkodására szolgál, és elhelyezése, mérete, kialakítása, felszereltsége és infrastrukturális ellátottsága alapján az üdülési célú tartózkodásra alkalmas. ○ Az üdülőházas üdülőterületen belül önálló lakóépület nem helyezhető el. Egy telken az üdülőépületen belül kizárólag egy szolgálati lakás alakítható ki, a helyi építési szabályzatban meghatározott módon. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	részleges
	hétvégi házas	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ Legfeljebb két üdülő rendeltetésű egységet magába foglaló üdülőépület, amely állandó üdülői kör időszakos pihenésére szolgál, és elhelyezése, mérete, kialakítása, felszereltsége és infrastrukturális ellátottsága alapján az üdülési célú tartózkodásra alkalmas. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ Településszerkezeti terv a területfejlesztésben a szétterülés megakadályozását tartja szem előtt.	részleges
különleges	Különleges közműterület	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A vízműtelep területe, a szennyvízáttemelő területe, a transzformátor állomás területe, a gázátadó, gázfogadó, gáznyomás-szabályozó területe, a városi fűtőmű, hőközpont területe, az adótoronyok, telefonátjátszó állomások területe • Tervezett területek és jellemzőjük:	részleges

Ált	Sajátos	Jellemzők	Közműve- sítettség mértéke
használat			
	Különleges közlekedési terület	- Meglévő területek és jellemzőjük: - A városi autóbusz-pályaudvar területe, a vasútállomás területe, az autóközlekedési tanpálya területe, a garázstelepek területe. - Tervezett területek és jellemzőjük:	részleges
	Különleges mezőgazd	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Mezőgazdálkodás céljára szolgáló építmények területe.	részleges
	Különleges sport- és rekreációs	Meglévő területek és jellemzőjük: A sportterület, a strand- és sportterület, a kemping- és táborterület. Tervezett területek és jellemzőjük:	részleges
	Különleges temetőterület	- Meglévő területek és jellemzőjük: - a működő temetők területe, a lezárt kegyeleti temetők területe.	részleges

A területfelhasználás rendszere – beépítésre nem szánt területek

Ált.	Sajátos	Jellemzők	Közmű- vesítettség mértéke
használat			
közlekedési és közmű-elhelyezési	közüti	- Meglévő területek és jellemzőjük: - országos közúthálózat elemei, valamint a helyi gyűjtőutak - kerékpárút hálózat elemei nem külön terület-felhasználásként, hanem szerkezetalakító közlekedési elemként jelennek meg - Tervezett területek és jellemzőjük: - A tervezett 21. számú út fejlesztése esetében a településszerkezeti terv a nyomvonalat és védőtávolságot jelöl ki.	a feltárt, kiszolgált terület közművesítettség mértékével azonos
	kötött-pályás	- Meglévő területek és jellemzőjük: 81-es vasútvonal, - Tervezett területek és jellemzőjük: - cél a 81-es számú vasút városi szakaszának elővárosi vasúthálózattá történő fejlesztése	hiányos
	telek-igényes közmű	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Elektromos alállomás, gázfogadó, gáznyomás szabályozó, vezetékes hírközlési központ, vezetékek nélküli hírközlési adótorony telke, szennyvíz átemelő telke, stb. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A településszerkezeti terv összehangolt fejlesztési javaslatot tartalmaz az említett infrastruktúra elemek fejlesztésére, valamint a tervezésbe újonnan bevont és beépítésre igénybe venni kívánt területek ellátására.	hiányos
zöldterület	köz-kert	- Meglévő területek és jellemzőjük: - Az 1ha alatti közterületi jellemzően növényzettel fedett, pihenést szolgáló, környezeti mikroklimát kondicionáló közterületek - Tervezett területek és jellemzőjük: - A zöldterületi rendszer fejlesztése.	közműve-sítetlen
	közpark	- Meglévő területek és jellemzőjük: - a korábban zöldterületként besorolt és 1ha-t meghaladó jellemzően növényzettel fedett közterületek. - Tervezett területek és jellemzőjük: - A zöldterületi rendszer fejlesztése.	közműve-sítetlen

erdő	védelmi gazdasági közjóléti	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A település erdőterületeinek lehatárolására az üzemtervezett erdőkre és azok elsődleges rendeltetés szerinti besorolására kapott adatszolgáltatás alapján és a térségi tervekben rögzített lehatárolások alapján került sor. ○ Salgótarján közigazgatási területének 53,2%-a erdőterület. ○ A Nógrád Megyei Területrendezési Terv szerinti 4 947,64 ha erdőterület körül öleli Salgótarjánt, a szomszédos települések határa kivétel nélkül erdőterületekkel csatlakoznak Salgótarján közigazgatási határához. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ A zöldterületi rendszer fejlesztése.	közművesítetlen
mezőgazdasági	kertes	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ Irmeggy és Kerekdomb Zk, Pécskő Szilvás-Barackos Zk, Dózsa Zk, Frankel Leó úti Zk, Zatkó Zk, Pecsenyéző Zk, Gulibás Zk, Nagymező Zk., osztatlan területen bérelt kiskertek a Somoskő-Bagókö, Vadas Kert városrészek területei ○ cél a hasznos pihenés, feltöltődés céljából konyhakerti termelésre kisebb kertek kialakítása. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ Salgótarján beépítettsége ne terjedjen tovább a még művelés alatt álló szőlő és gyümölcsös területekre. ○ Az eredeti rekreációs, hobbikert funkció megtartása javasolt.	hiányos
	általános	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A település közigazgatási területének jelentős részét (22,33%-át) teszik ki, amelyek elsősorban szántóföldi termesztésű, illetve rét legelő művelésű mezőgazdasági területek.	közművesítetlen, birtokközpont esetén hiányos közművesítettség
vízgazdálkodási	vízfolyások, csatornák, árkok, víztározó, tó	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ folyóvizek és állóvizek medre és parti sávja, a közcélú nyílt csatornák medre és parti sávja, a csatornához kapcsolódó vízi létesítmények területei, valamint a bányászati tevékenységből visszamaradt tavak, állóvizek medre és parti sávja (horgász-, látvány- és halastavak). ○ Salgótarján vízkárelhárítási terve alapján a város helyivíz-kár veszélyes területei: ○ Zagyvaróna, Salgótarján-Észak, Salgótarján belváros, Salgótarján-Dél, Salgótarján-Nyugat, Salgóbanya, Rónabánya, Somoskő, azaz gyakorlatilag a teljes fővölgyi terület és mélyebben fekvő öblözetek. ○ Salgótarján közigazgatási területét érinti az országos vízminőség-védelmi terület övezete, mely megegyezik a Salgótarján és Környéke Vízmű Kft ivóvíz kútjainak védőterületével. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ Salgótarján közigazgatási területe a „Magyarország 2021. évi vízgyűjtőgazdálkodási tervéről szóló 1242/2022. (IV. 28.) Kormányhatározat alapján érinti Tarján patak (Zagyva-vízgyűjtő) felszíni víztestet. Ennek alapján fejlesztések nem lehetnek negatív hatással a fenti víztest ökológiai állapotára,	közművesítetlen
különleges beépítésre nem szánt	különleges hulladékkezelő, elő,	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ a regionális hulladéklerakó, a rekultiválandó, vagy rekultivált szeméttelép, a szennyvíztisztító telep, a rekultiválandó meddő tároló területe. ○ az építmények és utak által igénybe nem vett területeket zöldfelületként kell fenntartani.	hiányos
	különleges közmű terület	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ a vízmű, a szennyvízkezelő, a trafóállomás és elosztó, a gázfogadó, gázelosztó, a fűtőmű, hőközpont, az adótorony, átjátszó állomás terület övezete. ○ a közműhálózat üzemeltetését, kezelését biztosító műszaki és biztonsági berendezések, műtárgyak, a tevékenységhez szorosan kapcsolódó kiszolgáló rendeltetés céljára szolgáló építmények, a telephelyek fenntartásához, védelméhez kapcsolódó építmények.	hiányos
	különleges bányászattal érintett terület	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ az üzemelő és lezárt felszíni nyersanyag-kitermelés és bányák területei. ○ Az övezetben – a működő nyersanyag kitermelő és bányaterületek kivételével – az építmények és utak által igénybe nem vett területeket zöldfelületként kell fenntartani. • Tervezett területek és jellemzőjük: ○ Rekultivációra kijelölt területek nagysága 90,35 ha, aránya 0,97%.	közművesítetlen

különleges intézmény terület	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ a különböző, máshová nem sorolt intézményterület, azaz csillagvizsgáló, nagy kiterjedésű sportolási célú gyakorlópálya, történelmi értékű rom tartozik, amelyen a terület funkciójához kapcsolódó építmény helyezhető el, szabadon állóan, legfeljebb 10 % beépítettséggel, az adottságnak, funkciónak megfelelő épületmagassággal.	hiányos
külterületi lakott hely	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ A 720 m²-területet elérő telken lakó- és szálláshely rendeltetésű épület, tárolás célját szolgáló gazdasági épület, melléképület legfeljebb 10 %-os beépítettséggel szabadon állóan, legfeljebb 7,5 m épületmagassággal. ○ A szükséges közműellátásról és útról a tulajdonos gondoskodik.	hiányos
külterületi temető	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ Az övezetbe a külterületen lévő kialakult temetők tartoznak. A területen beépítettséget növelő építési tevékenység nem végezhető.	közmű- vesítetlen
különleges közlekedési	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ Az övezetbe a külterületen lévő kialakult garázstelepek tartoznak. A területen beépítettséget növelő építési tevékenység nem végezhető.	közmű- vesítetlen
különleges beépítésre nem szánt	• Meglévő területek és jellemzőjük: ○ Burkolt köztér, fásított köztér és sétány, ahol a megengedett legnagyobb beépítettség 5%, a legkisebb zöldfelület: 20%.	közmű- vesítetlen

XI MELLÉKLET - A stratégia társadalmasításának főbb eseményei

Salgótarján Megyei Jogú Város
Polgármestere

HIRDETMÉNY a településrendezési eszköz és Integrált településfejlesztési stratégia módosítása tárgyában

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata
lakossági fórumot tart
2021. augusztus 23-én hétfő 16,00 órától
a Városháza 1. emeleti Dr. Förster Kálmán termében

Témái:
Településrendezési eszközök tervezett módosítása a
Park út 3-9. területét érintően, valamint a
készülő ITS módosítás

<https://www.salgotarjan.hu/>
Önkormányzat / Társadalmi egyeztetés

Angyalné Wilwerger Józsa
városi főépítész

<https://www.salgotarjan.hu/?p=13202>

Ninc

The screenshot shows the official website of Salgótarján. At the top is a banner with the city's name and a scenic view of the city. Below the banner is a navigation bar with links like 'Kezdőlap', 'Önkormányzat', 'Város', 'E-ügyintézés', 'Adóügyek', 'Közüdattár', and 'English'. The main content area features a large green heading 'Társadalmi egyeztetés és lakossági fórum' (Public consultation and citizens' forum) dated 2022-06-01. The text below explains that the Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése (City Assembly) has adopted a resolution based on the 101/2021.(VI.14.) decision, initiating the process of revising the Integrated Urban Development Strategy (ITS). It mentions that the revised strategy will be presented to the public for consultation on August 23, 2021, at 16:00 hours, at the 1st floor of the City Hall (Dr. Förster Kálmán room). The website also features logos for the Hungarian Government and the European Union, along with the 'SZÉCHENYI 2020' logo.